

Zaur valdofča Senata ufaſu no 27. maija 1877 Nr. 22542 ir wiſeem par ſīnu paſludinats no Keiſara Majeſtetes Wiſaugſtati apſtīprinats ſaraſts par teem amateem Walſts= un draubſes (pagafſta) deeneſtā, kuru iſpilditaji ir atſwabinati no ſaſauſchanas iſ reſerwes uſ armiju un uſ ſlotes aktiwahm komandahm, tā kā ari no deeneſta milizē.

Saraſts

par teem amateem Walſts= un draubſes (pagafſta) deeneſtā, kuru iſpilditaji ir atſwabinati no ſaſauſchanas iſ reſerwes uſ armiju un uſ ſlotes aktiwahm komandahm, tā kā ari no deeneſta milizē.

(Wiſaugſtati apſtīprinats 18. aprīlī 1877.)

(Iſmilkums.)

A. Amati Walſtsdeeneſtā.

I. Wiſi kahrtīgi amati kara=puſku un juhras=nodaſas deeneſtā, beſ ween tee amata=wiſri, kaſ par palihgeem eezelti.

II. Wiſas žitās žiwil=nodaſās:

a) Wiſi pirmo peežu amata=ſchīru amati uſ wiſu wiſſi.

b) Wiſi kahrtīgi amati, kaſ neſtahw ſemāki, ne kā galda preeſchneefa, darīchannu wedeja wezakā palihga, ſekretera, grāhmatu wedeja, rentmeiſtera, kaſeera, protokolu rakſtitaja, archiwara un iſpilditaja amats, ar to noſazijumu, ka ſcho amatu pilbitaji taņ bijuſchi ne maſak kā 6 mehneſchus, reſkinot no taſs deenas, kad Wiſaugſtakā pawehle par ſaſauſchannu laiſta.

c) Beſ tam wiſi tee, kaſ ſchahbus amatus walda:

Pareiſtizibas garīgā nodaſa:

Garigu ſkolu uſluhſ un wina palihgs.

Garigu ſeminaru un ſkolu mahžeklu uſraugi.

Wiſu mahžibas=weetu profeſori un ſkolotaji, pehž teem paſcheem noſazijumeem kā ſauſchu apgaiſmoſchanas miniſterijā.

Ceſſchleetu miniſterijā:

Gubernas=, galwas=pilſehtu, pilſehtu un aprināku waldēs:

Polizejas meiſteri.

Winu palihgi.

Nodaliti aprināka=, pilſehtas=daſu, polizejas= un ſtanowojas=priſtawi.

Winu palihgi.

Polizejas=, kwartala= un ſlīmnizu=uſraugi.

Brugu=teeſneſchi (Ordnungsrichter).

Pilſkungi.

Brugu= un pilſteeſu aſeſeeri.

Marſchkomīſeeri.

Žeetumu waldibā:

Žeetumu un pahrmahžibas=nodaſu direktori un uſluhſi.

Semneeku leetu waldibā:

Paſtahwīgee lozekki gubernas un aprināka teeſas preeſch ſemneeku leetahm.

Kara=deeneſta=leetu waldibā:

Gubernas=, aprināka= un pilſehtu=komīſiju lozekki kara=deeneſta leetās.

Tahdi, kam gubernatori uſtizejuſchi reſerwes=ſalbatu ſkaitiſchanas un ſaſauſchanas=leetas.

Peeſihmejumš. Sirgu=ſanemſchanas=komīſiju wiſus lozektus un ſirgu=aprināku preeſchneekus tiſai pehž tam war ſaſaukt uſ deeneſtu. kad ſirgi jau ſanemti.

Pasta nobakâ:

Pastmeisteri.

Winu palihgi.

Sanehmeji pasta nobakâs un fantorôs, kur pehz budſcheta palihgu nam.

Zenſori.

Stanziju uſraugi tahdâs ſtanzijâs, kur koreſpondenzijas ſanem un iſdod.

Telegrafa nobakâ:

Pilſehtu telegrafa ſtanziju pahrwaldneeki.

Telegrafa ſtanziju waldneeki.

Telegrafisti, mehaniķi un remidenti.

Laufchu apgaiſmoſchanas miniſterijâ:

Wiſu mahzibas=, audſinaſchanas= un labdaribas=weetu un ſkolu direktori, weenalga, waj tahs teef uſturetas no krons, waj no draudſes (ſtarp teem iſtâ weetâ ſtahwoſchi kreißſkolu inſpektori), ſcho mineto weetu inſpektori= un direktori mahzitâs inſtituzijâs.

Ihſtee ſkolotaji un audſinataji, lai buhtu kahdi buhdami, wiſâs krons un draudſes mahzibas=weetâs, bez ween wingroſchanas, dantſchu, muſikas un dſeedaſchanas ſkolotaji un tahdi ſkolotaji, kas kahdu amatu mahza.

Laufchu ſkolotaji, kad mini lihds paſchai ſaſauſſchanai ne maſak kâ gadu amatâ.

Finanz=miniſterijâ:

Amata=wiſtri, kam aſziſes rihti japahrlihſo.

Aſziſes waldes remidenti.

Aſziſes inſpektori.

Aſziſes inſpektoru palihgs (kad wiſſch kahdu apgabalu patſtahwigi walda).

Teeſu miniſterijâ:

Landhofmeiſteri.

Ranzleri.

Oberburggrafi.

Landmarſchali.

Lozekki.

Peeſehdetaji.

Rahti.

Vandrahſti.

Aſeſeeri.

Aprinkâ= un apgabala=teeſneſchi.

Iſmeſſeſchanas=teeſneſchi.

Iuſtiziteeſu wirſſekreteri un ſekreteri.

Gubernas profureeri.

Winu palihgi.

Gubernas fiſſaki.

Wirſſiſſaki.

Commissarii fiſci.

Gubernas=, aprinkâ= un apgabala=aiſſtahwigi.

Aprinkâ= un apgabala=fiſſaki.

Behz wezeem liſumu noſazijumeem.

Mehriſchanas nodafâ:

Gubernas mehrneefi.

Zeſu miniſterijă.

Aprinſa inſpectori.

Wirſinſcheneeri.

Zaudis, kas buhves darbus ijdara par ne masak la 25,000 rubleem, katru reisi pehz farunajchanahs ar Kara-ministeri.

Dakteru teešas nodakā:

Shitee dakteri un winu palihgi, kas eezelti pee frona pagasteem un flimnizahm us jemehm, waj pee nabaqu= un audsinafchanas=nameem.

Usluhki gara=flimo namôz.

Medizinas inspektori.

Aprinka=, pilsehtu= un ihstee dakteri us semehm.

Skunſtiĝu uĥdeau fabriku direktoris un dafteris.

Dafteri, kas eezelti pee dsellszeteem un no dsellszetu waldes dabo fahrtigu loni.

Weterineri, kas ištā Walsz=deenestā.

Apoteekeri, kas pašči valda frona, waj semstwu, waj pagasta, waj ari priwatapteķus.

B. Almtai draudies (pagasta) deeneštâ.

Landmarſchali.

Semstwu presidenti.

Bilſehtu preeſſchneefi.

Bagasta wezafee.

C. Amati dſeliszeku nodalâ.

Dielizzele direktors un waldneefs un wina weetneefs.

Wirzinscheneers un wina weetneefs.

Dšelszsetu šataišičanas waldneefi, dariščanu direktori un leelašo amata=weetu waldneefi.

Des tam tee amati dšellszeka waldibā, kas pehž farunašchanahš starp Žekā, un Kara-ministereem katrai reiš ar Wišaugstako atwehli teef atrasti par wišu waijadšigakeem, lai dšellszeka wilzeenus waretu fahrtigi apkopt, ar to nošazīšcham, ka tee, kas atšwabinami, šchos amatus ne mafat kā 6 mehnešchus walbiinšchi rehšinot no tahš deenas, kad Wišaugstakā pawehle šašauššchanas deht laista.

Beeliskums I, pee fara=deenesta liķ. art. 41.

No Kurzemes Gubernas-komijijas kara-deņesta lietās mīšiem par šinu top pašludināta tā „Balzības mēstīnēi” Nr. 152
no 10. jūlija 1877 nodrukāta

Wisangitaka pawehle, kahdâ wihsê ja-aygahdâ to reserwistn un militschn familijas,
kas kara-laitôs decneitâ sasaukti.

Ģešpaleeti Ministērs bija preekščā līzis, ka hāda wišē to rezervistu un militšču ģimiljas ja=ap=ga hāda, kas kara=laikdē deenestā pašaukti. Šcho Ministēra preekščlikumu Walsčspadome, kopā ar walsč=ģaimneexības departamentu, zaurliħkojuse un tam wišpahrīgi peekrīdama tā nospreduše:

I. Kamešr kara-deenestā likumōs, peesihmejumā pee art. 35, minetee nofazijumi, kahdā wihsē to referwistu un militschu familijas apgahdajamas, kas kara-laikā deenestā šafaukti, naw isdoti, peederigahm instituzijahm šchim brihscham ušbodams, kahdā wihsē minetā likuma art. 35 un 41 ispildami.

1. Tee, kas pehznahkoſchōs art. 2 un 3 peemineti, ja wineem paſcheem nam deefgan preeſch dſihweſ uſtura, bauda teeſibu uſ to minetā artikeſi noſazitu apgaħdaſchanu zaur ſemſtwn, pilſeħtas draudſi un pagaſtu.

2. Katra deeneſtā ſtaħwoſcha reſerwiſta un militſcha ſeewai un behrneem, pee kaħdas draudſes, kaħdas kaħrtas waj amata tee ari peederetu, jadabo:

a) no pilſeħtas waj pagaſta — it kà kur tee dſihwo — briħwu mahjoſki ar ſiltumu, ja teem nam paſcha mahjoſka jeb briħwas eemahjoſchanas;

b) no ſemſtwas, kuras aprinkē tee eemahjo — peepaliħdſiba waj gatawā uſturā waj naudā, pee tam uſ katru apgaħdajamo perſonu, neſkatotees uſ winas wezumu, jareħkina par meħneſi 1 puds 28 mahrzinas miltu, 10 mahrzinas putrainu un 4 mahrzinas ſaħls.

3. Bapildinajot preeſchſtaħwoſchā artikeſi noteikto peepaliħdſibu, ſemſtwai un draudſei, peħz ſawa peenahkuma, par to familijahm gaħdat, kaſ ſaſaukti uſ trona un tehwoſemes aiſſtaħweſchanu, jagahdā ari weħl zitadi, kà kuru reiſ ta wajadſiba un eeſpeħjana, par ſcho familiju labaku apdroſchinaſchanu.

Kaħdā wiħſe tas lai noteek, ir apſpreeſchams no ſemſtwn ſapulzeħm, pilſeħtu waldeħm un no pagaſteem paſcheem.

4. Deeneſtā eſoſcha reſerwiſta waj militſcha tehwu, maħti, wezteħwu, wezmaħti, braħtus un mahſas (bahrinus, kam naw iħſtu gaħdneeku) apgaħdat, peekriħt pilſeħtas draudſei waj pagaſtam, kur tee peeder, ja ſchiħs perſonas no reſerwiſta kluwa uſturetas.

Pagaſtam jagahdā par minetahm perſonahm taħdā wiħſe, kà ſpeħtā paſtaħwoſchee wiſpahrigas apgaħdaſchanas liſumi noſaka, un eewehrojot augſchā minetus noſazijumus eeſch [art. 2, punktes b un art. 3.

5. Aktiwā deeneſtā ſtaħwoſchā reſerwiſta waj militſcha ſeewa un behrni, ja wineem apgaħdaſchanas wajaga (art. 2), peeſakaħs tamdeħt ar wahrdeem waj ar rakſtu: a) tee, kaſ uſ pilſeħtas grunti dſihwo — pee aprinka waldeſ waj pee pilſeħtas waldeſ, waj ari pee polizijas, kà kur peeder, un b) tee, kaſ uſ ſemeħm dſihwo, kaħd wini turpat pee pagaſta peeder — pee ſawa pagaſta wezaka, bet wiſi ziti — pee aprinka waldeſ waj pee ſtanowoi-priſtawa. Preeſch ſlimneekem, kropkeem un nepee-augſcheem, kam naw eeſpeħjams, peemeldeſchanu iſdarit paſcheem waj zaur radeem, peemeldeſchana ja iſdara no mahju ihpaſchneekem, kur wini mahjo, bet uſ laukeem beſ tam ari zaur pagaſta preeſchneekem.

6. Polizejas un pagaſta wezakee, eewed wineem peeneſtas peemeldeſchanas (art. 5) ihpaſchā ſchuorugrahmatā un nodob taħs, wiſu ſebakaſs triju deenu laiſā peħz notikuſchas peemeldeſchanas, aprinka jeb pilſeħtas waldei, ſlaħt peeleeftot taħs no wineem iſrakſtamas leezibas-ſiħmes par peemeldetot kauſchu familijas un mantibas buħſchanahm. Mahjoſku eerahdiſchanas deħt pagaſtōs taħdeem, kam uſ to teeſiba, pagaſta wezakaſs no ſawas puſes dod wajadſigaſ pawehles.

7. Kaħd nu ſemſtwas waj pilſeħtas waldeſ waj nu paſchas waj zaur polizeju dabujuſchas peepraſiſchanas no zilwekeem, kam apgaħdaſchana wajadſiga (art. 5 un 6), un kaħd winas, ja wajadſigs ir pahrlleezinajuſchaħs, ka peepraſijums ir riſtigs, kaħd winas wiſu ſebakaſs ſeptinu deenu laiſā pawehl un iſdara, kaſ wajadſigs, ka luhgtā apgaħdaſchana noteek. Wajadſigaſ ſinas par peepraſitajeem walde dabu zaur ſaweem paſcheem lozeħkeem waj uſ zitu wiħſi, kà winai eeſpeħjams, waj ari zaur polizeju, kurai uſdots, ſchaħdōs gaħdijumōs wiſadi ſawu paliħdſibu ſneegt.

Peesiħmejum. Muſiħneeki no dſimuma un taħdi, kaſ zaur paſchu nopelnu muſiħneeku kaħrtā tituſchi, war peemeldeamees pee aprinka waj pilſeħtas waldeſ peeneſt no aprinku muſiħneeku marſchaleem iſrakſtitas leezibas-ſiħmes par ſawahm familijas un mantibas buħſchanahm.

8. Ja naudas ſumas preeſch paliħdeſchonas tiſ taħl neſneegtu, ziſ wajadſigs, neſpeħjneekam paliħdſibas dot, kaħd ſemſtwa wajadſigaſ aiſleenejumus war aiſnemt tiſlab no uſtura-ſapitala, kà ari no pilſeħtu un pagaſtu magasiħem.

9. Apgahdaschana pastahw lihds deenestâ aigahjuſchee pee ſawahm familijahm pahrnaht; wina naw ilgaki uſ wiſu wiſhi jaſneedi, ka gada laiſu, rehkinot no tahs deenas, kad Wiſaugſtakâ pawehle iſſludinata, ka armija eeſtahjahs meera buhſſchanâ.

10. Uſraudſiba par to, ka tahs perſonas, kam uſ to ir teeſiba, iſtâ laiſâ un peederigi teef apgahdatas, ſtahw pee gubernatora, kurfch tad, ja ſemſtwa waj pagasti teem preefſchâ rakſtitus noſazijumns (art. 2) ne-iſpilditu, gahdâ, ka taſ notiftu, pehz ſawas, no liſuma winam uſtizetas waras (noſazijumi par ſemſtwu-inſtituzijahm art. 10 un piſſeſtu liſumi art. 12).

11. Tanis gubernâs, kuras pehz wiſpahrigem gubernu-nodibinaſchanas liſumeem teef pahrwalditas (wiſpahrigi gubernu nodibinaſchanas liſ. art. 3), un kuraſ ſemſtwu-inſtituziju naw, tâ kâ Kurſemes gubernâ, preefſchejôs noſazijumôs noteikti ſemſtwu peenahkumi teef uſlikti gubernu apgahdaschanas-komitejahm (Gouv.-Anordnungs-Comités). Wiſâs zitâs gubernâs un apgabalôs (областяхъ), kuras teef pahrwalditas pehz ihpaſchahm inſtituzijahm, preefſchejo noſazijumu iſdariſchana teef nolikta pehz ſawſtarpigas norunas ſtarp eefſchleetu Miniſteri un Finanzminiſteri.

II. Geſſchleetu Miniſtera ſinâ paleef, pahrraudſit un pahrfpreef, ziſ derigi ſchee noſazijumi iſrahdiſees, kaſ ſchim brihſcham iſdoti pehz tagadejâs kara-buhſchanas, lai wehlaſ kopâ ar Finanz- un Kara-miniſtereem un ar juhras-miniſterijas pahrwalditaju waretu ſagatawot un Walſts padomei eeſneegt wiſgaliguſ noſazijumns, kaſhâ wiſſe to reſerwiſtu un militſchu familijas apgahdajamas, kaſ kara laiſâ deenestâ ſaſaukti.

Auſts Kungs un Keiſars preefſchſtahwoſchu Walſts padomes ſpreedumu 25. juniâ 1877 Wiſaugſtâki apſtiprinajis un pawehlejis iſpildit.

Peeliſums K.

Likums

par

kara-pulku ſirgu ſkaita papildinaſchannu, kad karſch iſzeltos.

(Wiſaugſtâki apſtiprinats 24. oktobri 1876.)

I. Wiſpahrigi noſazijumi.

1. Kara-pulka ſirgu ſkaita papildinaſchana pehz tam, ziſ preefſch kara par waijadſigu noſazits, tiſ lihds kâ armija uſ karu teef ſagatawota, kâ ari kara laiſâ, noteek zaur ſirgu doſchannu no eedſihwotaju puſes, pret noteiktu atlilhſinaſchannu nauda, ko kronis pehz ſcheem noſazijumeem maſſâ.

2. Preefſch armijas jadob no wiſeem ſirgeem, kaſ preefſch kara-deenesta derigi, beſ ween:

a) ſirgi, kaſ Keiſariſkas familijas ſirgu ſtakôs atronahs;

b) ſweſchas ſemes ſuhtneem peederofchee ſirgi;

c) ſirgi, kaſ generakeem, ſtahba- un wirs-ofizeereem, kâ ari teem pee ſemes-kara-pulkeem un to wal-dibahm deenestâ ſtahwoſcheem klaſes-tſchinownikeem peeder, un proti, katra rangas-klaſe waj amatâ tiſ daudi, ziſ pehz kara-waijadſibas noſazits, bet pee ziteem kara-pulkeem un wal-dibahm tiſ daudi, ziſ pehz ihpaſcha ſarakſta kara-miniſterijâ noſazits;

d) iſpildofchas polizejas tſchinownikeem peederofchee ſirgi, pehz ihpaſcha, no eefſchleetu-miniſterijas weenprahtigi ar kara-miniſteriju ſagatawojama ſaſtahbijuma;

e) pasta-firgi pasta=stanzijās, kuras peeder kronim waj gubernas=aistahwei (Vandschaft) waj priwat=laudihm un proti tik daudš firgu, zif pehz kontrakteem nofajits jeb no pasta=waldibas preeksch if=katras stanzijas zaur ihpafcheem pastahwofcheem jeb papildinadameem faraksteem noteikts;

f) ehrlēki un kēhweš, kas tikai preeksch audšefchanas Walsfs= un priwat=audsetuwās teef tureti;

g) no Walsfs=firgu=audsetawu wirš=waldes fā preeksch audšefchanas par. derigeem atrasti ehrlēki, kas priwat=peršonahm peeder jeb no laufu=pagafteem teef tureti, ja no aprinkā=semstwas= (Vandschaft) waldehm, bet kur tahdu nebuhtu, no aprinkā teefahm semneeku=leetās pahr to leezibas teef ijdotas, ka fchee ehrlēki preeksch firgu audšefchanas wajadfigi.

Peefihmejums. Priwat=firgu=audsetawu apfihmešana, kurahm firgu=audšefchanas labad, pehz f punktēs, no firgu nemšchanas iſ minū waiſlas=ehrlēku ſkaita preeksch kara=pulka wajaga atſwabinatahm buht, peenahfahs Walsfs=firgu=audsetawu wirš=waldei, kas pahr to leezibas ijdod pehz teem no kara=miniſte=rijas weenprahīgi ar eekſchleetu un Walsfs=domehnu miniſterijahm dodameem nolikumeem.

3. Noſajizumi par to, kaſdi firgi preeksch deeneſta kara=pulkōs derigi un fā tee pehz ſchīrahm iſdalami, teef no kara=miniſterijas doti, kas ari par to ijdod inſtrukziju kopā ar eekſchleetu un Walsfs=domehnu miniſterijahm.

4. Wiſs, kas wajadfigs preeksch nekawejamas un aſtras firgu=nemšchanas, tanī wiſjē fā tās ſchīnī nolikumā noteikts, teef pee laifa, jau meera=laifōs, no peederigahm teefahm un amata=wiſhream iſdarīts, pehz tahm kopā no kara=miniſterijas un eekſchleetu=miniſterijas dotahm inſtrukzijahm.

II. Sirgu=nemšchanas=apgabali, ſawahſſchanahs= un nodošchanas=weetas.

5. Lai firgu doſchana preeksch armijas waretu kaſrtīgi notikt, tad iſkatriſ aprinkis teef firgu=nemšchanas=apgabalōs eedalits, pee kureem ſinams ſkaitis muiſchu un pagafstu peeder. Kad kaſdā apga=balā par maſ firgu, tad ir atkauts, wairaf pagafstu preeksch weena apgabala ſaweenot, bet tam tatſchu janoteef, beš ka kaſdu pagafstu dalitu.

Peefihmejums. Poſu=ſemes gubernās iſkatriſ laufu pagafis ir firgu=nemšchanas=apgabals.

6. Sirgu=nemšchanas apgabals faſtahdit peekriht aprinkā=komiſijahm kara=deeneſta leetās, bet ſa=ſtahditus apgabals apſtiprina gubernas=komiſijas kara=deeneſta leetās. Iſkatriš apgabala teef weena ſawahſſchanahs=weeta noſajita.

7. Pilſehtās ir ihpafchi firgu=nemšchanas=apgabali; galwas=gilſehtās un leelās pilſehtās war wai=raf apgabalu eetaiſit.

8. Preeksch iſkatra aprinkā kara=miniſterija noſaka weenu jeb wairaf nodošchanas=weetas.

III. Waldibas, kas firgu=nemšchanu wada.

9. Sirgu=nemšchanas wirš=waldiſchana peenahfahs eekſchleetu Miniſterim.

10. Sirgu=nemšchanu wadiſt peenahfahs pehz ſchi nolikuma: gubernās — gubernatoreem un gu=bernas=komiſijahm kara=deeneſta leetās, aprinkōs — aprinkā=komiſijahm kara=deeneſta leetās, pilſehtās — pilſehtu=komiſijahm kara=deeneſta leetās, kur pilſehtās tahdas paſtahw, bet nemšchanas=apgabalōs — ih=paſchahm, ſchos apgabals pahrfinadamahm perſonahm (apgabala preekschneekem).

11. Sirgu=nemšchanas apgabala=preekschneeki teef uſ 3 gadeem no ihpafchneekem wehleti, aprinkōs — no ſemstwas ſapulzes, bet pilſehtās — no pilſehtu=waldehm, kas beš tam ari palihguš preeksch teem iſwehl.

Peefihmejums. Kur ſemstwas=eetaiſes un pilſehtu liſumi no 1870. gada wehl naw eewefſti, tahdās weetas firgu=nemšchanas apgabalu=preekschneeki no gubernatoreem teef eezelti, proti aprinkōs — iſ tahsweetas muiſchu ihpafchneekem, bet pilſehtās — iſ pilſehtas=eediſhwotajeem, pee tam wineem pil=ſehtās ari palihgi teef doti, kas tahdā pat wiſjē eezekami.

12. Pagasta wezafajš no kahda pee firgu-nemſchanas=apgabala peederofcheem laufu=pagasteem iſpilda apgabala=preekſchneeka palihga weetu un kad apgabala=preekſchneeks naw klaht, ta peenahſumus.

Peefihmejums. Kad pee kahda firgu-nemſchanas=apgabala peeder wairaf laufu=pagastu, tad paliha dariſchanas iſpilda ta laufu=pagasta pagasta wezafajš, kura pagastâ ſawahſſchanahš weeta atronahš.

13. Preekſch firgu-nemſchanas teek nodofchannu weetâš ſewiſchſas peenemſchanas-komiſijas eezeltâš, pee kurahm peeder: weens lozeſſis no ſemſtwas=waldeš, kaš no tašš eezelamš, weens no gubernatora eezelamš amata-wihſs un weens ofizeerš, kaš uš kara=miniſterijaš noteiſſchannu teek ſuhtiti. Pee firgu-nemſchanas komiſija war baſſot, firgu-nemſchanas apgabala=preekſchneeki, iſſatris preekſch ſawa apgabala un no kara=nodakâš iſ ofizeeru ſkaita ſuhtiti nehmeji — iſſatris preekſch taħdu firgu ſchſiraš, preekſch kaħdu nemſchanas taš ſuhtiti.

Peefihmejums. Taħdâš gubernâš, kurâš ſemſtwas=eetaiſas wehl naw eewetâš, teek ſemſtwas lozeſſa weetâ kaħdš no taššweetâš eefſihwotajeem peħ gubernatora noſaziſchanas eezeltš.

14. Peenemſchanas-komiſijaš preekſchfehdetajš teek no gubernatora iſ komiſijaš lozeſſu ſkaita eezeltš.

IV. Derigu firgu iſmekleſchana un cedaliſchana ſchſiraš.

15. Preekſch iſſatras ſchſiraš derigu firgu iſmekleſchanas teek noſazitâš laiſmetâš, proti iſ pa 10 gadeem, firgu ſkaitiſchana (uſnemſchana) iſdarita, peħ ſewiſchka par to dota nolikuma.

Peefihmejums. A. Ša Walſts=waldiba to par waijadſigu tura, tad ſkaitiſchana war ari peħ iſſata laiſa notift. B. Ša waretu domat, ka leelakâš pahrmainiſchanas firgu ſkaitâ notifiſchâš, ſaliħbſi-not ar ſkaitiſchannu, tad aprinka-komiſijahm ir brihw, ar gubernatora atkauſchannu rewijiſas=ſkaitiſchannu noturet, pee kam ſchi noluhka labad wiſi firgi no peederiga nemſchanas=apgabala teek ſaweti.

16. Weens ekſemplarš no ſkaitiſchanas liſtehm teek uſglabats taššweetâš aprinka-komiſijaš kara=deeneta leetâš, bet otrs ekſemplarš iſſatra nemſchanas=apgabala peederigâš pagastu= un piſſeħtu=drau-diſchu un pagastu=waldeš.

V. Repartizija un kaħrtiba preekſch firgu-nemſchanas.

17. Iſſatras ſchſiraš wiſpahrigš firgu ſkaitš, kaš no eefſihwotajeem, tiſ liħdš kâ armija uš karu teek ſagatawota un ari kara=laiſa janem, teek no Kara=miniſtera noſazitš, bet ſchi ſkaita repartizija (iſ-daliſchana) uš weetahm, aprinki klaht peereħkinajot, kâ ari firgu ſkaita noteiſſchana, ziſ dauš katrâ nemſchanas=weetâ waijaga nodot, ja aprinki wairaf taħdu weetu atrodahš, teek no kara=miniſterijaš kopâ ar eekſchleetu=miniſteriju iſdarita.

18. Aprinki katras ſchſiraš firgu repartizija uš nemſchanas=apgabaleem noteek zaur aprinka-komiſijahm kara=deeneta leetâš, peereħkinot peeħdeſmit prozentes preekſch braħkeſchanahm, kaš waretu noboſchanas=weetâ notift.

19. Ša aprinki wairaf ne kâ weena nodofchanas=weetâ, tad no aprinka-komiſijaš kara=deeneta leetâš iſſatrai no ſchahm weetahm teek waijadſigi firgu-nemſchanas apgabali peedaliti.

20. Ša gaditos, ka firgu ſkaitš leeliſki pahrmainahš, tad no aprinka-komiſijaš kara=deeneta leetâš repartizija preekſch aprinkeem teek pahrtaiſita. Repartizijaš pahrtaiſiſchana preekſch weenas un tašš paſchâš gubernâš aprinkeem noteek uš kara=deeneta gubernâš-komiſijaš preekſchliſchannu, ar weenpraħtigu kara= un eekſchleetu Miniſteru atkauſchannu.

VI. Sarakſta (poſtneanie) ſagatawoſchana par firgcm, kaš preekſch kara=puſſkeem jadod.

21. Liħdš ar firgu repartiziju teek kara=miniſterijâ, kopâ ar eekſchleetu=miniſteriju, pahr to ſarakſiſ ſagatawotš, kaħdâ terminâ, no tašš deenas reħkinot, kad Wiſaugſtaka pawehle paſludinata par

kara-pulka šagatawošchanu uš karu, sirgi katrâ nodošchanas=weetâ šawedami, kašdahm kara-pulka balahm peenemtee sirgi nobodami, kurp un pa kašdu zeku tee nošutami. Pehz waijadšibas teef šarakšts tahdâ pat wiššê pahrtaišits.

22. Šarakšts teef pehz tam šagatawots, zif leels sirgu škaitš preešš wiša kara-pulka šagatawošchanas uš karu waijadšigs. Ja tikaš kašdas kara-pulka dalas uš karu jašagatawo, tad sirgi pehz ta pašča šarakšta teef nemti, tatschu tikaš no tahm weetahm un tif daudš, zif preešš šcho kara-pulka datu papildišchanas nošaziti.

VII. Sirgu-nemšchana un nodošchana.

23. Wišas pawehles preešš kara-deenesta aprinkā-komišijahm teef aprinkā pilškunģeem, bet tahš preešš sirgu-nemšchanas apgabalu=preeššneekēm — to lauku-pagastu waldehm peesūtitas, kur ša-wahššchanahš weeta atronahš.

Peesihmejums. Wišas pawehles sirgu-nemšchanas leetâ teef pa telegrafu laistas, bet kur telegrafa nam, ar stafeti; turpreti tahdâš weetâš, kur pasta zeka nam, ar ihpašči šutiteem šinas nesejeem.

24. Pehz kara-ministerijas nošazišchanas teef uš iškattru nodošchanas weetu šanehmeji šutiti lihds ar waijadšigu šalbatu škaitu.

25. Kara-deenesta aprinkā-komišiju preešššehdetaji, bet tahdâ gadijumā, kad to šlaht nebuhtu, tad tahšweetas aprinkā pilškunģi, kâ šcho komišiju ložekši, tuhliť pehz tam kad tee pawehli pahr sirgu-nemšchanu šanehma, to tâ pat sirgu-nemšchanas apgabala-preeššneekēm, kâ ari polizejai pašino un nošaka deenu, lihds kurai wišwehlaki širģus nodošchanas weetâ buhs šawest.

26. Sirgu-nemšchanas apgabalu=preeššneeki pašino ar tahšweetas polizejas un pagasta-waldes peepalihdsibu sirgu ihpaššneekēm, kâ tanî deenâ un štundâ, kas no apgabala-preeššneekēm teef nošazita, wiši darba-špehzigâ wezumâ šahwošči sirgi, bes ween šehwes ar šihdameem kumeekēm, šawedami.

27. Tahšweetas polizejai un pagasta waldehm peenahšahš uš to luhšot, kâ sirgi šawahššchanahš weetâ uš mata teef šawesti.

28. Wišas sirgu-nemšchanas darišchanâš iškattru apgabala-ihpaššneekēm, kas pehz šemes-wehrtešchanas (Agrar. Census) war šemštwas šuthtus wehlet, peenahšahš padomu dodama balšs, ar tahdu teesibu, kâ kad apgabala-preeššneeks winu peesihmešchanas ne-eewehro, kâ tad wini ar rakštu war peerahdšichanas kara-deenesta aprinkā-komišijai eesneegt.

29. Pehz tam kâ ihpaššneeki ar šaweem širģeem šanahššchanas=weetâ šanahššči, apgabala-preeššneeks atnahššchâš personas ušaižina, waj kašdi no teem brihwprahťigi šawus širģus wehletos nodot. Bet kad no iškattras ščķiras neteef tif daudš sirgu brihwprahťigi doti, zif nodošchanas=weetâ janodod, tad ištuhšštoššs sirgu škaitš teef nemts pehz lošes, no šam neweens nedrihšš atrantees.

Peesihmejums. Šaur šewiškŭ inštukziju teef nošazits, kašdâ wiššê lošēšchanai un sirgu-nemšchanai apgabalôs un preti nemšchanai nodošchanas=weetâš janoteef.

30. Nodoschanas=weetâ teef iškattru aprinkā sirgi pehz kahtas, kâ tee šawesti, no peenemšchanas-komišijas apluhšoti, pee šam no wišpahřiga škaita to sirgu, kas wišpahřigi preešš nodošchanas derigi, šaur mašak derigu sirgu išbrahššchamu, pahřakais škaitš teef atščķirts.

31. Ja no ta no kašda nemšchanas=apgabala nodošchanas=weetâ šawesta sirgu škaita pehz repartizijas nošazitais derigu sirgu škaitš neišnahš, zif preešš iškattras ščķiras waijaga, tad truhšštošchais škaitš no teem žitâ apgabalâ pahřakeem derigeem širģeem teef papildits. Kad išbrahšštee sirgi nodošchanas=weetâ tamdehš ilgaki ne kâ 24 štundas teef pehz tam patureti, kad ta apgabala sirgu-nemšchana pabeigta, tad sirgu ihpaššneeki por iškattrahm 24 štundahm pehz tam no křona dabon pa 50 šap. baribas uaudu preešš iškattru širga. Šči atlihdsinašchana teef maškata no tahš naudas, kas peenemšchanas-komišijai preešš tam no aprinkā-rentejas uš preeššču teef išmaškata.

31. Peenemšchanas-komifija šawu spreedumu, waj sirgi derigi waj nē, iškā peh; balšu wairakuma; kad balšu škaitis weenlihdšigs, tad iškšir no kara-waldes šuhtita nehmeja balšs.

33. Preešch iškātra no kara-waldes šuhtita nehmeja teef no nemšchanas-komifijas no wišem winas ložekkeem parakšita nodošchanas liste šagataweta, kurā tahs šihmes ušdotas, pee šam iškātris firgs pašihštams.

34. Šihš tam brihšcham, kad sirgi no kara-waldes šuhtiteem nehmejeem teef šanemti, sirgu ihpašchneekem par wīnu barošchanu un apšopšchanu jagahdā.

35. Tee sirgi, kas no kara-waldes šuhtiteem nehmejeem beš štipreem prašteem eemaukteem un 1½ aši garu pawadu teef noboti, uš peenemšchanas-komifijas pawehli apgahdajami ar truškštošcham leetahm; bet par iškātru ne-apšaltu sirgu teef no kara-waldes šuhtitam nehmejam pa peeždešmit šapeikahm iškāšata. Preešch tam wajadšiga nauda teef peenemšchanas-komifijai no aprinkā-rentejas uš preešchu iškāšata uš tahs atlihdšinašchanas naudas rehkšinum, kas šcho sirgu ihpašchneekem peenahškās.

36. Ja kahds no komifijas ložekkeem nodošchanas-weetā neatnahktu šarakštā (поемцание) nošazitā terminā, tad zaur to komifijas darbošchanahs sirgu-nemšchanas leetā nedrihkšt tapt kaweta; bet ja no kara-waldes šuhtams nehmejs nebuhtu atnahzis, tad komifija beš kawehšchanahs pahr to aprinkā kara-preešchneekam dod šinu un tam wajaga tad par to gahdat, kā wišs tas teef išdarits, kas wišderigaki preešch tam, ka sirgi laikā teef preti nemti, uš křona rehkšinum uštūreti un turp šuhtiti, kurp tee jašuhā.

VIII. Sirgu pahrmainišchana.

37. Kahds firgs, kas apgabalā preešch došchanas zaur loši apšihmets, ja ta ihpašchneeks to wehlahs, war pret zitu sirgu tapt išmainits, kas pilnigi kahds pat, kahdeem tahs šchiras širgeem jabuht. Datšchu tahda pahrmainišchana drihkšt tikai nodošchanas-weetā notikt.

IX. Atlihdšinašchanas-maškajchana par šanemteem širgeem.

38. Atlihdšinašchana par iškātras šchiras širgeem teef preešch iškātra aprinkā uš trihs gadeem, peh; sirgu ihštenas zenas, žif daudš andelē teef maškats, no kara-ministerijas, šopā ar eekššleetu-, finanž- un Waišts-domehnu-ministerijahm nošazita un no Kara-ministera tas teef Winišteru-komitejai eekšneegts.

39. Kad kahds šawu sirgu brihwprahtigi dod, tad pee apštīprinatas zenas teef diwidēšmit prozentes šlaht peerehkšinatās.

40. Tahs peh; 38. un 39. art. nošazitas zenas teef tuhlit wišem par šinu pašludinatas.

41. Par noboteem širgeem teef ihpašchneekem atlihdšinašchana tahšweetas rentejās iškāšata, un proti tuhlit, kad peederigas leezibas (talonus) ušrahda, kas no peenemšchanas-komifijahm teef išdotas. Pee naudas iškāšatšchanas teef atmaškā atwilktā, kas 36. artikeli peemineta.

42. Par teem pee kara-pulkeem peenemteem širgeem teef pilniga atlihdšinašchana maškata un šcho atlihdšinašchanas-mašku nedrihkšt preešch ne kahdu parahdu un peedšihšchanu lihdšinašchanas išleetot.

43. Kahrtiba, kahdā wiššē nauda preešch atlihdšinašchanas par teem pee kara-pulkeem peenemteem širgeem maškajama un kahdā wiššē rehkšinumi pahr to nobodami, teef šopā no kara-, finanž- un eekššleetu Winištereem lihdš ar Waišts-kontroleri nošazita.

X. Šuhdšibas par pawehlehm un to laušchu atbildiba, kas no sirgu-došchanas atrahwušchees.

44. Šuhdšibas par apgabala-preešchneeku un nemšchanas-komifiju daršchanašcham teef pee kara-deenesta aprinkā-komifijahm peenestas, par kara-deenesta aprinkā-komifiju špreedumeem un to pawehlehm — pee kara-deenesta gubernas-komifijahm. Gubernas-komifiju špreedumi sirgu-nemšchanas leetā preešch kara-pulka, iv wišgaligi un no teem newar apeleeret.

45. Par amata pahrlahpſchanahm teef ſirgu-nemſchanas apgabalu-preeſchneeki un peenemſchanas-komiſiju lojekti, kaſ pee ziwil-kahrtas peeder, no gubernatora pee atbildes ſaukti, bet kareivu-kahrtas lojekti no kara-walbes.

46. Par to, ka ſirguſ uſ ſawahſſchanahs-weetu tihiſham newed, ſirgu ihpaſchneekem dubulti tiſ leela ſtrahpe jamakſa, ziſ leela zena preeſch wiſangſtakas ſirgu-ſchſiras nolikta; ſtrahpes-nauda nahſ krona kaſei par labu.

47. Ja kahds nemſchanas=apgabals no ſirgu doſchanas atraujahs un ſirguſ uſ nolikto terminu nodofchanas-weeta ne-atwed, tad no tahda aprinka ſirgi ar waru teef nemti.

XI. Bahr iſdoſchanahm pee ſirgu-nemſchanas.

48. Wiſi drukati ruli, ſirgu-mehri, loſes un ſtempeti preeſch ſirgu apſihmeſchanas — pehz teem no kara Miniſtera weenprahtigi ar eekſchleetu Miniſteri noſaziteem ſchemateem un muduteem — teef uſ Walſts-mantas reſkitumu apgahdati.

Inſtrukzija

preeſch teem, kam ſirgu ſteleſchana un peenemſchana preeſch kara-pulkeem ir uſdota.

ſirgu-nemſchanas=apgabalu preeſchneeki ſtahw teekſham apaſch aprinka kara-deeneſta komiſijahm, no kuraſhm wini ſanem pawehle, kad ſirgi preeſch kara-pulkeem ſtelejami. Uſ mineto komiſiju uſaizinaſchamu, waj ari paſchi no ſewis, apgabalu-preeſchneeki eeſuhta wiſas tahs ſinas, kaſ wajjadſigas ſagatawojot waj pahrtaiſot to repartiziju (iſdaliſchamu), ziſ ſirgu preeſch kara-pulkeem no katra apgabala ſtelejami.

Kad apgabala-preeſchneeks ſanehmis pawehli ſirgu ſteleſchanas dehſ, tad taſ, un ja wina mahjas nebuhtu, wina palihgs tuhliſ laiſch wajjadſigo ſinu wiſeem ſemneeku pagaſteem, wiſahm muſiſchahm un widmehm, ka nahſoſchâ rihta, deenai auſtot, ſawahſſchanahs-weeta jaſawed wiſi ſirgi, kaſ pee darba derigi, beſ ween kſhweſ ar ſihdameem kumekeem.

Pee pagaſtu ſirgeem pagaſta wezaſeem jeb preeſchneekem jabuht lihdi. Blankati preeſch ſirgu ſaraſſteem ir pee laiſa jadrukâ un ir tanis ja-uſdod tiſ pat zenas, kaſ preeſch tahm daſchadahm ſirgu ſchſirahm, ko atwed waj no brihwa prahta waj pehz liſuma, ir noſazitas, kâ ari tahs ſtrahpes, kaſ noſazitas par ſirgu ne-atweſchamu ſawahſſchanahs-weeta. Schee ſaraſti jeb peefihmejumi ir ja-iſſuhta ar jahjoſcheem ſuhtneem.

Piſſehtaſ ſirgu-nemſchanas nodalu (apgabalu) preeſchneeki noſaka weeniſ prahtis ar polizejas preeſchneeku laiſu un weetu, kad un kur tee ſirgi ſawedami, par ko ſirgu ihpaſchneekem no polizejas teef ſina laiſta.

ſirgu ſaweſchamu eewehrodams apgabala-preeſchneeks eepreeſch gahdâ, ka preeſch atwedamo ſirgu iſſtahdes un apluhſoſchanas wajjadſiga ruhme un preeſch to ſirgu apkopſchanas, kaſ preeſch kara-pulkeem par derigeem teef atraſti, deriga weeta teef eerahdita. Tapat aprinka preeſchneekam eepreeſch ja=apgahdâ un ja=apluhſo tahs piſſehtaſ waj pagaſta walbes uſglabatas leetas preeſch ſirgu mehroſchanas, tee blankati preeſch ſaraſteem, kuroſ apluhſotee un par derigeem atraſtee ſirgi eerakſtami, tee traufi, kur loſchu numuri eeleeſkami, un loſchu numuri paſchi. Pee ſirgu apluhſoſchanas un iſmekleſchanas jabuht ar weenu

pee rotas weenam eksemplarim no teem likumeem par firgu steleschanu lihdj ar wiseem peelikumeem, kas uš teem sihmejahs, tà fà katru reis, kad waijadfigs, tanis tuhdat war eeskatitees. Tapat japeesit tahdàs weetàs, fur lehti war eerandsit, ihpaschs sludinajums par zenahm, kas nofazitas preefsch tahm daschadahm firgu schkirahm, kuras no brihwa prahta atwed, fà ari preefsch teem, kas pehz likuma stelejani, un par tahm strahpehm, kas noliktas preefsch wainigeem, kuri firgus naw atweduschji.

Pehz ta mehra, fà firgi šarwahšchanahs-weetà ir atwesti, apgabala-preefschneekam wispirms tee šanah-fuschee firgu ihpaschneeki ja-usaizina, waj no wineem kahds negrib no brihwa prahta šawus firgus šielet, bet pee tam wineem tuhli ar ja-išsludina tahs zenas, kas preefsch katras firgu schkiras nofazitas. Pehz tam apgabala-preefschneeks tos firgus apluhko un mehro, nederigos išbrahš, bet tos derigos pehz schkirahm, katru ihpašchi eeraksta tanī šarakstā (šchemats Nr. 1), kas preefsch katras schkiras nofazits. Tad winšch šahf tos zitūs firgus apluhkot un mehrot; tos nederofšhos winšch tuhli atlaišch uš mahjahm, bet tos derofšhos winšch išschkir pehz schkirahm un eeraksta ihpaščā šarakstā (šchemats Nr. 2), kura tamlihdj tai preefsch tam nofazitā rubrikā japeesihmē, pee kuras schkiras tas firgs šawa leeluma pehz peeder un proti, waj pee pirmās waj otrās schkiras t. ir: waj tas pahri par 2 aršchinahm leels ir, waj apakšch schji mehra.

Tahdā wišjē teef jo projam strahdats, kamehr tas no ta apgabala nemamais firgu škaits, zif iškatrā schkirā waijadfigs, zaur brihwprahtigu steleschanu wehl naw pilns, waj kamehr firgi wehl naw apluhfoti.

Ši derigo firgu pirmās schkiras apgabala-preefschneeks ismeklē tos, kas preefsch artilerijas un kawalerijas derigi, un tad uš tam eetaistā rubrikā tanī šarakstā Nr. 2 katram firgam preti eeraksta kahrtas numuru, pehz kuras apluhkošana notikuse.

Šaraksts Nr. 2 teef tuhli parakstits no apgabala-preefschneeka, wina palihga, no teem kas pee apluhkošanas bija klah, proti kam pehz jemes wehrteschanas (Agrar. Census) ir teefibas, semstwas šuhtaus wehlet un no zitahm peršonahm, kas to wehlahs.

Kad apgabala-preefschneeks ir pašludinajis, zif firgu no katras schkiras no brihwa prahta šieleti un zif wehl zaur lošechanu jastelē, tad winšch ušahf lošechanu, kas schahdā wišjē išdarama:

Wispirms apgabala-preefschneeks noškaita preefsch katras firgu schkiras tik daudj lošchu numuru, zif derigu firgu katrā schkirā tanī šarakstā Nr. 2 ir eerakstiti, ar Nr. 1. eesahkot, numuri teef šaloziti (šaruleti) un tanī lošechanas traufā eelikti, kas ihpašchi preefsch katras schkiras teef nemts. Tad apgabala-preefschneeks pehz augščā mineta likuma 28. artifea kahdu no tahm klah ešochahm peršonahm usaizina, lai tahs lošes well. Pirms eesahf lošechanu preefsch tahs schkiras, kas preefsch artilerijas deriga, un tad pahreet uš lošechanu preefsch tahs, kas preefsch kawalerijas deriga un beidsot teef lošets preefsch tahs schkiras, pirmas un otras nodakas, kas nofazita preefsch wejumu wilšchanas.

Katra išwikta loše teef šlani iššauka, pee kam tas firgs fà zaur loši apšihmets ja-ušluhko, kas sem ta numura, kurešch uš išwikto loši atronahs, pehz apluhkošanas kahrtas katrā schkirā ir eerakstits šarakstā Nr. 2. Par to teef peesihmets un pehz šcheem peesihmejumeem teef tee zaur loši apšihmetee firgi tanis šarakstos Nr. 1. tuhli pehz no brihwa prahta šieleteem sirgeem eerakstiti. Ši daudj lošchu teef wilktas, zif firgu nofazitā nemšchanas-weetā jastelē.

Sirgi, preekšč kureem lose naw wilkta, teef tuhliť uť mahjahm atlaisti, bet tee, preekšč kureem lose wilkta, teef řatařiti uť aiřřuhtišchanu nодоřchanas weetā. řarakřti par no brihwa prahta řteleteem un par teem řirgeem, řař řaur loři preekšč nemřchanas apřihmeti, teef no apgabala-preekščneeka, wina pa-lihga un no teem řlaht eřořcheem goda-lozeřleem parařřiti.

Uřraudřiba par řahrtibas uřtureřchanu pee řirgu apluřřořchanas, iřmekleřchanas un nemřchanas peenahřař apriņķōs apgabalu-preekščneekeem, apařř kuru warař pa to laiķu wiři řlaht eřořči lauřpagařtu amata wiři un poližejař řulaini řtahw; řcheem ja-iřpilda wiřař pauehřeř, řo apgabala-preekščneekř řchini leetā laiřč; turpreti piľeřtāř řchis peenahřums ir uřdots tahřweetař poližejai.

Rařřtu-darbi, řař pee apluřřořchanas un iřbrahřeřchanas waijađřigi, ja-iřdara pagařta řřihwerim, waj, pehř apgabala-preekščneeka nolemřchanas, tai personai, řař uť tam teef uřařinata; bet piľeřtāř řcho peenahřumu iřdara tee amata-wiři waj řřihweri, řo piľeřtař walde uť tam řuhta.

Rađ řirgi ir iřmekleti, tad tee řem apgabala-preekščneeka uřraudřibas ar tiť daudř wedejeem, řiť waijađřigř, teef aiřweřti uť nодоřchanas-weetu, kuru apgabala-preekščneekř toř řirguř lihđř ar teem oriģinal-řarařřteem řanemřchanas-komiřřijai nodob. Piľeřtāř, kuru nодоřchanas-weetař ir, apgabala-(nodařař) preekščneekam tuhđať, řađ řirgu iřmekleřchana nobeiģta, řanemřchanas-komiřřijai par tam ļalaiř řina, kura beř řaweřchanahř dođahř uť řawahřřchanahř-weetu un řirgu peenemřchanu iřdara.

Komiřřija řawu darbu uřřaht iřbrahředama toř řirguř, řař pehř no řara-ministerijař doťař iņřřuřřijař preekšč armijař bruhřa naw derigi, kuri tuhliť uť mahjahm atlaiřchami; tad iř to řitu řirgu řķaita teef ta daťa iřbrahřeta, řař pehř řarařřta ir pařrať ne řa waijađřigř.

Tee uť tahđu wiři řa pařrať eřořči iřbrahřetee derigee řirgi no komiřřijař newar iľģati ne řa 24 řtundař uť winu iľpařřchneeku reģřinumu tiť tureti. Bet ja buhtu waijađřigř, řchoř řirguř wehľ iľģati nодоřchanas-weetā patureť, ļai derigo řirgu truģřřtořřu řķaitu řitōř apģabalōř waretu paľildiņat, tad řirgu iľpařřchneeki dađu to řaur liķumu nořaģito mitinařchanas naudu, bet tiť weenā řa oťrā ģađijumā, komiřřijai řiť ween řpehřjams ja-iřturař apđomigi; wina toř řirguř tiťai wiřleelāķā waijađřibā patur atpaķaľ un proti, řađ eemeřř ir pařeřřet, řa iř teem řiteem apģabaleem waijađřigaiř řirgu řķaitař naw řaģaģidařs.

Tee no komiřřijař wiřģaliģi peenemtee řirgi teef tuhđať řara-řanehmejām nodoti, bet apgabala-preekščneekam pret wina řwitaņzi no komiřřijař teef nodoti taloni preekšč naudař řanemřchanas iř tahřweetař apriņķa rentejař, řař řirgu iľpařřchneekeem řa atlihđřinařchana par řteleteem řirgeem peenahřařař. řchoř talonuř apgabala-preekščneekř tuhliť nodob řlaht eřořcheem řirgu iľpařřchneekeem.

Blankati preekšč taloneem řanemřchanas-komiřřijai lihđř ar to pauehřli, řa ta atřlahta, no tahřweetař řara-deeneřta komiřřijař ļapeeřuhta.

Par peenemto řirgu řķaitu, řa ari par iřđoto talonu řķaitu, řanemřchanas-komiřřijai uť ta pařķa řarařřta ja-uřrařřta apleeģinařchana un par to tuhliť peenahřořchai řara-deeneřta komiřřijai, řa ari tahřweetař rentejai ja-laiřč řina.

Preekšč rařřtu weřchanař toľ uť řanemřchanas-komiřřiju no piľeřtař waldeř waj no peedereōřchāř apriņķa řemřtwāř waldeř, bet taņiř ģubernāř, kuru řemřtwāř iņřřituģijař wehľ naw eeweeřtař, no apriņķa poližejař waldeř, řahđř no winu řanzeliřteem aiřřuhtitř.

Saraksts

Beclifikums Nr. 1.

par

derigem firgeem, kas no brihwa prahta steleti un zaur loseschanu
apgabala nempti.

(Pehz repartizijas [isdalishanas] teef pagehreti

firgu.)

№ pehž fahrtas.	Loseshanas-№	Sirga fahrtas, spalwa un fihmes.	Sirga ihpaschneeka wahrdš un dšihwes fahrtas.	Sanemshanas-komissijas spreedums par firgu nemshanu un isbrahshchanu.
		A. No brihwa prahta stelleti firgi:		
1		Rauds firgs, krehpes uš kreiso pusi.	Muišchas ihpasch- neeka J. N. Seme- nowa.	Peenemts.
2		Bruhna kehwe ar swaigšni uš peeri, krehpes uš kreiso pusi.	tapat	Wahju kahju deht isbrahšleta.
3		Schkimelis firgs.	Brakowka zeemata semneeka, Nikolaja Petrowa.	Rā pahraf esošs isbrahšlets.
		un t. j. pr.	un t. j. pr.	
		Pawišam ir no brihwa prahta steleti 00 firgi, tamdeht wehl' zaur loseshchanu janem 00 firgi.		
		B. Zaur loseshchanu peenemti firgi.		
1	3	Breescha kehwe.	Sebalohas zeema semneeka Rifanora Zwanowa.	Peenemta.
2	1	Chrsfelis, schkimelis. un t. j. pr.	Muišchas ihpasch- neeka Sementowa. un t. j. pr.	Rā pahraf esošs isbrahšlets.
		Apgabala-preekshneeka, wina palihga un to zitu peršonu parafsti.		Sanemshanas-komissijas leeziba par to pehž šhi šaraksta ša- nemtū firgu škaitu, par to no winaš apgabala-preekshnee- kam isdotu talonu škaitu, pehž kureem firgu ihpaschneekem iš aprinta-rentejas naudas atlihdšinašchana jašanem, pee kam wiši ihpaschi eewehrojumi ja-ušdod, proti waj tiš daudš firgu, zif bija pawehšlets, ir steleti un ja ne, zif firgu naw steleti; waj firgi naw preeksch zita apgabala nempti, zif firgu ir bez pawaweem, bez eemauk- teem un pawadahim šawešti, un zif no tahš nošazitas naudas atlihdšinašchanas par šchihm leetahm ja-atwelf u. t. j. pr.

Wisparhigs šarasts

to širgu nemšchanas=apgabalā, kas pee nodoschanas pež, likuma, par derigeem atrašti preekšč armijas.

Pehž širgu ihpašč- neeku šahrtas.	Širgu ihpaščneeku wahrdš un dšihwes šahrtas.	Širga šahrtas un špalwa.	Pee šabdas šahrtas širgi preev.⁹)	Širgu numuri pež aplubto- šchanas un pež winu ščir- šahrtas.				
				Artillerijas širgi.	Šahami širgi.	Širgi preefš wohneem pirnā ščirā.	Širgi preefš wohneem otrā ščirā.	
1	Wuiščas ihpaščneeks Semenows.	Melnš ehřfels Bruhns širgs Ščhimelis ehřfels Ščeka šehwe	1 1 1 2	1 2 — —	— — — —	— — 1 —	— — — 1	
2	Wuiščas ihpaščneeks Obrowskis.	Breesča ehřfels Ščhimela šehwe Kauda šehwe	1 1 2	— — —	— 1 —	— — —	— — 2	
3	Sabalotjas zeema šemneeks Rifonors Iwanow u. t. j. pr.	Breesča šehwe. Ščhimela širgs	1 2	— —	— —	3 —	— 3	
Kopā			—	21	15	32	210	

Parasts: Apgabala=preekščneeka, wina palihga un to zitu peršonu.

Instrukzija,

šahdā wihšē tee širgi, kas nemami preekšč kara=pulkeem kara-laikōs, ja-ismekle, waj
derigi, un ja-eeđala ščkirās.

I. nodala.

Nosazijumi šahdā wihšē ja-iřdibina, waj širgi derigi.

§ 1. Širgi, kas preekšč bruhka pee kara=pulkeem teef apšihmeti, war pee šaut šahdas šahrtas pee-
deret; ir ari weenalga, šahda špalwa teem; ta leelakā leeta ir un paleef, ka tos tuhliť war bruhket
pee šmaga darba, ka tee par 4 gadeem naw jaunati un ka tee naw masati, ne kā weenu arščinu un 14
werščhofus.

Peesihmejums. Tanis gubernās, kur kara-ministerija atron, ka tas eespehjamš, war ari
širgus nemt, kas tikai 1 arščinu un 13 werščhofus leeli.

§ 2. Kā nedrigi teef ščahdi širgi atšihťi:

a) nespehžigi širgi, ween'alga waj nespehžibai par zehlonu ir šlirts augums jeb waj ta zehluřehš
zaur nošrahdařšanu jeb baribas truhkumu;

b) širgi, kam nagi eeplihšuschi, kad plihšums no křona ščkšahš;

*) Pee pirmās ščkirās peeder širgi, kas diwas arščinas un leelati ir, pee otras tee, kas apašč divi arščinahm leeli.

- e) ar pilneem jeb plačaneem nageem;
- d) ar puhsčohu kahju staru (staru-puhschana);
- e) kam preešč-kahju zeli dreb, waj kam lihčas kahjas (hochbeinig);
- f) ar eekrituščahm krukthim;
- g) ar newešelu mehli;
- h) ar rołaištahm auščim un kad tahs pa wišam nespeh j kustinat;
- i) ar flišpu krukst;
- k) ar ušwilktu wehderu un ar kaut kahdu bruku (Bruch);
- l) ar tulsnahm (Gallen) zenflâ jeb pee tšhenščka;
- m) ar klibahm guhščahm, kad firgš pee tam kahju uš otro puši welk;
- n) ar leek-kauleem (Ueberbeine) pee stilbu kaula, šaušo dšihkslu tuwumâ, zaur ko klibums zekahs;
- o) ar raga weelai lihdsigu išaungumu apakšč wehščka (zekahs no špreijahm);
- p) kam pee kusteščanahs dwaščas peetrukšt (dušulis), pee kam krukstis šwilpoščana, krahščkana waj steneščana džirdama;
- q) kas pee eeščanas weenu kahju gar otru strihkê (strihkêščana);
- r) kas daudščahrt kluhp, zaur ko daščreis pampums uš preeščkahju zekeem redšams (želu=šchwama);
- s) kas pee eeščanas weenumehr pakat-kahjas uš augšču zet (garka=eeščana);
- t) kas pee ušmanigas apluhkščanas teek atrasti par nenomahzameem jeb kam niki;
- u) azim redšot neščahas un tahdas kchwes, kam sihdami kumeki:
- v) pa wišam šlimi firgi, kad zaur to šlimibu firgus pee darba pilnigi newar bruhket; ihpašči ar buščlaku (Bauschlag) eenahšceem (Druse), galwas= jeb nikneem eenahšceem (Roh), ahdas=dseedsereem (tahrpi ahda), šlepeno koller (Koller), kaščki, ar tulsnahm (Gallen) un kad firgš zaur šcho jeb to wainu ir stulbs waj klibš.

Peeshimejums. Ihpaschâ peelikumâ № 2 ir wišas šchê minetas šlimibas aprakstitas.

II. nodata.

Rosazijumi, tã derigee firgi šchirâs cedalami.

Tee preešč bruhka pee kara-pulkeem derigee firgi teek eedaliti tšhetrâs šchirâs:

1) Zahjamee firgi. Sirgam jabuht weeglam un weiklam; kad firgš kasku augsti tur, tad buhs buht: taišnai un ihšai mngurai (ap $\frac{1}{3}$ no wiša rumpja garuma); miškštumeem šahnôs ihšeem un plateem; krukstam taišnam un garam; leelumam ne apakšč 2 aršč. 1 weršč., wezumâ no 4 lihds 9 gadeem (ja firgš ir eejahts, tad tas ari war wezaks buht), weenalga pee kahdas kahrtas tas peeder un kahda krahša tam ir.

2) Artilerijas firgi. Preešč šchihš šchirâs ir derigi brauzami firgi ar tumšču spalwu (tikai gaišči peleka, balta un šcheka spalwa naw peelaiščama), ne apakšč 2 aršč. leeli, kam plats un rumpigs augums un kas naw kuhtri.

3) Wešuma firgi. 1. šchira. Sirgi ne apakšč 2 aršč. weenalga kahda spalwa, ar prahwu un rumpigu augumu; ari tahdi naw nederigi, kas tikai uš weenu azi stulbi.

4) Wešuma firgi. 2. šchira. Brauzamee firgi, ne apakšč weenas arščinas un 14 weršč. leeli, ar prahwu un rumpigu augumu; ari tahdi naw nederigi, kas tikai uš weenu azi stulbi.

Peelikumi: 1) Kahrta preešč firgu apluhkščanas šawahščanahs= un nodoschanas-weetâs, tos derigos iščchirov un šchirâs eedalot. 2) To šlimibu aprakstičana, zaur kurahm firgš ne uš kahdu wišči preešč bruhka naw derigs.

Sahrtiba preefš firgu apluhkošanaš šavahšchanahs: un nodošanaš-weetās, tos derigos iščkīrot un iščkīrās eedālot.

§ 1. Sirgi teef pa weenam apluhkoti.

§ 2. Sirgu apluhkošana noteef uš lihdseņa platšča ar zeetu semi.

§ 3. Sirgs janostahda šahrtīgi, t. i. uš wišahm iščetrahm kahjahm weenadi.

§ 4. Ratra firga apluhkošana noteef pehz šchahdas šahrtibas:

A. Wezuma nodibinaščana *) (ne apafšch 4 gadeem).

B. Leeluma mehroščana, pehz kura derigee sirgi trijās šchīrās teef eedāli: 1) Šahjamee sirgi (ne apafšch 2 aršč. 1 weršč. leeli); 2) artīlerijas sirgi; 3) wešuma sirgu 1. šchīra (ne apafšch 2 aršč.), 2. šchīra (ne apafšch 1 aršč. un 14 weršč., ar atkautšchannu no 1. aršč. 14 weršč. tanīs instrufzija noš-zitōš gadījūmōš.

C. Sirga preefšas apluhkošana: a) preefš-kahju nagi (šahnōš plihšumi, pilni nagi un kahju starōš puhščana); b) preefš-kahjas (leef-kauli jeb kaulu ušdīhščana, drebuki zefōš) c) kruhtis (eefrituščas); d) mehle (newefela); e) apluhkošana apafšch šchofkeem (pumpas, pampumi, eenahšchi, galwas= jeb kaunee eenahšchi); f) azis (akliba); g) aušis (nolaištās un bes špehjas tahs kufinat); h) kà sirgs kaflu tur, pehz kam nošafams, pee kahdas šchīras tas peeder, proti: waj jahjams waj brauzams sirgs.

D. Apluhkošana no šahneem: a) mugura (eefrituše), tahs garums, lai sirgu šchīru war nošazit, proti: waj jahjams waj brauzams sirgs; b) miščstumi šahnōš (gari, šchauri); c) wehders (buščlaks, bruka [Bruch]).

E. Pašalas apluhkošana: a) kruhtis (klibas guščas); pašak-kahjas (tulšnas, leef-kauli un špreijas).

F. Apluhkošana pee kufteščchanahs: a) kà sirgs klaufa un pehz tam — waj wiščh ahtri šcreen (pašakkahju rauščana, špate, jeb gaila-eefšana); preefšā weščana šofōš, — pee kam uš to jaluhko: waj sirgs brihwi kufstahs waj tas kahjas pareiši zet jeb waj tas preefškahjas augsti met (kas pilnigu aklibu peerahda) un c) preefšā wedot rikšcheem, pee kam jaluhko uš diwaščoščannu, uš wehdera eewilščchannu (buščlaks) un waj sirgs kahjas nestrihķē.

§ 5. Pehz tam no wišeem brauzameem sirgeem ne apafšch 2 aršč. teef artīlerijas sirgi atščkirti (ar tumščhu špalwu, pehz tam kad išemehginats, kà tee žitadi preefšch ahtas eefšanaš derigi).

To šlimibu aprakstiščana, zaur kurašm sirgs ne uš kahdu wišči preefšch bruščka nauw derigs.

Par buščlaku (dušuls, šchauras kruhtis) teef šaukta ahtre un šmaga diwaščoščana, ko ne tīkai tad pamana, kamehr sirgs kufst, bet daščkahrt pat ari tad, kad sirgs meērā stahw. Pee tam ir miščstumi eefrituščhi, wehders eewilšts un sirgs ar tukščhumeem šit ahtre un neweenadi, tā, ka gar ribu apafšch-galeem renstelei (damfas-renei) lihdšigs tukščhums pamanams, kas it škadri redšams, kad sirgs diwašču eewelf. Buščlaks nauw ahrštejams.

Eenahšchi (Druse) pašahw eefšch tam, ka iš sirga purna leelā mehrā ištef beefi-ščchīdras, šrutahm lihdšigas glotas, kam pa dašai netihrumu krašča, pee kam apafšch šchofka eemetahs leels miščstis pampums, kura parahdahs augons, kas pehz kahdahm deenahm uštruhķt.

Kad šrutas ištezejuščas, tad pampums paleef mašaks un beigās pa wišahm pašuhd. Wišpahrigi pehz kahdahm 10—15 deenahm ari glotas iš purna wairs netef un sirgs paleef wefels.

Bet daščkahrt glotas iš purna tef ari nedefahm un mehnešcheem un šchi šlimiba pat ari pa wišam netef iščhristeta. Šchee eenahšchi teef šaukti par pašahwofcheem jeb wezeem jeb pawilžinateem. Pehdigi peeminetā gadījūnā glotas iš purna drihš wairaf, drihš mašak tef un pat ari uš kahdu laifu tezet

*) Klambarōš ir tahs mainas ušdotas, zaur kurašm sirgs ja-išbrahķē, tā kà ari tahs šihmes, pehz kurašm sirgi šchīrās eedāli.

aprimst. Burnâ glotu=ahdina daschfahrt paleef farkana, tad loti bahla un daschfahrt ar masahm farka-nahm puhshnu wahtim apmetahs. Pee wezeem eenahscheem weenumehr apafsch schoffa pampums atga-dahs; bet schis pampums ir zeets, mescha ahdola leelumâ un ir tâ kâ pee kaula pee=aufsis.

Pa leelafai dakai wezi eenahschi paleef pastahwigi un tahdâ gadijumâ daschfahrt turklaht ari galwas=jeb kaunee eenahschi peemetahs.

Galwas=jeb kaunee eenahschi parahdahs masu puhshnu augonu wihsê, kas us purna ahdinas usmetahs. Scheem augoneem tâ kâ usmestas malas un balgans widus, kas taukeem lihsfinajahs. Pee tam tapat tef un pampums apafsch schoffa tapat atgadahs, kâ pee wezeem eenahscheem.

Schi flimiba nam ahrstejama un ir peelipiga, ne tikai sirgeem, bet ari zilwekeem, bet it ihpaschi zilwekeem ta ir nahwiga.

Ahdas=dseedsjeri (tahrys ahdâ) pastahw eefsch tam, ka us ahdas tahdi paschi masi puhshnu augoni atgadahs, kâ pee galwas=jeb kaunee (nikneem) eenahscheem us purna ahdinas. Daschfahrt ahdas=dseedsjeri tikai us ahdas atronahs, bet wiswairaf tahdi paschi puhshnu augoni turklaht ari purnâ atgadahs, tahda pat tezeschana un pampums apafsch schoffa, kâ pee kaunee eenahscheem. Ahdas=dseedsjeri nam dseedejama un peelihp tik pat sirgeem kâ zilwekeem.

Kolleris (Koller) parahdahs eefsch tam, ka sirgs paleef meegains un apreibis. Pa wisam sirgs pasandê apianu, nejuht pat ne duhrenus neds futinaschanu aufis, neds ari kad ar kahju speesch us naga froni, winsch atspeeschahs ar galwu us fili jeb raujahs ne-aisturot atpafaf. Swabads buhdams winsch greeschahs waj us weenu waj us otu pufi; bet daschfahrt tas fahf trafot, metahs stali us ehkas seenu, fkreen tik lihsf kâ brihws tizis, kaut fur nekur jeb speeschahs ari ar waru us semi. Lai gau schi tiga daschfahrt atfal ari pahreet, tad ta tomehr usnahf arweenu no jauna un schi flimiba ir nedseedejama.

Raschkis parahdahs us sirgu meefu it kâ masi puhslischi, tad zelahs wahtis, is furahm dauds puweschu tef, zaur fo sirgs teef peespeests, weenumehr gar seenu bruzinatees. Scho flimibu war dseedet, bet tikai gauß un wina peelihp ari ziteem sirgeem.

Spreijas parahdahs masas wahtis pakafas pufê, apafschâ pee kahjahm, apafsch spalwas kuscheem. Gesahkumâ schini weetâ us ahdas ronahs issitumi, bet pehz tam, kâ kuru reis puhittes fahf irt, spalwa ijeet, un nu zelahs masas wahtis, tâ fauktee plihsumi ahdâ.

Pee fahrtigas kopfchanas tahs masas wahtis ahtri aisdifist, bes kahda flittuma. Bet ja dseede-schana nokaweta jeb nepareija bijuse, ihpaschi kad jehlâs ahdas weetas apkaifa ar alonu jeb witriolu, tad us ahdu, tik lihsf kâ masas wahtites fahkuschas knapi aisdifist, pee masafas kusteschanas parahdahs atfal plihsumi, un spreijas welkâhs ilgi jo ilgi. Schahdds gadijumâs aisdifijuschu plihsumu weetâ zelahs nagu usaugumi, kas daschfahrt tik leeli paleef, ka eeschana ir gruhta un sirgs flibo. Schee usaugumi nam dseedejama.

Alfiba us weenu waj abahm azihm war zeltees: a) zaur to, ka azis zaur-redsofchâs dakas balts tumfchums eerodahs; b) zaur azu eefarjeschanas, kas arweenu atjaunojahs; c) zaur peleso azs=nagu. Us abahm azihm stulbs sirgs, us weetas stahwedams, kurtina ar weenu aufis un klausahs us wismasako trofni; eedams tas kahjas zel augsti, it kâ zaur braslu bristu un ne-isschfir nekahdus kaweklus, kas tam zekâ.

Sa domâ, ka sirgs us wenu azi stulbs, tad wesela azs ja-aifseen, un sirgs, kustedamees, daris tâ pat kâ nupat minets.

A. Pee azs apluhkofchanas war, kad winas zaur-redsofchâ preeschjeja daka kâ balti-tumfcha israh-dahs, un pee tam ari azu plaksteeni uspampuschchi, karsti un farkani, flimo lopu zaur ahrsti fahrtigi kopjot, zeret us iswesekofchanu. Bet ja tahds tumfchums jau ilgafu laifu bijis, t. i. bes kâ azu plaksteeni buhtu pampuschchi, karsti un farkani, tad schi flimiba nam dseedejama un sirgs, kâ nu minetais tumfchums ir leelafas waj masafs, leetas tikai nepilnigi isschfirs, waj ari kad schis tumfchums stipris, pa wisam nered-sehs. Daudsfahrt tahds tumfchums paleef tikai kâ kahds masf balts flektis, tee tâ fauktee azu=fleki.

Tahdōs gadijumōs jaluhko uf tam, kahdā weetā tee ir: ja ſchi weeta ir azu widuklim preti, tad ſirgs waj koti ſlitti redſehs, waj pa wiſam neredſehs, pehz tam zif azu ſleki ir leeli un zif leels tas tumſchums ir; ja tas ir zitadi, tad azu ſleki redſechanu nekawē.

Eſho aſlibas wiſſi war lehti iſſchēirt: kad no preeſſchas un no ſahneem uf azi ſkatahs, tad war pamanit, ka tumſchums azs preeſſchejā zaur-redſoſchā dakā (raga=ahdā) ſaweenojahs. Gruhtati ir ta aſliba paſiſtama, ſas zaur tumſchumu azs eefſchejās zaur-redſoſchās dakās zekahs, ihpafchi kad tikai weena azs ir ſlima. Eefſch azihm, aiſ widukka (pupila) ir ta zaur-redſoſchā weela, ſo par kriſtala=graudu noſauz.

Tumſchums azu eefſchpuſe ſaweenojahs daubſſahrt ari kriſtala graudā kà beefa baſta maſſa, ſas gan drihſ kà perlmuttera wirſpuſe iſſkatahs. Tas ir tā ſauzams nags azis jeh azu nags (ataracta). Pee ſirgeem azu nags ir nedſeedejams un wini ar to neredſ it ne kà. Nzu nagu it ſkaidri tik tad war paſiht, kad taiſni uf azi ſkatahs; no ſahneem to tumſchumu newar pamanit.

B. Tik pat gruhti ir to tā ſaukto mehneſ=aſlibu paſiht, t. i. azu eefſchigu dakū ſaſlimſcham, ſas no 3—5 nedekahm, daſchſahrt laiſkà no 6—9 mehneſcheem atkal no jauna war parahditees. Eſchi ſlimiba wiſwairak tanī azes eefſchejā dakā ſaweenojahs, kūrā apatais zaurums atronahs, ſo par azs=widukli (pupila) ſauz, un to weenumehr pee tam war paſiht, ka azs=widuklis (pupila) katru reiſ paleeef ſchauraks. Lihdſ ſlimiba atkal no jauna atgadahs, tad azs=widuklis (pupila) paleeef jo ſchauraks un pat ari tik tahku eet, ka tas pa wiſam aiſaug.

Eſchi ſlimiba ir reta un kad ta tikai kahdōs gadijumōs uſnahſ, tad ahrſts to dandſ reiſ war dſeedet, bet zaur zaurim nemot wina ir nedſeedejama un atſtahj katru reiſ aſlibu — zaur to, ka azu=widuklis (pupila) aiſaug, daubſ reiſ ari zaur to, ka azi nags ronahs.

C. So gruhtata ir ta ſlimiba pee tā ſauzamā melnā naga paſiſtama, ihpafchi kad tikai weena azs ſaſlimuſe. Eſlimiba paſtahw eefſch tam, ka tā azs daka pamirſt, ſas gaiſmu uſnem un no kuras redſechana atlez (redſes=nerwa gals). Tadehſ, ka ſchē tikai redſes=nerws no ſlimibas aiſnemts, bet zitas azs dakas ir weſelas, tad azs pee apluhkoſchanas iſſkatahs pilnigi gaiſcha, bet pee redſechanas truhſt droſchuma un azu=widuklis ir weenumehr paleelinats, kūrpreti tas pee weſelas azs, ja zif nezik tumſch, iſplatahs, bet kad gaiſma peenemahs wairumā, pamanot ſawellahs. Eſchi ſlimiba ir nedſeedejama.

Gales (Gallen, tulfnas) ſauz miſkſtu pampumu kahjas maſo lozekku pakafas dakā, un augſcham ſtarp leelu=ſaulu un papehdi. Kad uf to ar roku ſpeech, tad pampums uf otro puſt jo ſtiſtati parahdahs.

Plafans nags ir tahdōs nags, kura ſeenas ir koti plakanaſ un kura pehda ne maſ naw iſſeekta, bet pilnigi plakana un daſchu reiſ war pa=augſtinata buht. Nags ar pa=augſtinatu pehdu teef ſaukts par pee=augſchu (pilnu) nagu. Pee plakaneem nageem pakaws koti drihſ padara eefſpeedumms uf pehdu, ſas gan ari war zeltees, kad ſirgeem pa ſliſteem zekeem ja=eet.

Kliboſchana ir ſirga neweenada eefſchana, pee kam tas uf ſlimo kahju newar pilnigi atſpeeftees. Kliboſchana war zeltees zaur daſchadeem zehloneem, wiſu wairak no ſadauſſchanaſ, iſlimeſchanaſ un eewainoſchanaſ, ihpafchi pee lozekkeem. So bailiga leeta ir, kad kliboſchana zekahs zaur kahdu wainu pee pletſchu un guhſchu lozekkeem, tā kà ari zaur ſchahdu waj tahdu naga eewainoſcham.

Plezu klibums un guhſchu klibums ir paſiſtams pee lopu kuſteſchanaſ, pee kam ſirgs ſlimo kahju well un to uf preeſſchu meſdams lihkumu met uf ahrpuſi, bet ſtahwedams — ja plezu klibums ir — ar weenu kahju ſameſch, kūrpreti ja guhſchu klibums, ar wiſu meefas ſwaru ſtutejahs uf weſelo kahju, zaur ſo krukts uf to puſi ſemats parahdahs. Kad ſchi ſlimiba tikai preeſſch kahda ihſa laiſa peemetuſehs tad nags buhſ karſts un wina war pahreet, bet ja nags jau aukſts, tad uf dſeedeſcham maſ zeribas. Kliboſchana war ari zeltees zaur to, ka nags eeplihſt, pee kam ihpafchi tee plihſumi ja=eewehro ſas no augſchas (no krona) uf leiſu eet. Kad kliboſchana no naga miſkſtuma puhſchanaſ zehlufees, tad puhſchana ſuhd, tik lihdſ ka ſirgu ſkaidri tur un tad tas ari wairſ neſlibo. So kliboſchana zekahs no ſliſtas kaſſchanaſ, tad ta ſudihſ, tik lihdſ ka ſirgu kahrtigi no jauna pahrfals, jo tad tas

warehs drofchi us kashjahm atspeetees. Bes tam klibofchana war ari zeltees, kad naga (pehdas) mihfstas dakas stipri sahft puht, zaur ko nags sawelfahs un dajchu reis pat ari ta flimiba peemetahs, ko ar to wahrdu „wehsis“ (Krebs) apfihmè.

Si tahs istrufzijas projekta,

kas ja-celwehro pee to firgu fanemfchanas un aifuhthifchanas, to semes-ceedfihwotaji stelle preefsch armijas, kad farfch izehlees.

1) Pehz 21. art. tanì nofaxijumà par firgu-pulku papilbifchanu pee kara-pulkeem tahdà gadijumà, kad farfch zelahs, top no wirfstahba farafsts (поимание) par to fagatawots, kahdòs terminòs, rehfinajot no tahs deenas, kad Wisangstaka pawehle, lai armija fataifahs us karu, pasludinata, eedfihwotajeem firgi us fapulzefchanas-weetahm jafuhta, kahdahm kara-pulku dakahm peenemtee firgi janodod, furp un pa kahdu zelu tee us fawu nolemto weetu janogahdà.

2) Tif lihdi farafsts (рописание) no wirfstahba fanemts, tad top preefsch to no eedfihwotajeem steletu firgu fanemfchanas is wifahm kara-pulku dakahm un winu waldehm fanehmeji is kara-wihru kahrtas apfihmeti, furi, pehz augfchà mineta farafsta, us fanemfchanas-weetahm top nofuhthiti. Tamlihdj ari wajjaga minetu kara-pulku dakas fagahdat:

a) Pahrfkату par firgu fkaitu un sorti, kas preefsch peenahzigàs kara-pulku dakas no eedfihwotajeem stelejams; fchini pahrfkatà ari japeemin tee aprinkì un tahs fanemfchanas-weetas, fur firgi fanemami, ari ja-usdod tas termins, furà fanehmejem no kara-waldes pufes us fanemfchanas-weetahm janododahs.

4) Par fanehmejem no kara-waldes pufes top iswehleti stahba- un wirsofizeeri, furi itin pee laifa ar faweem peenahzigeem darbeem ja-eepafihstina. Katram fanehmejam is kara-wihru kahrtas teef is tahs paschas kara-pulka dakas, is furas winfch nofuhthits, weens apafsch'ofizeers, weens weterinera-feldfcheris un weens falejs peekomanderets.

7) Lai peenemtos figus fanemfchanas-weetàs, fà ari pee fuhthifchanas waretu pahrraudsit, top us peenemfchanas-weetu preefsch is 3 firgeem weens apafschofizeers is rezerves waj aktiwahm kara-pulku dakahm nofuhthits, kas us wirfstahba ihpaschu pawehli noteef.

9) Wisas pawehles, fà lai kara fanehmeji ar peenemteem firgeem no peenemfchanas-weetahm us fawahm nolemtahm weetahm aisteef, peenahfahs aprinkà kara-wihru preefschneefem isdot.

10) Kad farafsts no wirfstahba fanemts, tad katram aprinkà kara-wihru preefschneefem:

a) Fagahdà par zeka-rahditaju preefsch kara-fanemhmejem lihdi ar firgeem no nodofchanas-weetas lihdi nolemtai weetai pehz tahs rindas (kahrtas), kas wirfstahba farafstà usfihmeta; zeka-rahditajs tad japeefuhta wifem, peefihmeta rindà mineteem aprinkà kara-preefschneefem, aprinkà un pilfchetas polizejahm, gubernatoreem, gubernas kara-preefschneefem un wifahm kara-pulku dakahm, furp firgi aifuhthami.

b) Par to no krona us tam dotu naudu jaleef fagatawot stempeli ar gubernas un aprinkà wahrda eefahkuma-burtu, kas lai deretu par fihmi, fà firgi peenemti, un proti, weens stempelis us is 50 firgeem.

13) Peenemtee firgi teef tiffab nodofchanas-weetàs fà ari pee fuhthifchanas pehz abgabalu wirswaldes pawehles ar baribu apgahdati; bet tanis weetàs, fur firgu barofchana newar no pahrraudjes-waldes tift isdarita, fur kara-fanehmejem ar semstwas un polizejas waldes peepalihdsibu par to winam eepreefsch nodotu naudu bariba ja-eepehrt.

14) Peenemtee firgi teef peenemfchanas-weetàs, fà fà ari peeturefchanas weetàs zekà ar tahsweetas waldes gahdafchanu firgu-stafòs un fchuhndòs, un ja to truhft, tad ihpaschàs, preefsch teem eerahditàs drofchàs weetàs, usglabati.

15) Preefsch peenemto firgu fuhthifchanas top pret ihpaschahm mahrfahm no tahsweetas eedfihwotajeem us is 3 firgeem weeni weenjuhgu rati pasneegti. Ur fcheem rateem teef ari apafschofizeeri,

kureem sirgi japahrranga, us preefſchu ſuhtiti, kà ari waijadſigà gadijumâ pee ſirgu=baribas weſchanas leetati. Gubernatoreem un aprinka polizejas=teefahm ir tuhlit pehz zeta=rahditaja ſanemſchanas peenahziga pawehle ja=isdod, kà ſinamam ſkaitam ratu, tiſ lihdſ waijadſigs, zeta katra weeta gatawam jaſtahw.

16) Tiſ lihdſ pawehle iſdota, kà armija us karu jaſagatawo, tad preefſchneefeeem no tahm kara=pulku daſahm un waldehm, iſ kura hm kara=ſanehmeji janofuhta, par to jagahdâ, kà tee, proti kara=ſanehmeji, lihdſ ar waijadſigeem apafſchofizeereem, weterinera=ſelbſcherem un kalejeem us peenahzigo nodofchanas=weetu, pehz ta ſaraſtâ peefihmeta termina, nonahſ.

17) Kad kara=ſanehmejs teef noſuhtits, tad winſch ja=apghdâ.

a) Ar preefſchraſtu par to kahdâ nodofchanas=weetâ, ziſ daudſ un kahdas ſortes ſirgu winam jaſanem.

19) Tee apafſchofizeeri, kuri ſirgu pahrraudſichanas deſt teef noſuhtiti (§ 7), tanî terminâ, kaſ ſaraſtâ nolemts, us nodofchanas=weetu pehz kara=wihru waldeſ ja=aiſfuhta.

20) Aprinka kara=wihru preefſchneefam, kad taſ Wiſaugſtako pawehli par armijas ſagatawoſchanu us karu dabujis, tee ofizeeri, kuri kà lozekki no peenemſchanas=komifijas apſihmeti, beſ kawefchanas us peenemſchanas=weetu ja=aiſfuhta un tapat teem lihdſi jadod waijadſigais ſtempeku ſkaiſ preefſch peenemto ſirgu apſihmeſchanas.

21) Peenemſchanas=weetâ nonahzis, kara=ſanehmejs tuhlit eefſtahjahs ſanemſchanas=komifijas lozekku dulkâ, kur winam lihdſbalſoſchana pee kreetnu ſirgu iſmekleſchanas un nederigu iſbrahſeſchanas pehz 13., 30. un 32. art. par ſirgu=pulka papilbinaſchannu pee kara=pulkeem — kara=laikâ.

22) Kad kara=ſanehmejs us ſirgu=peenemſchanas weetu tanî terminâ, kaſ ſaraſtâ uſſihmets, naw nonahzis, tad teef wina weeta no aprinka kara=wihru preefſchneefa tuhlit zits ofizeers iſwehlets, kaſ, noluhfojotees us ſirgu peenemſchannu un winu noſuhtichannu us nolemto weetu, kara=ſanehmeja teefibas un peenahſumus uſnemahs.

23) Tee ſirgi, kaſ no peenemſchanas=komifijas par derigeem atraſti, beſ kawefchanas no kara=ſanehmeja teef ſanemti, tapat ari to ſchſiru ſirgi, kuri ſaraſtâ noſaziti; bet ja ſtarp ſcheem ſirgeem ari tahdi atraſtoſ, kaſ pehz balſu wairuma un pret kara=ſanehmeja domahm par nederigeem top noteikti, tad teef par katra tahdu ſirgu ihpaſchs peefihmejumſ nodofchanas=ſaraſtâ (сдаточный список § 28) eeweſts, tur ſlaht ari taſ paragrafs iſ inſtrukzijas japeemin, pehz kura ſirgs no kara=ſanehmeja kà nederigs atraſts.

24) Kad ſirgu=nemſchana preefſch armijas zaur peenemſchanas=komifiju pehz 36. art. tanî noſazijumâ par ſirgu=pulku papilbinaſchannu pee kura=pulkeem — kara=laikâ un kara=ſanehmeja waj no aprinka kara=wihru preefſchneefa noſuhtitâ ofizeera ſlahtbuhſchana — notifuſe, tad kara=ſanehmejam waj minetam ofizeerim tee us nodofchanas=weetu nonahſuſchi, no komifijas iſraudſiti ſirgi japeenem; bet ari pehz ruh-pigaſ ſirgu=apraudſichanas, wiſi truhkumi un wiſas wainas, ko pamanitu, komifijai japeerahda, komifija to tad uſnem protokoli un kara=ſanehmejam no tam norafſtu iſdod, lai winſch to peenahzigam kara=pulku daſas preefſchneefam eefneedſ.

25) Tee no komifijas peenemtee ſirgi top tuhlit ar teem no aprinka kara=wihru preefſchneefa ſagatawoteem ſtempekeem (§ 10. pft. d) apafſch krehpehm apſihmeti. Schi apſihmeſchana noteef peenemſchanas=komifijas, kara=lozekka un kara=ſanehmeja ſlahtbuhſchana.

26) Teem ſirgeem, kaſ kara=ſanehmejeem teef nodoti, waijaga wiſmaſat us preefſchſahjahm labi buht apſalteem, tur ſlaht ar eemaufteem un ar 1½ aſes garu pawadu buht apghdateem. Sa ſchee noſazijumi no ſirgu=ihpaſchneefeeem neteef iſpilditi, tad teef ſirgi us wainigâ ihpaſchneefa rehſinummu un us kara=ſanehmeja pawehli apſalti, par to winam no peenemſchanas=komifijas atſtahtu naudu, iſ pa 50 kap. par katra ne-apſaltu ſirgu, pehz 35. art. tanî noſazijumâ par ſirgu=pulka papilbinaſchannu pee kara=pulkeem; truhſtoſchee eemaufi un pawadaſ top tur preti us ſirgu=peenemſchanas komifijas pawehli apghdati.

27) Sa kahdâ peenemſchanas=weetâ wairaf kara=ſanehmeju no daſchadeem kara=pulkeem eegaditoſ, tad teef tee no komifijas peenemtee ſirgi, katra ſchſira ſewiſchki, zaur loſeſchannu kara=ſanehmejeem iſdaliti.

28) Peenemščanas-komisiĵai katram kara-šanehmejā pehž ta tē peeliktā ūhemata nodošchanas-šaraksts (сдаточный списокъ) janodod, kam no wišeem komisiĵas ložekleem waijaga buht parakstitam un kura katrā sirgā pašihščanas-sihmes ja-eeraksta. Šini šarakstā teef peesihmeĵumi ari par wišeem teem sirgeem eewesti, kas no komisiĵas pret kara-šanehmeĵa prahtu peenemti.

31) Kara-šanehmeĵam stingri ja-atbild par to, ka sirgi top ti lab peenemščanas-weetās, kā ari pee ūhtihščanas labi tureti; ari par to winam ja-atbild, ka sirgi top bez kaweščanas pehž zeka-rahditaja ūhtiti. Waijadsiņas peepalihdsības deht kara-šanehmeĵam pee sirgu-ūhtihščanos no tašweetas aprinka-polizejas weens amata-wihrs waj polizejas ūlainis teef peedots klast.

37) Kad starp peenahūšcheem sirgeem tahdi atrodahs, kas zaur kara-šanehmeĵa ne-ūsmanibu ū zeka ūkahi zeetuhji; jeb kad tee ar teem stempekeem un teem apūhmejumeem nam apgahdati, kas nodošchanas-šarakstā ūsihmeti, tad kara-šanehmeĵs top no kara-pulka dašas komandeeretaja pee atbildes ūakts. Ja iūrahditos, ka no ūanemščanas-komisiĵas tahdi sirgi pret kara-šanehmeĵu prahta peenemti, pee kureem tahdi truhtumi un winaš atrodahs, kas instrufziĵā peemineti un zaur ahrigahm sihmeĵm lehti pašihštami, tad kara-pulka dašas komandeeretajam par to augstakai waldei jalaish ūina.

Nodoščanas-šaraksts (СДАТОЧНЫЙ СПИСОКЪ)

par teem sirgeem, kas nodošchanas-weetā Borowitšča pilsehtā, Nowgorodas gubernā, Borowitšča aprinkā nodoti kara-šanehmeĵam Petrow no I. grenadeera-artilerijas-brigades.
Stempaka sihme N. B. 16. augstā 1875.

№. pehž tahtas.	Sirgu ūkūira un ihpašhneeka wahrs.	Sirgu sihmes.	Peesihmeĵumi.
1	1. Artilerijas sirgi Pašapuišča Wafili Sozonowa	Kauds ehrišelis, ū peeri balta ūwaigšne, freiša pakalas kahja lihds leel-kaulu balta.	
2	2. Wefuma ūiri, I. ūkūira. Kopmana Swana Kapuština un t. j. pr.	Melns sirgs. Abas pakalas kahjas ir lihds leel-kaulu baltas.	Pehž instrufziĵas § 2 ptt. b. no kara-šanehmeĵa par nede- rigu atrasts.
3	3. Wefuma ūiri, II. ūkūira. Gluchowas pagasta Dementiwas zeema ūemueeka Petera Petrowa	Bruhns sirgs bez sihmeĵm.	
4	4. Oūladistā Kušne Siderowa un t. j. pr.	Bruhna kēwe, balta strihpa ū peeri, stempelis ū freiūahm guhšahm.	
5	5. Nikolajewas pagasta ūemueeka. Karpa Wlorošhina	Šheka kēwe, bez sihmeĵm.	
6	6. Amata-wihra Johān Fedorowa	Šhekis sirgs; wišas kahjas lihds leel-kauleem baltas.	Pehž instrufziĵas § 2 ptt. . no kara-šanehmeĵa par nede- rigu atrasts.

Paraksti: Peenemščanas-komisiĵas un ložekli.

Eefchleetu Ministera zirkulērs no 2. novembra 1876 Nr. 73.

Weens gubernatorš zehlis to jautajumu: kam jaušglabā wīši dokumēnti un atēš par ſirgu ſkaitiſchanu un peenēſchanu, jo ſirgu-nemſchanas apgabala = preekſchneekēm aprinkōš preekſch tam ne-ēſot ruhmes.

Gewehrodams, ka peh3 art. 12 tanī Wiſaugſtafi 24. oktobrī 1876. apſtiprinatā likumā par kara-pulku ſirgu ſkaita papildinaſchanu kara-laikōš, pagaſta wezaſajš aprinka-preekſchneekēm par palihgu peebotš un, ja wina naw mahjās, ari wina peenahkumus iſpilda, — eefchleetu Ministeris atradis par leetderigu noſazit, ka wīši dokumēnti un protokoli par ſirgu ſkaitiſchanu un ſanemſchanu, tapat ari tee ſirgu-mehri, loſeš mūmuri u. ne wiš pee aprinka preekſchneekēm, bet taſhweetas pagaſta walbēš uſglabajami, tomehr tā, ka aprinka preekſchneekēm par ſchihm leetahm ta uſfraudſiba paleek.

Likumi

preekſch ewang. luteru laukſkolahm un laukſkolotaju ſeminareem Igaumu ſemē un Kursemē, no Keiſara Majeſtetes apſtiprinati 25. aprili 1875.

A. Par laukſkolahm.

Birmā nodata.

Skolu noluhks un ſchķiras, kā zekamas un uſturamas, un kaš eekſch winahm jamahza.

1. Ewang. luteru laukſkolu darbs Igaumu un Kurſemes gubernās iraid: luteru laudis pamahzit, ka lai tizibu un kriſtigus dſihwoſchanas likumus jo labi ſaprot, un wineem derigaš ſinaſchanas wairot. Laukſkolas peeder pee eefchleetu minifterijas.

Peeſihmejums. Ta pee lauk-brandſehm peederigu luteru behrnu mahju-mahziba ſtahw apakſch brandſes mahzitaja, baſnizaš pehrminderu (liſ. par zitahm tizibahm §§ 322, 776) un ſkolas wezaſu uſ-raudſibas un apakſch to § 12 peeminetu waldiſchanu wirsuſraudſibas.

2. Taſh lauk-ſkolas iraid: a) waj pagaſta-ſkolas, kaš preekſch weena waj wairaf pagaſteem zeltas; b) waj kirſpehles-ſkolas, kaš preekſch wiſas kirſpehles zeltas.

3. Pagaſta-ſkolās jamahza: a) tiziba (tee katſkma 5 mahzibas gabali un bihbeles ſtaſhti no wezaš un jaunas deribas; b) ſemes-eedſihwotaju waloda un Kreewu waloda; ſchi beidſama peh3 mahzibas lihdbektu eepheſchanas, bet 5 gadu ſtarpā Kreewu walodas mahziba wiſās lauk-ſkolās ja-eewed; c) tee 4 grunts rehķinumi; d) taſh pirmās wajadſigaš mahzibas par geografiju un wehſturi, ihpaſchi par tehwoſemes geografiju un wehſturi; e) foru dſeedaſchana, ihpaſchi dſeedaſchana baſniza.

Peeſihmejums. Zitas ſchē nepaweſhetas leetas mahzit tiſ ar laukſkolu wirswaldiſchanas atweh-leſchanu ir brihw.

4. Seemas mahziba pagaſta-ſkolās ir beš maſkaš, waſaras ſkolas behrni ſkolotajam maſkā to daſu, ko ta pagaſta-ſkolas waldiſchana noſpreedufe.

5. Pagaſta-ſkolu zekſchana un uſtureſchana, — maſakajš weena ſkola uſ katru pagaſtu ar 300 lihdb 1000 wihriſķu un ſeewiſķu dwehſelehm no ewang. luteru tizibas, — kriht pagaſteem, ja ſchihš ſkolas naw paſtahwigi un droſchi zaur dſimtkungu waj zaur ihpaſchu dahwinaſchanu nogruntetas. No dſimtkunga, krona-pagaſtōš no krona, buhwplazis preekſch ſkolas jadabū pa welti; dedſinamu maſku un

buhwes materialu peewest un strahdneefus dot pee buhwes, tas kriht teem pagastu saimneefem. Tos buhwofus preefch pirmas ffolas uf buhwefchanas dšintskungs waj kronis bod pa welti tãpat kã tas lifums rahda par pagasta=nameem (pag. lif. no 19. febr. 1866 § 5).

Peefihmejums. Tahdam pagastam, kas weens pats nespehji ffolu fẽwim ufturet, ir wehlets, ffolas eezefchanas un ufturefchanas deht ar zitu pagastu fabeedrotees. Tẽ waijaga ihpafcha lihũuma un kirspehles ffolu waldischanai waijaga to lihũumu apstiprinat. Kur tã noteef, tur tee pagasti un tahs peederigas muiſchas pehz fawa leeluma lai pilba fawu dafu no tahm ſchinĩ punktẽ peeminetahm maf-fchanahm un klaufibahm.

6. Pee laukufolu apmeklefchanas wiſi ta pagasta behrni, kam luteru tiziba, ſtarp 10. lihbf 13. gadu peefpeefchami. Kad behrns bes nekahdas mainas pret lifumu ffolã nenaht, tad teem wezakeem jeb andfinata-jeem nandas-strahpe jamafã proti ne apafch 1 kap. un ne pahri par 10 kap. par fãtru aifawetu deemu, par fo fpreefch pagasta=ffolas waldischana.

Œkola ſahtahs 15. oktobri un beidsahs 15. aprili un eet trihs seemas no weenas weetã (proti preefch fãtra behrna). Œkolas behrni fãtru gadu teef pahrfklaufinati pagastu=ffolas waldischanai klahť eſot.

Peefihmejums. Tee luteru tizibas behrni, fo wezaki waj formunti zitãs no waldisbas atwehletãs ffolãs leef mahzit, pee lauffkolas apmeklefchanas naw peefpeefchami; bet ſchee tahdi behrni brihwlaikã pee ſaweem mahzitajeem pahrfklaufinajami eefch tizibas mahzibahm. Pagasta ffolas waldischana pate ariđsan behrneem flimibas deht waj zita ſwariga eemeſla deht war atwehlet, ka lai paleef noſt no ffolas.

7. Behrnus ffolas laikã mitinat un wineem tahs wajadſigãs ffolas leetas, grahmataſ u. t. pr. ap-gahdat kriht wezakeem un maiſes-tehweem. Itin nabageem tahs ffolas leetas un grahmataſ no ffolas=kaſes puſes teef dotã, no kureenes ari maiſe teem nabagu behrneem japafneefs.

8. Œkolotaji, pirms amatã teef eezelti, pehz kirspehles ffolu=waldischanas pawehles eepreefchã pahrfklaufinajami, ja Œkolotaju ſeminaru naw pilinigi gahjuſchi zauri. Ta rekte, kandidatu preefch Œkolo-taja amata preefchã ſtahdit, kriht dšintskungam, waj pagastam, waj pehz ſarumas abjeem, kã fãtru reiſ weens waj otrs waj abi ffolu uftur. Kirspehles ffolu=waldischana Œkolotajus amatã eeleeť un no amata atſtahdina; apstiprinati un atlaiſti tee teef zaur lauffkolu wirſwaldischanu.

Kad gada ſtarpã, kamehr weeta tuſſcha palikuſi, nekahds derigs kandidants neteeť preefchã ſtahdits, tad kirspehles ffolu=waldischana no ſewim weenu uſrahda ffolu wirſwaldischanai, lai to apstiprina.

9. Bes ſeſtdeenahm, kur behrni puſdeenã laikã uſ mahjahm teef atlaiſti, Œkolotajam fãtru deemu jamahza 6 ſtundas un bes tam wehl jaſin par ffolas behrni darbeem un kã wini uſwedahs.

10. Pagastõs, kas naw leelaki par 500 abeju kahrtu dwehſelehm, Œkolotajeem bes mahjuweetãſ maſafajõs 100 rubl. jadabũ par gada loni, fo war aprehķinat waj nauda, waj ſemes gabalã. It uſ 100 dwehſelehm wairaf japeemafã pa 10 rubl. klahť.

Šķķķaidrojums.

Tahdõs gadijumõs, kur pee weenas ffolas wairaf ne kã 1000 dwehſeku peeder un tadehť ja ari ne pawiſam otra Œkola, tad tatiſhu otrs Œkolotajõs kluhtu pagehrets, preefch ſchi otra Œkolotaja ta wiſmaſakã lone tahdã wiſhẽ aprehķinama, ka ar to otro tuhķſtotu dwehſeku pehz Œkol. lif. § 10 ari tam lones aprehķinumam no jauna ja-eeſahtahs un tadehť pee brihwa mahjoſka ari preefch ta otra Œkolotaja atkal par 500 dwehſelehm 100 rublu un par fãtru ſimtu, kas par tahm pirmajãm 500 dwehſelehm pahraf, 10 rublu jamafã. Par peemeħru kad 1600 dwehſeku un 2 Œkolotaji, tad rehķinums buhtu ſchahds: pee pirmaja tuhķſtota dwehſeku — par 500 dwehſelehm 100 rublu, par 5 reiſes 100 dwehſelehm 50 rublu; pee otra tuhķſtota dwehſeku — par 500 dwehſelehm 100 rublu un par 100 dwehſelehm 10 rublu, kopã 260 rublu. Pee 2100 dwehſelehm un 2 Œkolotajeem ta maſakã lone buhtu:

par pirmo tuhķſtotu dwehſeku	150 rublu;
par 500 dwehſelehm no otra tuhķſtota dw.	100 „
par 600 dwehſelehm wairaf.	60 „

kopã . . 310 rublu.

Tapat tahs mismasatās lones apreshinums jāesahā ar 3. tuhštotu dvehseku, ja kur gabitos 3 skolotaji ar wairak ne kā 2000 jeb 3000 dwehselehm pee weenas skoles.

(Kursemes laukškolu wirtsomihjas zittulers no 26. novembra 1876 Nr. 246.)

11. Tee pašči lītumi geld kā tahm pagasta-skolahm tā tahm kiršpehles-skolahm. Kiršpehles-skolās jamahza: tiziba, basnizas-stahsti, jemes-ceedsihwotaju un Kreerw waloda, rehkinaschana, wehsture, geografiija un dseedaschana.

Otra nodata.

12. Laukškolu waldischana Zgaunu un Kursemē ir iswehleta: a) pagasta-skolas waldischanai; b) kiršpehles skolu waldischanai; c) laukškolu wirswaldischanai.

13. Pagasta-skolas waldischana preeščfehdetajs Zgaunu semē iraid weens inspektors, ko kiršpehles konvents ij šawa pulka iswehlē; peeschedetajs ir: weens no teem basnizas preeščneekem, draudses mahzitajs un weens no teem draudses pagasta-wezakeem iswehlejams pagasta-wezajajs. Kursemē tas pagasta-skolas waldischanas preeščfehdetajs ir tas draudses basnizas preeščneeks, peeschedetaji ir: draudses mahzitajs un tas pagasta-wezajajs, un ari wehl ta pagasta dsintzungs, kad wiensch peepalihds pee tahs skolas uftureschanas.

Peesihmejums. Katrā pagastā tee pagasta weetneeki (pag. līt. no 19. febr. 1866 § 9) ij šawa pulka iswehlē weenu skolas wezaku, kas lai ir skolotajam par palihgu, skolai par labu un kas lai kopā ar basnizas pehrmindereem usrauga par to, kā behrni pa mahjahm teef mahziti.

14. Kiršpehles skolu waldischana Zgaunu semē walda par wiša aprinka skolahm, Kursemē par kiršpehles skolahm. Preeščfehdetajs ir weens inspektors, ko laukškolu wirswaldischana zek; peeschedetaji ir diwi basnizas preeščneeki (ko Zgaunu semē aprinka muischneeku šapulze, Kursemē kiršpehles muischneeku šapulze zek), weens mahzitajs, ko basnizas teesa iswehlē, un (Zgaunu semē) diwi kiršpehles-teesas peeschedetaji, kas zaur teem aprinka kiršpehles-teesu peeschedetajeem zekami, jeb (Kursemē) diwi pagasta-teesu preeščfehdetaji waj peeschedetaji, kas zaur teem kiršpeles pagasta-teesu preeščfehdetajeem zekami.

15. Laukškolu wirswaldischanas preeščfehdetajs ir riterščastes wezajajs; peeschedetaji ir Zgaunu semē: tšhetri basnizas wirspreeščneeki (Oberkirchenvorsteher), tee laizigee Oberkirchenvorsteher-teesas peeschedetaji, generalsuperdente un skolotaju-seminara kuratorijas presidente; peeschedetaji Kursemē ir generalsuperdente, weens Selgawā dsihwodanis kreismarschals, weens schul-rahts, ko riterščastes komiteja iswehlē ij teem kandidateem, ko laukškolu wirswaldischana stahda preeščā, weens oberkirchenvorstehers, ko laukškolu wirswaldischana iswehlē un skolotaju-seminara kurators. Preešč laukškolu wirswaldischanas eesčhleetu ministerija eezek wehl weenu lozekli no waldischanas pušes.

16. Pagasta-skolas waldischana gahdā par to, ka kauschu behrni riktīgi skolā teef raiditi, spreesch par skolas disziplinu (behrnu pahrwaldibu un strahpehm), walda skolaskasi, uffkatahs uš behrnu mahzibu pa mahjahm, un aprila mehnescha widū un uš 1. oktoberi kiršpehles skolu waldischanai šuhda škaidras finas, kā ar skolu eet, un kā skolotajs strahdā un wedahs.

Peesihmejums. Kursemē, kad trihs waj wairak pagasti pee weenas skolas šabeedrojuschees, weens no teem pagasta-wezakeem, no teem ziteem iswehlets, ir par pagasta-skolas waldischanas lozekli. Wet kad ta skola tīfai preešč diwi pagasteem zelta, tad tee diwi wezakee pamihschu katrs trihs gabus tai skolas waldischana eestahjajs.

Išskaidrojums.

Pee wišahm pagasta-skolas komihjas darischanahm, ja tahs pilnigi šaretahs ar lītumeem un tīfai sihmejajs uš lītumu waj instrukcijas nosazijumu ispilbischanu, pagasta wezajem (tas skolas-komihjas lozeklis) šawas domas jāišfata pehz pašča labatās šinaschanas un pahrliezinaschanaš, un tīfai tanš gadījumš wiaam jāisturahs pehz eepreešč isdabonama pagasta weetneeku pulka spreeduma, kur it ihpašči pagastam peesčhirtas teešības teef ašnemtās, waj kur spreesch par tahdahm pagasta pildischanahm, kas eet pahri par to žaur lītumu nosazitu mehru jeb par kurahm škaidru lītuma nosazijumu truhsti.

(Kursemes laukškolu wirtsomihjas žirul. no 27. aprila 1877 Nr. 89.)

17. Kiršpehles skolu waldischana usrauga par wišu kiršpehles laufskolu buhšchannu, sinamâ laifâ un wehl ihpašchahm reisahm skolu zaur saweem lozefkeem pahrmelledama, isdomâ un gahdâ jaunu skolu zelschannu un skolu pahrlabošchannu, isdara laufskolu wirswaldischanas pawehles, katra gadu maija un no-wembra mehneši laufskolu wirswaldischanai šuhſta šlaidras sinas par skolas buhšchannu, eezek skolotajus amatâ un atstahdina tos no amata uš kahdu laifu, apšpreeš ſuhdšibas pret skolotajeem un wišas leetas, kas no pagasta-skolas waldischanas teek preefšhâ zeltas un pagasta-skolas waldischanahm dod tos wai-jadšigus preefšhraftus, kâ skola wadama un waldama.

Kiršpehles skolu waldischana šapulzejahs diwi reis pa gadu, aprila un oktobra mehneši; taiš pastar-pēs pehz waijadšibas sehdešchanas teek noturetas, pašķirt tos darbus, kas gadahs, Wišas šchinis seh-dešchanas masafajs, ka preefšhdehtajš ir klast, weens no teem bānizjas preefšhneekem, weens no teem pagastā teefas preefšhdehtajeem un mahzitajš.

18. Laufskolu wirswaldischana diwi pilnigas šapulzes tur pa gadu: junija mehneši weenu un de-zembri otru. Zitus darbus, kas gadahs, pašķirt, ka waldischana šapulzejahs pastarpēs pehz waijadšibās, un tad masafajs waijaga buht kopâ preefšhdehtajam, weenam no teem mahzitajeem, weenam no teem ziteem lozefkeem un tam lozeklim no waldischanas pufes. Tapat tahs kiršpehles-skolas kâ tahs pagasta-skolas stahw apafšch laufskolu wirswaldischanas sinas un usraudšibas un šchi pehz tahm šchini likumâ nošihmetahm robešchahm dod pawehles sawahm apafšch-waldischanahm, eezek un atlaišch skolotajus galigi un pilnigi, eewed tahs waijadšigas skolas-grahmatas un apšpreeš wišas skolas leetas un darišchanas, kas teek preefšhâ liktas. Katra gada eefahkumâ riteršchafes wezafajs, t. i. laufskolu wirswal-dischanas preefšhdehtajš, walšis skolu-ministerijai pehz noteikta formulara šuhſta sinas kâ isgahjušchâ gadâ ar tahm šchai laufskolu wirswaldischanai padotahm skolahm wedees.

19. Šuhdšibas par laufskolu wirswaldischanas špreedumeem pee waldošcha Senata 1. departe-menta jausdod, bes tahm leetahm, kas šihmejahs uš mahzibu un mahzišchannu. Tē jamellē špreedums no eefšhleetu-ministerijas.

20. Gubernators sawas waijadšigas sinas par laufskolahm dabū zaur to wirswaldischanas lozekli, kas no waldischanas pufes, un kad rodahs, ka waijaga, waj pats, waj kahdu kungu ihpašchi nošuhſtidams, pahrlēezinajahs, kâ eet ar skolahm,

B. Skolotaju seminari.

21. Šgaunu skolotaju seminari Wišk aprinkī Ruda muišhâ un Nukes pušsalâ Pašchlep muišhâ un Kurfemes skolotaju seminars riteršchafes muišhâ Šrlawâ, Tufuma aprinkī strahdâ uš to, ka jaunekki, lai buht no kahdas kahrtas buhdami, no luteru tizibas, kas skolotaja amatu Šgaunu semē un Kurfemē grib ušneemt, par skolotajeem teek ismahziti. Pee teem seminareem ir elementar-skolas eezeltas un no riteršchafes pufes teek ušturetas tapat kâ tee seminari, — lai tee seminara mahzekki praktiski war mah-zitees mahzit.

22. Mahzibas laifs seminarōs ir pawišam trihs gadi treijās klafēs.

23. Tee seminari stahw apafšch laufskolu wirswaldischanas waldibas un usraudšibas un apafšch ihpašchas kuratorijas waldischanas, pee kuras Šgaunu semē peeder: trihs no riteršchafes iswehleti lo-zekki un weens no kuratorijas eezelts direktors: Kurfemē: tas no riteršchafes eezelts kurators, brandšes mahzitajš, riteršchafes muišchu waldneeks, un tas direktors, ko laufskolu wirswaldischana iswehlē no stu-deereeteem luteru tizibas wihtreem.

24. Seminaru skolotaji top wehleti no kuratorijas wišwairak is tahdeem, kas uš augstakahm sko-lahm ismahziti un teek amatâ apstiprinati no laufskolu wirswaldischanas.

25. Bes tam seminara kuratorijas darbs ir: a) mahzekkus ušneemt un atlaišt; b) isdot diplomus teem, kas mahzibu zaurgahjušchi, ka teem ir rekte skolotaja amatu ewang. Luteru laufskolās ušneemt;

c) pahrmeßlet un peenemt tahs labafas mahzibas metodes; d) ismeßlet tahs skolas un mahzibas grahmatas; e) isdalit tahs mahzamas leetas starp teem seminaru skolotajeem; f) seminaru par labu isleetat tahs naudas sumas, kas furatorijas rokās sanahst; g) isgudrot, kas tifa waretu deret seminaru par peeangshanu un weifshanos.

26. Seminaru jaunekli ne apafsch 16 gadeem teef usnemti. Usnemšanas terminsch ir weenreis pa gadu preefsch mahzibas eefahfshanas.

27. Seminaru jamahza religija, pedagogikas pamati, Kreewu waloda un Wahju waloda, Iganu (seh Sweedru) un Latweefchu gramatika, aritmetika, geometrijas eefahftumi, algebra lihds pirma grahdalibshahm, linear-zeikenafshana, Kreewu walsts wefsture, tahs wiswarigafas sinas is pafaules wefstures, ihfa pafaules, smalkaka Kreewufemes geografija, tahs wisuwaijadfigafas sinas par dabas leetahm, kaligrafija, dseedafshana, ehrgetu spehleschana, wingrofschana, ihfs pahrfkats par semfopibu. Tais elementar-skolas, kas pee seminaru eefahftu, tahs pafshas leetas jamahza, ka zitās lauffkolas.

28. Smalkati likumi par seminaru eefahftu eerikti, usfraudshu par teem mahzefkeem, mahzibas metodi, par pirmas klases mahzefku praktifku mahzifchanos tais elementar-skolas, kas pee teem seminaru eefahftu, no lauffkolu wirswaldbifchanas top doti.

29. Tos mahzibas programus preefsch tahm mahzamaht leetahm, to stundu isdalifshanu pa tahm klafeshm lauffkolu wirswaldbifchana pahrfpreefsch un eefahfshetu ministerija apstiprina.

Instrukzija

peederiga pee skolas likumu (no 25. aprila 1875) pirmas nodafas.

Mahju mahziba (Skolas lik. I, 1. peefihm.)

§ 1. Behrnu wezakeem, audfinatajeem waj atkal teem fainneekem, fur behrni deenesta, peefriht mahju mahzibu gahdat waj nu dob pafchi, waj leef dot zaur ziteem.

§ 2. Mahziba, fo behrus, kas pahri par 8 gadeem, dabu, no teem preefsch tam eezelkeem usraungeem japahrranga un pehz kahrtas japahrmefle. Draudjes mahzitajs, kam fewifski ta usstatifchana par mahju mahzibu nodota, noteiks, kahda wihsch schihs pahrmefleschanas isdaramas un pee tam winam sawa kahrtu peepalihdschahs ka basnizas pehrminderi un skolas wezakee, ta ari skolotaji. Mahzitajs waj skolotajs weeglafas pahrraudbifchanas labad rukus wedihs, fur jafarafsta tee behrni, kas mahjas teef mahziti. Pee katra peefihmehs, zif winam ar mahzibu weizees (§ 109, 776 instrukzija pee basn. lik.)

§ 3. Ja atgadahs, ka tee, kam peenahfahs behrneem mahzibu dot, behrnu it ne pawifam waj deemsgan nemahza, tad mahzitajs pagasta-skolas waldbifchanai to darihs sinamu un schi wainigos usaizinahs waj peefpeedihs, daramo isdarit. Skolas waldbifchana to leetu nodos pagasta waldbifchanai, waj atkal zaur ziteem us wainigo rehfinumu behrnu lifs ismahzit. Bet palaištu behrnu pag. skola eedot, lai tur pirmo lasifshanu eemahzahs, nefad naw brihw. Zita leeta ir, ja kahda weetu, ka pee kafpu mahjahm leelas muifchahs, fur jaw ir pagasta-skola, wehl skolas atraftos waj tiftu zeltas tifa tadehst, lai mahju mahzibu behrnu wezakeem paweeqlina. Tahdas skolas behrni jamahza pehz mahju mahzibas mehrfa, ka to rahda skolas likumi. Ja pee kahdas pagasta skolas gaditos kant kahds leefs skolotajs, kas pag. skolai neko ne atraujot palaihtus behrnus waretu usnemtees mahzit, tad tam to war atwehlet, bet pag. skolas waldbifchana nospreedihs, zif wainigeem ja-atlihdsina par behrna mahzifshanu grahtata.

Lauifchu skolas.

§ 4. Wifas skolas, fur lut. tijibas laufchu behrnus mahza, ir noliftas apafsch fastahdamahm skolu waldbifchanahm, lai ari kas nefas tahs buhtu zehlis waj usturetu. Tapehz ari katram privat zilwekam,

kas tahdu skolu zel zaur kirspheles skolu waldischanu wehl ja-eesneedj programs dehl apstiprinaſchanas pee lauffskolu wirswaldischanas. Kirspheles skolu waldischanas noſpreedihs, apakſch kuras pag. skolu waldischanas, kas buhtu jo ſlahu, tahda skola lai ſtahw uſrandiſchanas labad (ſkol. lif. I, §§ 1 un 2).

Mahzibu rahditajs.

§ 5. Lauffskolu wirswaldischana wiſpahrigu mahzibas rahditaju ſaſtahdijufi, kas aprahda, ka lai mahza un ko lai mahza ir ſeemas ſkolâ ir gada ſkolâ. To ta darijuſi, lai nebuhtu ikreiſ atwehleſchana jamekle no lauffskolu wirswaldischanas, kad ari wehl zitu ko grib mahzit ne ka ſkolas lif. § 3 pawehlets un lai eepreekſchâ to mehrki noſihmetu, uſ fureeni wiſahm lauffſkolahm weenlihdſigi jazenſchahs. Behz ſahdahm grahmatahm ſkolâs jamahza, lauffskolu wirswaldischana turpmat noſpreedihs (ſkol. lif. I, 3. peeſihm).

Skolas nama buhwe un eerikte.

§ 6. Pee ſkolas namu buhweſchanas jaleek wehrâ, ka tee teek buhweti labâs, ſauſâs weetâs, ka ſkolas iſtabas un guſamas iſtabas buhtu deewſgan augſtas un deewſgan leelas pehz ſkolas behrnu ſkaita, ka dſihwojama ruhme ſkolotajam buhtu jauka un patihkama. Buſſemu un meitemu guſamahm iſtabahm waijaga atſchirtahm buht. Ja ſkolotajam nebuhtu wakas waj eepheſchanas, abejadas ſahrtas behrnuſ pa brihwſtundahm uſſkatit un waldit, tad winam palihgi japeegahda. Skolas iſtabas un guſamahs iſtabas, tâpat galbus, henkus tâ buhs eeriktet, lai behrnu augſchana un weſeliba netiktu kaweta. Skolu ſaweenoſ ar pagaſta namu no ſchi brihſcha zeeti ween aiſleegts. Ja kur tahda ſaweenoſchana jaw notikufi, tad jaruhpejahs, tahdu nebuſchannu nozelt, kas ſkolas darbus un meernu jauz, un uſ wiſadu wiſſi preekſch ſkolas iſtabahm ihpaſchas ahra-durwis ja-eegahda (ſkol. lif. I, § 5).

Peeſihmejumſ. Ja gaiſa tihriſchanas eerikte laba, tad 10 waj 13 pehdu augſtâ ſkolas iſtabâ uſ katru behrnu jarehkina wiſumaj 8 waj atkal 6 kwadrat-pehdu ruhme.

Skola preekſch ſaweenoſteem pagaſteem, kur katrs pagaſts no ſawas kirspheles.

§ 7. Ja diwi pagaſti jeb pagaſtu dakas no diwejahm kirsphelehm pee weenas ſkolas peeſriſtu, waj turpmat ſameſtos, tad tahda ſkola un winas waldischana ſtahwehs apakſch tahs kirspheles skolu waldischanas, kuras aprinki tas ſkolas nams ſtahw (ſkol. lif. I, § 5 peeſihm.).

Behrnu peeſpeeschana pee ſkolas.

§ 8. Skolas likumôs 6. § noteikts, ka behrneem no 10—13. gadam ſkolâ ja-eetahjahs. Tas tâ protams, ka ſcho gadu ſtarpâ behrns ſkolâ ja-eedod. Ja pehz 13. dſihwibas gada behrns wehl nebuhtu ſkolâ eedots, tad pehz likuma peeſpeeschams. No 10. gada lihds beigtam 13. gadam katram behrnam, kas pehz mahzibu rahditaja mahju mahzibu pilnigi jau dabujis, gan ir brihw praſitt, lai winu ſkolâ uſnem; bet ſkatotees uſ muſhu ſkolas buhſchannu preekſch tahdeem behrneem, kas tilai 3 ſeemas skolu gribetu apmeklet, tas 13. gads buhtu tas derigakais preekſch eetahſchanahs. Labi buhtu, ja ſchee tahdi behrni wiſur ſchini wezumâ, proti 13. gadâ ſkolâ eetahtos. Skolas ateſtates preekſch kara-deeneſta pa-ihſinaſchanas uſ tſchetreem gadeem, tâpat tiſ pehz beigta 16. dſihwibas gada behrneem tiſ iſdotas. To-mehr ari behrneem apakſch 10 gadeem ir brihw ſkolâ eetahtees, ja winu wezakee buhtu nodomajuſchi, winus ilgati ſkolâ ſuhtit. Skolas waldbiba tad ween uſnemſchannu wilzinahs, uſ preekſchu, kad ruhmes ſkolâ peetruhkſt, jeb kad mahju mahziba behrneem wehl naw pilniga (ſkol. lif. I, § 6).

Peeſihmejumſ 1. Lai wezakee peeder kur peederedami, winu behrneem ſkola ja-atwehl, tai pagaſtâ, kur tee dſihwo.

Peeſihmejumſ 2. Weenam ſkolotajam wairak behrnu nebuhs dot mahzit nekâ 80—90.

Aiſkawetas ſkolas-deenas.

§ 9. Par behrnu aiſkawetahm ſkolas-deenahm nolikſchanas ziſ waijaga jaw ſkolas likumôs atro-nahs. Tiſ behrnam, kas bes ihſta eemeſla no ſkolas palizis noſt, tas aiſkawejums, ja ſkolas waldbiba

to pagehretu, ja-atpilda. Ja skolas behrns weenâ seemâ wairak ne kâ trescho datu no nospreesta skolas laifa truhzis, tad winam weenalga, waj taisns eemeelis bijis, waj nebijis, wehl weenu seemu skolâ ja-nahk, kad pag. skolas waldischana par to leetu luhgtu, to no tam ihpashchi neatwabina (skol. lif. § 6).

Skolas lahde, nespehjneeku behrni.

§ 10. Lai ari pawisam tukshi behrni pee kreetnas skolas waretu peekluht, tad likumi rahda, ka pee katras skolas ihpashcha skolas lahde eeriktejama. Lahde ja-eeleef mihlestibas dahwanas, strahpes nau-das par aiskawetahm skolas-deenahm un skolas eenahschanas pa to starpu, kur skola bijusi bes skolotaja (skol. lif. I, § 6 — instrukcija § 18). Ja ar schihm lahdes eenahschanahm nepeetiftu, tad tahdi behrni, kam neweena gahdataja naw, no winu pagasteem pa skolas laifu ismitinajami (semneef. lif. gr. § 250) (skol. lif. I, § 7).

No skolotajeem (skolas lif. I, § 8).

No teem, kas jau ir amatâ.

§ 11. Wisi skolotaji, kas jau ir amatâ, teef pa pilnu patureti, ir tahdi, kas nebuhtu muhtu pa-schu seminaros (skol. lif. § 21) ismahziti, ja tikai kahda pag. skol. waldischana kirspehles skolu waldischana ne-eesneedj luhgschannu, lai seminarâ nebijuschu skolotaju pahrbauda tâ kâ § 12. rahda.

Iskaidrojums.

Dee skolotaji, kas — ari bes ka wini likums nosazito kursu seminaros (skol. lif. § 21) zauri gahjuschi — zaur scho instrukcijas § kâ toreij amatâ stahwoschi no laufskolu wirskomisijas par skolotajeem ir atsihti, ari preefsch nahkotnes ir eemantojuschi skolotaja ihpashibu, ka tee skolotaja amatâ war kuht eezelti; tadeht winus pee pahreeschanas no weenas skolas us otru bes schaubischana skolu wirskomisijai apstiprinaschanas deht war stahdit preefsch, ja peederiga pagasta-skolas-komisija nepagehr, ka tahdeem skolotajeem janoleef tas eksams, kas minets schih instrukcijas nahtoschâ §.

(Kursemes laufskolu wirskomisijas zirkulers no 26. nowembra 1876 Nr. 246).

Rahdi amatâ zekami.

§ 12. Kas pee kahdas pagasta-skolas grib skolotaja weetu dabuht un nebuhtu pehz likuma ismahzijeem muhtu seminaros (skol. lif. § 21), nedj atestati dabujis, tam ar leezibas rakstu par kreetnu uswechanos pee Jrlawas pahrklauschinaschanas komitejas eksamina deht japeeteizahs. Ja kahds seminaros eksamineerets skolotajs trihs gadus no weetas skolotaja amatâ nebuhtu stahwejis, tad wina atstatei spehfs suhd un tad tikai atjaunojahs, kad skolotajs pee seminara jeb pee sawas kirspehles skolu waldischanas kolokwijâ (pahrklauschinaschanas faruna) bijis.

Iskaidrojums.

Tahdeem skolotajeem, kas eezekami preefsch kahdas ihpashchas mahzibas-nodakas, ka par peem. preefsch Kreemu walodas, tas pehz schi § pagehrets eksams Jelawas seminarâ naw janoleef, ja wini war usrahdit leezibas rakstu, ka wini preefsch tahdas mahzibas-nodakas eksamu jau nolikuschi, par peem. Rihgâ pee Baltijas skolotaju seminara waj zitadi kâ. Kad kur skolotaja preefsch Kreemu walodas waijaga, tad kirspehles skolu-komisijas lai dod sinu skolu wirs-komisijai, kurai no Tehrpatas mahzibas apgabala kurata peesuhits sarasts par tahdeem skolotajeem, kas Baltijas skolotaju seminaru zauri gahjuschi un weetas melle.

(Kursemes laufskolu wirskomisijas zirkul. no 26. nowembra 1876 Nr. 246).

Deefee amati.

§ 13. Skolotajeem aisleegts, zitu kahdu amatu turet, kas wina skolas darbu kawê. Pee scheem newehlejameem amateem wisuwairak ja-peeskaita pagasta waldischanas un pagasta teefas skrihwera amats. Kur ween skolotajs wehl jebkahdu zitu amatu turetu, tur skolas waldbiba par to spreedihs un, ja waijadsehs, laufskolu wirswaldischana to leetu ischekirs.

Skolotaja amats ar basnizas amatu kopâ.

§ 14. Kur skolotajs buhtu par lesteri, ehrgelneeku un t. j. pr., ar to, kas winam jadara, kâ teef zelts un lonets, lai paleef pa wezam. Laufskolu wirswaldischana pehz tam fasinasees ar basnizas waldbibu un tahs waijadfigas pawehles turpmak islaidihs.

Rahda data skolotajam pee skolas waldischanahm.

§ 15. Skolotajeem lifums neatwehl peeschedetaja weetu skolas waldischanas tadeht, ka winſch apafsch skolas waldischanas stahw. Tomehr protams, ka pag. skol. waldischanas skolotaju pee ſawahm ſarunahm peeaizinahs un wina padomu mellehs pee wiſa, kas ſihmejahs uſ skolas buhſchannu, uſ mahziſchannu, mahzibas lihdsſekteem, behrmu ſawaldischannu u. t. j. pr. Tapat kirſpehles skol. waldischanai ir atwehlehts, kur winai derigi rahdahs, to pahraſo skolotaju ſawa kirſpehle ihpaſchi pee skolas pahr-raubſichanas peeaizinat klaht.

Skolotaju palihgi.

§ 16. Skolotaju palihgi stahw apafsch teem paſcheem lifumeem. Bet ja skolotajs ſawu palihgu pats lone, to ariſan pats iſwehlehs. Ja pagaſta skolas waldischana ar to buhs ar meeru, tad ſchi apſtiprinaſchannu no wirſwaldischanas iſgahdahs.

Ra skolotaji zekami.

§ 17. Kam ta rekte peeder, skolotaju iſwehlet, ſawu iſwehleto pag. skol. waldischanai dara ſina-mu un ſchi attal augſtakai ſkolas waldischanai eezelſchanas un apſtiprinaſchanas deht ſcho stahda preekſcha. Ja waijadſetu pag. skol. waldischana war pagehret, lai iſwehlehts skolotajs uotur ar behrneem prowes mahzibu. Tur no pag. skol. waldischanas puſes ja ne wairaf waijaga buht klaht mahzitajam un wehl weenam skol. waldischanas lozeklim.

Skola bez skolotaja.

§ 18. Kur dſimtskungs ar pagaſtu kopā ſkolu uſtur un skolotaja iſwehleſchanas deht newarejuſchi ſaliht, ſkola tamdeht bez skolotaja newar palikt. Tē nu naht ſpehā ſkolas liſ. 17. § mineta kirſpehles ſkolu waldischanas rekte, uſ kahdu laiku skolotajus amata eezelt. Tahdā reiſā brihw ir dſimtskungam ir pagaſtam katram ſawu kandidatu zaur pag. skol. waldischannu kirſpehles ſkolu waldischanai preekſchā ſtahdit, lai waj weenam waj otram uſ kahdu laiku weetu atwehl. Pehz gada laika dabū ſpehku ſkolas liſ. 8. §, kas noſpreeſch, ka kirſpehles ſkolu waldischana waj nu to paſchu waj zitu skolotaju no ſewim lauffkolu wirſwaldischanai stahda preekſchā, lai apſtiprina uſ paliktſchannu. Wiſadā wiſe tad tahs weetas eenahſichanas, kamehr skolotajs nebija, peederehs ſkolas lahdei.

Iſſklaidrojums.

Ir waijats, ka ſateekt weenā kahrtā skolotaja ſkaidra kuntrakte, kas winam waj ar pagaſtu, waj ar dſimtskungu par loni, un otrā kahrtā tas lifums, pehz kura weenweenigi skolas waldischanai kriht, skolotaju waj uſ laiku waj pawiſam zelt un atſtahdinat no amata.

Lauſkolu wirſwaldischana, wiſus lifumus iſſlatijujehs ihpaſchi ſkol. liſ. 8., 12., 17., 18. §, ſpreebuſi tā: „pagaſteem, waj dſimtskungeem, waj abeem kopā naw aiſleegts par to dodamo jeb dabujamo ar skolotaju zaur kuntrakti ſaliht, zaur tō skolotajam tiſai ziwil-rekte zekahs, bet ta pate kuntrakte wiſas punktēs un ihpaſchi tanis, kur ſihmets, kas no skolotaja teef praſtis u. t. j. pr., japaſhrauga un ja-apſtiprina no pag. skol. waldischanas, un tapehz ariſan skolotajam amatu uſteikt tiſ tad driht, tad pag. skol. waldischana ar to ar meeru un skolotaju atſtahdinat waj atlaiſt zitadi newar, ne tā tiſ ween pehz lifuma zaur skolas waldischanahm. Pee tam beidsot labi buhs jaiſſchir, waj skolotajs atſtahdinajams jeb atlaiſchams pehz kahdas uſteitſchanas (lai ta buhtu no skolotaja paſcha puſes waj tā kā augſchā minets). jeb waj uſ laiku atſtahdinajams, waj (pawiſam) atlaiſchams pehz kahdas nezeſchamas wainas.

Pee skolas lifumu otras nodatas.

Lauſkolu pahrwaldiba.

§ 19. Ruhmi, kur kirſpehles ſkolu waldischana ſehdeſchanas turehs, gahdahs ſkolu inſpektors.

Ra pagaſtu skolas waldischana lai ſaſtahdahs (ſkolas liſ. II, §§ 13 un 16 ar peeiſhm.).

§ 20. Tiſto kirſpehles ſkolu waldischanas buhs darbā ſtahjuſchahs, winaſ ruhpeſees, uſ to ahtraſo wiſas pag. skol. waldischanas darbā aizinat.

Peefihmejums 1. Kur diwi basnizas preefschneekem waj diwi mahzitajeem par weenu ffolu ja=fin, tad wini top usluhgti, lai fawā starpā norunā, waj pehz ffol. lif. 16. § waj zitadi pehz pašču pa=tifšchanas šalihst.

Peefihmejums 2. Kur basnizas preefschneekam, kà p. pr. pee dascheem krona pagasteem attah=kuma jeb pahrlēezigu darifšanu dehst nebuhtu eespehjamš pee pag. ffol. waldifšanas darbeem dalibu aemt, wineem atwehlets, šewim weetneeku raudsit.

§ 21. Kad pagasta=ffolas waldifšanas likumā noliftee lozekki buhs šapulzejufšees, tad ja=gahdā:

a) ka tur, kur diwi pag. wezafi pee weenas ffolas peeder, weens no teem pag. ffol. waldifšanā eestahj (ffol. lif. § 16, peefihm.);

b) lai iswehlē to weenu pag. wezako, kur trihs waj wairaf pagastu pee weenas ffolas peefriht (ffol. lif. § 16, peefihm.);

c) lai pag. weetneeku pulks iswehlē to ffolas wezako (ffol. lif. § 13 peefihm.).

Par ruhmi, kur pag. ffol. waldifšana fawas sehdešchanas turehs, waldifšanas lozekki fawā starpā šafinafees.

Kur wairaf šimtskundu ne kà weens pee weenas ffolas peeder.

§ 22. Kur wairaf šimtskundu ne kà weens pee weenas ffolas peeder, šchee top usluhgti, no pašču widus weenu iswehlet, kas winu wišu rektēs un datu pee tahs ffolas pag. ffol. waldifšanā, tad jabalšo, aifstahwehs (ffol. lif. § 13.).

Pagasta=ffol. waldifšanas šafauššana.

§ 23. Pag. ffol. waldifšanas šafauzejs ir basnizas preefschneeks. Ša tas buhtu aifšawets, tad preefschfehdešanu atwehlehs mahzitajam.

Strahpes peedšihšana.

§ 24. Strahpes naudu par nošawetahm ffolas deenahm peedših, friht ffolas wezafajam. Katrā nedekā, ja eespehjamš šestdeenā, wišč ffolu apmeklehs, behrnu nahššanu ffolā isfraudšhs, un no ffolotaja rakstus dabuhs, kur tee ffolā nebijušchee šafihmeti. Lihds katra mehnešha beigahm wišč no behrnu wezakeem waj audšinatajeem strahpi peedšihš par tahm bes kreetna eemešla nošawetahm deenahm un, kur peenahšahs, eemahšahs (ffol. lif. § 7, instruf. § 10). Ša wainigee leedsahs makšat, tad wišč bes fawefšanas pagasta waldifšanu peesauks palihgā, lai peedšen (ffol. lif. §§ 6 un 16).

Pahrraudššanas, atluhgishanahs (ffol. lif. §§ 16 un 17).

§ 25. Lai ari katram pag. ffol. un kirspehles ffol. waldifšanas lozeklim no teefas friht un peenah=fahs beesi jo beesi tahs wineem uswehletas ffolas pahrraudsit, tomehr muhfu laufskolu buhššana to peeprafa, ka lai it ihpašchi mahzitaji šcho darbu išdara, proti ffolotaja mahzibu, apeefchanos ar behrneem un pašča us=wešchanos redset un šinat. Uš ihfu laifu lihds 5 deenahm ffolotaji lai atluhdšahs pee mahzitaja un šchis winus palaidihš.

Remwideerešanas, gada šinas.

§ 26. Laufskolu wirswaldifšana turpmak wehl ihpašchi noteiks, kahdā wišē kirspehles ffol. waldifšanai fawas remwideerešanas ja=išdata un kahdā wišē tahs gada šinas jadod (ffol. lif. turpat).

Šif tahlu katras ffolas waldifšanas špreefšanas šneedšahs, kur un kà tahs jameklē.
(Competenzkreis, Instanzengang.)

§ 27. Škol. likumi jaw aprahda, šif tahlu katras ffol. waldifšanas špreefšanas un darifšanas šneedšahs. Pag. ffol. waldifšana wišpirma ffolas walditaja un parraudšitaja buhdama, pate pirmās wai=ladšigās pawehles doš pehz likuma un pehz fawas instrufzijas. Kur pate fawas pawehles newaretu iswest

zauri, lai peesauz pag. waldischanu palihgā. Suhdsibas par pag. skolas waldischanas pawehlehm pee kirspehles skol. waldischanas japeenes diwi nedeku starpā, kā tas zaur pag. likumeem no 19. februara 1866 preekšč wifas pag. waldisbas nolikts. Tahdā pat starpā pee lauffskolu wirswaldischanas war apeleeret par kirspehles skol. waldischanas spreedumeem, no tahs deenas rehkinot, kura spreedums fludinahts. Suhdsibas par skolotaju no priwattaudihm, kam par to kahda dafa, kā, p. pr. no behrnu wezakeem, wifupirms pee pag. skol. waldischanas peenesamas, jo tai peekriht ta wispahriga usraudsiba par skolotajeem, ihpafchi par winu mahzischanu, uswešanas, un (tāpat peekriht) winus pamahzit deht peerahditahm wainahm, tāpat kahdas palaischanahs waj nekreetnas dsihwošanas deht. Bet ja pag. skol. waldischanas pamahzischanas un norahschanas ne ko nelihdsetu, tad winai skolotajs jafuhdsi pee kirspehles skol. waldischanas, kurai tas spehfs pehz skol. lik. 17. § to us kahdu laiku no amata atstahdinat waj atfal kā kura reisa pee lauffskolu wirswaldischanas meklet, lai fchi skolotaju pawifam no amata atlaišč. Kad fur pagasti, waj pag. waldischanas us pag. skol. waldischanas peeprafischanahm fawus peenahfamus pret skolu ne-ispilba, tad pee kirspehles skol. waldischanas fuhdsiba japeenes. Šchi to leetu apspreesch un ja netiktu pee lauffskol. wirswaldischanas apeleerets, tad wina usazina augstafu teesu, apafsch kuras pag. waldischana stahm, to nepaklausigo pagastu pee ispildischanas peepeest.

Beidsot, fur buhtu strihdus iszehlees par to, kas un zif no dšimtskunga waj domehnu waldischanas preekšč skolas jadod, tad, kad dšimtskungam jadod, pee kirspehles skol. waldischanas, kad domehnu waldischanai jadod, tuhliit pee lauffskolu wirswaldischanas jamekle.

Instrukzija

preekšč pagasta-skolu skolotajeem un preekšč pagasta-skolu waldehm.

Katram skolenam, kas pagasta skolā eestahjahs waj us tam peeteizahs, skolotajam ja-ustrahda leezibas-sihme par to, ka winam bafas potetas waj ka winsch rewafzineerets.

Šchij leezibas-sihmei jabuht ištahditai no kahda daktera waj apstiprinata bafu-potetaja, kas winam bafas potejis, un ja-apleezina, ka, pehz bafu-poteschanas isdoschanahs, potetais behrns usluhofjams par tahdu, kas pret zilweku bafahm droschs.

Sa skolenam peemeldotees tahdas leezibas-sihmes naw, jeb ja bafas winam nemas naw potetas, tad skolotajam japeesihme wina wahrds, un ta pagasta walde, pee kuras winsch peeder, un tiklihds mahzibas kufs eefahzees, ja-eefuhda pagasta skolas waldei farafsts no wifem teem skoleneem, kas wajadfigas leezibas-sihmes naw peenesufchi.

Pagasta-skolas waldei fchis farafsts tuhliit jadod finat peederigai pagasta waldei, lai bafu-poteschana kluhtu isdarita waj wehl ne-isdota leezibas-sihme isdota.

Sa nahkofchai wafarai pa-eijot poteschana nebuhtu isdarita waj bafu-poteschanas sihme isdota, tad skolotajam tas japeerahda pagasta-skolas waldei, kura tad no tam finu dod peederigi aprinka-teefai, lai fchi isdaritu, kas wajadfigs, un lai aizinatu wainigos pee atbildes.

(Šchi instrukzija ir fahstahdita no lauffskolu wieskomisijas, pehz farunas ar Kursemes Gubernatora kungu, un paslubinata pee minetas komisijas zirkulera no 26. nowembra 1876 Nr. 246).

Instrukzija,

**preeksch frona- un priwat-lautu pagasteem, par to, kas eewehrojams pee pagasta
spreedumeem deht pagasta lozeklu isslehghšanas is pagasta sabcedribas un winu nodo-
šanas Walsfs-waldes warai.**

Tee no gubernas Pahrwaldes augšā peeminētā leetā zaur instrukziju no 9. dezembra 1865. g. doti preekschraksti ir zaur wehslahm nofazishanahm pa dakai pahrlaboti, pa dakai pawisam atzesti; tā tad gubernas Pahrwalde turejuse par waijadsigu, jaunu instrukziju fastahdit un to kahrtigas ispildishanas deht šhe pasludināt.

Pagasta spreedumi, zaur kureem apwainotus pagasta lozeklus grib nodot Walsfs-waldei deht aissuh-tishanas uš Sibiriju jeb pagastam atdot atpakaļ, — noteek šchahdōs trijōs gadijumōs:

I. Deht patureshanas jeb nepatureshanas to uš arestantu-kompanijahm jeb darba-nameem noteefato pagasta-lozeklu.

St. art. 1083 uštawā par arestanteem, XIV. sehjā, isdewumā no 1857 un peelikumā no 1863.

II. Deht tahdu wihreeschu un seeweeschu kahrtas pagasta lozeklu isslehghšanas, kureem, ja winu maina buhtu tikuse peerahdita zaur Kurfemes oberhof-teesas jeb zitu gubernu kriminal-teesu rewisijas spreedumeem, kriminal-noseegumu un pahrfahpshanu deht tahda strahpe buhtu bijuse jazeesh, kas sawee-nota ar wišu dshiwes-kahrtas-teesibu pasaudeshanu, jeb tikai ar atnemshanu to ihpashu, personigi un pehz dshiwes-kahrtas wineem peefawinatu teesibu un ihpashu labumu, bet kas tikai apafsch tahm domahm palikusch, ka wini newainigi naw (in Verdacht belassen) un pee isflauschinaschānas atrafts, ka winu uswe-schānahs flawa naw laba.

St. art. 334 uštawā deht noseegumu nowehrschānas, XIV. sehja, isdewums no 1857 un peelikums no 1868.

III. Deht tahdu pee wihreeschu un seeweeschu kahrtas peederigu pagasta lozeklu isslehghšanas, kuri lai gan naw apafsch teesas stahwejuschi, netikumigi dshwojuschi un, pehz zaur teesas spreedumeem trihs reises pahrzeestahm pahrmahzishānas-strahpehm, naw labojuschees, bet netikumigi dshiwot nemitejahs.

St. art. 11 uštawā par aissuhhtiteem, XIV. sehja, peelikums no 1863 un peelikums pee schi art no 1868 ar peeshimejumu.

Schihš nofazishānas fihmejahs neween uš lauku-pagastu-lozekleem, bet ari uš lauku pagastōs dshiwodameem, atlaisteem, uš kahdu laiku un uš nenofazitu laiku no deenesta atswabinateem salbateem.

St. walboscha Senata ukasu no 22. nowembra 1871 Nr. 44536, nodrukats ukasu-krahjumā no 1872 Nr. 5; tā kà ari to uš Wisaugstako pawehli dibinadamos eeshleetu ministerijas rakstu no 29. julija 1871 Nr. 108, kas sludinats zaur gubernas Pahrwaldes zirkulera-pawehli no 3. julija 1871 Nr. 1730 un peeshimejumu 2 pee art. 301, uštawā deht pahrfahpshanu nowehrschānas, XIV. sehja, peelikumā no 1872.

No schā ir isnemti tee saldati, kas deenesta nespehzibas deht no kara-deenesta isslehgti. Bet pagastam ir atlauts, kad wini netikumigu dshiwu westu, luhgt, lai tos pehz wispahrigem likumu nofazijumeem nodod teesai; tapat no tam ir isnemtās wišas personas apafsch 21 un pahri par 60 gadeem.

St. Wisaugstaki apstiprinatu Walsfs-padomes spreedumu no 1. junija 1865, sludinats zaur walboscha Senata ukasu no 5. julija 1865 Nr. 4918 pkt. 8, kas nodrukats ukasu-krahjumā no 1865 Nr. 228, un peeshimejumu pee art. 568 likumā par lauschu kahrtahm, IX. sehj., peelikumā no 1868 un art. 574.

Kad nu pagasta spreedumeem wišōs trijōs augšā noteiktōs gadijumōs ir janoteef pehz pagastu likumeem no 19. februara 1866 un pehz teem ziteem, schini leetā doteem nolikumeem, tad tahdus spreedumus isdarot jaturahs pehz schē nahkoscheem nofazijumeem un ne uš kahdu wihsi, lai eemešs buhtu kahds buhdams, no teem nedrihst atkahptees.

§ 1. I. kategorijas pagasta spreedumi, proti par teem uš arestantu-kompanijahm noteefateem un tur efofcheem pagasta lozekteem, ne wehlaſi kà 14 deenu laiſa no ta brihſcha, kad pagasta waldei ſchini leetà uš gubernas Bahrwalbes nolemſchanu zaur pilsteefu uſaizinaſchana laiſta, ja-iſbara un ja-eefuhta pilsteefai deht tahtafas aiſfuhtifchanas gubernas Bahrwaldei, tapeh; ka tai, proti gubernas Bahrwaldei, peenahfahs, pagasta spreedumus iſchetru nedefu laiſa atkal tai teefai peeſuhtit, apaffch kuras waldischanas ta arestantu-kompanija ſtahw.

Œ. eefſchleetu miniſterijas zirkulera-pawešli no 12. dezembra 1874 Nr. 141.

§ 2. Par tahdeem, kas II. un III. kategorijà mineti, proti par teem zaur teefu spreedumeem kriminal-noſeegumu un pahrtahpſchanu deht ne-attaiſnoteem (in Verdacht belassen), kà ari par ſaudihm, kas netikl bſihwo, pagasta waldehm ir atkauts, maj tahs ſcho ſauſchu iſſlehgſchanas deht iſ pagasta ſabeedribas spreedumu iſdarit grib jeb ne, un pee tam neſahda peeſpeefchana nedrihſft notift, ihpaſchi no waldisbas puſes newar pawehlet, ka tahdam iſſlehgſchanas-spreedumam uš wiſu wiſi janoteef, tãpeh; ka tahda peeſpeefchana neſaeetahs ar likuma nodomu.

§ 3. Bet kad pagasta walde atron par waijadſigu, par tahdu perſonu, kas tahdà neſkaidribà atſtahta, tahda II. kategorijà peemineta, pagasta spreedumu likt iſdarit, tad tahdam spreedumam diwu mehneſchu laiſa waijaga iſdaritam buht, rehſinot no tahs deenas, kurà tas uš ſcho perſonu ſihmedamees teefas-spreedums winai tika ſinams darits. Bet kad ſchini laiſa neſahds pagasta-spreedums naw notizis, tad tas ne-attaiſnotais pagasta lozeklis paleef ſawàs ſenafàs buhſchanàs pagastà.

Œ. art. 568 likumà par ſauſchu ſahrtahm, IX. ſehj., iſdewumà no 1857 un peeſihmejumu pee ta, peelifums no 1869 un art. 334, XIX. ſehj., uſtaws deht pahrtahpſchanu nowehrſchanas, peelifums no 1868.

§ 4. Tomehr pagasteem naw atwehlets, tahdu perſonu wiſgaligas iſſleegſchanas deht, kas peeder pee III. kategorijas, proti kas netiklas bſihwes deht apwainotas, ahtrati spreedumu iſdarit, ne kà kad tahdas perſonas peh; juſtiz-pilſehtu- un ſemes-polizejas-teefu, waj peh; pagasta-teefu spreedumeem, trihs reiſes pahrmahziſchanas ſtrahpes ir zetuſchas.

Œ. art. 11 uſtawà par aiſ-fuhtitteem, XIV. ſehj., peelifuma no 1863 un 1868.

Peeſihmejums. No pagasta wezaſa un muiſchas polizejas noſpreetas ſtrahpes ſchē nedrihſft pee-rehſinat, tapeh; ka peh; §§ 16 un 25 pagasta likumòs, teefas-polizejas mara un apſtrahpeſchana par polizejas pahrtahpſchanahm ne wineem, bet pagasta-teefai peeſriht.

§ 5. Wiſòs I., II. un III. kategorijà noteiktòs gadijumòs nedrihſft neſahdu pagasta spreedumu iſdarit, eefam zaur aprinka- jeb pilſehtas-bakteri naw imeflets un nogruntets, ka tai perſonai, par kuru spreedums teef iſdarits, naw neweenas no tahm ſlimibahm, kas minetas art. 108 un 225, uſtawà par aiſfuhtiteem, XIV. ſehj., iſdewumà no 1857 un ka ta tapeh; war tiſt aiſfuhtita.

Œ. 3. peeſihmejumu pee art. 574 likumà par ſauſchu ſahrtahm, IX. ſehjā, peelifumà no 1868.

§ 6. Kad ſahds pagasta-spreedums ja-iſbara, tad no pagasta walbes ja-uſnem protokòls un tanì jaſarakſta:

1) uš kà pawehli un ſamdehl pagasta-spreedums iſdarams;

2) tahs perſonas wahròs un wezums, par kuru spreedums ja-iſbara, tapat ari winaſ ſamilijas-lozeklu wahròs un wezums;

3) tahs pahrkappšanas, kuru dehī šai persona apmainotā;

4) pehz kahdeem teefas špreedumeem un ihpašči ar kahdahm pahrmahzišanas strahpehm apmai-
notā persona apstrahpeta;

5) kahdā wihsē apmainotais pagasta lozeklis pehz pahrzeestahm pahrmahzišanas strahpehm nam
labojees, bet nemitejahs netikumigi dšihwot;

6) iſ zif grunts-ihpašchneefem un mahju-rentneefem un desmitneefem (Delegirten) iſ kalpu
kahrtas pastahtw wihs pagasts, kam peenahkajs to špreedumu iſdarit, jo pee tahdā pagasta-
špreeduma iſdarichanas jafafauz wiſi pagasta lozekli, kam peekriht balſot.

§ 7. Preekšč pagasta-špreeduma iſdarichanas ir terminšč janofaka, uſ kuru pagasta wezafam zaur
ihpašcheem ſuhtneem jeb zaur pagasta preekščneefem, tee eefšč pagasta liſumu 6. § peeminetee pagasta
lozekli, kam peekriht balſot, jaleef ſafaukt un pee tam japeemin, ka neatnahſuſchee tiks ar to 8. § noſa-
zitu naudas strahpi strahpeti.

Ja ſchini terminā pehz pagastu liſuma 7. § wiſmaſaf puſe no wiſeem pagasta lozekteem, kam balſot
peekriht, naw atnahſuſe, tad ſapulze ir par tahdu uſluſtojama, kas špreedumu neivar taiſit un janoleef
no jauna ihs terminšč un ſafauſchana, ka augſchā noteikts, wehl reiſ iſdarama. Bet kas pirmā terminā
beſ liſumiga eemeſta naw atnahzis, ir apstrahpejams ar to mineto naudas strahpi.

Kad tiſ daudſ pagasta lozekli, kam peekriht ſawu balſi nodot, ir atnahſuſchi, ka liſums pawehl,
tad nobalſoſchana ſahkajs, katru balſi ihpašči nobalſoſchanas-protokolē eerakſtot, pehz ta ſchē peelikta
ſchemata un beidiſot pagasta-špreedums tapat pehz dotā ſchemata teef ſagatawots.

Šk. pagasta liſumu 7. un 8. §§.

§ 8. Pagasta špreedumi par I. un III. kategorijas perſonahm ir pilnigi, kad tee weenteeſigi ar
tahdas ſapulzes balſu wairakumu notikuſchi, kam pehz liſuma peenahkajs špreeſt.

Šk. pagasta liſumu 7. §.

§ 9. Turpreti pagasta-špreedums par kahdā pee II. kategorijas peederoſcha, neſkaidribā atſtahta
(in Verdacht belassenen) pagasta lozekta iſſlehgſchanu iſ pagasta-ſabeedribas, tiſ tad ir pilnigs, kad no
teem pehz liſuma pilnigā ſapulzē atnahſuſcheem pagasta lozekteem $\frac{2}{3}$ daſas tahdu iſſlehgſchanu gribejuſchas.

Šk. art. 334, uſtawā dehī pahrkappſchanu nowehrſchanas, XIV. ſehj., peelikumā no 1868.

§ 10. Pagasta liſumu I. peesihmejums pee 8. § un 35. § punktis f, kas noſaka, kas pagasta
wezafam un muischas polizejai janem wehrā, ſihmejajs tikai uſ pagasta-špreedumeem par neſkaidribā
atſtahtahm perſonahm un par netikumigi dšihwodameem kaudidhm, bet ne uſ teem uſ areſtantu-kompanijahm
un darba-nameem uoteſateem, jo tee minetee liſumu noſazijumi neſaeetahs ar teem ziteem, tamdeht
doteem liſumeem.

§ 11. Pagasta špreedums par teem uſ areſtantu-kompanijahm un darba-nameem uoteſateem
drihſt tikai uſ Rurſemes gubernas Pahrwaldes pawehli iſdarit, bet ne uſ zitu gubernu teeſu uſaizinaſchanu.

Šk. art. 1083, uſtawā par areſtanteem, XIV. ſehj., iſdewumā no 1857.

§ 12. Kad pehz kahdā pagasta špreeduma kahds pagasta lozeklis ir nobodams Waſſis waldes
warai un kad tas ir apprezejees, jeb atraitnis, jeb kahds neapprezejees ſeeweetis, kam ahrlaulibas behrni,
tad ir tahdā gadijumā ja-eewehro un protokolē jaſarakſta:

a) feeweefchu deht:

- 1) kad feewa ſawam no pagasta ſabeedribas iſſlehgtagam wihrām newehlahs lihdſi eet, waj wihrs ar to ir meerā bijis, ka feewa paleef atpafat;
- 2) kad feewai ir nedſeedejama ſlimiba, tad tas ir zaur daktera leezibu japeerahda;
- 3) kad feewa par pretrunas eemeſlu uſdod, ka wihrs winu eſot dauſijis, tad wina preekſch pagasta teeſas ſauzama, lai ſawu iſteikſchanu peerahda un pagasta teeſai pehz notikufſchas iſmekleſchanas par winas atſwabinaſchanu jeb neatſwabinaſchanu jaſpreeſch un ſpreebums zaur pils-teeſu jaleef gubernatora kungam preekſchā apſtiprinaſchanas deht;

b) wihru deht: wihti tiſ tad war apſtrahpejamahm un iſ pagasta ſabeedribas iſſlehgtagam feewahm lihdſi eet, kad wini neſtahw apakſch teeſas un iſmekleſchanā, un pawijam tiſ tad, kad teem pee tahdahm leetahm naw neſahdas dalibas, kuru deht wini ſawu dſihwes weetu nedrihſt atſtaht;

c) laulibas behrnu deht: pee abu wezaku aiſfuhtifſchanas waijaga behrneem lihdſi 14 gadeem wineem lihdſi eet, turpreti behrneem, kaſ ſcho wezumu pahſneegufchi, teeſ atkauts, waj wini ſaweem aiſfuhtameem wezakeem grib lihdſi eet jeb nē. Ja wini ſaweem wezakeem grib lihdſi eet, tad preekſch tam pagasta atkaufſchanas naw waijadſigs;

d) atraitnu behrnu deht: ja kahds ſtrahpejams atraitnis jeb kahda ſtrahpejama atraitne ween pee dſihwibas un pagasts jeb ar wina ſiau kahds no teem radineekeem negrib uſnemtees par teem behrneem, kaſ apakſch 14 gadeem wezi, turpmaſ gahdat, tad aiſfuhtamam jeb aiſfuhtamai ſchee behrni janem lihdſi;

e) ja weens no wezakeem paleef pagastā, tad paleef ari wiſi behrni pee wina. Peelikums pee art. 103, žiwil-liſumu I. dakas X. ſehj, peelikums no 1863, ſt. to eekſch ufaſu-ſrahjuma no 1863 Nr. 11, nodrukatu Senata ufaſu no 7. janwara 1863 Nr. 863;

f) ahrlaulibas behrnu deht: tā kà tee pee e minetee liſumi par ahrlaulibas behrneem ne kà nenoſafa, tad winu deht taſpats ja-eewehro, kaſ par atraitnu behrneem noſazits.

Gubernas Pahrwaldes protokola nolehmums no 23 feb. 1872 Nr. 349, noteefatās Annas Reckmann leetā, atte Nr. 3 no 1872.

§ 13. Dos uſ Siberiju ſuhtamus pagasta lozeſtus nedrihſt ahtraki uſ ſelgawu ſuhtit, eekam wini par ſawahm paradu-praſibahm un mantibas-buſſchanahm naw it ſkaidri pahrlauſchinati, winu uſ to ſihme-damās uſdoſchanas protokole ſaraſtitas un winu paradu-praſibu peedſihſchanas deht naw nolemts jeb iſdarits, kaſ pee tam waijadſigs. Tani no pils-teeſas par winu aiſfuhtifſchanu gubernas Pahrwaldei eesuh-tamā paſinojuma ir tahda nolemſchana jeb iſdariſchana japeemiu.

Gubernas Pahrwaldes ſludinajums no 16. februara 1853 Nr. 129, nodrukats ufaſu krah-jumā no 1853 Nr. 24.

§ 14. Preekſch III. kategorijas perſonahm, proti preekſch teem netikumigas dſihwes deht pehz pagasta ſpreebuma aiſfuhtiteem, tapat preekſch pagasta lozeſteem, kà ari no deeneſta atlaiſteem, uſ nenofazitu jeb uſ kahdu laiſu no deeneſta atſwabinateem ſaldateem, un preekſch winu ſamilijas-lozeſteem, kaſ wineem eet.

lihdj, ir tahs lihdj wiaw nonahščanai Sibirijā isdotas šuhtiščanas= aptopščanas= un apgehrba-maščanās no pagasta kroma kasei ja-atlihdjina, prot:

preekšč if katra peeaugščā 30 rubl. 76 kap.

" behrneem par 14 gadeem 30 " 76 "

" " " 10 " 26 " 45 $\frac{1}{2}$ "

" " apakšč 10 " 19 " 16 $\frac{3}{4}$ "

" " "no 1 $\frac{1}{2}$ lihdj 4 " 5 " 8 $\frac{3}{4}$ "

un par to wineem dodamu kroma=apgehrbu ištatu reiš tif daudj, zif tas apgehrbs maščajis.

Zai pehž newartn nekahdu eerumu zelt, ka no šči nošazijuma nešas naw sinams bijis, tad pagasta waldei teef usdots, pagasta šapulzē wina ložekteem, kam ir balščanās teefiba, ščo § iškaidrot un ka tas notizis, protokolē šaraktiti.

Št. eefšleetu ministerijas zirkuler=pawehles no 11. nowembra 1869 Nr. 308 un no 24. aprila 1870 Nr. 3805, sinamas daritas zaur to ufasu-krahjumā no 1870 Nr. 52 nodrukatu gubernas Bahrwalbes šludinajumu no 22. maija 1870 Nr. 1331 un bez ta to ministerijas zirkuler=preekščrakstu no 2. nowembra 1872 Nr. 188 un no 28. nowembra 1875 Nr. 139.

§ 15. Pagasta špreedumā par teem preekšč X. dwehseku rewisijas kara-deenestā nodoteem, wehlaš atlaišteem jeb uš nenoteiktu laiku urlaubē atlaišteem šalbateem ir tahs kameral=teefas pawehles datums un numurs japeewed, pehž kuras wiaw peerakštichana pee pagasta notifuse, bet kad wina nodošchana kara-deenestā pehž X. rewisijas notifuse, un tapehž wina pee šawa šenafā pagasta peeder, tad tas ir pagasta špreedumā japeemin. To pašču waijaga ari eewehrot to uš kahdu laiku urlaubē atlaisto šalbatu deht.

Št. peelikumu pee art. 423 likumā par šaušču šahrtahm, IX, šehj., turpinajumā no 1868.

§ 16. Pilsteefai buhs tos par tahdeem šalbateem notifuschus pagasta špreedumus gubernas Bahrwaldei eefuhtot, ari wiaw atlaiščanas=pases un urlaubes=biketes šlaht peelitt.

§ 17. Pehž no gubernas Bahrwaldes notifuschas pagasta špreeduma apstiprinaščanas tas zaur to Walšts=waldes warai nodots pagasta ložeklis ir lihdj tam lafam, kur to šuhta uš Sibiriju, japatur apžee-tinaščanā, lai newartu išbehgt. Wina šamilijas ložekli turpreti lihdj aiššuhtiščanai uš brihwahm šah-jahm ja-atšahj.

§ 18. Bet neweenu uš Sibiriju aiššuhtamu pagasta ložekli nedrihšt uš Šelgarwu nošuhtit, eefam tas nošuhtišchanas deenā zaur aprinka dakteri naw apštatits un pilnigi wešels atrasts.

Št. eefšleetu ministerijas zirkuler=pawehli no 10. septembra 1874 ar Nr. 107, kas nodrukata ufasu-krahjumā no 1874 Nr. 177.

§ 19. Weidjot teef šchis likumu nošazijums šče pašludinats: par kahda pagasta ložekļa išklehgščanu likumigā laifā un wišē notizis pagasta špreedums nedrihšt wehlaš no pagasta zaur kahdu zitu špreedumu tift ušzelts jeb pahrgrosits. Bet kad pagasts pirmam špreedumam pretim otru špreedumu taišitu, tad pehbejs tif tad war tift eewehrots, kad tas pirmais špreedums netaišnigi notizis. Tahdā gadījumā gubernas Bahrwaldei wišpirms ja-išmeklē, kapehž pirmais špreedums pret pagasta ištā wehleščanu notizis.

Št. art. 335, uštawā deht pahrašpščanu nowehršchanas, XIV, šehj., turpinajumā no 1872. g.

Wišahm teefahm un walbehm, kam tas peenahšahs, teef usdots, šchos uš likumiga pamata dibina-damos nošazijumus pareiži wehrā kemit un išpildit.

Schemats preekšā nobalsošanas protokola.

Nobalsošanas protokols, ūņemts tanī un tanī deenā.

Staitlis.		Pagasta lozeku wahrdi, kam preekriht šāvu balsu nodot.	Balsis par paturešānu un attal-uz-nemšānu.	Balsis par nobošānu Balts wal-des warai.
I. šķira:				
grunts=ihpaschneeki un mahju rentneeki.				
1		Efermalu Jahnis Kirgmanis	1	—
2		Sniferu Juris Bratschis.	—	1
3		Puru Fribis Kahlfelds	—	1
4		Puhtu Ans Bergmanis	1	—
5		Kruhju Janis Freybergis	—	1
u. t. j. pr.				
kopā			2	3
II. šķira:				
desmitneeki (Delegirte) is kalpu-fahrtas.				
1		Andreis Pifsters	1	—
2		Juris Kleinbergs	—	1
3		Fribis Bravmanis	—	1
u. t. j. pr.				
kopā			1	2
Pavisam			3	5

Ka augšcheja nobalsošana pareisi notikuse atbild:

N. N. pagasta wezafajs.

N. N. pagasta preekšneeks.

N. N. pagasta preekšneeks.

N. N. pagasta sstrihweris.

Schemats preekšā I. kategorijas pagasta špreeduma.

Pagasta špreedums

par to zaur Kurfemes oberoš-teešas rewifijas špreedumu no 00 novembra 1800 (jeb kahdas zitas tai lihdsigās friminal-teešas, zītās gubernās) par to un to pahrtahpschāni ar wina ihpaschu, personīgi un

pehž dšihwes fahrtas winam peesawinatu teefibu un ihpaſchu labumu pafaudeſchanu (jeb beš pafaudeſchanas) uš nodošchanu fahdā areſtantu-kompanijā (jeb fahdā pahrmahziſchanas=areſtantu-nodaſā jeb darbanamā) uš tiſ un tiſ daubš gadeem un mehneſcheem noteefato, pee X. rewifijas (jeb zaur kameral-teefas pawehli no tašs un tašs deenas Nr. 00 — pee N. N. frona muiſčas — N. N. privat-muiſčas — pee N. N. widmes) mahjās Nr. 00, apaſch familijas Nr. 00, ar to wezumu no 00 gadeem peerakſtito pagaſta lozekli N. N. (atlaiſto jeb uš nenofazitu laiſu urlaubē atlaiſto ſaldatu N. N.), kaš peeder pee ewangelifſkas=luteriſſkas (Romeeſchu=katolu — pareiſ=) tizibas un neprezejees — jeb kura, kad winſch ir apprezejees, tahdi familijas lozekli:

ſeewa Eda 00 gaduſ tagad weza

dehli: Juris 00 " " "

Janis 00 " " "

meitas: Trihne 00 " " "

Lihba 00 " " "

(kad no behrneem ir fahdi apprezejuſchees jeb ſewiſchu dšihwi uſſahkuſchi, tad taš ſche japeeſihmē).

Pee atpakaſnemſchanas.

Tā kà pehž augſtaſas teefas pawehleſchanas N. N. lauku pagaſta lozekli, kam peekriht ſawu balſi nodot, liſumigā fahrtibā bija ſaſaukti un atnahkuſchi, tad tee, eewehrodami ka noteefatais N. N. preekſch wina noteefaschanas ir labi ušwepees un naw neſahda eemeſla demis, ka par winu waretu ſuhdſetees, ar balſu wairakumu noſpreeduſchi:

"ka noteefatais N. N. pagaſta ſabeedribā atkal uſnemams".

Pee atraiditas atpakaſnemſchanas.

Tā kà pehž augſtaſas teefas pawehles N. N. lauku-pagaſta lozekli, kam peekriht ſawu balſi nodot, liſumigā fahrtibā bija ſaſaukti un atnahkuſchi, tad tee eewehrojot, ka noteefatais N. N. preekſch wina noteefaschanas ir netiſumigi dšihwojis, maſas ſahdſibas padaridams (jeb dſerſchanai padodamees, weenadi ſlints pee teem winam ušdoteem darbeem bijis — jeb tahduſ un tahduſ noſeegumuſ padarijis) ar balſu wairakumu noſpreeduſchi:

"ka noteefats N. N. pagaſtā wairs naw paturams, bet Walſts-waldibas warai nododams".

Ka ſchis pagaſta ſpreedums pehž liſumu noſazijumeem no pagaſta lozekleem, kam peekriht ſpreest, augſchā peeminetā fahrtibā nobalſots, teef no N. N. pagaſta waldes zaur ſcho apleezinats.

N. N., tanī un tanī deenā.

(Pagaſta waldes paraſſts un ſehgelis).

Schemats preekſch II. kategorijas pag. ſpreeduma.

Pagaſta ſpreedums

par to zaur Kurfemes oberofteefas (jeb fahdas zitas tai lihdsigas kriminal-teefas, zitās gubernās) rewifijas ſpreedumu no tašs un tašs deenas, dehł ſahdſibas ar jeb beš eelaufchanahs (ſlepſawibas — ušbrukſchanas ar waras darbeem) neſſaidribā atſtahto, pee X. rewifijas pee frona (privat) widmes N. N. mahjās Nr. 00, apaſch familijas Nr. 00, ar wezumu no 00 gadeem peerakſtito pagaſta lozekli N. N., kaš peeder pee ewangelifſkas=luteriſſkas (Romeeſchu=katolu — pareiſ=) tizibas un neprezejees (jeb, kad winſch buhtu apprezejees, kam ir tahdi familijas lozekli:)

(familijas lozekli ir tā jauſwed, kà I. kategorijas pagaſta ſpreedumā).

Ir neskaidribā atstātais tahds atlaists jeb uš nenofazitu laiku no deenesta atšwabinats šaldats, tad waijaga tahs wina peerakstīchanu nofazīdamas kameral-teešas pawehles datumu un numuru ušdot, jeb, kad tas pehž X. rewīšijas rekruschōs nodots, tad ir wina šenakā peerakstīchana X. rewīšijā jāpee-
wed, bet tiziba un familijas ložekši, tā pee lauku-pagasta ložekšeem.

Pee atpataf-ušnemšchanas pagasta šabeedribā:
Pehž tam, kad augščā peeminets teešas špreedums šapulzeteem pagasta ložekšeem, kam peefriht šawu balši nodot, bija pašludinats, tad tee eewehrodmi, ka N. N. šenak labi ušwedees un naw nekahda eemešla dewis, par wīnu šuhšjetees, ar balšu wairakumu nošpreeduši:

„ka N. N. atkal pagasta šabeedribā ušnemams“.

Pee iššlehğšchanas iš pagasta šabeedribas.

Pehž tam, kad augščā peeminets teešas špreedums šapulzeteem pagasta ložekšeem, kam peefriht šawu balši nodot, bija pašludinats, tad tee, eewehrojot, ka peeminetais N. N. šenak ir netikumigu dšihwi wedis, (mašas šahšibās pastrahdadams, dšeršchanai padeweēs, weenadi šlīnks un nepašlaufigs pee teem wīnam ušdoteem darbeem bijis jeb tahbus un tahbus nošegumūs padarijis) ar balšu wairakuma $\frac{2}{3}$ dafahm nošpreeduši:

„ka N. N. pagastā wairs naw paturams, bet Walsis waldbības warai nododams“.

Ra šchis pagasta špreedums pehž šikumu nofazijumeem augščā peeminetā šahrtibā nobalšots, teef no N. N. pagasta waldeš zaur šcho apleezinats.

N. N., tanī 00 novembrī 1800.

(Pagasta waldeš paraksts un šehgelis).

Schemats preeščā III. kategorijas pag. špreeduma.

Pagasta špreedums

par to pee X. rewīšijas pee křona (privat) muiščas N. N. widmes, mahjā Nr. 00, ar to wezumū no 00 gadeem peerakstīto N. N. pagasta ložekši, kas peeđer pee ewangelīšas luterīšas (Romeešču-katofu —pareiš-) tizības un neprezejeēs (jeb, kad wīnšč buhtu ap-prezejeēs, kam tahdi familijas ložekši):
(familijas ložekši tā ušwedami, ka I. kategorijas špreedumā).

Bet kad wīnšč tahds atlaists jeb uš nenofazitu laiku no deenesta atšwabinats šaldats buhtu, tad waijaga tahs wina peerakstīchanu nofazīdamas kameral-teešas pawehles datumu un numuru ušdot, jeb kad wīnšč pehž X. rewīšijas rekruschōs nodots, tad wina šenakā peerakstīchana X. rewīšijā jāpee-
wed.

Pehž teem špreedumeem, kas šapulzei preeščā likti, augščā peeminetais pagasta ložekšis ir ar šchahdahm pahrmahziščanas štrahpehm apštrahpets:

- 1) pehž tahs un tahs křiminal-teešas špreeduma, no tahs un tahs deenas, par to un to nošegumu, ar tahdu un tahdu štrahpi;
- 2) pehž tahs un tahs pilšehtas-polizejas teešas špreeduma no tahs un tahs deenas, par to un to nošegumu, ar tahdu un tahdu štrahpi;
- 3) pehž tahs un tahs pagasta teešas špreeduma, no tahs un tahs deenas, par to un to nošegumu, ar tahdu un tahdu štrahpi,

un t. j. pr.

Kad nu šchihš wīnami ušlīktas pahrmahziščanas-štrahpes ne ka naw lihđsejuščas un tas nemite-
jahs, netikumigu dšihwi weft, ir dšeršchanai padeweēs, pee teem wīnam ušdoteem darbeem šlīnks un nepa-

klausīgs bijis, daudzfahrt no pagasta bez likumīgas legitimācijas aizgājis un apfahrt mājajās, tad tee šche likumīgā staitā šanahkuchi pagasta lozekki, kam peekriht šawu balši nodot, ar likumīgu balšu wairakumu nospreeduschī:

„ka R. R. pagastā mairs naw paturams, bet Balsts waldes warai nododams“.

Ra šchihs pagasta spreedums pehz likumu nosazijumeem no pagasta lozekkeem, kam peekriht šawu balši nodot, augščā peeminetā fahrtibā nobalsots, teef no R. R. pagasta waldes zaur šcho apleezinats.

R. R., tanī 00 nowembrī 1800.

(Pagasta waldes paraksts un sehgelis).

Uš originala stahw no Ministera rokas rakstīts: „Wisaugstaki pawehlets, šchim brihščam eenest, lihds wispahrigi jatts-likumi preeksch walsts, likumu dosšanas wihsē, buhs apstiprinati“.

20. maijā 1877.

Jakts-likumi preeksch Kurfemes gubernas.

Kam teefiba jakti turet.

§ 1. Teefiba jakti turet ir tahm peršonahm, kam wišu mājafais 150 defetinas semes peeder, kura wisapfahrt no weenas weenīgas robeščas eeflehgtā.

§ 2. Tahdu gruntsgabalu ihpaščneekem, kas kaimini un kuru robeščas pa wišeem kopā eeflehds gruntsgabalu, kas naw mājaks ne kà 150 defetinas, ir teefiba jakti turet, bet ar to nosazijumu, ka šcho teefibu ne wairak kà tīfai weens no wineem, pehz šawstarpīgas notaišīšanas, war dabuht, jeb waj ka wineem teef atlaufs, tahdu semes gabalu, pehz šawstarpīgas norunas, tāpat tīfai weenai peršonai pret noteiktu maksu isnomot jeb uš renti dot.

§ 3. Sawu jatts teefibu war zedeeret, t. i. zitam atdot, tīf pat kurfch katrs ihpaščneeks, kà ari, ja tahdu ir, wiši lihdsihpaščneeki kopā, waj nu zaur ihpašcheem nolihgumeem un notaišijumeem, waj ari bez tahdeem, pehz wispahrigu likumu nosazijumeem.

§ 4. Ta teefiba, pa wišu tahdu semes gabalu medīt waj siwis sweijot, kuru semes gabalu tee pee weena pašā pagasta peederīgi semneeki eemantojuschī, naw šewiščka teefiba preeksch iktatra no wineem, bet ir wiša pagasta teefiba.

§ 5. Sweščās robeščās jeb uš šwešču grunti jakti turet, medijumu un siwis kert, naw zītadi brihw, ka tīfai ar grunts-ihpaščneeka waj pagasta rakstītu atwehleschanu; bet křona waj pilsehtu meščos — ar ihpašču rakstītu atkautšchanu, ko ta instituzija jeb walde isdod, kam tas peenahkajs darit.

§ 6. Ra zita ihpaščuma-teefibu aizfahrschana ir tāpat ušluhjojama: meščā šwehru un putnu meščā jeb ķerščāna šweščās robeščās jeb šweščā meščā, pat ir tad, kad pee tam ne meščaswehri, nedš ari putni naw nomaitati jeb noķerti.

§ 7. Kad kahds medijot šaščauts medijums pahreet uš kaimina jattsgrunti, tad naw brihw tahdam medijumam pakat dšihtees un tas peeder tahs jattsgruntes ihpaščneekam, kura tas eefkrehjis. Šchis nosazijums nesihmejahs uš parfors-jakti (t. i. uš jakti jahščus ar šuneem, medijumam tīf ilgi pakat dšenotees, lihds tas waj stahw, waj kriht; rihdiščanas-jakts).

§ 8. Jatts teefibu un šwehru ķerščānu maišes peņas teefā, war aprobeschot zaur teefas spreedumeem un zaur teem polizijas likumu nosazijumeem, kas šche nahkščā nodakā atrodahs.

Nosazijumi par jakti.

§ 9. Katram, kas wehlahs jakti turet, ja-apgahdā no peederīgas pilsteefas preeksch šewis uš šawa wahrda israkstīta jatts-sihme, kas teef isdota uš gadu, no pirmā janwara lihds pirmam janwarim, un uš jakti ešot alasch un uš wišu wihsī pee šewis janefā.

§ 10. Ahrsemneekem pilsteefa minetu sihmi tikai tad isdod, kad wini no kahda tapascha aprinka gruntsihpaschneekem apgalwoſchanu peeneſ; galwinekſ atbild par tahm no ahrsemneeka maſſajamahm ſtrahpeſ naudahm un teeſaſchanas maſſahm, ja jaſts-liſumi no wina kluhtu pahrkahpti.

§ 11. Par katru sihmi jamafſa 1 rubuliſ. Scho naudu pilsteefa eeſuhta gubernas komiſijai ſemneeku leetās, lai kluhtu peeſſaitita pee tahm naudahm, kaſ krahjamas preeſch tahm ſem § 62 minetahm iſdoſchanahm.

§ 12. Tahdeem, kaſ ſtahw krona, pilſehtu un privat-muiſchu deeneſtā, jaſts-sihmeſ teeſ iſdotas beſ maſſas, un ſchinis ſihmeſ jaeraſta taſ meſchagabals, kaſ winu pahrwaldiſchanā ſtahw, un kura robeſchās ween taſ geldigaſ.

§ 13. Ir aiſleegts jaſts-sihmeſ iſdot tahdeem, kaſ 16. dſihwibas gadu wehl naw ſaſneeguſchi, un tahdeem, kaſ apakſch polizijas uſtraudſibas ſtahw.

§ 14. Tahdeem, kaſ jaſts-liſumu pahrkahpſchanas dehl apſtrahpeti, uſ kahdu laiſu war aiſleegt, jaſts-sihmeſ iſdot, tatſchu ne ilgaki ne kà uſ 3 gadeem.

§ 15. Lai medijums (t. i. meſcha ſwehri un putui) pa wairoſchanahſ (waiſloſchanās) laiſu kluhtu taupiti, tad jaſts uſ ſinamu laiſu gadā pawiſam ir aiſleegta. Noſaziſchana, kad un ziſ ilgi ſcho waj to medijumu naw brihw medit, peenahſtaſ gubernas Pahrwaldei.

§ 16. Meſcha kufuſ, kà ari ehriſchu un irſchu (ſiriſch) bukuſ, ſtirnu bukuſ, meſcha-piſhu tehwinuſ, taſtaſ mednuſ, rubenuſ (teteru), meſcha-irbju gakuſ un ſlotas (ſchnepes, Walſchnepfen), kad taſ welf (pahrnahſchanas un aiſeeſchanas laiſā) ir atwehlets wiſu zauru gadu ſchaut, tiſlab pa weenam kà ari ar klabarjakti.

§ 17. Ir atwehlets wiſu zauru gadu ſchaut un ar wiſodeem lihdſekkeem iſnihiſinat plehſiguſ ſwehruſ un plehſiguſ putnuſ, kà: lahtſchuſ, wilkuſ, ahpſchuſ, lapſas, meſcha kaſes, luhſchuſ, uhbruſ, zauneſ, ſebeekſtes, ehrgluſ, wanaguſ un kaſ teem lihdſigi.

§ 18. Dſeedoſchuſ un tahduſ putnuſ, kaſ no kahpareem un knuſcheem uſturahſ, it ihpaſchi lagſdigalaſ, naw it nekahda eemeſla dehl brihw ne ſchaut nedſ kert.

§ 19. Toſ ſchini nodakā minetuſ jaſts-terminuſ (waiſloſchanas laiſuſ) paſludinahſ it gada Kurſemeſ gubernas awiſeſ.

3 f f a i d r o j u m s.

Peſh ſchi § noſazijuma Kurſemeſ ſemneeku leetu komiſija zaur pawehli no 4. oktobra 1877 Nr. 152 medijuma taupiſchanas dehl pa waiſloſchanas laiſu noſazijufe ſchahduſ terminuſ, pa kureem toſ tē minetoſ meſcha ſwehruſ un putnuſ ne-brihſt ſchaut:

1) Breeſchu mahtes uu tekus ne-brihſt ſchaut no 1. februara lihdſ 15. oktobrim;

2) Ehriſchu un ſtirnu mahtes un tekus no 15. janwara lihdſ 1. ſeptembrim;

3) Saſuſ un ſaſanu mahtites no 1. februara lihdſ 1. ſeptembrim;

4) mednuſ un rubenuſ (teteruſ) no 1. aprila lihdſ 15. julijam;

5) Lauſu irbeſ un greeſes no 1. janwara lihdſ 1. auguſtam un no 1. nowembra lihdſ 1. janwarim;

6) Slotas (ſchnepes) un meſcha-irbeſ no 1. maija lihdſ 24. junijam;

7) Piſleſ no 1. marta lihdſ 24. junijam;

8) ſaſanu gakuſ no 15. maija lihdſ 15. junijam.

Ehriſchu un breeſchu bukuſ, ſtirnu bukuſ, piſhu tehwinuſ, mednu un rubenu gakuſ, meſcha-irbju tehwinuſ, meſcha ſlotas (walſchnepes) uſ wilſeena, lahtſchuſ, wilkuſ, ahpſchuſ, lapſas, meſcha kaſes, luhſchuſ, zauneſ, ſebeekſtes, plehſiguſ putnuſ war wiſu zauru gadu ſchaut.

§ 20. Pa to laiſu, kamehr jaſts aiſleegta, it ne aiſ kahda eemeſla naw brihw medijumu pahrdot.

Jaſts eerotiſchi un lihdſekli.

§ 21. Ne kahdu jakti un ſwehru un putnu keriſchanu ne-brihſt zitadi kà tikai ar teem no liſuma atkauteem eerotiſcheem un lihdſekkeem iſdarit.

§ 22. Zaur lifimmi aifleehti jaktš=erotschi un -lihdsekti ir šchee:

a) klasdi, tiškli, lamatas, walgi, ahki un giste, lai buhtu kahda buhdama;

b) keramee dselschi, ja tee naw likti plehfigu swehru isnihzinashanai un turklaht ir islikti tahdas weetās, kuru eedfihwotajeem zaur teem waretu kahds laumums notift.

Peesihmejums. Lauka-irbes ar tiškleeem kert ar to sinu, tahs ušturet un par seemu ismitinat, ir atkants tahdeem, kas peederigai waldei scho nodomu darijuschi sinamu un us tam ihpašchu ratstilu atwehli dabujuschi.

c) medischana (jaktš) nakts laika waj pee uguns gaismas;

d) medischana (jaktš) us tihromeem, kas ar wafaras waj seemas labibu apsehti, ja ihpašchneeks us tam atkautshanu naw dewis;

e) us semeš gabaleem, kur jauns meschs sehts;

f) ligšdu ispostischana, olu (pautu) un jaunu putniinu isuemschana, pee tam plehfigu putnu ligšdas un perekti naw rehfinami.

§ 23. Klabarjaktš us plehfigeem swehreem teef notureta waj nu us waldbas pawehli (no polizijas puses) waj us jaktšgruntes ihpašchneeka wehleschanos (priwatjakte).

§ 24. Us klabarjakti, kas no tahsweetas waldbas pawehleta, nedrihtst zitadus mescha swehrus isnihzinat, ka tikai tos, pret kahdeem jaktš isrifota.

§ 25. No tahsweetas eedfihwotajeem, kur no polizijas puses klabarjaktš pawehleta, bes ihpašcha, attaisnota eemešla neweens nedrihtst no tahdas jaktš atrautees.

§ 26. Pee klabarjaktehm medijums peeder tam, kas to mescha swehru nonahwejis.

§ 27. Goda algas par wilku isnihzinashanu teef noliktas un isdalitas pehz pastahwofcheem lifumeem.

§ 28. Kad kahda plehfiga swehra isnihzinashana eedfihwotaju drošchibai it ihpašchi par labu nahf, tapat, kad tahda plehfiga swehra isnihzinashana pagehreja no medineeka ihpašchu pašchaisleegschanos, tad tahsweetas waldei ir teefiba, preeksch wina kahdu ihpašchu goda algu isluhgt.

§ 29. Priwatas klabarjaktšes neteef zitadi isrifkotas, ka tikai ar peederigas polizijas sinu.

S u n i.

§ 30. Suni teef noškirti prastōs funōs un jaktšfunōs.

§ 31. Ratram sunim, tik lab prastam, ka ari jaktšsunim, lai ir šaws kungs, kas par winu atbild.

§ 32. Prastus sunus, ka: mahju-, waktš-, ganu- un istabu-sunus us lauķeem un meschōs drihtst palaišt tikai pee šaites waj ar kaslā usseeteem sprunguleem, kas 2½ pehdas gari un 2½ zelas, rešni, lai wini taptu kaweti, medijumu usmeklet un tam pakal dsihteēs.

§ 33. Prastus sunus, kas bes šaites un bes sprunguleem pa lauķeem un mescheem apkahrt štraida, ka ari kases, war nonahwet, bes ka par to kahda strahpe kluhtu uslikta.

§ 34. Teem funeem, kas ganamus pulkus šargā, war sprungula teefā peeseet kaslā garu striki.

§ 35. Pee jaktšfuneem rehkina: kwekšchus (Koppelhunde), kurtus (Windhunde), putnu funus, wilku funus, ahpschu funus, ta ka pawišam nomahzitus funus, ko pee jaktš ilseeto.

§ 36. Is peesaukto fugu skaita jamakšā nodoschanas par kurtu un kwekšču (jaktš) funeem, ka ari par tahdeem, kas starp schihm fugahm jaukti (Mischlinge), proti par pirmajeem 15 rubuki gabalā par gadu, par pehdejeem 5 rubuki.

Peesihmejums. Zaktei nederigus wehl nepeeanguschus funus (Welpen) brihw turet bes maksas.

§ 37. Lai zaur to teešibu panahktu, kurtu un kwešču ūnuš turet, par wineem noliktas nodoščanas eemafajot, tad wīnu ihpaščneekēm iķ gada lihđi 1. septembrim tas jāpeerahda peederigai aprinkā waldei, un pee tam jāuđbod, zīķ ūnu grib turet.

§ 38. Tahs augščā minetas nodoščanas no pilstečas jā-eeuhta gubernas komiņijai jēmnēeku leetās un ūnu ihpaščneekēm teef iđdotas pehķ līkuma nofazitas kwitanzes, kas peerahda wīnu teešibu, ka tee toš minetos ūnuš war turet.

§ 39. Mešča fargeem tahdōš meščōš, kas peeder kronim, pilsehtahm un eestahdehm, kā ari teem minetōš meščōš eedšihwodameem laudihm ir pawišam aisleegts, kurtu un kwešču ūnuš turet.

§ 40. Kurtu un kwešču (jaktš) ūnuš nedrihst uķ jakti zitadi wešt kā kapelēs un no šchihm (kapelēhm) wīnuš weenigi pee paščas mediščanas uķ medineeka pawehli war walā palaišt.

§ 41. Pa laukeem un mešcheem beš kunga apfahrt tekadamus jaktšūnuš, tiķai putnu ūnuš nē, war šakert un wīnu ihpaščneekēm atdot tiķai pret atlihđinaščanu, kurai tatšču par 3 rubukeem nebuhs pahri eet.

§ 42. Par ūnu isleetoščanu par to laiķu, kad jaktš aisleegta, wainigee kriht strahpēs, kas šchē turpmak nofazitas.

Rahdas strahpēs pahrfahpejeem ušleekamas.

§ 43. Tee, kas peenahkti, ka wīni jakti turejušchi uķ šaweem jemesstrehkeem un platščheem kas masaf ne kā 150 dejetinas plašči, teef strahpeti:

1mā reišā: ar norahščanu un peeshimeščanu;

2trā reišā: ar naudas strahpi no 10 rubukeem;

3ščā reišā: ar naudas strahpi no 25 rubukeem un eerotscha un ūnu atnemščanu.

Peeshimejums. Atnemtee eerotschi un ūni teef pahrdoti publikā pahrsoliščanā labdarības eestahdehm par labu.

§ 44. Tee, kas peenahkti, ka wīni jakti turejušchi uķ šwešču grunti beš ta jaktš-gruntš ihpaščneeka waj nomotaja attauščanas, teef strahpeti:

1mā reišā: ar naudas strahpi no 5 rubukeem;

2trā reišā: ar naudas strahpi no 15 rubukeem;

3ščā reišā: ar naudas strahpi no 25 rubukeem, un eerotscha un ūnu atnemščanu.

Peeshimejums. Beš augščā minetahm strahpehm wainigām wehl tam ihpaščneekam waj arendatoram jā-attlihđina ta šlahde, kas zaur apsehtu jemes- un mešča-gabalu nomihđiščanu padarita un eeguhtais medijums jā-atsdot atpakaļ.

§ 45. Par šaw'waligu mešča šwehru un putnu mediščanu un par šaw'waligu šweijoščanu meščōš un uķ krona waj pagašta grunti wainigee kriht strahpēs, kas noteiktas art. 146 nofazijumōš par tahm no meerateefneščheem ušleekamahm strahpehm.

§ 46. Par šaw'waligu jakti šwehru dahrjōš waj ar sehtu apwiltās weetās, kas tiķlab waldbibas un pilsehtu instituzijahm, kā ari privatpersonahm peeder, wainigee pehķ pastahwoščheem līkumeem teef strahpeti kā par šahđibu.

§ 47. Kas peenahkti pee mediščanas beš tahs zaur līkumu nofazitas teešibu-šihmes, kas uķ tam wajadšiga, tas kriht naudas-strahpē no 3 rubukeem.

§ 48. Kas peenahkts pee mediščanas ar wiltigu waj kahdam zitam peederigu šihmi, teef strahpētš pehķ pastahwoščheem līkumu nofazijumeem kā par wiltigu rakstu taiščišanu.

§ 49. Par katru mešča šwehru un putnu mediščanu un ķerščanu tahdā laiķā, kad jaktš aisleegta, wainigajš teef nauda apstrahpētš:

1mā reišā: ar 10 rubukeem;

2trā reišā: ar 20 rubukeem;

3ščā reišā: ar 40 rubukeem.

Uš plehfigu ſwehru iſnihzinaſchanu ſchihš ſtrahpeš neſihmejahš.

§ 50. Par ligſdu iſpoſtiſchanu waj perektu jeb olu (pantu) iſnemſchanu iſ ligſdahu, wainigajš friht areſtaš ſtrahpe no weenaš deenaš lihđš trihš deenahm. Par plehfigu putnu ligſdu iſpoſtiſchanu ſtrahpe neteeſ uſlihta.

§ 51. Par dſeedoſchu putnu, it ihpaſchi lagſdigalu, kerkſchanu waj iſnihzinaſchanu wainigeem jamakſa naudaš ſtrahpe no 1 lihđš 10 rubukeem par katru putnu.

§ 52. Par tahdu meſcha ſwehru waj putnu iſnihzinaſchanu waj kerkſchanu, kuruš kert waj nonahwet wiſpahrigi waj ta apgabala liſumi aiſleedš, wainigajš friht naudaš ſtrahpe no 50 lihđš 150 rubukeem, waj zeetuma ſtrahpe no trijeem lihđš ſeſcheem mehneſcheem, it ka kuru reiſi tašš buhſchanaš uſleekamo ſtrahpi paleelina waj pamafina.

§ 53. Kaš medijumu piſhehtāš waj ſahđchāš eewed un ar to andelejahš tahdā laiſā, kad jaktš aiſleegta, taš friht naudaš ſtrahpeš, kaš noliktaš preekſhejā § 40; bet medijumš teeſ atnemts un labdaribaš eeſtahdehm par labu pahrdotš.

§ 54. Piſhehtu-, apriak- un pagastu-polizeju lozekki, ja wini naw mehginajuſchi aiſkawet meſcha ſwehru un putnu medikſchanu un kerkſchanu waj uſlahwuſchi ar teem tirgot aiſleegtā laiſā, 1. reiſi tapat teeſ pahrmahziti pehž ſawas wirſwaldeš jeb teeſaš nolehnuma; 2. reiſi teeſ nodoti teeſahm, lai toš ſauž pee atbildſchanaš.

§ 55. Par medikſchanu ar jaktš eerotſcheem un lihđſekkeem, kaſhi ſcho liſumu § 22 ſem a un b peemineti, wainigeem teeſ ſtrahpeti ar naudaš ſtrahpi no 1 rubuſa 50 kap. lihđš 10 rubukeem, waj ar areſtu no 3 lihđš 7 deenahm. Beš tam tee minetee eerotſchi un lihđſekki tuhdal atnemami un iſnihzinajami.

§ 56. Par medikſchanu nahtſlaiſā waj pee uguſš gaiſmaš wainigeem teeſ apſtrahpeti ar naudaš ſtrahpi no 10 lihđš 40 rubukeem, ka kuru reiſ wianu mantibaš buhſchanaš.

§ 57. Par klabarjaktehm, kaš noturetaš beš peederigāš polizejaš ſinaš, wainigajš friht naudaš ſtrahpe no 5 lihđš 25 rubukeem.

§ 58. Par to, ka ſunuš un lai tee pat jaktš ſuni buhtu, iſlaiſch meſchōš waj uſ lauſu beš ka tee taniz §§ 31—34 preekſchā rakſtiti noſazijumi buhtu eewehroti, t. i. beš kunga, beš groſchāš, beš ſprungula waj ſtriſa, wainigajš ſuna kungš friht naudaš ſtrahpe no 50 kap. lihđš 3 rubl., ka wianam tašš mantāš.

§ 59. Par kurtu un kwekſchu ſunu tureſchanu, kad tašš pehž liſuma uſlihtaš nодоſchanaš naw aiſmakſataš, wainigeem jamakſa par ſtrahpi diwſahrt teeſ, ziſ nодоſchanu pehž liſuma bija jamakſa.

§ 60. Meſcha ſargi, kaš kurtu un kwekſchu ſunuš tura, friht naudaš ſtrahpe no 25 rubukeem par iſkatru ſuni un tee ſuni wineem teeſ atnemti.

§ 61. Wiſaš ſtrahpeš-naudaš, kad puſe no tahm atſchirta pahrkahpſchanaš uſrahđitajam par labu, ja-eeſuhta gubernāš-komiſijai ſemneeku leetāš.

§ 62. Wiſaš pehž §§ 11, 38 un 61 pee gubernāš-komiſijaš ſemneeku leetāš eenahkuſchāš naudaš teeſ iſleetotaš preekſch jaktš-ſihmju ſagatawoſchanaš, preekſch meſchu un polizejaš uſrangu pawairoſchanaš un preekſch zitahm waijadſibahm, kaš ihpaſchi zaur ſcheem liſumeem zetahš.

Wisaugstafi apstiprinati

likumi

par

Kursemes privat-meschu aishargshannu.

I. No meschungeem un mescha-waktes.

1. Meschu ihpashneekem ir ta wata, preeksch sawu meschu kopshanas un walbichanas pee mahzitu meschfingu pulka peederoschus wihrus, pehz brihwa nolihguma un ar mescha wirs-walbibas atwehli, eezelt meschfinga amata.

Senata utas no 8. aprila 1874 Nr. 14018, I. art. 1.

Senata utas no 19. junija 1867 Nr. 59482, I. art. 1.

2. Tee, kas to preekschstahwofcha artikeli minetu amatu peenem, top skaititi ka krona-deenesta stahwofchi amata-wihri, wineem ir ta teesiba, to wineem peeschirtu mundeeru walfat, tapat ari us pazeshannu augstaka schina un us ziteem goda-nopelneem pehz wehleshanas-amata likuma artikeekem 241 un 244 (likumu trahj. III. sehj. no 1857. g.), bet loni tee no Walfts-walbibas nedabon, tapat wineem ari nepeenastahs nefahda pensija par to laifu, ko privat-deenesta pawadijusch.

Turpat art. 2.

3. Par meschfargeem top no meschu ihpashneekem ustizigi kaudi, ne jaunaki ka 21 gadu wezi, eezelti.

Turpat art. 3.

4. Tee pehz minetu nosazijumu schina artikela eezelti meschfargi top tahda amata no tahsweetas pilsteefas apstiprinati un no ta ihpashneeka atkal no amata atlaisti, kas winus eezehlis, par ko pilsteefai jalaish fina.

Senata utas no 8. aprila 1874 Nr. 14018, I. art. 2.

5. Pilsteefa apghda meschfargus ar bleka-sihmehm preeksch walfashanas us kruhtihm, kamehr tee amatu ispiilda. Kas meschfargu nomas-wihse amata eezehlis, tam pee wina atlaishanas is deenesta bleka-sihme pilsteefai ja-atstela atpaka.

Peesihmejums. Tahs schini artikeli (5) minetas blekusihmes top apghdatas no Kursemes gu-bernas-komisijas semneeku leetas (komisija Kursemes semneeku-likumu leetas) pehz ta no Ministera apstiprinata schemata. Deht atlihdsinaschanas to isdoschannu preeksch scho bleka-sihmju apghdashanas, kad meschfargi ar tahm top apghdati, teef ihpashcha maksa sanemta tani no minetas komisijas nosazita mehra.

Turpat art. 3 un peesihmejums.

6. Kad peerahbits, ka kahds meschfargs ko falschi usdewis, tad winsh zaur pilsteefu no amata

ja-atzei, pehž 943. artikeſa ¹⁾ ſtrahpes liſumâ no 1866. gada jaapſtrahpē un paſaubē wiſâ wiſpē uſ wiſu muhſchu to teeſibu uſ meſchfarga amata walſaſchanu.

Turpat art. 4.

7. Meſchfargi, tiſ ilgi kamehr tee ſchini amata ſtahw, ir no meeſas-ſtrahpehm atſwabinati.

Senata uſaſs no 8. aprila 1874 Nr. 14018, I. art. 1.

Senata uſaſs no 19. jūnija 1867 Nr. 59482, I. art. 6.

8. Pee privat-meſchu aiſſtahwefchanas pret to liſumu pahrfahpejem, kaſ ſihmejaſs uſ meſchu aiſ-fargaſchanu, tapat ari pee taſbu pahrfahpeju ſihlaſchanas, noſerſchanas un uſdoſchanas pee teeſahm, privat-meſchfargi bauda taſs paſčas teeſibaſ, kaſ krona-meſchfargeem peenahſaſs (liſ. kraſj. no 1857. g., VIII. ſehj., meſchu-liſ. art. 193—199). ²⁾

Turpat art. 7.

9. Tee artikeſs 1 un 3 mineti, pee meſchfingu korpuſa (pulka) peederofchi amata-wihri un meſch-fargi, kaſ zaur wineem meſcha-materials (ſofi, malſa un t. j. pr.) tanis winu apwattefchanai uſtizetōs

¹⁾ Strahpes-liſumu-grahmata no 1866, art. 943: Par falſchu iſteitſchanu preeſch teeſas beſ ſwehreſchanas wainigee top ſtrahp-peti: ar areſtu uſ to laiſu no 3 nedelaſhm lihbſ trihs mehneſcheem, waj ar zeetumu uſ to laiſu no 2 lihbſ 4 mehneſcheem. Bet kaſ falſcha iſteitſchana preeſch teeſas lai gan beſ ſwehreſchanas, bet zaur dahwanu nemſchanu padarita, tad wainigaſs ſodams: ar taſhm ſtrahpehm, kaſ ſchihs liſumu-grahmataſ artikeſs 236, 237 un 240 nolittas. Lauſfargſ, kam peerahbits, kâ winſch kaſbu falſchu iſteitſchanu padarijās, top ſobits: neween ar taſhm ſchini artikeſi nolittahm ſtrahpehm, bet ari ar atzeſſchanu no amata, pee kam winam wehl ta teeſiba, lauſfarga amata buht, uſ wiſu muhſchu top atnemta.

²⁾ Wiſpahriga Walſs-liſumu-grahmata no 1857. gada, VIII. ſehj., meſchu-liſums.

Art. 193. Neween meſcha-amata-wihru, bet ari meſcha-deenderu iſ praſtu ſalbatu kaſhtas, tapat ugunš-dſeſchanas wezaſo un meſchfargu liſumigahm pagehreſchanahm meſchâ, tiſlihbſ kâ tee ſawu mundeeru un amata-ſihmi walſâ, iſſatram buhs dot paſlauſibu, jo iſ ſcheem wihreem ſaſtahw meſcha-polizeja, kurai nedrihtft pretotees.

Art. 194. Kaſ kaſhs meſcha-amata-wihrs waj meſcha-deenderis meſchâ kaſbu zilweſu atron, kaſ meſcha-liſumus pahrfahpis, kaſ winam peenahſaſs, ſchim beidſamam peefazit, kâ tam janahſ lihbſi pee tuwata pagasta-wezata. Ja tas to nebata no brihwa prahta, kaſ winſch, kaſ ſehreju ſkatis peeteek, janem zeti, jaaiſwada pee pagasta wezata jeb teeſcham pee pagasta-walbibas un tur janodob; ſchē winſch jaeleek zeetumâ un par wiſu to jalaifch ſemes-polizejai (piſs. teeſai) ſina.

Peeſihmejums. Pats no ſewim ſaprotams, kâ wainigos naw wajadfigs ſakert tanis gabijumōs, kūr malſa pehž gabalu-ſkaita, garuma waj reſnuma wairaf jirſta, ne kâ pehž atwehles-ſihmes drihtſteja jirſt, ta kâ ari pee patgal-wigas obroſagabalu (atſchirtu meſcha- waj ſemes-gabalu) bruſheſchanas un wiſōs tōs gabijumōs, kūr wainigos lehti war iſbibinat; par taſdeem notikumeem tiſai walbibai jalaifch ſina.

Art. 195. Kaſ wainigaſs parahda nepaklauſibu waj turahs pretim, jeb kaſ ziti winam pee tam palihbſ, kaſ, no ſanemſchanas ar waru un no kauſchanahs iſfargajotees, par to walbibai jalaifch ſina, ja wainigee ir paſiſtami, — bet ja wini naw paſiſtami, kaſ jaluſho weenu no wineem paſiſt, jafſenahs wineem pakaf, jaiſbibina winu pehdaſ, un kaſ tee kaſbdâ zeemâ waj kaſbdâs mahjās eegreeſuſchees, taſhsweetas ſemneeti jaſauz palihgâ, jeb jaeeker kaſhs ſirgſ jeb japa-nem kaſda leeta, zaur kuru toſ wainigos waretu peeker.

Art. 196. Pee ſcheem un ziteem gabijumeem meſcha-waktei ſchaujamus un aſuſ eerotſchuſ tiſai uſ kaſda meſcha-ofizeera pawehli jeb preeſch ſawas paſčas aiſſtahwefchanas atwehlets leetat.

Art. 197. Meſchu-reſora ofizeeri, taſ ir: meſchfingu, tiſai kaſ, kaſ zitabi ne kâ newar glahtees, war pawehlet, lai leeta eerotſchuſ:

- pee raſbaineeku ſerſchanas, kaſ uſ ſemes-polizejaſ aiginaſchanu meſcha-wakte pee taſs top ſuhtita;
- kaſ malſas zirſchana ar waras-darbeem top iſdarita un meſcha-ſagki turahs pretim, pee kam kaſ war leetat ſchau-jamus eerotſchuſ;
- paſchu aiſſtahwefchanas beht pee patgalwigas malſas-zirſchanas, kaſ malſas-ſagki, lai gan naw ar eerotſcheem ap-brunojuſchees, kaſbdâ wiſpē ſataiſaſs, meſcha-waktei ar pahrwaraſ ſpeſtu uſbrukt;
- paſchu aiſſtahwefchanas beht, kaſ meſcha-noſeebſneeki un malſas-ſagki, kamehr wineem pakaf dſenahs, kaut kaſbdâ wiſpē atturahs pretim jeb kaſbus waras-darbus dara, gribedami ſehrejem iſbeht un no wineem palitt nepaſiſtami.

meschōs tizis apsfahdets, nopostits, panemts jeb isfchēhrdets, waj kad wini zitūs kriminal-noseegumus un pahrfahpſchanas, kas uš privat-meschu kopschanu sihmejahs, padarijuſchi, top ſoditi ar tahm strahpehm, kas par tahdeem noseegumeem un pahrfahpſchanahm wiſpahrigi nolittas strahpes-liſumu-grahmatā un liſumā par tahm no meera-teefneſcheem uſleekamahm strahpehm (art. 1681, 1682, 1704, 1709 un 1711 strahpes-liſumu-grahmatā no 1866. gada ³⁾); un art. 177 liſumā par tahm no meera-teefneſcheem uſleekamahm strahpehm no 1864 gada.) ⁴⁾

Art. 198. Katram meſcha-beenderim, meſcha apjahjeſam (Wilbnißbereiter) jeb gehgerim, tāpat ar katram amatu iſpildibamam palihgam ir weenweenigi tiſai preekſch paſcha pretimatureſchanahs atwehlets ſchaujamus un aſus eerotſchus leetat pehž ſcheem noſazijumeem:

a) kad wiſch atron zilweſus, kas patgalwigi zehrt malku un teepaſchi neween leebſahs pee pagaſta-wezaſā lihbſ eet, bet ari meſcha-beenderi piſtumā un ar draudeſchanahm aiſtar, tad winam tee jaapſauz un 'jaufaižina, lai winu leet meerā, tapehž kā wiſch iſpilda amata-peenaſkumus. Kad tee winu tomehr neleet meerā jeb winam mahžahs wirſū un meſcha-beenderis ne kā ne-eſpehji ſewi glahtees, bet turpretim ſewi redſ nahmes breeſmās, jeb ja winam jabihſtahs ſadauſiſchana jeb ſaſauſchana, tad wiſch wiſleelaſā notē ſewi ar ſchanjumu jeb aſu eeroji war aiſtaſwet. Kad meſcha-beenderis malkas-ſagkeem kaſbā attahlumā bſenahs paſaſ, gribebamſ toſ paſiht, un teepaſchi ſahſts winu aiſtaſhrt, tad winam tapat jadara, kā augſcham ſazits;

b) kad meſcha-noſeedsneeki kaſbū meſcha-beenderi no ſauna prahta peepeſchi aiſtar un tam mahžahs wirſū, gribebam winu nonahwet, ſadauſit waj ſaſaut, tad winam rekte, ſewi aiſtaſhwet, kā wiſch war.

Art. 199. Kad meſcha-waſtneeki, ſamehr wini meſcha-noſeedsneekus ker jeb wineem bſenahs paſaſ, beſ azim redſa-mas waijadſibaſ ſawus eerotſchus leetā un kaut kaſbū ſadauſa, eewaino waj pawiſam nonahwe, tad wini par kaſbū pahrfahpſchanu jaſoda pehž strahpes-liſumu-grahmatas. Meſcha-ofižeeeri, kas preekſch kaſbās eerotſchu leetaſchanaſ dewuſchi pa-wehli, top tambeht pee atbiſdeſchanaſ wilkti pehž teem preekſchraſteem, kas atronaſs taipaſchā ſtrahpes-liſumu-grahmatā.

³⁾ Strahpes-liſumu-grahmata no 1866. gada.

Art. 1681. Kaſ ſweſchu kuſtinajamu ihpaſchumu ſewim peegreeſch jeb iſſchēhrdē, kā taſ 177. artiſelē tanī liſumā par tahm no meera-teefneſcheem uſleekamahm strahpehm minetſ, ja ta zaur tam padarita ſtaſhe leelata ne kā trihſſimts rubli, taſ top ſodits: ar tahm strahpehm, kaſ nolittas par krahpſchanu un krahpigu ſweſcha ihpaſchuma peefaminaſchanu, kura wehrtiba pahrfneebſ trihſſimts rublūſ. Bet kad iſſchēhrdeſchana tiſai iſ weegla prahta notifa, un mainigee paſchi no ſewis apnemahs, to padaritu ſtaſhbi atlihbſinat, tad wini top strahpeti: ar areſtu ne pahri par trihſ meh-neſcheem.

Art. 1682. Kad muiſchneeki, paſauligi un kloſtera garigneeki un goda-birgeri kaſbā wiſſē, kā 177. artiſelē tanī liſumā par tahm no meera-teefneſcheem uſleekamahm strahpehm minetſ, ſweſchu kuſtinajamu ihpaſchumu ſewim peegreeſch waj iſſchēhrdē, un ta zaur tam padarita ſtaſhe naw leelata ne kā trihſſimts rubli, tad wini top strahpeti: ar atnem-ſchanu wiſu ihpaſchu, wineem pehž nopelna un pehž winu kaſrtas peeſchirtu teeſibu un labumu un ar zeetumu uſ to laiſku no trihſ mehneſcheem lihbſ weenam gadam. Bet kad iſſchēhrdeſchana tiſai iſ weegla prahta notifa nn mainigee paſchi no ſewis apnemahs, padaritu ſtaſhbi atlihbſinat, tad wini top strahpeti: ar areſtu ne pahri par trihſ mehneſcheem.

Art. 1704. Kaſ kaſbās leetas jeb zitu kō, kaſ winam preekſch uſglaſaſchanaſ waj kā peederumſ uſ kaſbū laiſku noboti, tiſchā prahta iſnihžina waj apſtaſhde, beſ kā winam taſ bija atwehlets, taſ par to top ſodits: ar tahm wiſaſa-kaſm strahpehm, kaſ nolittas par ſweſcha ihpaſchuma iſnihžinaſchanu un apſtaſheſchanu, pehž tam, kaſ taſs par leetahm bija un kaſbā wiſſē winas iſnihžinatas waj apſtaſhetas.

Art. 1709. Pilnwaris (Bevollmächtigter), kaſ kaunā nodomā taſs winam dotas pilnwaras robeſchas pahrfahpji, waj ar ſawa pilnwaras deweja pretineeku pirmajam par ſtaſhbi ſameenojahs jeb lihgumus ſlehbſ, top, pee tam kā winam wiſa ta pilnwaras dewejam zaur to padarita ſtaſhe jaatlihbſina, strahpetſ: ar tahm strahpehm, kaſ nolittas par krahpigu nemſchanu. Ar tahmpaſchahm strahpehm un pehž teem paſcheem noſazijumeem top ari tee ſoditi, kam preekſch muiſchu un zita ihpaſchuma walbiſchanaſ pilnwara dota, kad wini kaunā prahta to wineem dotu pilnwaru ſawam pilnwaras dewejam par ſtaſhbi pahrfahpji.

Art. 1711. Pilnwaris (Bevollmächtigter), kaſ ar kaunu nobodu winam uſtižetus dokumentus waj uſtižetu mantu iſnihžina jeb apſtaſhde, waj kaſbū mantu ſewim peegreeſch, kaunā prahta apſlehpji waj patgalwigi iſſchēhrdē, top ſodits; ar tahm wiſaſatahm strahpehm, kaſ par ſcheem kriminal-noseegumeem nolittas.

⁴⁾ Meera-teefneſchu strahpes-liſums:

Art. 177. Kaſ ſweſchu kuſtinajamu mantu, kaſ winam glaſaſchana, preekſch weſchanaſ waj preekſch noboſchanaſ žitam kaſdam, waj preekſch norunatas leetaſchanaſ bija uſtižeta, ſewim peegreeſch jeb iſſchēhrdē, kad tā leetas wehrtiba,

Privat-meschu aissargaschana pret degschanahm.

10. Katram meschfargam un katram zitam zilwekam, tiklihds kà wini kahdu mescha-degschanu pama, buhs par tam tuhliit tuwakà zeemà (mahjās) dot sinu, lai bes kawekka war steigtees pee glahbschanas; turklaht no tam ir japasino mescha ihpaschneefs waj wina weetneefs, jeb ari aprinka-, muischas- waj pagasta-polizeja, kà kuru reis weena waj otra degschanas-weetai jo klastafi.

Turpat art. 9.

11. Pee meschu-degschanahm laudis pee glahbschanas top safaukti pehz teem nosazijumeem, kas atronahs meschulikumà (art. 941) ⁵⁾ Baltijas lifumu krahjumà (III. sehj. 1060. art.) ⁶⁾ un Kursemes semneeku lifumu-grahmatà no 25. augusta 1817. g. (art. 235, punkt. 8 un 11) ⁷⁾.

Senata utafs no 8. aprila 1874 Nr. 14018, I. art. 5.

12. Pirmà darbneeku safaukschana pee uguns dšeschanas noteef zaur tahsweetas pagasta-wezateem un desmitneekem ⁸⁾ no mescha ihpaschneeka jeb wina weetneeka puses, kureem ari, lihds polizeja atnaht, dšeschanas darbi jawada.

Sen. utafs no 8. aprila 1874 Nr. 14018, I. art. 1.

Sen. utafs no 19. junija 1867 Nr. 59482, I. art. 11.

13. Pee stipras degschanas, ko weenà deenà nespehj nobsest, pehz uguns-grehka leeluma, pehz tahsweetas eedsihwotaju fkaita un kà kuru reis tas darba-laits, — jafafauz otrs pulks kauschu, kam ja-eestahjahs to pirmo darbeneeku weeta; ja waijadfigs, tad tos war ari safaukt no tahdahm mahjahm, kas no degschanas-weetas attahlaki gul, bet ne leelakà tahlumà kà 25 werstes.

Turpat art. 13.

14. Tahsweetas polizeja, tiklihds kà wina par kahdu mescha-degschanu dabujuse sinu, dodahs tuhliit projam us degschanas-weetu un wada pate wisus dšeschanas-darbus. Polizejas amata-wihri tik tad war atstaht degschanas-weetu, kad wini pahrlēezinajuschees, kà degschana norimuse un kad naw jabihstahs, kà sahks atfal no jauna degt. Lai tas nenotiktu, tad polizeja us kahdu laifu i j tahsweetas eedsihwota-jeem war eezelt ihpaschu wakti.

Turpat art. 14.

to winsch sewim peegreesis waj ischkehrdejis, trihsimts rubuks nepahršneefs, tas top strahpets: ar zeetumu us to laifu no trihs mehnescheem lihds weenam gadam. Bet kad ta uztizeta manta tikai weegla prahtà ischkehrdeta un wainigee paschi no sewis apnemahs, to padaritu skahdi atlihdsinat, tad wini top strahpeti: ar arestu ne pahri par trihs mehnescheem.

⁵⁾ Swoda VIII. sehj. mescha-lifums, art. 941. Kad kur meschs deg, tad no wisahm aplahrtejahm krona- un privat-mahjahm 2 juhbschu jeb 14 werstju tahlumà no ta mescha, kur uguns ischhees, i j katrahm mahjahm pa diwi wihreem ar schkipelehm, zirweem, uhdens-traukeem un španeem jasteibahs pee glahbschanas (II. gabala 31. punkts mescha-lifumà no 1804. gada).

⁶⁾ Baltijas lifumu krahj. III, art. 1060. — — — Kurseme, kad kur mesch deg, 14 werstju tahlumà no ta mescha, kur uguns ischhees, wisahm aplahrtejahm mahjahm, ween'alga waj krona- jeb privat-pagasta, jafuhita palihgà pa 2 wihreem i j katrahm (mahjahm) ar waijadfigeem dšeschameem rihkeem.

⁷⁾ Kurs. semneeku lifumu-grahmatas § 235.

P. 8. Ari aplahrtejahm muischahm, kad kur uguns-grehks ischhees, weenai jaet otrai palihgà.

P. 11. Kad meschi, kruhmi, fileeni un t. j. p. zaur neapdomibu waj zitadi kà sahkt degt, tad aplahrtejeem semneekem, swescheem un tahspaschas muischas, ar zirweem un schkipelehm buhs steigtees palihgà, un grahwjus rokot, kotus nozehrtoot un farus un kruhnus atwahkot jagahda, kà uguns tahlak neisplatahs.

⁸⁾ Ar scheem nosazijumeem jafalihdsina Baltijas gubernu pagastu-lifums no 19. februara 1866, § 19:

Tahsweetas polizejas leetas pagasta-wezatem un preetschneekem usdots:

a) — — — — —

b) pagasta-aprinki peederiga wihse par to gahdat, kà meers nesuhd un ja kur subis, kà no jauna zelahs, lai laudihm un wina mantibai buhtu broschums, tapat ari kà meschu degschanas, meschu aplaupischanas, lautu un plawu apskahbschana top nowestrstas, un ja tahdas noteef, katru reis to padaritu skahdi ismeklet un apspreest;

c) pee uguns-grehkeem, uhdens pluhdeem, zilweku un lopu sehrgahm un zitahm wispahrigahm nelaimeshm pagasta-aprinki gahdat par palihdsibu un muischas-polizejai no tam, tapat ari par wiseem ziteem ihpascheem notifumeem laist sinu.

15. Teem, kas tahlat ne kà 14 werstes no winu mahjahm pee kahdas mescha-degščanas šafautti, no mescha ihpaščneeka jadabo atlihdšinasčanas maksā par katru nošawetu deenu; maksas leelums it gada janofaka no komišijas semneeku leetās.

Turpat art. 15.

16. Lai wišs tas tiktu nowehršts, zaur ko mesču degščanas war isželtees, tad preešč privat-mescheem eezelti teepašči lišumi, kas tamdeht doti preešč frona-mescheem (Waltš-lifumu frahjuma VIII. sehji, mescha-lifuma art. 930 lihš 940) ⁹⁾.

Turpat art. 16.

17. Katru reis, kad tee preeščejā artifeš mineti nošazijumi pahrašpti — ari kad pee tam mescha-degščana naw zehlušehš — mescha-waktei buhs mescha ihpaščneeku waj wina weetneeku pašnot un turklaht no tahdas pahrašpšanas polizejai laišt sinu, kurai tad bes kawekka zaur semneeku teefahm jagahdā, kà pretfahrtiba beidsjahš.

Turpat art. 17.

Privat-mesču aišfargaščana no neatwehletas maksas-zirščanas, sagščanas un žitahm lišumu pahrašpšanasahm.

Strahpes nošazijumi preešč tam atronahš lišumā par tahm no meera-teefnescheem usleekamahm strahpehm (artifešs 154—156; 157 p. 1, 185 p 1, 2 un 6; 159; 160; 167; 168), tā kà ari šči lišuma turpinajumā no 1868. g. ¹⁰⁾ un strahpes-lišuma-grahmataš artifešs 822—824 ¹¹⁾.

⁹⁾ Swods, VIII. sehji., mescha-lišums.

Art. 930. Deht nowehrščanas no mescha-degščanahm top pawehlets, kà tikpat frona- kà ari privat-semneekem, kas nodomajušči, puš werstes tuwumā jeb ari tuwaki no mescha šahli, rugajus un šatnes isbedšinat, waj šawus laušs zaur šaru un krahmu šabedšinasčanu padarit augligakus, tahds nodoms wišpirms japeerahda tuwatām mesčfargam, kuzam tad jaluht, kà tahds plaziš wisaplahrt ar masakais 2 ašes platu grahwi top apwihts, waj kà ta šahle top no-plaunta un seme ušarta waj ari pleššums usplehts un ar šakni uš augšču apgreests; bet pee isbedšinasčanas semneekem ar ščlipeli, slotu, španeem un žiteem waijadsigeem bšešanas-riškeem jabuht uš peederigu meetu, deht nowehrščanas no uguns taštatas isplatiššanasš.

Mesčakit. no 1804. g., II. gab. p. 26.

Art. 931. Kad isbedšinasčanu weenā deenā newar pabeigt, tad watarā uguns jaišdšeh.

Turpat p. 27.

Art. 932. Kad uš mesča puš šiprs wehšč puššč, tad isbedšinasčana top aiškaweta.

Turpat p. 28.

Art. 933. Privat-muišču walbneekem, muiščungeem un wagareem un frona-muiščas meščfargeem buhs ga-neem aišween žeti peefodināt, lai wini no pirmā pawasara eesahuma lihš 15. septembrim ne uš kahdu wiht meščdš uguni nekur un kà wineem atwehletā laišk, kad uguns-turščanas plazi atšahji, uš wišu wiht uguns jaišdšeh.

Turpat p. 31.

Art. 934. Karštā un šausā laišk, proti no 1. maija lihš 15. septembrim, tabaka šnehtšehšana šuiju-košu meščd top aišleegta.

Turpat p. 33.

Art. 935. Gehgereem top aišleegts, preešč šawu eerotšču lahdešanas pašulas leetat, kas pee šausšanas eede-gahš un šausā gada-laišk war želt mešča-degščanu; tamdeht ar meščungeem, apatšč-meščungeem un mešč-fargeem ir ta rešte, gehgerus, ko frona-meščdš faterkahš, peeturēt, bes ween muiščneekus, preešč kureem, winu mahžibas un ša-prašanas deht, aišleegšana ween jaw peeteē.

Turpat p. 34.

Art. 936. Reišneekem un teem, kas ar lopeem andelejahš, naw aišleegts, frona-meščdš peeturēt un deenas laišk uguni šakurt, bet naktš-laišk, no 15. aprila lihš 15. septembrim, wini ne uš kahdu wiht nedriht uguni aiškurt.

Turpat p. 35.

Art. 937. Ruginēekem un ploštneekem, kas meščd peetur, top atwehlets, ari pa nakti kura šatra laišk uguni aiškurt.

Turpat p. 35.

18. Kad wainigajs bes teem strahpes-lifumu-grahmatas 168. artikeli (peesihmejums, turpinaj. no 1868. gada) mineteem kriminal-noseegumeem wehl zitus kriminal-noseegumus padarijis, tad zaur tahm strahpehm par ziteem noseegumeem ta naudas strahpe par mescha-lifumu pahrsahpschānu netop pamastinata jeb uszelta.

Sen. uats no 8. aprila 1874 Nr. 14018, I. art. 6.

19. Kad bes atwehles malka zirsta, waj meschs aisedbsinats, waj zitadi ka nopostits jeb apstahdets, tad meschfargs teem lopeem, eerotscheem un tahm leetahm, ko winsch wainigam noseedsibas

Art. 938. Pee uguns aisedbsinaschanas latru reis ar apdomu jaisturahs un ihpachi jaewehro un us to jaluhto, ka uguns netop safurtis tuwati ne ka diwi ases no stahwoschas jeb guloschas malkas un ka tas plazis netahl no zeta top ismeklets, tapat ari ka winsch teel tihrits no lapahm, sahles un teem lihdsigahm leetahm. lai uguns, kas pee platscha atstahschanas us wisu wihti jaihdeseh, newar tahlati isplahstitees.

Turpat p. 35.

Art. 939. Pehz augscheem nosajizumeem wiseem laudihm, lai buhtu no kahdas kahrtas buhdami, bes ween ga-neem, reisneeeem, lopu dsinejem, kugineeeem un plofneeeem, top aisleegts, krona-meschos safurt uguni, ween'alga kahda laida tas ar buhtu.

Turpat p. 32.

Art. 940. Augscham mineti nolikumi par to, ka krona-meschos jaisturahs ar uguna aisturschānu, jaiswell un latra pasta-stanzija, ka ari frogos un zitos gastuhshos japeest us burwihm.

Turpat, 35. p. beigās.

10) Likums par tahm no meera-lesnescheem usleekamahm strahpehm.

Art. 154. Kas jau nozirstu un sateantu malku waj zitas jau sagatanotas meschas-leetas panem, tapat kad winsch tahspaschas is wina usglabaschanas dehē eerikteteem lehgera-platscheem sog, patriht: tais strahpes, kas noliktas par sahbsibu (art. 169—172).

Art. 155. Kas wehl nenozirstus kotus waj wehja-laufumus un krituschu malku waj tikai kahdis gabalus no teem is tahda mescha panem waj bes atwehles malku zehrt, lai ari tos nozirstus kotus neaisweb, patriht par to, bes tam ka ta nosagta waj bes atwehles zirsta malka top aiskhlata, waj ka minas wehrtika ja-aismaksa: pirmo un otru reis naudas strahpei, kas til pat leela ka sagtas jeb bes atwehles zirstas malkas diwshartiga wehrtiba; bet treschu reis jeb nahkoschas reisas, taipaschai naudas-strahpei un turklahst zeetuma-strahpei no weena lihds feshcheem mehnescheem.

Peesihmejums. Malkas-sahbsiba waj newehleta malkas-zirschana teel usluhtota ka pirmu reis notifuse, kad schee noseegumi, lai gan ne pirmo reis notifuschi, bet til pehz diwi gadeem no senat padarita mescha-noseeguma apspreeschanas rehkinajot.

Art. 156. Artikeli 155 minetas naudas-strahpes war us pusi pa-angstinat: a) kad tee koki is kugu-buhw-mescheem jeb aisleegteem mescha-gabaleem (заказный роци) sagti jeb tur zirsti; b) kad schis noseegums natts-laida padaritās; c) kad mescha-saglis jeb mescha apstahdetajs sewi kaut kahda wihsē meschfargeem nepasihstamu pataishees waj us mesch-fargu jautaschanu leebsees sawu wahrdu usdot, jeb wiltigi pats par kahdu zitu teizees; d) kad sehiti waj stahbiti koki no-zirsti waj ar sakti israuti; e) kad koki nosahgati, waj wairak zilweku pee kotu sagshanas waj zirshanas nokertu, un f) kad malkas-sahbsiba jeb mescha noseegums ne truhkuma, bet pelnas dehē notizis.

Art. 157. Par wainu naw japeerehina:

1) kad reisneeki preefch sawu ratu waj ragu sataisshanas druszin koka mescha nozirtuschi, kad til naw sehiti waj stah-biti koki bijuschi

Art. 158. Par newehletu malkas-zirschann (art. 155 un 156) nosagitās pahmahzishanas un strahpes pa-kriht ari tee:

1) kas bes rittigas atwehles sweschos meschos, kotu-kolās waj ar meschu apsehtos platschos lihduumu taifa (roden);

2) kas sweschus kotus eegraisa, no mineem switus waj sulas wilkdami, jeb kotus nomiso, krijas, luhkus un zitas tah-bas leetas mantodami, waj uš zitadu wihti angoschus kotus apstahde;

6) kas bes biketes malku waj mescha-istrahhajumus plubina, kad israhdahs, ka wini tospaschus pret likumu eemantojuschi.

Art. 159. Kas sinadams sagtu waj bes atwehles no ziteem zirstu malku waj zitas mescha-leetas pee sewim flehpi waj pehrt, bes tam ka tahda malka un tahdas mescha-leetas top aiskhlata waj ka wina wehrtiba ja-aismaksa, — pa-kriht: pirmu un otru reis naudas-strahpei, kas til pat leela, ka flehptās waj pirtās malkas wehrtiba; bet treschu reis jeb nahlamās reisās, taipaschai naudas-strahpei un turklahst zeetuma-strahpei no weena lihds trihs mehnescheem.

meeta atnehmis, usleek schafu (Beichlag) un taħs taipachā deenā jeb nahfoshā deenā, lihbi ar to wainigo zilweku, nobod mešha ihpašchneefam jeb muishas waldbibai jeb muishas waldbneefam, tureem tad peenahfahs, 24 stundu laika to wainigo zilweku pahrfaufschinat, waj winich issafa, tā to ušdotu mešha-fahdsibu padarijis, un tad winu bes kawefchanaš atlaist uš mahjahm; pee tahdas pahrfaufschinafchanaš jabuht klahf pagasta preefchneefam waj pagasta wezafam un diwi leezeneekeem. Ša gaditos, tā mešha ihpašchneefas nam mahjās un muishā zitaš waldbibas jeb tahda waldbneefa nebuhtu, tad mešchfargš patš minetu kauschu preefchā to wainigo pahrfaufschina.

Sen. ufaš no 8. aprila 1874 Nr. 14018, I. art. 1.

Sen. ufaš no 19. jūnija 1867 Nr. 59482, I. art. 20.

Peesihmejums. Kad mallas-andelmani tos šini artikeļi peminetūs nošegumūs padarijušči, tad wineem strahpe no mišpabrigahnu teešghm (allgemeine Gerichtsbehörden) tee špreesta.

Art. 160. Kaš šwechōš mešchōš bes atwehles šmitu-ogtu-šrahšines, šregeša zepūs jeb zitūs fabrikūs ar ugunš eerittehm zeļ, tapat kaš, bes atwehles, šwetūs kaušē jeb darwu, potašču, ogles jeb kaščuš deština — taš, bes tam tā wišas neatwehletas eerittes, tee bruškēti eerotšči un materialji un tee jau šagatawoti fabrika-ištrahbdajumi, top aiščihlati, — patriht: naudas-strahpei no ne mairat tā šints rubukeem.

Art. 167. Kaš malku šagdami, waj bes atwehles žiršdami nošegušchēs un meščtungeem waj meščfargeem ne-šlauščuščči waj pretim turejuščēs, bet bes waras-darbeem (art. 28), patriht, bes taš wineem ušleekamas naudas-strahpes: areštami ne-pahri par weenu mehneši.

Turpinajums no 1868:

- 1) kaš tahda šweščā meščā no žeta nogrešeš un eerotščuš preešč mallas žirščanaš waj ratus jeb raguš preešč, nožirftas mallas aišmeščanaš panehmis lihbi, top strahpēt ar malku, kaš naw leelata ne tā peži rubuki. Šči nauda (tā meera-teešnešču strahpes-lituma 27. artikeļi jau nolitts) peečriht gubernas šemes-kapitalam, iš tura žetumi žajeļ preešč tahdeem, kam no meera-teešneščēem nošpreestas arešta-strahpes;
- 2) to preeščštahwoščā artikeļi minetu pahrfahpščanu pahřpreeščot ja-eewehro: waj tam žilwekam, kaš tahda šweščā meščā atrafts, ari bija rekte, žaur to pašču eet jeb brauft, tā gubernas-litumu III. šēji, artikeļs 1118—26 no-šagits, waj meščs žaur tahdu grahpi jeb šchogu, no lauteem jeb žekeem atščirtis, waj apšuhšets deenas- jeb naktis-laika tur pečertis, waj pee wina eerotšči preešč mallas žirščanaš jeb šahgaščanaš atrafti, waj rati jeb ragus, to pee wina atrada, preešč mallas meščanaš bijušči ihpašči eeritteti, un zitaš tahdas buhščanaš, žaur to ta leeta waretu tiht iščaidrota;
- 3) taš, kaš taš 1. artikeļi minetas pahrfahpščanaš deht apšuhšets, top no naudas-strahpes atšwabinats, kad pee-rahbits, tā wiščš no žeta nomaldijees jeb meščā bijis bes tā nodoma, bes atwehles malku žiršt, malku šagt jeb to tahda wiščē apšahdet.

Art. 168. Ša pehž artikeleem 155—166 ušlitta strahpes-nauda, tapat ari ta teem wainigeem atnemta malla un taš aiščihlatas meščā-leetas, tapat, ja šchiš nošlehtas waj jau išbrušketas, ta minu wehrtibas weeta aišmaščata nauda, triht Walfs-lahdei (Staatscaffe), waj tā kuru reiš, tam privat-ihpašchneefam par labu.

Peesihmejums. Turpinajums no 1868. gada: Kad bes atwehles malka žirša waj šagta jeb žita tahda šahde privat-meščōš padarita, tad bes tašni strahpehm, kaš par to nolittas (artikeļs 154—6, 157 (1. punkte), 158 (1., 2. un 6. punkte), 159, 160 un 167), uš meščā-ihpašchneefa pagheřchānu wainigeem top ušlitts, tos bes atwehles žirštus un šag-tus meščā-materialus aišwešt uš to muišču (waj mahju), turaš robeščās tee šagti.

Sen. ufaš no 24. dežembra 1871 Nr. 51170 pawehł:

1. Meera-teešnešču strahpes-litumu papildinot top pawehlets, tā taš* mallas wehrtiba, to privat, waj křona-meščōš bes atwehles žehrt jeb šog, tā tā ari taš, artikeļs 155, 156, 158, 159 un 161 nolittas naudas-strahpes par mallas-šagščānu, par šlehpščānu un par šagtas mallas pirtščānu, kaš šinot notikufe, jaapreština pehž tatšes, kaš to šaščahdita pehž meščā-litumu (pawairojums no 1868. g.) 1421. artikeļa, peelituma, 27. punktē.

11) Strahpes-litumu-grahmata no 1866. gada.

Art. 822. Mallas-andelmani, kaš šinadami šagtu waj bes atwehles no žiteem žirštu malku pee šewim šlehpj waj pehřt, par to patriht: pirmo un otro reiš naudas-strahpei, kaš tišpat leela tā taš no wineem šlehtas waj pirtas mal-kaš wehrtiba; bet trešču reiš jeb tās nahfoshās reišās, tai paščai naudas-strahpei un pee tam wehł žetuma-strahpei uš to laiku no weena lihbi trihs mehneščēem. Mallas-andelmani, kaš tos minetus nošegumūs otru reiš padara, bes taš par to wineem žaur litumu ušleekamas atbilbes jeb strahpes, uš wišu wišji žaur teešas špreedumu uš pežeem gadeem pa-šauē to rekti, ar malku andeletees.

20. Kad tahdas pahrhappšanas pret mescha-lifumeem padaritas, par furahm pehz lifuma tikai naudas-strahpes noliktas, tad wainigam ta rekte, ar mescha ihpashneeka waj schi weetneeka atwehli wifu to leetu zaur aismasfashanu tahs us wiau krisdamas naudas-strahpes pabeigt.

Turpat art. 21.

21. Kad ta leeta pehz scho lifumu 20. artikela zaur strahpes maffaschanu naw pabeigta, ta ka ari kad apshubjets noseedsibas-weeta naw fakerts, tad mescha ihpashneekam, wina weetneekam waj tam meschfargam ta notifuse pahrhappšana pee tahsweetas pagasta-teesas japeerahda, un pehz pabeigtas ismekleschanas pagasta-teesas to leetu waj nu pate isfpreech, kad ta pehz Kursemes semneeku-lifumu-grahmatas nofazijumeem winas warai padota*), jeb wiau eesuhda pilsteesai, deht tahlatas nosfpreechšanas un isdarichšanas, kas pehz lifumeem waijadfigs.

Sen. ufas no 8. aprila 1874 Nr. 14018. I. art. 7.

22. Usmeklejoj tahdu apshubsetu, kas no tahs weetas, fur winsch mescha-noseedsibu padarijis, pafepen aigahjis, mescha-waktei ta rekte, ja waijadfigs, no polizejas pagehret palihdsibu.

Sen. ufas no 8. aprila 1874 Nr. 14018. I. art. 1.

Sen. ufas no 19. junija 1867 Nr. 59482, I. art. 23.

23. Pehz schi lifuma 21. artikela tahdu mescha-noseegumu peerahdot, war prototolu eesneegt, furâ jauhdod: 1) kad un fur protokols usnemts; 2) kas, kad un fur mescha-noseegumu usgahjis; 3) eesch kam schis noseegums pastahw, zil ta padarita schahde leela un tahda strahpes-nauda pehz lifuma jamakfa; 4) apshubjeta frustams, tehwa- un familijas-wahrds, dsihwes-fahrta un, kad sinams, wina mahjas-weeta; 5) zil un tahds mescha-materials apschlafots jeb wainigam atnemts; 6) tee leezeneeki, tam no tahs pahrhappšanas tahda sina.

Turpat art. 24.

Sen. ufas no 24. dezembra 1871 Nr. 51170 pawehl:

II. Strahpes-lifuma-grahmatas (isdm. no 1866. g.) 822. artikelim top peelitts schis peefihmejums: „Dalkas wehrtiba top aprehinata pehz tahs taks, kas isstahbita pehz mescha-lifuma (turpinajums no 1868. g.) 1421. artikela, pee-lifuma, 27. punktis.

Art. 823. Kas meschungeem waj mescha-waktei kaut ka draude, un pee tam schaujamu eerozi, zirwi waj zitu kahdu eerozi pret wineem pajek, tas top eebahsts laboschanas-namâ us to laitu no dimi lihbs tschetreem mehnescheem, jeb no tschetreem lihbs astoneem mehnescheem. Kas meschungeem waj mescha-waktei sit, tos eewaino waj pee weselibas fadausa, top sobits: ar tahm strahpehm, kas noliktas zaur schijs lifumu-grahmatas art. 271, 285, 1477—1484, 1489 un 1490.

Art. 824. Kad pretim-tureschanahs pret meschungeem un pret mescha-watti notifuse zaur kahdu pulku kauschu, kas ar kaut kahdeem eerotscheem isrihkojuschees, un pee tam waras-darbi un nerahtniba no pretineeku puses padariti, tad top sobiti: tee wiswairaf wainigee, tee mutes-bajahri un tee usmubinataji: ar atnemšanu wifu ihpashu, wineem pehz paschu nopelna un pehz dsihwes-fahrtras peeschirtu teesibu un labumu un ar aissuhtishanu us Sibiriju, lai tur miht, — waj ar nodoschanu laboschanas-arestantu-pulkos pehz ta schijs lifumu-grahmatas 31. artikeli nolikta trescha grada; bet wisi ziti wainigee, pehz tam zil daufs wini pee schi kriminal-noseeguma nehmuschi dalibu: top eebahsti laboschanas-namâ us to laitu no tschetreem lihbs astoneem mehnescheem. Ja pretim-tureschanahs pret meschungeem un pret mescha watti gan notifa bes eerotscheem, bet zaur kahdu kauschu-pulku ar azihm rehsameem waras-darbeem un nerahtnibu, waj ari zaur kahdu kauschu-pulku ar kaut kahdeem eerotscheem, bet tomehr bes azihm rehsameem waras-darbeem no scho beidsamo puses, tad top sobiti: tee wiswairaf wainigee, tee mutes-bajahri un tee usmubinataji: ar atnemšanu wifu ihpashu, wineem pehz paschu nopelna un pehz dsihwes-fahrtras peeschirtu teesibu un labumu un ar aissuhtishanu us Sibiriju, lai tur miht, — waj ar nodoschanu laboschanas-arestantu-pulkos pehz ta schijs lifumu-grahmatas 31. artikeli nolikta peekta grada; bet wisi ziti wainigee, pehz tam zil daufs wini pee schi kriminal-noseeguma nehmuschi dalibu: top eebahsti laboschanas-namâ us to laitu no tschetreem lihbs astoneem mehnescheem. Tanis gadijumos, kas pee tahdeem kriminal-noseegumeem kahds zilwerts nofists waj fur uguns peelasts, wainigee top teesati: ar tahm strahpehm, kas noliktas schijs lifumu-grahmatas 268. artikeli.

*) Peefihmejums. Proti, kad sahdsibas wehrtiba naw leelata ne ka 5 rubuti un kad apshubjets peeder pee tahda semneeku pagasta. Semneeku-lifumu-grahmatas §§ 220 un 219,

24. Šchis protokols jauſnem pagaſta preekſchneeka jeb pagaſta wezaſa un maſakaſis diwu leeze-neeku (kaſ ſin, ka taſ meſcha-noſeegums notiziſ, понятия) preekſchā, tā ka ari apſuhdſetā preekſchā, ka diwinſch patſ ir klaht; protokols ta diwiſeem pee wiſa uſnemſchanaſ klaht bijuſcheem laudihi top laſitſ preekſchā un uſ tam paraſtitſ no meſcha ihpaſchneeka jeb muſiſchaſ walduneeka (ka diwinſch tur ir klaht), no ta meſchfarga, kaſ to meſcha-noſeegumu uſgaſhja, no pagaſta wezaſa jeb pagaſta preekſchneeka, no teem leezeneekeem, kaſ redſejuſchi, ka apſuhdſetſ meſcha-noſeegumu paſara, ka taſhi raſtoſ, un no teem leezeneekeem, kaſ ſin, ka taſ meſcha-noſeegums notiziſ. Par taſheem, kaſ neprot rakſtit, uſ wiſu paſchu luhgſchānu to protokolu paraſta tee, kaſ wiſi uſ to deuſchi atwehli.

Turpat art. 25.

25. Lai waretu protokolu uſnemt un zaur to nodibinat, ka meſcha-noſeegums notiziſ, meſcha ihpaſchneekam, wiſa weetneekam jeb walduneekam, tapat ari tam meſchfargam ir teeſiba, tuhli ka ta paſchfapſchana atraſta, to tuwaſo pagaſta=preekſchneeku jeb pagaſta-wezaſo lihdi ar teem leezeneekeem, uſaizinat, lai aiſnahſ uſ paſchfapſchanaſ=weetu.

Turpat art. 26.

26. Protokolā jaeraſta wiſaſ uſdoſchanaſ un eerunaſ, ko pee wiſa uſnemſchanaſ zeſtu preekſchā apſuhdſetſ, waj tee leezeneeke, kaſ no meſcha-noſeeguma paſchleeziſuajuſcheeſ, waj tee leezeneeke, kaſ paſchfapſchānu paſchu war apleezinat.

Turpat art. 27.

27. Staſhes wehrtiba protokolā top aprehſinata peſh ihpaſchaſ taſſeſ, kaſ iſ pa trihſ gadeem jaſaſtaſhda no komiſijaſ ſemneeku=leetāſ. Šchi taſſe tap iſſludinata taſſweetaſ gubernāſ=awieſeſ**).

Turpat art. 28.

Wiſaungſtaſi 6./18. maijā 1874 apſtiprinati

Notikumi

par andeli ar jaſtſ ſchāujamo pulweri, par pulwera uſglabaſchānu un weſchānu.

(Iſwiſtums)

1. Andele ar jaſtſ ſchāujamo pulweri teeſ priwatperſonaſhm atkauta: a) pulwera magaſiſhneſ, b) bodēſ.

2. Taſhm perſonaſhm, kaſ ar jaſtſ ſchāujamu pulweri gri diandeleteeſ, peenahſahſ, beſ taſ pa-wehſletaſ leeziſaſ par ſawu andeleſ=teeſibu wiſpahri, wehſ weenu ihpaſchu leeziſaſ rakſtu turet par taſhu mineto andeleſ weſchānu.

3. Leeziſaſ par andeleſ weſchānu ar pulweri teeſ iſdotāſ: a) perſonaſhm, kaſ gri pulwera magaſineſ turet, ka ari teem, kaſ gaſwaſ=pilſſehtaſ, gubernāſ= un pilſſehtu=walduneeku=aprinſaſ gri

** Senata ukaſa no 24. deſembra 1871 Nr. 51170 paſeſh:

III. Paſilbinot 27. punkti peeliſumā pee art. 1421 meſcha=liſtumāſ (turpinaſums no 1868. g.) top paſeſhletſ: „zaur to, peſh ſchiſ punkteſ jaſtaſhānu taſſi meſcha=materialu wehrtiba naſ jaſnopreeſch tai buſſchānā, ka wiſi ſagti, beſ peſh paſchu toku wehrtibaſ, meſchā uſ ſelma“.

andeli bodēs weſt — no gubernatoreem, piſſehtu-walbineeſeem, pehz peederibaſ, un b) perſonahm, kaſ taſs zitās weetaſ griſ bodēs andeli weſt — no aprinka poliſzejaſ-walbineeſeem jeb no teem, kaſ winu weetneeki ir.

4. Taſs leezibāſ par andeli ar pulweri, kaſ perſonahm teek iſdotas, kaſ griſ pulwera magafineſ turet, ir uſdots, preekſch kaſhda pulwera daudſuma andelmanam ir weeta ar to waijadſigo eerikti.

8. Bodēs, fur pulweriſ teek pahrdots, naw atkaſts wairaf ne kà trihſdeſmit mahrzinaſ turet. Perſonaſ, kaſ bodēs andeli wed, war jaſts ſchaujamo pulweri peenahkamà daudſumà tiſlab iſ krona-, kà ari iſ privat-magafinehm dabuht.

9. Andelmani drihkſt bruhketajeem (iſnemot nepeeauguſchuſ) uſ weenu reiſu un weenai un taipa-ſchai perſonai pulweri pahrdot: Sibirijà un Giropas Kreewijaſ ſeemeku gubernāſ, kuru eedſihwotaji ar jaſti un ar putnu-ſerſchanu nodarbojaſhſ un kuru tuwaka apſihmeſhana eekſchleetu Miniſterim teek nodota — ne wairaf kà 12 mahrzinaſ, bet zitās weetaſ ne wairaf kà 6 mahrzinaſ. No pirzejeem neteek ne-kaſhda leeziba pagehreta.

10. Turguſ- un pirſſchanas=bodēs (Rauſ-Hallen) ir aiſleegts pulweri pahrdot jeb uſglabat.

11. Ir aiſleegts pulwera pahrdofchanu nodot taſhdeem, kaſ wehl naw ſaſneeguſchi pilnigu wezumu (21 gadu), kà ari perſonahm, kaſ eedſeraſhſ.

12. Pulweri nedrihkſt zitadi pahrdot un uſglabat, kà taſs paſchāſ bleka doſeſ ar banderoli, furāſ pulweriſ iſ krona magafinehm teek dots. Iſ bleka doſeem iſbertu pulweri nedrihkſt pahrdot.

17. Beſ teem augſchā (art. 5—16) mineteem nolikumeem pee pulwera uſglabaſchanaſ un weſchanaſ tiſ pat andelmaneem, kà ari wiſeem privat-kaudiſhm wehl ihpaſchi noſazijumi janem wehrā, furuſ laiſt ir atwehſletſ Kara-miniſterim pehz ſawſtarpigaſ norunaſ ar eekſchleetu un ſeku-komunikaſijaſ Miniſtereem un juhraſ-miniſterijaſ pahrwaldneeku.

18. Privat-kaudiſhm, kaſ zelo uſ dſelſſzekeem, garainu-kugeem un klajōſ (öffentlichen) ratōſ jeb kamanāſ, naw atwehſletſ wairaf lihbſi weſt, kà tiſkai trihſ mahrzinaſ jaſts ſchaujama pulwera uſ katru wiſru un pee tam ne zitadi, kà tanis paſchāſ bleka doſeſ, furāſ taſ pulweriſ iſ magafihnehm ir pahrdots jeb metala pulwera-ragōſ. Bet privatkaudiſhm peederiga pulwera weſchana uſ dſelſſzekeem, kaſ 3 mahrzinaſ pahrfneedſ, janoleek pehz teem paſcheem noſazijumeem, kaſ doti preekſch kara-ſpehſkam peederigu eerotſchu un pulwera weſchanaſ dſelſſzeke ratōſ.

19. Uſraudſiba par to, ka tee nolikumi, kaſ doti par nodofchanaſhm deht andeleſ teeſibu eemantofchanaſ no teem pareiſi top iſpilditi, kaſ ar pulweri andelejaſhſ, teek uſdota taſhm teeſahm un perſonahm, kaſ preekſch tam eezeltaſ zaur XII. nodaku peelikumā pee poſchlin-liſumu 464tā artikeſa (liſ. krahj., V. ſehj., turpinaj. no 1868. g.), bet uſraudſiba, ka ſchee nolikumi top iſpilditi un ta ſaukſſchana pee atbildeſ, kaſ toſ pahrfahpj, peenahfaſhſ poliſzejai tanī wiſpahrigā, zaur liſumeem noſazitā kaſrtibā.

21. Kad kaſhſ ar pulweri andelejaſhſ pelnaſ deht, un naw dabujis ihpaſchu leezibu preekſch taſhdaſ andeleſ, tad taſ teek ſtrahpets: ar zeetumu uſ to laiſu no diweem lihbſ tſchetreem mehneſcheem, pee kam wehl wiſſ pee wina atraſts pulweriſ teek atnemts.

22. Par to, ka pulwera daudſumſ, kaſ trihſdeſmit mahrzinaſ pahrfneedſ, top uſglabats taſhdaſ magafineſ, kaſhdaſ pehz liſuma naw atwehſletas, tã kà ari par to nolikumu pahrfahpjſchannu, kaſ doti ſchahdu magafinu eetaiſſchanaſ deht (art. 15 un 16), wainigee teek ſtrahpeti: ar zeetumu uſ to laiſu no diwi lihbſ tſchetreem mehneſcheem waj ar areſtu no ne wairaf kà uſ trihſ mehneſcheem.

23. Par pahrfahpjſchannu to zitu, 21. un 22. art. ne-uſdotu noſazijumu par andeli ar pulweri, tã kà ari par ne-eewehroſchannu to zaur liſumu pawehſletu waj preekſchraſtitā kaſrtibā laiſtu nolikumu par aiſſargaſchanaſ no nelaimes pee pulwera uſglabaſchanaſ jeb weſchanaſ, wainigee teek ſtrahpeti: ar areſtu no ne wairaf kà lihbſ trihſ mehneſcheem un ar naudaſ ſtrahpi ne wairaf kà lihbſ trihſ ſimts rubkeem.

Tāpat teef strahpeti tee, kas atrasti par wainigēem, ka wini neapdomīgi jeb nerekhinādami ar pulveri apeetahs, pat ari kad tahda neapdomība jeb nerekhināšana likumās jeb tanīs nošajūmās par fahrtību pee pulvera ušglabašanas un wešanas wahrda nebuhtu peefauktas, bet wainigajs tomehr, ka nomanams, to nelaimi, kas zaur šahdu neapdomību un nerekhināšanu izseļahs, wareja paredset.

24. Kad zaur tahm 22. un 23. art. minetahm pahrkahpschanahm izseļahs kahds ugunsgrehks jeb kahda zilweka nahwe, eewainošana jeb lozeku šadausšana, tad wainigee teef strahpeti: ar zeetumu uš to laiku no diwi lihds astoneem mehnescheem.

25. Kad kahds andelmanis pa trescham lahgam kahdu no tahm 22—24 art. ušfihmetahm pahrkahpschanahm padara, tad wiņsch, bes tahs par schihm pahrkahpschanahm ušlīktas strahpes, uš wiņu muhschu pasandē to teefibu ar pulveri andeletees.

Gadijūmās, kur šawabas gruhtas pahrkahpschanas notikuschas, justiz=teesai ir brihw: pee tahs wainigēem ušleekamas strahpes wehl nošpreest to strahpi, ka wainigee uš wiņu muhschu ar pulveri nedrihkt andeletees, ari kad wini tīfai pirmo waj atro reisi top wilkti pee atbildēšanas.

Ihpaschi papildināšanas=nošajumi.

pee teem Wišaugstati 6./18. maijā 1874 apstiprināteem nolikumeem par andeli ar jaktis šchaujamo pulveri, par pulvera ušglabašanu un wešanu, fastahditi pehz scho nolikumu 17. artīkela, pehz šaw=starpigas norunas starp kara=, eefschleetu un zeku=komunikācijas Ministereem un juhras=ministerijas pahrwaldneeku.

(Šmilums)

§ 5. Pee jaktis=šchaujama pulvera wešanas bleka doses, kurās pulweris atronahs, jaeleef kistēs un kistes pašas jaaptin ar ahdu, filzu jeb mašcheem. Tahs uš tahdu wihsī eepakatas kistes ar pulveri (tanīs bleka doses) jaleef uš zeeteem rateem, tā ka tahs kistes newar schurp un turp kustinātees un we=dot weena gan otru rihwetees; tadehl tahs starpu ruhmes starp winahm, kad waijadfigs, jaaisbahsch ar luhkeem jeb wezeem mašcheem.

§ 6. Pee pulvera wešanas ar sirgeem uš katru wesumu jaleef tīf daudis pulvera, ka wina sma=gums kopā ar eepašchānu neistaisa wairak, ka 30 pudu. Lihds ar pulveri zitu frakti nedrihkt ušlīkt; bet kad masak ne ka 15 pudu pulvera wed, tad ir atwehlets, lihds ar pulvera kistehm ari zitu frakti, bes ween lehti eedegdamās leetas*) ušlīkt, bet pulweris jaleef wirs tahs zitas fraktes.

§ 7. Uš wesumu, kurā pulveri wed, jeb kad to uš wairak wesumeem wed, uš preefchejo wesumu jaiskar šarkans karogs.

§ 8. Katra pulvera wešana uš weenu jeb wairak wesumeem, ko wed ar sirgeem, pee ihpaschneeka jeb wešanas ihpaschneeka atbildēs, jaustiz kahdam ihpascham, ustizigam zilwekam, bes teem tos wesumus pawadidameem fuhrmaneem. Pulvera wešanas ihpaschneekam jeb wina pilnwarim buhs stingri uš to luhkot, ka fuhrmani paleef katrs šawā eerahditā weetā, tas ir: pee pulvera wesumeem, un ka preefchejais fuhrmanis wišus pretibraujejus jeb nahzejus uš to dara usmanigus, ka wineem garam dodotees jabrauz fokeem.

§ 9. Tabaku smehket un uguni eetaifit tuwafi, ne ka 100 afis no pulvera wesumeem ir aisseegts, tā ka ari teem laudihm, kas pulvera wesumus pawada, bes ween tam, kam par wineem ta wirswaldiba uš zeta ustizeta, ir aisseegts, sehweklozinus jeb zitas lehti eedegdamās leetas pee šewis lihdsi nest.

§ 10. Pulvera wesumi nedrihkt tuwafi ne ka 100 afis dšelszjekam, kad ratu rinda jeb mašchine tuwojahs, un kahdam semes zekam jeb kahdai ehkai pee apstahschānahs nafts mahjas jeb sirgu barošanas deht tuwotees.

*) Stātees 14. § Wišaugstati apstiprinātās nolikums par andeli ar šchaujamo pulveri, par wina ušglabašanu un wešanu.

§ 11. Gebruuffchanas weetas ir aifleefts, pulwera wefumus peeturet; tãpat ari naw atwehlets, fchos wefumus kad apftahjahs, bes ufraudfibas atftaht.

§ 12. Kad, kamehr pulwera=wedums uf zeta, fazelahs fihws laifs, tad ar wefumeem ne uf kahdu wihsfi nedrihft eebraukt mefchã, bet tee jaaptur klajã laukã, zif tahfu eefpehjams atftatu no dsihwofkeem un tã, kã weens wefums no otra naw tuwafi, kã 15 afis; ari jafargajahs, kã naw tuwumã fokf, augfti ftabi un zitas augftas weetas. Kad pulweri wedot pehrfona laifs ufnahf mefchã, tad uf wifu wihsfi pa to zetu mefchã jabrauz pamasam projam; bet tif lihds no mefcha iibrauz, jaaptur klajã laukã, kã augfcham minets.

§ 13. Kad eepreefsch uf zeta, pa furu ar pulwera=wefumeem jabrauz, top pamanits faturts uguns jeb uguns=grehfs, tad jabrauz fahnis gar to uguni apfahrt, bet kad tas naw ifdarams, tad 300 afis no uguna weetas japeetur un japagehr, lai faturto uguni ifdfech, bet kad uguns=grehfs, tad janogaiba, lihds tas nobei=dsjahs un pa fcho laifu wifu wefumi tã janofthada, kã preefschejã punkte fazits.

§ 14. Kad uf zeta kahdi rati faluhft, tad wifceem wefumeem jaapftahjahs, no falaufteem rateem wefums janofrauj un kad if wineem fiftes ar pulweri ifnemtas, tad tahs jaukfrauj lihdsigãs dafãs uf teem ziteem rateem lihds tuwafai apftahfchanas weetai, fur tee falauftee rati jaiiflabo, jeb to weetã japgahdã ziti rati.

§ 15. Kad ar pulwera wefumeem brauz no kalna uf leju, tad uf to jaluhfo, kã wefumi naw tuwafi weens no otra, ne kã 50 afis.

§ 16. Gar pilfehtahm un zeemeem, kad eefpehjams, jabrauz fahnus garam; bet kad to newar, tad weduma wadonim eepreefsch tahsweetas walbiba japafino, kã pulwera wefumi ees zauri un jaluhds, kã uf ta zeta, pa furu jabrauz fmehtes un tahdas darba=weetas, fur ar uguni ftrahdã, top flehgta. Pahrejot pahr dfehszeta dambi jaluhfo uf to, kã pulwera wefumi no dfehszeta ratu rindas jeb mafchines naw tuwafi, ne kã 100 afis.

§ 17. Wefumeem ar pulweri, ja ween eefpehjams, jabrauz foleem un ne zitabi kã zitam pakaf zita, labi attahfu weenam no otra, pee kam uf to jaluhfo, kã ratu afes pilnigi ir ifsmehretas. Weduma wadonim weenumehr jaluhfo uf to, kã pee wefchanas uf zeta ftingri top peepilditi tee nofazijumi, kas fanemti ziwil=likumu grahmatã, proti: kã brauzot aifween jaturahs pa labo rofu, zeta widu atftahjot brihwu preefsch brauffchanas, kã wefumi brauz zits pakaf zita un kã mafakais pee katreem 3 rateem ir weens fuhrmanis.

L i k u m i

par wezmahtehm Kurfemes gubernas pagastõs, pehz eefchleetu Ministera
27. aprilĩ 1862. g. apftiprinata statuta.

§ 1. Katrs paprahws pagasts Kurfemes gubernã ir weenas wezmahtes aprinkis. Masaki pagasti pehz fawu preefschneeku wefchchanas ar ziteem pagasteem pee weena wezmahtes aprinka top faweenoti un kopã to mafku gahdã, katrs pehz fawa leeluma. Wifu darifchannu, ihpafchi ko §§ 16 un 19 prafa, faweenotõs pagastõs ufne mahs ta pagasta walde, kuras robeschãs ta wezmahte waj mahjo, waj mahjos.

Katram aprinkim waijaga jele weenas wezmahtes, bet war ari wairaf buht.

§ 2. Katram wezmahtes aprinkim, kad tas no peederigas wefelibas komitejas top ufazinats, waijaga peerahdit, kã winam ir weena wezmahte, kas no teefahm preefsch tam par derigu atrafta. Schi

peerahdsichana noteef zaur tam, ka wezmahthes diplomu leef preefschâ un to funtrakti, fo pagasts ar winau noslehdsis. Kad ta wezmahthe pee ta pašča pagasta peeder, jeb pee weena no teem šameenoteem pagasteem un kad wina tai Selgawas wezmahšchu škola, kas Kurses labdarichanas namâ, ismahzita, tad peeteef, kad winaš diplomu ween leef preefschâ.

§ 3. Teem wezmahšchu aprinkeem, kam wehl neweenas wezmahthes naw, teem tai rindâ, kâ Kurses dakteru teefa pehz ta šawa wahrdu ruka pawehlehs un kâ tee ta gabala weselebas komitejas jele 2 mehnešchus preefsch tahs gadfahrtingas wezmahšchu školas šahkuma usaižinahs, weenu jeb wairak derigas semneeku šeewas, is šawa aprinka, preefsch iskoloschanas tai wezmahšchu škola Kurses labdarichanas namâ waijaga ismeklet, ka lai tahs par wezmahthehm preefsch ta aprinka teef iskolotos.

§ 4. Waijadfigs, ka tahda preefsch wezmahthes amata isredseta šeewa labi apferiga, wesele pee meefas un ka winai laba šlawâ, ka labi mahš latwišfi lasit, kâ ari pate behrnu dšemdejuše, un kad ne, tad jele ka ir prezeta, jeb atraitne un ne wezaka par 41 gadu.

§ 5. Tahs semneeku šeewas, kas tahdas no pagasta walde iswehletas un kas par wezmahthehm labprahst grib littees ismahzitees, jeb pee tam leekahs peerunatees, tahs waijaga tam peederigam aprinka dakterim peewest, lai winaš ismeklê, eefam winaš wezmahšchu škola nobod, ka lai tas špreešch, kura waj kuras tahs derigâš. Kad šcho šeewu starpâ derigas neatronahs, tad waijaga zitas usmeklet.

§ 6. Aprinka weselebas komiteja par to gahdâ, ka tahs derigas šeewas us wezmahšchu školu teef nowestas.

§ 7. Kad usšauktâ wezmahthes aprinkti ar wišu meklešchanu neweenas preefsch wezmahthes amata mahzichanas derigas šeewas neatron, jeb kad ta tani aprinkti useeta šeewa wezmahšchu škola negrib dotees, tad Kurses dakteru teefai ir atkauts, ta pagasta, jeb to pagastu wezmahthes weetu atdot kautkahdei, lai ari pee zita pagasta peeder, kas til to wezmahthes školu isgahjuše zauri un labas leezibas sihmes dabujuše, jeb ari atkauts, weenu is tahm semneezehm, kas no brihwa prahta peeteifuschahs, us ta aprinka rehšinumâ, kas warbuht pretojahs, list iskolot.

Katrâ reisâ tam wezmahthes aprinkim tahs pehz lišuma preefsch wezmahthes iskoloschanas nošpreestas makšachanas jaantlihdšina waj školai, waj tai wezmahtei, kad ta pate par šawu maksu lišuhehs iskolotees.

Us wišu wišfi tai wezmahtei ta šchinis lišumds § 15 nošpreesta gada lone, deputats un ruhme un t. j. pr. jadabuhn.

§ 8. Tuhlin, kad školneezes škola eestahjahs, tam peederigam wezmahthes aprinkim tai školai jamakšâ:

par školneezes maiši 60 rubl.

par instrumenteem, fo waijaga, kad pee dšemde-
šchanas peepalihds, proti, ja tam pagastam

to instrumentu wehl naw inventariumâ . . 17 "

šopâ 77 rubl.

Peeminetos instrumentus apgahdâ ta škola jeb školas direktors un eedod tos tahm školneezehm, kad tahs atlaisch. Instrumenti paleef wezmahthes aprinkim par inventariumu. Kad tee nobrušketi jeb šamaitati, tad us ta gabala daktera, jeb ta peederiga aprinka daktera pagehreshchanu us ta pašča wezmahthes aprinka rehšinumu pret jauneem jamaina jeb jafataiša.

Peesihmejums. Drahnas, apawi un wešča tahm školneezehm, kad škola eestahjahs, pašcham janem lihds, jeb kad tahs to nekpehj apgahdatees, tad tai pagasta waldei to waijadfigo waijaga dot.

§ 9. Wezmahšchu škola šahkahs aprila mehneši, bet školneezehm jaw marta mehneši labdarichanas nama kantori japeemeldahs. Školas laiks naw garaks par gadu.

§ 10. Katra školneeze nahkdama japeewed pee wezmahthes iskolotaja, kâ školas mahzita direktora,

un pee tahm wezafahm wezmahtehm, kas pee tahs skolas strahda. Kad pee skolneeze skola atron mas gara dahwanas, jeb zitas kahdas leelas wainas, ta ka jadoma, wina wezmahtes skunsti newareschot ne ismahzitees ne isdarit un ta pagastam jafuhta alpafak, tad us wisu wihi tam janoteef pa tahm 4 pirmajam mahzibas nedefahm; tad tam wezmahtes aprinkim tuhlin pehz dabutas finas zitu derigu seewu waijaga usmeklet un tai preekschafstita wihsj nosuhtit, waj sinat, ka tai weetâ pehz scho likumu § 7 dakteru teefa zitu kahdu eelis. Pee tam pagasta waldei wihs tehriafsch jaaismaksâ, waj kad dakteru teefa tai weetâ kahdu eeleef, ta jaw eemaksata nauda paleef tai wezmahschu skolai par labu.

§ 11. Kad ta skolneeze sawu mahzibu isgahjuse zauri, effamâ labi israhdijsjees un to waijadsigo atestati no dakteru teefas dabujuse, tad pagasta waldei us sinu no labdarischanas nama jagahda, ka ta iskolota un preeksch amata apstiprinata wezmahte teef pahrwesta un sawâ jaunâ amatâ eewesta.

§ 12. Iskolota wezmahte usnemahs wisahm dsemdetajahm sawâ aprinkî palihgâ nahft, padomu tahm gruhtahm seewahm dot u. t. j. pr., ar wahrdu safot wifus amata darbus, ka winai mahzits un uswehlets pee wisahm isdarit, zilwekus pehz kahrtas neusluhfojot, un par sawu palihdsibu nekahdu maksu nepagehret. Sinams ka winai sirgus un ratus, ja zeksch tahfsch un kahjahm newar noet, waijaga fuhstit.

§ 13. Wezmahtei waijaga godigi dsihwot, tahs kopjamâs mihligi, usmanigi, schehligi kopt un par fewi paschu neruhpetees un pehz wisahm mahzibahm, ko skola mahzijusehs, it no firds palihdsibu pasneegt, ar puhfschofschanu un wezu bahbu sahfschofschanu nedarbotees, turpretim kad winai kas gadahs, ko negin, jeb kas nekriht wezmahtes amatâ, tad laika fuhstit pehz daktera.

§ 14. Par wisu to pagastam jeb teem wezmahtes aprinka pagasteem, ka ari wiseem teem, kas winas palihdsibu pagehr, peenahfahs to paschu godat, ar labu prahtu usnemt un wisas peeklahjigas pagehreschanas un wehleschanas ispilbit, lai wezmahtei to gruhtu amatu atweeglina.

§ 15. No pagasta jeb no wezmahtes aprinka pagasteem wezmahtei bes nekahdas maksas jadabuhni ruhme, ja mas jele 2 saufi filti kambari, zif ween war paschâ aprinka widu un ta ruhme preeksch dsihwofschanas derigâ wihsj jauskopj. Ruhmes weetâ ari to waijadsigo naudu war dot preeksch ruhmes ihreschanas. Bes tam jadow 50 rubl. par gadu lone un par deputatu 6 puhri rubsu, 6 puhri meeschu un 1 ase maksas 7 pehdas gara, plata un augsta.

Wezmahtei, ko pagasts par sawu naudu lizis iskolot, waijaga par to kad mas, jele trihs gadus ta eerahdita aprinkî deenet. Kad wina ahtraki is ta aprinka gribetu projam dotees, jeb sawu amatu negribetu wairs kopt, tad winai ta skolasnauda, atrehkinajot to isdeeneto laifu, tam pagastam jaatlidsina.

§ 16. Wezmahtei peenahfahs tai pagasta waldei, kuras robeschâs wina dsihwo, katra mehnescha pirmajâs deenâs sinu dot, zif dsemdetajas wina isgahjuschâ mehnesi kopuse, zif seewas nedefâs warbuht miruschas, zif dsimuschi behrni dsihwi, zif ihfi pehz dsimschanas miruschi no puifischu un no meiteku kahrtas, zif nelaika dsemdeshanas notifikuschas.

Pehz schihm sinahm pagasta walde sawu mehnescha sinu, ka peelikta preekschihme rahda, sarakstihs, un ar wezmahtes krussteem, waj parakstitu wahrdu, bes kaweschanas peederigai weselibas komitejai nostelehs.

§ 17. Kad pagasts jeb wezmahtes aprinka pagasti ar wezmahtes amata darbeem un ar winas usweschanos nebuhtu ar meeru, tad tee par to paschu, kad wainiga rahdahs, zaur rakstu pee aprinka teefas war fuhdsjet un schi, kad waijadsjehs, padomu meleshs no aprinka weselibas komitejas un tad to leetu apspreebihs jeb islihdsinahs. Kad pagasta walde ar aprinka teefas spreedumu naw ar meeru, tad wina sawu fuhdsibu 2 nedelu starpâ war usdot pee semneeku leetu komifijas. Schi apspreech to leetu, kad waijaga, padomu meledama pee kursemes dakteru teefas.

§ 18. Kad wezmahtei kahda fuhdsiba par pagastu jeb par aprinka pagasteem, tad winai tapat

pee aprinkā teefas jāsuhdī un tad ar šchihs teefas spreedumu nam ar meeru, tad 2 nedēļu starpā pee semneeku leetu komisijas. Aprinkā teefa, kā ari semneeku leetu komisija preekšč jawa spreeduma war padomu meklet no aprinkā weseļibas komitejas, kā ari no Kursemes dakteru teefas.

Peesihmejums. Sinams ka par tahm živil-teefigahm kuhdsibahm no wezmahtehm pret pagasteem, jeb no pagasteem pret wezmahtehm zaur § 17 un 18 tee šeneji likumi par teefu robešchahm un teefu darischanahm neteek pahrgrositi.

§ 19. Wezmahte jawā amatā un darba laukā teek eewesta zaur pagasta walbi un protokols par to jausnem, no kura noraksts aprinkā weseļibas komitejai jāsuhda. Tai pašchā reisē wezmahtei šcho likumu eksemplars jāeēdod.

Preekščshime.

Sinas raksts preekšč mehnešcha

18 . . g. no pagasta wezmahtes

Štats.

Dšendetajas 000

Dšihwi peedšimuschī puifšchi 000

Dšihwas peedšimuschas meitinas 000

Nesihwi dšembeti, jeb drihs pehz peedšimšchanas mi-

rušchi puifšchi 00

Nesihwas dšendetas, jeb drihs pehz peedšimšchanas

mirušchas meitinas 00

Nelaiķā peedšimuschī 00

Wezmahtes paraksts jeb trihs krusi.

pagasta walde.

Pagasta šfrivera paraksts.

Ar. un datumš.

Apšpirinu, 15. septembri 1872. gadā.

Gešcheetu ministerijas walbineeks.

WalstsekreTERS sists Lobanow-Kostowsky.

Preekščraksti

par to,

fahdā wihšē gowslopu mehra (Hornviehpest) isplatischanahs Kursemes gubernā aiskawejama.

§ 1. Preekšč to peenahkumu isdarischanas, kas pret gowslopu mehra isplešchanos Kursemes gubernā ir ja-isdara, top katrā pilsehtā un katrā no šchihs gubernas 10 aprinkeem weena komisija eezelta, pee kuras peeder pilsehtās diwi no magistrata iswehlejami birgeri ar tahšweetas polizejas walbineeku kā preekščsehdetaju, un aprinkoš — pilskungs un diwi no grunts-ihpašchneekem iswehlejami lozekli un ari

divi no semneeku draudsehm iswehleti pagaſta wezakee, ar tahsweetas aprinka muiſchneeku marſchaln par preeſchſchdetaju, un ja wiſch mahjās nebuhtu, ar pilſkunu kà preeſchſchdetaju. Lõpu bakteris, jeb fur tahda nebuhtu, aprinka jeb pilſehtas bakteris ir ſawa amata un weetas labad ſchihs komiſijas lozeklis. Lõpu turetaji katra pilſehtà peeder pee ihpaſchas, no laukeem it pawiſam atſchirtas, ſaweenofchanahs.

§ 2. Lõpu turetajeem teef par to uſ komiſijas pawehli kantu, bet ari par to zitõs gadijumõs kriticſchu lõpu, ta eekſch nahkoſcheem §§ nolikta atlihðſinaſchana iſmaſkata.

§ 3. Par weſelu, uſ komiſijas lozekku pawehli taiſ domās, kà mehriſ peelipis, kantu lõpu teef pilna takſes ſuma maſkata; bet par ſlimu uſ komiſijas lozekku pawehli kantu lõpu, par kura ſaſlimſchannu no ta, kam tas peederigſ, laiſu deefgan polizejai ſinams darits un kad ari no komiſijas atraſtis tizis, kà lops riftigi no mehra kritis, ir teef $\frac{2}{3}$ no takſes ſumas iſmaſkatas, ari kad komiſija, kamehr lops kriht, pee tam nenahktu, uſ to weetu notift, kamehr lops wehl dſihwoja.

Peefihmejums. Kad komiſija tai laiſa no diwi reiſ diwidesmit tſchetrahm ſtundahm pehz tam, kad ſaſlimuſchà lopa turetajs ſlimibas iſzelfchanos zaur paſtneeku peerahðijis, uſ to weetu nenonahkt, tad lopa turetajam ir brihw, ſawu lõpu diweem uſtizameem zilwekeem klaht eſot noſaut un winam ir ta rekte atlihðſinaſchannu dabuht.

§ 4. Tikhriſ ſlimiba ſtarp lopeem iſzetahs, winu turetajeem bes kawefchanas par tam tahsweetas polizejai japeerahda un beidsamajai atkal tapat bes kahdas kawefchanas par tam komiſijas preeſchſchdetajam ſina jadow. Schim beidsamajam nu ir waj nu paſcham, waj zaur weenu komiſijas lozekli (bet abjõs gadijumõs lõpu= jeb aprinka= jeb ari pilſehtas bakterim klaht eſot) par ſlimibas iſzelfchanahs wainu un par winas buhſchannu, kà ari par kriticſchu lõpu ſkaitlu japahrleezinajahs. Kad ſlimiba riftigi par mehri teef eekſatita, tad augſcham mineteem kaudihm, pehz tam kad wini papreeſch to lõpu ſkaitu ir aprehſinajuſchi, tuhdaſ japawehl, kà ſlimee un ſaſirguſchee lopi teef nomaitati, un tad par tam tahsweetas polizejai ſina jadow, lai ta noſauto lõpu apraſchannu, kà ari to pee tam bruhtetu tihriſchannu jeb iſnihzinaſchannu pahrluhko waj par peelipſchannas iſplatitſchannas eemeſlu atſichtu lectu.

Peefihmejums 1. Kahdà mehra ta apmanifchana, kà lopi ar mehri ſaſlimuſchi, teef zaur ihpaſchu inſtrukziju noſazits, kura no bakteru wirsneeziſbas preeſchſchrekſtità wiſſe apſtiprinajama.

Peefihmejums 2. Tahdus lopus noſaujot kas ar lõpu mehri ir apſlimuſchi, waijaga to ahdu kruſtu kruſteem ſagraifit. Apraſchannu waijaga peenahkumà dſikumà, maſakais 5 pehdas apaſch ſemes un pee tam wehl pawiſam atſtatà weeta iſdarit. Ta weeta top tad ar ſchagareem beefi apkrauta un tad ar baſkeem jeb zitahm ſmagahm leetahm noſlodſita.

Peefihmejums 3. Mehſli no ſtakeem ziſ tiſ ween ahtri war ja-iſmeſch un, ja tiſ laiſs to atwehl, tuhdaſ ja=eear. Bet ja ſeme buhtu ſaſaluſe, tad ſchis darbs wiſadà wiſſe pawaſari ja=iſdara, pirms lopus ſahkt gandõs dſiht. Wiſs, kas tiſ ween no koka ir ſtakõs un kuhſis, fur tee ar lõpu ſehrgu apſlimuſchi lopi tureti, ir ar ſtipru ſahrnu jatihri un tad tiſlabi wiſas koka leetas, kà ari ſeenas un greeſti ar kaſkeem ja=iſwitè un ſtaki maſakais ſeſchas nedefas jawehdina, pirms weſeli lopi teef eekſchà dſihiti.

§ 5. Kad nu ta lopa turetajam peekrijdama atlihðſinaſchana uſ wiſeem lõpu turetajeem teef iſdalita tad iſ gadus, wehlakais lihðſ 1. ſepmbrim, aprinka= jeb pilſehtas polizejai rulis (Verſchlag) par eſoſcho lõpu wehrtibu ja=eefuhta, pilſehtas — no lõpu turetajeem paſcheem, dſimtās muiſchās jeb mahzitaju=, meſcha= un wirſpilſkunu=muſichās (Widmen) — no ſcho muiſchu turetajeem, walðitajeem jeb arendato= reem, bet pee ſemneekem—no pagaſtu wezakeem, un beidsot meeftõs—no tahsweetas polizejas turetajeem.

§ 6. Minetà, pehz ihpaſchi nolikta ſchemata ſagatawojamà ruli ir katra ruhme, kura lopi teef tureti, pa weenai ja=uſnem, pee kam jauſdod lõpu ſkaitis un ziſ katra ſorte zaur zaurim wehrtu. Schi ruſa eefuhtitſchana tad war palikt ne=iſdarita, kad lõpu ſkaitis naw ne pamafinajees ne pawairojees un kad zaurzaureja wehrtiba, ſalihðſinajot ar beidsot eefuhtito ruli, naw pahrgroſijujees, un tahdà, wiſſe tad tas

beidsot minetais rulis ari preefch ta uš tam nahšdama termina derigs paleef. Šchinis rukōs mafak ne kà weenu gadu wezi lopi naw ušnemami. Par to ruli ne-eewestu lopu neteef, kad tas ari uš komiſijas pawehli kauts buhtu, nešahda atlihdſinaſchana maſkata.

Peefihmejums. Pehz ſcheem rukeem teef eemaſſas wehrtiba nolifta un ari, kad ta rukōs ušdota wehrtiba nepahrſneedſ to no teem, kaſ pee mehra iſželſchanahs lopa apluhkoſchanu iſdarijuſchi, notaiſitu apſpreeſchanas wehrtibu, ta atlihdſinaſchanas wehrtiba noſazita. Par lopeem, kuru wehrtiba apafch taſs zaurzaurējas taſſes wehrtibas ušdota, teef ari ta atlihdſinaſchana pehz taſs paſchas aprehſinata.

§ 7. Ta ſuma, kaſ iſmaſſajama par atlihdſinaſchanu par nomaitateem waj ar lopu mehri krituſcheem lopeem, top reparteereta uš wiſeem lopu ihpaſchneekēem pehz taſs wehrtes, kaſ ušdota tanis ſaraſtōs (rukōs) pehz § 5. Beſ ſchihs maſſaſchanas iſ gadus, kamehr brandwiħnu dedſina, no teem lopeem, ko pee brandwiħna bruħſcheem baro, teef wehl 50 kap. par katru lopu nemti. Šchi nauda pilniġi eemaſſajama wiſpahrigai aſekuranzes-kaſei un teef weenweeniġi iſleetota aiſſargaſchanai pret lopu mehra iſplatiſchanoſ, zaur to ka teef pawehlets, ar mehri ſlimoſ un ſaſlimuſchoſ lopuſ nomaitat un ka par teem atlihdſiba teef iſmaſkata.

Peefihmejums. Ziſ katrā gadijumā ſlahdes atlihdſiba iſmaſſajama pehz noſaſama zaurmehra, taſ ja-aprehſina pehz tam, ziſ pawiſam ſlahdes atlihdſiba iſmaſſajama un kaſdas iſdoſchanoſ wehl ir pehz § 10.

§ 8. Katram lopu turetajam komiſijai japeerahda, ziſ tam peederigu lopu un kaſda teem wehrte, pee kam winam jaiſwehlejahs ta wehrtiba ſtarp teem diwi nolifteem wehrtibas zaurmehreem, kaſ taſſes leelumun un maſumun iſtaifa, kà:

- 1) par baroto wehrſi no ahrſemes waj eefſchjemes ſlaſas 50 — 20 rub.,
- 2) par wehrſi, buli waj gowi no ahrſemes waj eefſchjemes ſlaſas. 30 — 40 "
- 3) par teli ne pahri par diweem gadeem un ne apafch weena gada no eefſchjemes waj ahrſemes ſlaſas 10 — 5 "

§ 9. Taſs aprehſinatas maſſas daſas wajaga eemaſſat mehneſcha laiſa pehz tam, kad ta uš tam ſihmedamaſs pawehle aprinkā waj pilſehtas polizejās atnahluſi.

§ 10. No taħm no lopu turetajeem eemaſſataħm maſſas daſaħm preefch lopu aſekuranzes teef ne ween taſs aſekuranzes atlihdſinaſchanas maſſataſ, bet ari taſs iſdoſchanoſ par lopu dafteru pawairoſchanu gubernā un taſs iſdoſchanoſ preefch komiſijas lozekēem, kamehr wini ſawōs amatōs ſtaħw mehra aiſſargaſchanoſ deħſ.

§ 11. Kaſ no eemaſſataſ naudaſ atlizees, pehz tam kad taſs iſdoſchanoſ aiſmaſſataſ, kaſ 10. § minetaſ, teef iſleetotſ preefch ſlahdes atlihdſibas, kad mehriſ no jauna iſzekahs. Paradi, kaſ pa wiſam naw peedſenami, jaiſdala uš wiſeem lopu ihpaſchneekēem.

§ 12. Noſautu jeb krituſchu lopu turetajam ne ween par teem, bet pehz § 3 ari par iſniħzinataħm leetaħm, draħnaħm u. t. j. pr., kuraſ pee lopu apraſchanoſ bruħketas, no wiſu lopu turetaju eemaſſaħm aprinkī jeb pilſehtā, pehz winu wehrtibas, kuru tee noſaka, kaſ to apluhkoſchanu iſdarija, teef atlihdſinats.

Peefimejums. No taħm paſchaħm ſumaħm teef iſdaritas maſſaſchanoſ par to leetu tiħriſchanu no peelipumeem, kaſ ar teem no mehra aplipuſcheem lopeem nahluſchas kopā un kuru patureſchana, winu iſniħzinaſchanoſ weetā, par derigu atraſta.

§ 13. Taſs 4ta § apſihmetās perſonoſ, kaſ par ſlimibu iſmekleſchanu notur, uſnem uš weetās protokolu, kura eeraſtams pahrkats par teem preefch kauſchanoſ nolēntēem lopeem, par iſniħzinajamaħm leetaħm un draħnaħm, kà ari par krituſcheem lopeem un winu wehrtibu. Pee apſpreeſchanoſ aprinkī no klahſtaſajeem grunſt turetajeem un ſemneekēem iſ pa diwi zilweki wehl top klahſt aizinati. Protokoloſ teef

tahsweetas komissijai preekschâ listis un lopu turetajam teef sihme isdota, tiklab par isdoto pawehli, kahdi lopi nomaitajami, kâ ari par tam, zif lopu krituschî un kahdâ wehrtê tee bija, beidsot kahdas leetas usdots isnihzinat.

§ 14. Us wîsu wîshi pee skahdas atlihdsibas teef tikai eewehroti: buki, wehrschî, gowis un jauni lopi, kûri masakais gadu wezi; par jaunakeem lopeem nekahda atlihdsinaschana neteef maksata.

§ 15. Komissija aprehkina pehz ta winai eesuhstita protokola to ismaksajamu atlihdsinaschanas sumu, noleek to no lopu turetajeem aprinkôs maksajamu daku un pasino no tam aprinka polizeju, kura eemafas eenem un to ismaksachanu, pehz komissijas spreeduma, triju mehneschu laikâ isdara.

§ 16. Kad komissija pilniga buhdama no tam pahrleezinajahs, ka kahds lopu turetajs zaur ne-eewehroschanu un ne-uspafeschanu to preekschâ rakstitu usmanibas likumu tihschî pee tam wainigs, ka wina lopi ar mehri aplipuschî, tad atlihdsinaschana par wina krituschēem jeb nonahweteem lopeem teef aiska-weta lihdsi spreeduma taifischanaî par schahdu pahrkaphschanu zaur peederigu justiz-teesu.

§ 17. Aprinka un pilsehtas komissijahm par sawu darboschanos ir pilnigi rehkinumu pahrskati (Rechenenschaftsberichte) itgadus jastataisa, kûri no ihpafschēem preeksch tam no gowslonu turetaju pulka iswehlejameem pilnwareem teef pahrluhskoti un pehz no schēem isdaritas apstiprinaschanas gubernas Pahrwaldneefam eesneegti un tiklab tahsweetas gubernas amises, kâ ari „Waldibas Wehstnesi" nodrukati. Sai starp lopu ihpafschneefēem lihdsigas teefibas kkuhtu nodroschinatas, tad kahrtiba, pehz kuras schē pilnwari iswehlejami, teef nofazita zaur ihpafchu no tahsweetas waldibas sagatawotu un no eekschleetu ministerijas apstiprinatu instrukciju.

§ 18. Tee, kas ar komissijas spreedumeem un darischanahm naw ar meeru, war ar sawahm kuhdsibahm teescham pee peedrigas justiz-teefas eet.

§ 19. Nemeenam lopu turetajam naw brihw lopu nomaitaschanaî preti turetees, pee strahpes pehz 112. art. meera-teeneschu strahpes-likumôs, proti pee aresta ja daudsi us mehnescha laiku waj pee naudas strahpes ja daudsi lihdsi fimts rubkeem.

§ 20. Tee zaur wispahrigēem likumeem nofaziti isfargaschanahs-preekschraksti pret lopu fehrgahm paleek sawâ spehka, ja wini zaur teem, schē isteikteem preekschraksteem nekahdâ wihse neteef pahrgrositi.

Pamahzischana,

kâ firgus un zitus lopus war issargat no Sibirijas mehra (leefas-fehrga, Milzbrand), pee kam scho fehrgu war pasiht un kas jaewehro, lai zilwefus, firgus, ragainus un zitus lopus no peelipschanas waretu iglahbt.

Scho fehrgu tadehl sawz par Sibirijas mehri, kâ wina gandrihs it wasaras Sibirijâ plosahs. Schi pate fehrga ari rodahs pee mums, Peterburgas un daudsi zitâs gubernâs un ihpafschî karstâs wasarâs wina zaur flimeem un krituschēem (sprahguschēem) lopeem lehti peelihp zilwefēem, weseleem sirgeem, ragainu lopeem, zuhfahm un funeem. Kad tiklihdsi kâ schi fehrga parahdahs, zaur derigu istureschanos winai

tuhlit netop preti farots, tad teem no winas aisgrahbteem lopeem brofchi jakriht. Seherga nemoza lopu ilgi, wiswairaf tikai 24 stundas, reti kahdas 5—7 deenas, daschureis pee sirgeem un gowihm tikai $\frac{1}{2}$ stundu, waj ari weenu un wairaf stundas. Mitas ar fcho fhegru top daudsreis jau pehz maf minutehm nonahwetās. Wiswairaf fchi fherga aisgrahbj sirgus, retafi gowis un aitas.

Rahdā wihsē Sibirijas mehris (leefas=fhegru Milzbrand) parahdahs.

Winfch parahdahs diwejās wihsēs: ar pumpumu un bes pumpuma.

1) Sibirijas mehris (leefas=fhegru, Milzbrand) ar pumpumu.

Pee sirgeem fchi fhegru gandrihj arweenu, pee gowim zaur zaurim nemot tif par pušs dakai, fahfahs ar pumpumu pee kalla (rihkles apafschā, plezu starpā) jeb ari uš kruhtihm, uš wehderu, uš tuk-fchumeem, pee ehfseleem un ruhniteem sirgeem uš panteem, pee gowihm uš tesmeneem, daschu reisi ari uš galwu, uš fahneem, un zifku eefschupfē. Gefahkumā pumpumam baloscha panta leelumš, bet pehz 3 waj 4 stundahm winfch jaw tif leels, kà duhre. Daschu reis pumpums pee sirgeem un gowihm it zeets, daschu reisi atkal tif mihsfšs, kà kad pumpums buhtu uhdēna pilns; bet daudsreis winfch toti leels un pahrsleepjahs par wišu kallu un par wišu kruhti, jeb ari pakafa stipri uspumpst. Kad fcho pumpumu stipri fpeefch, tad sirgs jeb gows nemaf neisturahs tā, kà kad wini zeestu leelas fahpes.

Pehz 24 waj 12, waj ari mafaf stundahm, kamehr pumpums parahdijees, sirgs jeb gows top behdigs, nofar galwu, azis teef nesfaibras un daudsreis fahf afarot jeb ari drufzin pušshot. Safirdsis sirgs fahf uš weenu un otru puši lihgotees, dreb, kà kad drufsis winu kratitu, fahf filt un fwihst, bet kahjas paleef aufstas; winfch afchi un gruhti dwaſcho, kafa ar preefchfahjahm, noleefahs pee semes, tur ihfu laifu guf, tad iſzekahs, tad atkal noleefahs pee semes un wairs neuſzekahs, bet aif fahpehm fper, ar ſobeem koſch semē, apafsch-luhpa karajahs semē un teef ſila; drihs pehz tam fahf krampji kahjas mozt un sirgs pagalam. Pee gowihm drufsis nerahdahs tif ahtri, aifween tikai pehz 2—3 reis 24 stundahm un tad ari winahm naw tif gruhti jazeefch, kà sirgeem. Labi ufkoftas gowis iſrahdahs fhegras eefahkumā kà duſmu pilnas, fkrej ar pazeltu galwu un aſti fchurp un turp, blauj, bada, wahrtahs gar ſemi un tad atkal afchi uſlezahs. Turpretim wahjas gowis teef eefahkumā behdigas, ne-ehd un negremo wairs un aiftur peenu, dreb, kà kad drufsis kratitu, pluhta, wehders uſpuhſchahs un drihs pehz tam winas beigtaš.

Pee aitahm pumpums rahdahs reti, bet ja taš noteef, tad uspumpst wiſa galwa waj ari teſmenis un nahwe drihs klah.

Zuhfahm uspumpst arweenu kalls un zaur to winas galwu ſteepj uš preefſchu, ruh3 ar aifſmafufchu balſu un rij gruhti, dreb, rofahs ſalmōs un noſprahgft pehz 1 jeb 2 deenahm.

Pee zilwekeem fchi fhegru parahdahs wiswairaf uš neapſegtahm meefas dahahm, uš rofahm, uš gihmja, kalla u. t. pr. — Birms fahf rofa, gihmis jeb kallis ſtipri neeſet, weeta fahf uspumpt un pumpuma widū rahdahs mafa ſila karſtuma puhtite karepu fehkas leelumā. Pehz 24 stundahm puhtite nofalst un paleef melna, bet wiſſapfahrt rodahs mafas, baltas puhtites, zaur kuraht pumpums uš wiſahm puſehm paleelinahs un tā rodahs augoni. Schee teef arween leelafi, ſlimneefam fahf galwa fahpet un winfch apreihft, mana ſpeedeenus firdsapafschā un par wiſahm meefahm nahf leels karſtums, winfch griib weenadi ween dſehrt, ronahs leelas bailigas juſchanas un winam nenahf meega, bet ja winfch aifmeeg, tad mulb; ar iſſatru stundu uš preefſchu pumpums peenemahs leelumā, ſlimneeks top toti beſſpehzigs un mirſt ar leelahm fahpehm, kad winam naw ſneegta palihdfiba.

2) Sibirijas mehris (leefas=fhegru, Milzbrand) bes pumpuma.

Kad pee sirgeem, gowihm un aitahm pumpums nerahdahs, tad wini mirſt toti ahtri, pehz pušs stundas, pehz weenas jeb wairaf stundahm. Ja ſaſlimufchee lopi kahdu pušs deenu pee dſihwibas paleef, tad pumpums parahdahs daschu reis no ahrpuſes. Safirdsis sirgs jeb ſafirguſe gows fahf gandrihj

arweenu lihgotees, eesahkumâ us reis apstahjajs un paleef kâ pee weetas peeauguschi, dreb un swihst turklaht stipri; drihs pehz tam wini nokrist pee semes, dwaſchoſchana wineem naht gruhti un ar aissma-kuschu bassu, is purna parahdajs afinis un zaur muti naht pa gabaleem schuhmes ahrâ, pahrgreesch azis, frampji sahſ kahjas mozt un lops drihs pehz tam pagalam. Pee gowihm karſonis ari pee tam wehl pastahw kahdas deenas, un kad ahrſts naht palihgâ, tad dauds no winahm iswesetojajs. Aitas eet ahtri bojà; winas sahſ greeſtees rinkî, krahz, schuhmes naht par muti ahrâ, frampji moza kahjas un pehz 5 —10 minutehm aitas beigtas.

Zaur to Sibirijas mehri (leefas-sehrga, Milzbrand) zelahs.

Sirgi un ziti lopi safehrg ar scho sehrgu (bes kahdas peelipschanas) zaur tam, kâ ar wineem karstas wasaras flapjâs weetas jeb purwu tuwumâ strahdâ jeb winus tur gana. Wiswairaf wini safehrg nahts-laiſâ, kad winus tahdâs weetas gana, kur migla lihds pat semei issteepusehs un jaw rafa frituse. Tahlaf schi sehrga war izeltees zaur gruhti strahdashanu, sapuuschu baribu, wasaras laiſâ zaur ahtru un tahlu brauschanu par eeleijahm un zaur dsirdishanu ar neskaidru, samattatu uhdeni is kanakeem un strateem. Kad sneegs nogahjis, tad wisas tahs weetas ruhpiigi ja-apluhko, kurâs agrafos laifos zaur Sibirijas mehri (leefas-sehrgu, Milzbrand) frituschu lopi ganiti jeb winu maitas apraktas; kur useet kahdu uskastu jeb flikti aistraktu bedri, tur winu wajaga tuhlt labi aistrakt un samihdit un lopus us tureeni wairs nedrihst dsiht.

Nâ zaur safirguschem lopeem noteef peelipschana.

Kad frituschus lopus neaprot deesgan dsiki seme un ihpachi, kad wini meschâ jeb us lauka paleef guktot, waj ari, kad winus uhdeni eesweesch, tad zaur winu satruhdeschannu iszelahs toti leela smirbeschana. Ja un weseli sirgi un weseli lopi tahdahm weetahm tuwojajs, tad wini eedwascho neweseligo un skahdigo gaisu, un saflimst. Peelipschana wiswairaf noteef zaur to, kâ swedri, afinis jeb strutas is safirguschu lopu pumpumeem peedurahs weselu lopu jeb zilweſu meeschahm jeb eewainojumeem. Tahlaf peelipschana ari noteef zaur tahdahm leetahm, kas agraf us saflimuscheem sirgeem bijuschas, kâ: eemaukti, paugas (Chomute) un zitas sirgu schiras, kad tahs weeseleem sirgeem usleef.

No zilweſeem saflimst ar Sibirijas mehri (leefas-sehrgu, Milzbrand) wiswairaf tahdi, kas neapdomigi ar safirguschem un frituschem lopeem apeetahs, pee darba flimeem sirgeem peedurahs jeb us teem jahj, wineem palihdsibu pasneeds, jeb winu frituschas maitas eerof, bet wehl wiswairaf zaur frituschu lopu dihraschannu. Kad zaur Sibirijas mehri frituschu lopu ahdas jeb farus (wilu) kautkahdâ wihsê isstrahdâ, jeb ahdas top gehretas, tad teem, kas tahdu darbu strahdâ, schi sehrga peelihp. Peelipschana pirms noteef pee rofahm un war ar tapt us zitahm weetahm pahrzelta, kad par peemehru ar neskaidrahm rohſahm gihmi jeb kassu kasa. Pee zilweſeem, zuhſahm, funeem un kakeem sehrga tif ween iszelahs zaur peelipschannu, par peemehru: kad zilweſi banda peenu jeb gatu no safirguschem lopeem, un kad zuhſas un funi ehd afinis no safirguschem lopeem un maitas.

Wehl reis japeekodina — zilweſeem sehrga wiswairaf peelihp, kad wini dihrâ ar scho mehri frituschus lopus, bet sirgeem — kad wineem usleef schiras no safirguschem jeb frituschem sirgeem.

Nâ par tam jagahdâ, lai lopus waretu aissfargat no sehrgas, kad sehrga pate wehl naw iszehlfuschs.

1. Sirgus, lopus un aitas nedrihst wasarâ pee leela karstuma flapjâs weetas un purwu tuwumôs ganit, ihpachi nahts-laiſâ nê.

2. Karstâ laiſâ nedrihst sirgus un lopus no rihta par dauds agri isdsiht, kamehr wehl rafa sahlê. Isdsihſchannai wajaga notikt, kad saule jaw labu gabalu uslehkuse, preeſch pusdeenas lopi japahrsen

mahjās un tik tad atkal jaisīdēn, kad leelais pusdeenas karstums pahrgahjīs. Lopi atkal japahrdēn, pirms šaulē nogahjuse un pirms rafa krituse.

3. Lopi jadsīrdina ar šķaidru uhdeni. Ja uhdeni šmek īs akas, tad wiņšch weenu jeb diwas stundas preešč dīrdinaščanas jaeleij fili, lai dabo drusku apfīlt. Bet ja uhdens nam labs un labaka grūhti dabujams, tad jaeber weenā špani uhdena diwi karotes praštas šahles, jeb weena tehīkarote (pingerots) witriol-eljas (sehweles-šahbe, Schwefelsäure).

4. Karstā laikā lopi japeldina, bet šķaidrā uhdeni; kur tā newar notikt, tur lopeem diwi reis par deenu galwa un mugura ja=apleij ar aukstu uhdeni, šaprotams tik karstās deenās. Ja sirgi noswihbuschi, tad jagaida, kamehr tee top šauši.

5. Slapijās weetās nedrihst wafarā, ap pusdeenas laiku, leelākā karstumā ar sirgeem ahtri un tahlu braukt, un tapat nedrihst ar wineem par daudš strahdat. It waijadšigi ir, ka sirgeem wiškarstākā laikā ļauj 4—5 stundas atpuhstees.

Tahdeem sirgeem, kas ūs kanateem wēl laiwas jeb ploštus, jādod ūs katru wišī no 15. maija lihds 1. augustam katru deenu atpuhščanahs no pulkstens 11 no rihta lihds pulkstens 3 peh pusdeenas un no pulkstens 11 wafarā lihds pulkstens 2 no rihta, ūs wišu wišī wini jabaro ar ausahm un seenu, un nekahdā wišē ar šēķu (Gras). Katram brauzejam tamdeht ūs wišu wišī preešč baroššanas waijadšigs seens janem lihdsi, un ari mahjas šaimneekēem tapat par waijadšigu seenu jagahdā, ja wineem sirgi, gowis u. t. pr. šašlimst.

6. Loti waijadšigs, par labahm statu=weetahm gahdat, ihpašchi tas jaeewehro pee šemneekēem; tahs no šcheem preešč šakeem īsleetatas weetas, kurahm daudš wainas, draudē neween lopu wēselibai šahdet, bet ari zaur šķaidra gaiša eelaisšanas truhkumu Sibirijas mehrim atweeglina eewasšanas. Lai šchim nelabumam waretu pee laika pretotees, tad šķaidra gaiša peelaischanu war tahdā wišē eetafīt, ka diwjos ūs ahrpuši eiļošhōs, eepretim šahwoshōs statu muhrōs, tuhliit apafsch statu greesteem, teef īsļaušti gaiša=zaurumi, kwadart=pehdas leelumā. Ja tomehr gaisš stālī netiktu wēseligahs, tad lopi wafaras laikā pa naktihm jadsēn laukā, jeb winus ari eelaisch klondš un šchuhndš, jo tur mehds gaisš buht wehšaks un šķaidrats.

7. Wuischas=polizejahm un pagastu=waldehm ūs to jaluhko, ka šemneeki šamus statūs, kurōs alafsch waren daudš mehslu atrodahs, peeklahjigi īstihri.

Kas jāleek wehrā un jadara, kad Sibirijas mehris (leefas=šehrga, Milzbrand) jan dāščās weetās parahdijees.

Šehrgai īzēkotees stingri jeewehro tee jan peemīnetee droščibas= jeb aīšfargašanas=padomi.

Bes tam wehl janem wehrā:

1. Kad kahdas deenas laikā wairaf lopu (sirgi, gowis jeb aitas) ar weenu un to pašu šlimību šafirgst, ihpašchi ar pumpumeem ūs meesahm, un ahtrumā nosprahgst, tad šaimneekēem tas tuhliit japeerahdā pagasta=waldei; kā ar šprahguščo lopu maitahm, sirgu leetahm un lopu šakeem jadara — tas īšķaidrots nahšamōs wahrdōs.

2. Par to laiku, kamehr Sibirijas mehris apgabalā plošahs, waijaga šaimneekēem un ganeem 3—4 reišas deenā katram sirgam jeb katrai gowei tahs weetas apraudsit, kur pumpums wišwairaf parahdahs, un lihds tahdu eerauga, šašlimušchais sirgs jeb šašlimušchā gows jaisnem no pulka un pagasta=waldei par tam jalaisch šina. Kad šaušas ganibas nam, tad labaki, ka wēselus sirgus un zitūs lopus nemas ūs ganibahm nedēn, un tik ilgi patur mahjās, kamehr mehris beidsees. Mahjās jādod lopeem ehst noplauda šahle, bet wehl labaki seens, waj ari seens ar šahli topā šajaukts. Loti derigi ir, kad šehrgas laikā ausas dod ehst.

3. Safirguschee Iopi jatur atahku no dsihwolkteem, ganibahm un zekeem. Bet labaki ir, ka wisi safirguschee Iopi preeksch wisa zeemata weenâ ar schogu apwilktâ weetâ topp fadsichti kopâ, tahdâ wihsê, kâ preeksch zilwekeem laseretes eeriftetas.

4. Ur Sibirijas mehri fashlimuschos firgus nedrihtst ne pee kahda darba bruhket, winus nedrihtst aihwest zitâs mahjâs jeb pilsehtâs nedj ari isandelet jeb pahrdot, ragaius Iopus, zuhtas un aitas nedrihtst nokaut gafas winina dehkt.

5. Weseleem firgeem un gowihm, fehrgai fahfotees, ahderes laist, naw neween newaijadsigi, bet turpretim koti fahdigi. Daschu reis gan waijadsigs, flimeem firgeem un gowihm, tiklihts, kâ wini safirgst, kahdu ne wisai pilnu garnizu asins zaur ahderehm list istejet; bet kad Iops jaw kâ drudsi fahkt drebet un eedams lihgojahs, tad ahderu laischana ne kô nepalihdsjehs un safirguschais Iops zaur tam ween aht-raki ees bojâ. Kad safirguscheem Iopeem ahderes laisch, tad waijaga asinis is ahderes kahdâ nebruhke-jamâ traufâ eelaist, par peem: kahdâ wezâ spani jeb podâ un traufu ar wisahm asinim eerakt seme jeb ari traufu ar wahroschu uhdeni labi ismasgat.

6. Slimu un krituschu firgu leetas waijaga wislabat isnihzinat, t. i. fadedsinat waj fazirst un aprakt; bet ja buhtu fahde, winas isnihzinat, tad winas waijaga ismasgat karstâ fahrmâ un ahdas labi eesmehtet ar fahidru degutu.

7. Statûs, kurdos firgi un gowis safirguschi un krituschu waijaga istihrit un mindos eelaist fahidru gaisu; mehli jaaiswed us lauka, jaaprof, jeb labaki, jafadedsina. Traufu un files jaismasgâ ar karstu fahrmu; ja falki pee rofas, tad files un feenas ar teem jaiswite.

8. Bilwekeem, kam gar safirguscheem Iopeem jadarbojahs un kas krituschus Iopus aihwed aprakt, jalusko us to, kâ wianu rofas pehz tam top labi notihritas un kâ naw wainigas weetâs zaur eegreeschanos, zaur fahbargem jeb fframabahm. Kad waijadsigs, gar safirguscheem jeb krituscheem Iopeem darbotees, tad rofas is reisi ar linu jeb kanepju-elju, jeb ari ar degutu jaeesmehtê, un laudihm no tam jafargajahs, kâ wini pee rofahm nedabon eewainojumus, un kâ pee waiga nepeedurahs asins waj strutas. Teem, kam gar safirguscheem un krituscheem Iopeem bij jadarbojahs, waijaga pehz tam rofas labi ar aufstu uhdeni un seepehm nomaigat, bet ja etikis un falki pee rofas, tad ir labi, kâ tos pee uhdena peemaifa fahkt.

9. Krituschos Iopus waijaga ahtri un preeksch tam eerahditâs weetâs aprakt, ja eespehjams, atahku no dsihwolkteem, zekeem un ganibahm. Apraktchanai waijaga notikt wismasakais 3 arschines dsi un ahdas nedrihtst nowilkt, bet lai tas newaretu zaur ziteem notikt, tad waijaga, pirms Iopus aprof, teem ahdas fagreet. Wehl labaki ir, kâ krituscho Iopu preeksch apraktchanas bedrê fadedsina un tad tik aprof. Pee eeraktchanas waijadsigs, kâ seme labi teef famihdita, un kâ us bedri teef uslistas welenas jeb kruhmi un, kur eespehjams, ari afmeni.

10. Refad naw brihw firgus, ragaius Iopus, aitas un zitus Iopus neween kas ar scho, bet ari kas ar zitu flimibu sprahguschi, stali, sehtswidû jeb tur blafus aprakt, jo fehrga zaur fmirdeschanu, kas zekahs no maitahm, peelihp weseleem Iopeem.

Bes tam ir jaflausahs us daktera, polizijas un pagasta preekschneeku peefodinaschanahm.

Kad wisu scho ispidihs, tad leela nelaime nenotiks. Bet ja dotas pamahzischanas neewehros un zaur tam notiks fahde un nelaime, tad pee tam zits neweens nebuhs wainigs, kâ paschi nepaflausitaji. Raimini (nahburgi) weens otu lai peebrihdê un atgahdina, kâ tahs-sche dotas pamahzischanas ruhpiigi jaispilda, jo to daridami tee ari fewi paschus issargahs no posta un nelaimes.

Katrs nepaflausigajs taps, bes tam, kâ winsch jau sawus preeksch fainneezihas tif notigi waijadsigus Iopus paspehlê, dehkt sawas ataisnoschanahs nodots teefahm.

Ra fäfirguſchee lopi, lihds ahrſts atnahſchanai, jaahrſte.

Kad kahds firgſ, jeb kahda gows ar Sibirijas mehri (leefas-fehrgu, Milzbrand) fäfirgt un uſ mee-ſahm parahdahs pumpums duhres leelumä jeb ari maſaks, tad waijaga, pehz tam, kad roſas witriol-elſä nomaſgatas, pumpumu $1\frac{1}{2}$ werſchofu garumä un gandrigh weenu werſchofu dſitumä uſgreest un eewai-nojumu ar witriol-elſu iſſmehret. To war panahſt, kad maſu ſota ſchſipeliti ar eeleiju, karotes wiſſe, eemehrz witriol-elſjä un ar to tad eewainojumu iſſmehre; pehz kahdahm diwi ſtundahm tapat wehl reiſ jadara un tad pehz trihs ſtundahm treſcho reiſi. Ja witriol-elſas naw pee roſas, tad war ſagruhſtu ſahli, pa puſei ar ſch nauzamo tabakn jauktu, diwi lihds trihs reiſes eewainijumä eebeht, waj ari eewai-nojumu ar kalkeem, jeb ar potaſchu (Potaſche) iſbehrſt. Kad pumpums uſgreests, tad war firgam waj gowei, ja wiini tik zitadi weſeli iſleefahs un labi baroti, ahderi laiſt un war liſt notezeht $\frac{3}{4}$ garnizes aſenu, bet kad firgſ leels un treknis, weſelu garnizu; tad budele eeleij gandrigh alus glaſſi kanepu-elſu, ſamaiſitu ar weenu tehſkaroti witriol-elſas, ſcho eeleij firgam rihtle un pehz kahdahm diwahm ſtundahm dod topaſchu porziju. Ja witriol-elſas nebuhtu, tad war ſalpeteri, Glauberä jeb Anglu ſahli iſleetat (Salpeter, Glauber= oder engliſches Salz). Scho ijdara tä: janem weena ehama karote pilna ſalpetera un 1 mahrzina Glauberä= jeb Anglu ſahls, jaſagruhſch abi, leef tad teem diwäs budeles uhdena iſkuſt un tad jadod firgam waj gowei pehz itatras ſtundäs weens pilns alusglaſſis. Shpaſchi labi taz preeſch gowiht. Bet ja ari ſchihſ ſahles naw, tad ir labi, fäfirguſcheem lopeem ar ſahli apbehtu un ar uhdeni apſeetu maiſi dot ehſt. Kad pumpums ir ſoti leels, t. i. kad wiinſch par wiſu kaſlu jeb rihtli pahſteep-jahs, tad wiinu nedrihtſt uſgreest, bet wiinu waijaga papreeſch ar ſalmeem behrſeht un tad ar ſiltu kanepju elſu eerihwet; ja kampars (Kampfer) dabujams, tad wiinu waijaga ſchini eljä iſkauſet, kaſ ſchahdä wiſſe darams: janem gabals kampara, meſcha-ahbola (Wallnuß) leelumä, jaſadauſa maſdös gabalinös, ſchee jaebeer eefſch weenas mahrzinas kanepju elſas, budele ja-aiforkä un tad janoleef ſiltumä. Apteeſdös ſchahdu elſu dabuhn jaw gat. wu ſem tahs noſauſſchanas kampara-elſa (Kampfer=Del). Daſchu reiſi ari palihds, kad pumpumu eerih. je ar ſkaidru degutu (Degut), jeb ari ar kanepu elſu kopä ar terpentinu, abi pa weenadahm daſahm ſamaiſiti. Bet pee leeſeem pumpumeem reti kaſ palihds.

Kad pumpuma naw, tad fäfirguſcho lopu waijaga ar auſſu uhdeni aplaiſtit un winam eedot kaut-kahdas no augſchä apraſtitahm ſahlehm.

Ja zilweſs ſaſlimtu, tad ſlimneeks tuhlit ja-aifwed pee tuwatä daktera.

Wiſu ſcho tiſai lihds ahrſts atnahſchanai drihtſt darit, bet tik lihds ahrſts ir klahſt, japraſa, lai wiinſch dod padomu. Ahrſts ſinahs fäfirguſcham lopam, ka kuru reiſ pehz ſlimibas waijadſigs, dot jo labafas ſahles.

Preeſchrakti

preeſch muiſchas-polizejahm un pagasta-waldehm par tam, ka pee gows-
lopu-mehra (Löſerdürre) iſzefſchanahs jaifturahs.

1. Lopu-mehris ir ſoti lipiga, nedſeedinama gows-lopu ſlimiba, zaur kuru weenä lihds trihs dee-näs ſlimais lops top nonahwets. Zitüs lopus, bes ween kahdös retös gadijumös awis, ſchis mehris neaiſnem, bet zaur teem wiinſch war lehti tahlak iſplatitees. So peeliſuma-ſpehſs jeb „ſtofs“ peeſterahs pee wiſa, kaſ ar ſaſlimuſcho lopu waj nu teefſcham waj ari tiſai ar wiina dwaſchu un to gaiſu, kaſ wiina

turwumâ, fanahf kopâ, proti: pee lopeem, kas ar flimo atronahs weenâ un taipafchâ stali, pee firgeem, funeem, zuhfahm, kafehm, putneem un tâ jo tahlaf, — tâ kâ ari pee wifahm leetahm, kâ: kopeju dreh-behm, ehdamâ, stafa feenahm un grihdas, pee rihteem (schipelehm, flotahm, dafschahm un t. j. t.), un par peem. jau zaur tam, kâ kahds funs waj kahda wista pahrskreen is tahda stafa, kura gais zaur flimibu famaitats, otrâ wehl tihâ stali, un kâ scho beidsamo puzé ar schipelehm, kas famaitatâ stali stahwejufchas, flimiba top pahrwesta us tihru stali.

2. Lopu mehri war pasiht pee schahdahm flimibas-sihmehm: Drebuti un karstums mainahs weens ar otru; lopi leef kahjas sem wehdera kopâ, pee kam wini muguru farauj lihfu, nokar aufis un atsteepj asti; wini krata galwu, greefch jobus, winu azis top farfanahs, tad ronahs fwehchads ihfs, dobs, faufs kahjus; tapat ar stipra feefalofchana un tezeffchana is purna un azihm, papreefch uhdeniga, tad pehz ar puefcheem; papreefch ir zeets widus (Verstopfung), pehzak ronahs zaureefchana.

3. Tiflihds kahdâs mahjâs kahds no lopeem sem schihm jeb ari tikai schihm lihdsigahm un azis frifdamahm sihmehm fahlimst, tad lopu pee stingras strahpes nedrihft nokaut, nodihrat un zitadi kâ list leetâ, ari naw atkauts to tuhlt, kad winsch kritis, nodihrat jeb aprakt, bet turpretim lopa ihpafchneefam tuhlt muifchas-polizejai waj pagasta-waldei un schihm atkal peederigai pilsteefai ar stafeti jaraida fina par to, kas notizis. To darit stahw ihpafchi jau tadeht ihpafchneefa pafcha labumâ, kâ pehz 7. § to „preefschrafft par lopu-mehra isplatifchanaahs aifkaweefchannu“ winam tif par teem lopeem, kas nonahweti, bet ne par fritufcheem fahdes atlihdsinafchana top nowehleta.

Lihds tahsweetas pilskungs waj kahds lozeklis no pilsteefas waj no tahs komiffias, kas eezelta deht lopu-mehra isplatifchanaahs aifkaweefchanaahs, eeronahs, muifchas-polizejai un pagasta-waldei peederigas mahjas us stingrafo wihs jaapzeetina, tas ir: zaur waffes issteleschannu par to jagahdâ, kâ starp schihm un kaiminu-mahjahm it ne kahda kopâ-eefchana newar notift; tikai wajjadfiga pahrtikuma peefkapefchana naw leegta, bet tai ir ari tif zaur issteletas waffes palihdsibu janoteef. Slimee lopi pafchi no weseleem jaatfchfir. Tas noteef zaur to, ka weselee lopi top eeruhmeti kahdâ ihpafchâ, pawifam atfchfirtâ weetâ un ka tahs perfonas, kam usdota ta ar flimibu aplaifta stafa apwaffesfchana un flimo lopu kopfchana, ne us kahdu wihs nefanahf kopâ ar weseleem lopeem un wiau kopejeem. Tapat ari nedrihft nemt ehdamo preefch weseleem lopeem no ta stafa jeb stafa-wirfus, kur flimee lopi stahw.

4. Kopeji, kam usdota flimo jeb tahdu lopu kopfchana, no kureem wehl fkaidri nefin, waj wineem flimiba peelipufe jeb nê, nedrihft tapt pahrmainiti, un wini drihft tikai pehz ruhpigas nomafgafchanaahs un drehbju pahrmainifchanaahs ar ziteem mahju-kauhim faeetees kopâ. Waktneefem stingri us tam jaluhko un jaaisfawe, kâ funi, zuhfahs, mahju-putni un tâ jo pr. neaifet us kaiminu mahjahm.

5. Mahjas, kur lopu-mehris iszehlees, jaapfihmê zaur eedurfchannu no fahrtehm ar falmu-fufchkeem, tâ ka pat no tahleenes nahfdami us winahm top dariti usmanigi; bet ne us kahdu wihs fwefchneefus lihds ar wiau aifjuhgeem mahjâs nedrihft usnaemt.

6. Kad tahsweetas pilskungs waj pilsteefas afefors, waj kahds komiffias-lozeklis ar lopu= waj apriufka-dakteri eeronahs, tad wispirms janodibina waj fahlimufcheem jeb zaur flimibu fritufcheem lopeem pateefi lopu-mehris peemetees; tikai tad drihft pehz minetu amata-wihru nofazifchanaahs fritufchos lopus aprakt kâ listums to pagehr. Bet kad lihds minetu amata-wihru atnahfchannai waretu ilgaks laifs paeet, un fritufchus lopus, ihpafchi karftâ laifâ, bes faunumu tif ilgi wirs semes newar turet, tad wini 24 ftundu laifâ jaaiswed us kahdu atahlu un faulei nepee-eetamu weetu, tur jaeleef 6 pehdas dftâ bedrê, fchi jaapfeds ar dehteem un pa wirfu jausber seme. Bes tam tur lihds mineto amata-wihru atnahfchannai japeeleef waffe.

7. Lopi, kas zaur lopu-mehri fritufchi jeb kas tamdeht nonahweti, kad wajjadseja peenemt, ka wineem fchis mehris peelipis, top aprakti 6 pehdas dftâ bedrê atahfâ weetâ, kur lopi maj war peetapt, un proti ar rageem, nageem un ahdu, kura fruftam, fchêhrftam jafagraifa. Ap scho weetu ir tad jaapwelf schogs,

tapate, kad tif eespehjamš, jaapfedi ar ſchagareem un tahdâ wiſſe jaaiſſawè, ka lopi uſ to newar uſtapt.

8. Pee kriticſchu jeb nonahwetu lopi aiſſweſchanas uſ aprakſſchanas-weetu uſ tam jaluhko, kâ zeſſch uſ tureeni netop apraipits ar weſtu lopi ſahrneem, aſinihm un ziteem neſſaidrumeem. Wiſlehtaki to war aiſſawet, kad lopa purnu, naſſis un pakat naiſbahſch ar ſahli waj ſeemu. Bet kad tas tomehr buhtu notizis, tad neſſaidrumi tuhlit janowahſ; tas wiſlabakais ir, kad zetu ſehtas-widû noſchſipelè, laukôs winu uſar un tad apſaiſa ar falkeem.

9. Dee preekſch weſchanas bruhketi rati un ſirgi, tâ kâ ari tee pee bedres rakſchanas jeb pee lopi aprakſſchanas zitadi bruhketi eerotſchi jatur atſchſiru un pehz mehra nobeigſchanahs no peelipuma-ſpehka jatihri.

10. Œchi tihriſchana paſtahw preekſch lopeem (ſirgeem, ſuneem un tâ jo pr.) eekſch tam, kâ wini wairak reiſes top maſgati ar ſtipru ſahrnu, ſirgu nagi kreetni tihriti un eekmehreti ar behrſa-darwu (degutu). Dee preekſch weſchanas bruhketi jeb zitadi tihrijami rati top maſgati ar ſtipru ſahrnu, traufi un ahdas-leetas, tapat un top eekmehreti ar trahnu un behrſa-darwu lihdsigâs dakâs. Gerotſchi jatihri zaur daubſahrtigu eebahſchanu wahroſchâ uhdeni, dſelfes-leetas war tihrit zaur dedſinaſchanu uguni. Weſcha top maſgata ſtiprâ ſahrnâ, wilas drehbes, ko newar maſgat, top waj nu iſliktas ſtiprâ krah-ſnes ſiltumâ jeb labaki wehl ſadedſinatâs. Rahju-apgehrbs jatihri ar ſahrnu un tad jaeekmehre ar behrſa-darwu.

11. Œtaliz, kura ſlimi jeb tahdi lopi ſtahwejuſchi, no kam newar ſinat, waj jau naw ſaſlimuſchi, tuhlit tahdâ wiſſe jatihri, kâ ſuhdi pawijam top iſmeſti un pehz tam ſeme weenu zetu dſili norakta. Tad top wiſſ ſtafa plahns apleets ar kalka-uhdeni (uhdens, eekſch kura kalki eebehti un uſtaufeti) un nu top uſbehta 3 zelas beesâ kahrta ar ſmiltihm, granti jeb ſemi. Œſmeſti ſuhdi un ſeme jaeear, kad eespehjamš, jeb jaaprok, kad ſeme ſaſaluſe. Kad ſtalim koka grihta, tad wina jaiſſplehſch un jaſade-dſina, ſeme apakſch tahs, kâ preekſchâ minets, jaiſſrot, plahns jaapleiſ ar kalk-uhdeni un tad jaapſaiſa ar jannu ſmilti jeb ſemi. Medeles, ſiles, ſtenderi (ſtabi) un wiſi koka-rihſi, kaſ bijuſchi ſtali, ir jaſadedſina Œeenas, greeſti, durwis, logi janomajgâ ar ſtipru ſahrnu un janobehtſch un tad jaiſwite ar falkeem. Tapat ir jatihri preekſch-laidars.

12. Uſ tam ir tuſſch ſtaliz wiſbeidsot jatihri ar flora kwehpinaſchanu ſchahdâ wiſſe; 1 (daka jeb) ehdamâ karote no braunſteina (bruhn-akmena) un 3 (dakas jeb) ehdamas karotes no kufnas-ſahls tohp ſajauktas un eeliktas glaſeeretâ (ar wahpi apwiltâ) mahlu blodâ un blodâ top tureta tif ilgi uſ karſtahm oglehm, lihds ſajaukums ſtipri ſaſilis. Tâ ſaſiliditâ blodâ ar to ſajaukumu top nu aiſneſta uſ ſtali un ſchê ſajaukums no 2 (daka) ehdamahm karotehm praſtas ſehweles-ſchahbes (concentrirter roher Schwefelſaure) un tif pat daudj jeb druſzin wairak uhdena klahſt peelets, un wiſſ tas ſtipri ſamaſits un proti, kad naw glaſſa pulkſcha, tad ar kahdu ſahlu-glaſſinu.

Tam, kaſ wiſu to iſdara, mute un deguns jaapſeen ar kahdu wilainu drahnû un pehz apmaiſſchanas tuhlit jaiſeet no ſtafa. Wiſi ſtafa zaurumi: durwis, logi, luhſi nu top zeeti aiſtaſiti un tâ paleef 24 ſtundas. Tad wiſi logi, luhſi un durwis top 6 nedelas atſtahti wakam, lai ſtaliz iſgaiſojahs. Pehz ſchi laika to tâ tihritu ſtali war atkal bruhket, bet preekſch tam ne uſ kahdu wiſſi, ari ne preekſch ſirgu eedſiſchanas jeb ratu un leetu nolikſchanas.

13. Ehdamajš preekſch ſlimeem jeb tahdeem lopeem, no kureem wehl neſin, waj teem ari naw mehriš peelipis, ir atſchſiru jauſglaba un tas atlikums tâ kâ ari wiſſ zits ſtali un uſ ſtafa-wirſu buhdams ehdamajš jaſadedſina.

14. Tuhlit pehz pahrlëezinaſchanahs no lopi-mehra zaur teem augſchejôs artikefôs mineteem amata-wihreem pagaſta-walbei wiſahm tuwakahm kaiminu mahjahm un muikſchahm jalaiſch ſina, ka tur un tur lopi-mehriš iſſehlees un ſchihm beidsamajahm tad no ſewis jaiſſtele waktis, kura hm par to jagahdâ,

kà ar tahm mahjahm jeb to muishu, fur mehris iszehlees, it nefahda fatifschanahs jeb kopà-eefchana nenoteef.

15. Muishas-polizejai un pagasta-waldei tuhlit un jau preefsch pilskunga jeb komisijs lozetta atnahschanas no sewis flaidras sinas jafatrhi, fahda wihs ta flimida warbuht eewesta, un schihs sinas tad teem mineteem amata-kungeem pee wiinu atnahschanas janefs preefschà.

16. Ik nedefas pagasta-waldehym, ar paligà-nemichanu wifu pagasta-preefschneeku, desmitneeku un pagasta-weetneeku (Auschußmänner), zaur scheem masakais 3—4 reisas wifu pagasti, zeemati un mahjas jaleef zauri jacht un stingri ismeklet, kà ar wifu lopu weselibu stahw; teem mineteem pagasta- (amata-) wihtreem jadara pagasta-waldei sinams, kà wiini fur atraduschi, un schij beidsamajai atkal ik nedefas pils-teesai un komisijai, kas eezelta dehk aissargaschanas no lopu-mehra tahlakas isplatifschanahs, pehz ta sche beigàs usdota schemata jalaisch rasti, kà ar lopu weselibu pagastòs stahw.

17. Bet fahda wihs ihpaschi semes-eedschwotajeem sawi lopi jaaisfargà pee lopu-baru weschanas zaur wiinu aprinkeem, tas ir redsams ij tahs sche nahfoshas instrufzijas.

Instrufzija

kà pagasta wezakeem, preefschneেকে un saimneেকে buhs darit, lai mahju lopus waretu no tam issfargat, ka no kaujamo lopu pulkeem, kas zaur zeemeem top dsihiti, netop ar lopu mehri aplaisti.

Ne reti noteef, ka pee lopeem, kas leelos pulkòs us pilschtahm top dsihiti pee kauschanas, iszetahs us zeta lopu mehri, un ka laujineeki (saimneeki), kas tahdeem lopu zekeem tuwumà dsihwo, no sawas pufes neneeka nedara, lai wiinu paschu lopi no schihs breehmigàs sehrgas taptu issfargati. Lopu daktera komiteja tamdehki eeraudisijusi par wajadfigu, pagasta-wihtreem un saimneেকে schahdas pamahzifschanas dot:

1. Lai mahju lopus no tam waretu issfargat, ka no kaujamo lopu pulkeem, kas zaur zeemeem top dsihiti, netop ar mehri aplaisti, pagasta preefschneেকে us to jarauga, ka mahju lopi teem zaur djenameem swescheem lopeem neteef klast.

2. Wes tam pastahwigi un zeeti us to jaluhko, ka tiklihds tahds lopu pulks zaur fahdu zeemu paschu, jeb ari tam tuwumà top dsihits, tee no ta krituschi fuhdi netop pamesti us zeta waj us laukeem par mehkleem westi, bet ka tuhlit flaidri top fanenti un semè eerakti.

3. Ehdamo, kas no teem swescheem lopeem atligees, it nebuht nebuhs dot mahju lopeem preefschà, bet tulit buhs eerakt semè, jeb zitadi kà ijinizinat.

4. Saluhko us to, ka mahju lopi netop ganiti us zekeem un zekmalahm, fur tee sweschee lopi gahjusch. Tapat aridsan nebuhs mahju lopus pahf tahdahm weetahm dsihit, jeb tur ganit, fur tee sweschee lopi bij apstahjuschees, tapa ganiti waj ehbinati; tos ari nebuhs turpat un no tahm paschahm filehm dsirdinat, fur tee sweschee lopi tapa dsirdinati.

5. Lai no teem zaur dsihiteem swescheem lopeem mehri netaptu eewasats, smalki janomekle wifu laufi, plawas, ganibas un meshagabali, kas scheem bija pee-eetami. Schee wifu janomekle tamdehki, lai to sprahguschu lopu maitas, fo tee lopudsjineji brihicham atstahjuschi neaproktas, pee laika dabutu aifwest projam un wainigos nodot teefahm.

6. Nosprahgusch, nofisti, jeb no teem dsinejeem atstahiti lopi tahfu nost no zeemeem un ganiklehm, 3 arschines dsiki jaaprof. No tahdas maitas ragus un nagus nogreest, jeb ahdu nodihrat stipri aifleegets, turpretim ta weetu weetahm japahrgreesch. Zilweki, kas sprahguschu lopu maitas aprakuschi, kamehr zitas drehbes un fahbakus (pastalas) naw apwikusch, nemas nedrihst lopu kuthim un mahju lopeem eet klast.

7. Drehbehm un fahbakeem (pastalahm), fo zilwets lopu maitu projam wedot un aprokot waktaja,

labi ilgi pirtskarstuma jastahw, jeb wismasaki tahs jaismasgā un jaiswehdina. Droschaki wehl, kad lopu maitas tahdeem dob aprakt, kam pascheem lopu naw.

8. Geerotschi, ar kureem nosprahguſchi lopu tapa aprakti, proti: ſchipeles, lahpstas, kapli, striki un zitas tahdas leetas, tuhliſt janothri, jeb ar werdoſchu ſahrnu janomaſgā; dielſchu leetas wiſlabaki notirihs, kad tahs uguni dedſinahs.

9. Droschibas dehl, no atdſihtem ſaujamu lopu pulkeem tiſ tahdu lopu preeſch ſauſchanas buhs pirkſt, kaſ papreeſch no lopu daftera tapa iſmeſlets, un ir tad wehl to jauupirkto ſweſchu lopu 2 nedekſu laiſā nebuhs ar mahju lopeem kopā laiſt un turet. No tahdeem lopu pulkeem nekad mahju jeb ſlimu lopu nebuhs paturet kopſchanā, ja tas papreeſchu no lopu daftera, jeb no daftera netapa iſmeſlets.

10. Kad ſaujamu lopu pulks zaur ſahdu zeemu tapa dſihts un tad neiſgi pehz tam ziti no mahju lopeem eefirgt, tā ſa lahga wairs ne-ehd, neatgreimo, norauj peenu, azis teem ſahſ aſarot un dabuhn glotainu, zauru wehdern, — tad tee weſelee tulit no teem ſlimeem jaatſchke un ſchee, ja tiſ eeprehjams, jatur ahrpuſ zeema, tahſu no ganibahm un pagaſta walde jeb pilſteeſa tuhliſt no tam japaſino, ſa ſlimiba parahdijuſees.

3. auguſtā 1872.

Lopu dafteru komitejas preeſchſchdetajs: N. Roſow.

Lihds paraktiſees rakſtuwedejs: N. Roſchnow.

Wet ſatrā gadījumā, kur ſcho preeſchraſtu noſazijumeem buhs darits pretim, jeb kur wiini nebuhs iſpilditi, wainigajs no peederigās teeſas taps ſtrahpets pehz meera-teeſneſchu ſtrahpes-liſuma § 112, kurſch tā ſtan:

§ 112. Kad par lopu-ſehrgas iſzelschanos peederigai teeſai nelaiſch wehſti, jeb neiſturahs pehz teem pret lopu-ſehrgahm un lopu-mehri peefodinateem apdomibas-noliſkumeem, pakriſt:

„areſtam ne pahri par weenu mehneſi, jeb naudas-ſtrahpei no nē wairak kā ſimts rubukeem.“

(Schemats.)

Rakſts par lopu-mehri N. N. mahjās (muiſchā) tai nedekā no 2c tā (mehneſis) lihds 2c to (mehneſis) 187

Lopu ſtaits no teem uſ komiſijas pawehli atlizis ſtaits

2c mā (mehneſis)

krituſchi

nonahweti

00

00

000

00

Pagaſta=waldes paraktſ.

Nofazijumi

par pagaſta= un priwat-ehſu buhwi.

Walſts liſumu krahj. (no 1857) XII. ſehj., buhwes liſ. I. d., turpin. no 1868, art. 1., peefihm.

1, II. nod. 3 punkte ſtan tā:

„Ehſas un buhwes, lai buhtu ſahdas buhdamas, ſo buhwē un uſtura uſ pagaſta (draudſes), ſahrtu, pilſehtu, uſ gubernas ſemes-preſtandu un uſ ſauſchu apgahdaſchanas waldes rehſinummu, (gubernas Pahrwaldes) buhwes-nodakai tikai techniſkas= (buhwes mahſſlas=) poli-zejas ſinā ir padotas, pilniſgi pehz teem paſcheem noſazijumeem, ſahdi preeſch priwat-buhwes paſtahw“.

Pehz ſchi likumu noſazijuma Kurfemes gubernas Pahrwalde paſludinajuſe wiſeem par ſinu, ka laupagaſti naw peespeesti, preekſch buhwehm, ko uſ wiau rehkinumu iſdara, projektus, aprehkinumus un ſaſades apſtiprinaſchanas behl eeſuhtit gubernas Pahrwaldeſ buhweſ-nodafai un ka turpretim ſchi attal naw peespeesta, projektus un aprehkinumus preekſch pagaſta waldeſ buhwehm, beſ ween ſaſadeſ, pahr-luhtot un apſtiprinat; bet gan buhweſ-nodafa, uſ pagaſta waldeſ ihpaſchu luhgumu, tahduſ projektus un aprehkinumus war zauri luhtot un apſtiprinat, kad winaſ paſchaſ darbi to atwehl, tiſ ka tad teem eefneegteem projektteem jabuht pilnigi faſtahditeem, lihdſ ar waijadſigo plahnu, gruntsriſi, garuma- un ſcherſſ- zaurmehreem, bet iſdoſchannu aprehkinumeem jabuht faſtahditeem pehz Wiſaungſtaſi 11. juliſa 1869 apſtiprinattem liſumeem par buhweſ-darbeem, beſ kam ſchee dokumenti Pahrwaldeſ buhweſ-nodafa newar fluht eemehroti. Bet ja kahda publika waj privat-ehka pee buhweſ jeb pehz pabeigtaſ buhweſ iſrahditoſ ka tahda, no kam nelaiame war zelteeſ, tad tahſweetaſ polizejai par tam jalaſch ſina gubernas Pahrwaldeſ buhweſ-nodafai, lai ta buhweſ-mahſſlaſ polizejaſ ſina waretu kaſ waijadſigſ wehra nemt.

(Kurfemes gubernas Pahrwaldeſ zirkulereſ no 18. juliſa 1875 Nr. 565—585.)

L i k u m i

preekſch ugunſgrehku aiſſargaſchanaſ, kaſ no Baltijaſ ziwil-wirſwaldbibaſ apſtiprinati un no Kurfemes komiſijaſ preekſch ſemneeku leetahm Kurfemes gubernas ſemneekteem doti pehz Kurfemes ſemneeku likumu no 1817. g. § 235 un 318 un pehz Baltijaſ pagaſta likumu no 1866. g. § 19 a, 37 b un 40, peenemot to, ko rahda tee likumi par tahm no meerakungeem noſpreetahm ſtrahehm.

I. Ka lai aiſſarga ugunſgrehku.

1. Pee krahnſ, ugunſkuraſ, ſkurſtenaſ u. t. j. pr. muhriſchanaſ buhwetajeem un muhrneekteem jeb podneekteem uſ tam jaluhto, ka ſchahſ ugunſweetaſ deewſgan atſtatu no foku ſeenahm teef zeltaſ.
2. Wiſi ſkurſteni, kad krahnſis kurinataſ, alaſch jaiſtihi jeb jaſlauka.
3. Ahtri degoſchaſ leetaſ tiſai tahdaſ weetaaſ turamaſ jeb glabajamaſ, kur aiſdegaſchana tiſ lehti newar notifteeaſ.
4. Tabaka ſmehkeſchana ſchkuhnſ, uſ behnineem un wehl zitaaſ tahdaſ weetaaſ ir aiſleegta.
5. Sauſa laiſa ugunſ kurſchana ſkuju meſchſ, tapat pihpju un zigaru ſmehkeſchana un ſchaujamu riſku leetoſchana, kad ar pakulaſhm jeb lineem lahdeti, ir aiſleegta.
6. Weetu, kur ugunſ kurta, nedrihſt ahtraki atſtaht, eekam ugunſ naw iſdſiſuſi jeb iſdſehſta.
7. Meſchu, labibaſ lauku, ſchkuhnu, ſalmu, ſeena, tiltu jeb ehku tuwumaſ naw brihw uguni eekurt.
8. Riſjaſ, kamehr tahſ teef kurinataſ, arween baſu ar uhdeni pilbitu waijaga turet.
9. Katraſ mahjaſ tee waijadſigee dſeſchanaſ riſki, proti: 2 uhdenſ ſpani, 2 ugunſ keſſchi, 1 trepeſ un 2 zirwi, katraſ laiſa gatawi turami; ari klabareem mahjaſ waijaga buht.
10. Kad ugunſgrehkaſ iſzekaſ, tam, pee ka taſ gadijeeaſ, par to waijaga gahdat, ka tuhdaſ ar klabareem teef klabinataſ un wiſeem apfahrtejeem kaimineem ar ſareem dſeſchameem riſkeem pee dſeſchanaſ janahſ palihga.

11. Kad mešči kur eedegašs, tāpat tūhbat japališdš un zaur meščafargu ari wehl ta gabala polizejai šina jādod un no tašs paščas pilsteefai par to raksts janofuhta.

12. Kad kļahtajas ehčas jeb wīnu jūntus waijādsetu noplēst, lai uguns tahlafi ne-ispleschahs, tad tam, kam šchahdas ehčas peeder, tahm pawehlehm japaklausa, ko polizeja, to dšechanu wadi-dama, doš.

II. Kā lai gahdā par šcho likumu ispildišchanu.

13. Katrā pagastā polizijai jāsin par to, kā šchee likumi par ugunsgrēhtu aissfargaschanu rīstigi teef īsdariti, un wina, ja waijādsetu, šawā weetā zitu kahdu preeščh tam war īswehlet.

14. Pagasta un muiščas polizejai jeb, ja wina tas nebuhtu eespehjams, teem no tašs paščas īswehleteem weetneefem īfgada aprīla un oktobra mehnešt kopā ar muhrneeku un škursten-uflauzitaju wīšas winau pagasta mahjas japahrluhko, jaredš, kahdas ir krahšnis un kahdi škursteni, ari waj wīši dšechamee rīhti kļahst, — japawehl, kur ko waijaga pahrtaišit, un par wīšu, ko atradušchi, protokolšs jāusnem, kas pee pagasta jeb muiščas=waldischanas japaglabā.

15. Pee pirmajas rewīšijas pawasari katras kurinajamas ruhmes eedšihwotajeem, kā ari riju, pirts u. t. j. pr. turetajeem teef peeteifts, kas ir pret likumeem, un kas taba jāapgahdā, un rudena rewīdeereščanā teef pahrluhfots, waj tahdas pawehles ir īsdaritas.

16. Polizejai rewīdeereščanas protokolus waijaga pilsteefai nofuhtit jeb preeščhā list, kad šchi grib redset, waj ta rewīdeereščana notifusi.

III. Kā lai jāstrahpē, kad šcheem likumeem nešlauša.

17. Kā kurā wainas īeelumā un kā kurā teefas aprīnki wainīgajš waj zaur ta gabala polizeju waj zaur pilsteeku teef apstrahpets pehz to likumu 7. nodatas, kas mahza, kā lai strahpē tee meera-teefneščhi; proti tur šahw:

Art. 88. Muhrneeki jeb podneeki un tahdu darbu wedeji, kas krahšnis, ugunsškuršs, škurstenus u. t. j. pr. zek un ne-eewehro tos par ugunsaiissfargaschanu dotus likumus, tiks strahpeti:
ar naudas strahpi līhdš peeždesmit rubteem.

Art. 89. Kas uguns likumu preeščhraftus par škurstenu šlauzischanu ne-eewehro, tas tiks strahpets:

ar naudas strahpi līhdš desmit rubteem.

Art. 90. Kas ahtri degoščas leetas tahdās weetās, kur naw droščiba no uguns, bez šinas un apdoma waj taifa, waj glabā, tāpat ari, kas uguns raketes bez peederigas teefas atwehleschanas pahrdod waj eedehšina, jeb lampas un ugunis dedšina un pee tam tos likumus, kas par to doti, ne-eewehro, tas tiks strahpets:

ar naudas strahpi līhdš diwīdesmit peeži rubteem.

Art. 91. Kas tos likumus ne-eewehro, kas mahza, kā lai pa mahjahm ar uguni dšihwo, kas pa štaku augšchahm, pa behninu kambareem u. t. j. pr. tabaku šmehķē, tāpat ari, kas pahrkahpi to likumu, pehz kā trauki ar uhdeni un dšechanas rīhti preeščhraftitā wihšē gatawi jatur, tas tiks strahpets:

ar naudas strahpi līhdš desmit rubteem.

Art. 92. Kas pa zekem un plātschem, kur aišleegts, tabaku šmehķē, tiks strahpets:

ar naudas strahpi līhdš weenu rubli.

Art. 93. Kad tos likumus, kas uguns=grēhta aissfargaschanas deht doti, pahrkahpi tahdās weetās, kur zilweki nemahjo, it ihpaščhi, kad

a) mešcha, krahmu, plāntas waj neplāntas labibas, šalmu, šeena, dahrsu, tiltu waj ehku tuwu-mā uguns teef eetaifita, waj neprahtigi ar to apeetahš;

- b) kad šaudis no tahm weetahm, kur uguni eetaifijufchi, aiseet projam, un to naw is-
dsehšufchi;
- c) kad šagarus, šahli, šaknes, jeb šakarnus, šausus šarns u. t. j. pr., ne-eewehrojot tos šif-
mus, kas par to doti, waj aifleegta laika šadedšina;
- d) kad šwekus waj darwu tezina, kad ogles debšina, waj potašchu taifa, ne-eewehrojot tos šif-
mus, kas uguns-grehka aifšargafšanas deht ir doti, waj aifleegta laika;
- e) kad škuju meščos karšta jeb šauša laika tabaku jeb zigarus u. t. j. pr. šmehtē;
- f) kad meščā pee šchawšanas pakulas waj linus bruhē;
- g) un kad riju, labības šchawejamā laika bez nekahda ušranga atstahj, tad tee wainigee tiks
štrahpeti:

ar naudas štrahpi lihds desmit rubleem.

Art. 96. Kas nepatlaufa tai parwehle, kas irr dota, pilsehtās un zeemōs, proti kā pee uguns-
grehka ar preefškrastiteem dsehšanas rihteem lai nahk palihgā, tāpat kas newarešchannu ščaidri nepee-
rahbidams waldivas aizinaschannu pee meščā uguns dsehšanas neklaufa, waj no uguns-meetas pats
pehž šawa prahta aiseet, tas tiks štrahpets:

ar naudas štrahpi lihds desmit rubleem.

Art. 97. Kad tas, kam peenahšahs par uguns-grehku, ka isžehlees, polizijai šinu dot, to laika ne-
dara, tas tiks štrahpets:

ar naudas štrahpi lihds desmit rubleem.

Art. 98. Kad zaur art. 88—95 minetahm šifumu pahrašpšchannah uguns-grehks isžehlees, tad
tee wainigee tiks štrahpeti:

ar zeetumu lihds weenu mehnēš waj ar naudas štrahpi lihds šints rubleem.

Zaur žirfuleru no 25. februara 1875 Nr. 133 un pehž šawa špreeduma no 5. februara 1875
Nr. 233 Kurfemes gubernas Pahrwalde.

1) pilsteefahm, muiščas un pagasta polizejahm preefodinajufe, šchos „šifumus preefšch uguns-grehku
aifšargafšanas“ no 1871. g. pilnigi eewehrot un ispidit, bet ihpašchi pee jaunu eefšchriju buhwes tā kā
ari pee jau pastahwoščahm eefšchrijahm pehž eefpeščšanas gahdat:

- a) ka ta eefšchrijas dala, kur rijas krašne semē, tā ka ari ta ruhme krašnes preefšchā zaur
afmina muhri ar wajadšigeem zaurumeem preefšch karstuma zaurilaišanas teef atščirtas
no tahs ruhmes, kur labiba uš fahrtihm greeštu apatšchā preefšch šchaweschšanas ušlitta, jeb ari
- b) ka ta eefšchrijas dala, kur rijas krašne, tā kā ari ta ruhme krašnes preefšchā ne zaur
muhri, bet zaur štiprahm fahrtihm waj laktihm lihds pat greesteem teef atščirtas no tahs
ruhmes, kur labibu šchande, lai kluhtu nowehrits, ka labiba krašns turumā preefšch šchaw-
eschšanas teef ušlitta;

2) wišahm šemes-polizejahm ušdewufe, kā tahm šawōs amata-waras aprinkōs tos šifumu nošazi-
jumus, pehž kureem it gada aprila un oktobri zaur pagasta- jeb muiščas polizeju wišas ugunsšuri-
našanas meetas japahršuhfo, buhž atgahdinat un katru reiži, kad uguns-grehks kur notizis, šingri is-
meklet, zaur to uguns-grehks žehlees, un wainigoš šodit ar tahm štrahpehm, kas nošazitas meera-teefne-
šču štrahpes-šifumu-grahmatā.

(Stat. G. Mathera lit. kraži. no 1876. g., Wahju malodā, 256. l. p.)

Nofazījumi

par pagastu peenahfumeem pee podwodu un ņchuhts-sirgu ņtelefchanas.

(No Kurfemes gubernas Pahrwaldes apstip. 30. martā 1876 Nr. 562.)

A. Par ņchuhts-sirgu ņtelefchanu preefņch amata-wihreem.

§ 1. Preefņch eefņchigas braufņchanas pagasti podwodas ņteļ wai peh̆z ņahrtas, wai nomo zaur naudas maņfaņchanu.

(Preeņandu liņumi, art. 212.)

§ 1. Pee podwodu uņtureņchanas, weenalga wai taņs peh̆z ņahrtas ņteļ, wai nomo, ņapeedalaņs wiņeem ņemes-eedņiwotajeem, ņam galwas-nauda ņamaņņa, weenalga, pee ņura aprinņa tee peeder.

(Turpat, art. 213.)

§ 3. ņchuhts-sirgi beņ progona-naudas maņfaņchanas teeņ doti ņikai aprinņa-polizejahm, iņmeleņchanas-teeņneņcheem un pee aprinņa-polizejas peederoņcheem amata-wihreem, tā ņā ari ņaldateem, ņas peeder pee uņluhņu-ņhandarmu pulka, preefņch braufņchanahm deeneņta-leetās, tapat ari teem, ņas ņemes-paņti paņwada; beidņot areņtantu waņtei, taņis no liņuma noņazitōs gadijumōs.

(Turpat, art. 215.)

Peeņiņhejums 1. Pilņteeņas aņeņoreem, ņas galwas-naudas peedņiņiņchanas beņņ teeņ ņuņtiti, ņatru reiņi, ņur wi-neem uņ paņta-zeem peh̆z art. 1071 maņņņliņ. III. ņeh̆i. pret progona-naudas maņfaņchanu ar paņta ņirgeem ņabrauz, teeņ at-taņts, ņņho naudu, peh̆z art. 1370 gubern. liņumu I. daņā, no maņnigeem tuņlit ar galwas-naudas para-deem peedņiņt. Uņ zeem, ņur paņta eetaiņes naņ, pilņteeņas aņeņoreem preefņch wiņu minetaņhm. braufņchanahm, peh̆z art. 213 preeņandu liņumōs, ņchuhts-sirgi no ņemes-eedņiwotajeem ņababo beņ progona-naudas maņfaņchanas.

(Kurfem. gub. Pahrwaldes paņweh̆le no 11. nowembra 1876 Nr. 4791.)

Peeņiņhejums 2. 1) Kurfemes aprinņa-teeņu lozēkēem ņchuhts-sirgu ņtelefchanas beņņ preefņch wiņu amata-braufņchanahm ir taņdas pat teeņiņas, ņā pilņteeņas lozēkēem, tadeh̆i ņā aprinņa-teeņas peh̆z Kurfemes ņemeet. III. gr. § 205. ir piis-teeņu otrās noņaņas.

2) Taņņweetas, praņmeņteem pee ņapa aprinņa paņrluņtoņchanas no ņirpeh̆lehm ņababo aiņiuhgi, peh̆z peeņiņhejuma 2. pee art. 413, liņ. par ņweņhu tiņibu garigahm buh̆ņchanahm, XI. ņeh̆i.

3) Baņnizās wiņņaiņtaņhuju walbes lozēkēem, tadeh̆i ņā wiņeem lones naņ, preefņch amata-braufņchanahm ņababo ņchuhts-sirgi, peh̆z § 9 noņazijumōs preefņch baņnizās aiņtaņmeem, wiņņaiņtaņhuju waldehm un baņnizās paņrluņtoņchanahm, no 1864. gada.

(Kurfemes gub. Pahrwaldes ņpreeņums no 19. nowembra 1876 Nr. 4868.)

§ 4. Aprinņa-polizejas ņulaini, pee uņluhņu-ņhandarmu noņaņas peederoņņhi ņalņati, ņitadi uetop ņuņtiti, ņā uņ weenjuhga podwodu. Bet ņad ņuhtamajs ar ņemes-paņti raidits peh̆z teem pee ņņhi artiņeņa peeliņteem noņazijumeem par ņemes-paņti, tad wiņņch brauz ar diņiuhgu podwodu.

(Turpat, art. 217.)

§ 5. ņekreņers un ņauzelejas amata-wihri brauz ar taņhm paņņahm podwodahm, ņā ņemes-teeņas lozēkēi.

(Turpat, art. 218.)

§ 6. Bes teem art. 215—218 prest. lifumōs mineteem aprinkā-polizejas amata-wihreem, bes uš-luhtu-šchandarmu-pulka šalbateem, bes teem, kas ņemes=pašti pawada un bes arestantu waktes tanis zaur lifumu nošazitōs gabijumōs neweenam (pat ari ne fiskaem un ziteem ismekleššanas= un zitās amata=leetās pa aprinkēem suhtiteem amata-wihreem, kas preefš tam progona naudu dabo) naw taš teefibas, ščuhts=širguš bes progona=naudas makšaššanas pagehret.

(Turpat, art. 219.)

Peesih mejum s 1. Ari aprinkā= un ziti bakterī no šči nošazijuma naw isnemti, tadehl ka wini pehz eelchleetu mini-sterijas žirulera no 22. jūnija 1870 Nr. 164 (uņasu krahi. no 1870. g. Nr. 77) preefš ņawahm braufššanash ismekleššanas=leetās pehz lifuma nošazitu progona=naudu dabo.

Peesih mejum s 2. Kurfēm pašahw ta eerlke, ka neween pee pilsteesham, bet, daščōs aprinkōs, ari zitās stanziu=weetās waijadfigais ņtaits podwodu no teem pagasteem pehz kahtas teel stelets, kas no šchihs klaušibas zaur ihpašhu mašhu pehz brihwa nolihguma naw atšwabinajushees.

§ 7. Lai ščuhts=širguš pret progona=naudas mašhu, ka ta pehz lifuma nošazita, waretu dabot, tad a) ir waijadfiga no peederiščas teefas waj walbes israkstita zeka-grahmata; b) progona=nauda ja-mašja taipaschā mehrā, ka par pasta=širgeem; c) nedrihst wairat ščuhts=širgu pagehret, ka zeka-grahmatā peefihmets; širgi, kas bes tam wehl waijadfigi, ihpašchi janomo.

(Turpat, art. 228.)

§ 8. Lai ščuhts=širgu=steleščanas dehl nekahrtibas un šuhsibās kkuhtu nowehestas, tad Kurfemes gubernas Pašrwalde zaur pawehli no 8. oktobra 1868 Nr. 5962 (šlud. uņasu krahi. no 1868 g. Nr. 136) šchahdu instrukciju ir laiduše:

I. Kad pehz lifumeem waijadšiba radušeš, tad tam deenesta leetās ar ščuhts=širgeem braufdamam amata-wihram ta no wina eewehrojama zeka-kahtā pašcham jaušdod, proti: ja wišč ņawu zeku no taščas weetās šahf, kur pilsteefa, pee tašweetas pilsteefas, bet ja wiņam zešč jaušahf no taščas weetās, kur pilsteefas naw, proti ahrpuš pilsehtahm, aprinkōs, tad teefchahm pee tašweetas pagasta walbes jeb pee peederiga pagasta wezaka, uš kam pilsteefai jeb pagasta waldei waj pagasta wezakam pehz wina ušdewuma zeka-grahmata (Tourliste) ir ja=israksta un šči ar parakstiti teefas lozekla wahrdu, ta ka ari ar peefihmejumu, kurā deenā un kurā štundā minetais ušdewums ir ņanemts, tāpat ari, kad ta zeka-grahmata ir aišsuhtita pee ta pagasta walbes, kuram zeka turwumā ešošcham wišpirms ščuhts=širgu steleščana ir ja=šdara, — tuhdaš kur peenahšahs janosuhta. Pee tam braufdamam amata-wihram taščda pat zeka-grahmata ja=eedod, kas tadehl waijadšigs, lai šči otra zekagrahmata braufdamam amata-wihram deretu par israhdiščanas šihmi un lai warbuht wairat weenu zeku braufdamus amata-wihrs weenu no otra waretu iščkirt un zitabus strihdinaš nogreest.

II. Lai kaņeščanas pee ščuhts=širgu steleščanas ne waretu zeltees, tad pilsteefai waj pagasta waldei waj pagasta wezakam pee ņawas paščas atbildibas uš to ņaluško, ka zeka-grahmata uš wišu wiši ne wehlati ka 24 štundas, eekam amata-wihrs ņawu braufumu ušahf, kur peenahšahs aišsuhtita, un lai ščo laiņu nenokawetu, tad zeka ušdewums peederigas zeka-grahmatas israkstiščanas dehl no braufdama amata-wihra pušes tiš laiņu, žit tiš ween eespehjams, peenahšamā weetā ja=eesneeds. Bet ja braufšana nekahdu steigščanos zaur warbuht no waldebās pušes nolikteem termineem nepagehretu un ja tee pagasti, kam ščuhts=širgi jastelē, pa daudš tašlu weens no otra buhtu, tad janoleet garaks termins pehz tam, ka kuru reiši tas tašlums; bet minetam amata-wihram tas ikrejšs jadara finams pee zeka-grahmatas israkstiščanas.

III. Zeka-grahmata no weenas pagasta walbes pee otras janosuhta pehz taš šchini grahmata ušdotas kahtas un pagasta waldei peederigā weetā eefš zeka-grahmatas ņkaidri japeefihmē tišlab ta deena un štunda, kad wina ir dabuta, ka ari kad wina preefš projamneščanas nodota un peederigam pagasta walbes lozeklim ņaws wahrds ņkaidri japaraksta, žitadi pee šuhsibahm, kas zeltos par aiškawetu ščuhts=

§ 17. Ja ſchkuhtneeki ſtanzijā maſaſ ne kà 24 ſtundas ir gaidijufchi un ja pehz tam iſrahdahs, ka to wairs nemiſjaga, tad ſchkuhtneekem puſe no tahs atlihdsinaſchanaſ teef iſmaſjata, kura teem pee-kriſtu, ja teem teeſcham buhtu bijis jabrauz.

(Turpat, pte 9.)

§ 18. Tahdà paſchà wiſſe top atlihdsinatſ, ja ſchkuhtneeku ilgaſ ne kà 12 ſtundas ſtanzijā uſkawè un titai pehz tam winam leef brauft. Ja ſchkuhtneeku ilgaſ ne kà 24 ſtundas uſkawè, tad atlihdsinaſchānu iſmaſjā pehz preſtādu liſumu 443. art. un pehz 2. peeſihmejuma pee ſchi artikeſa.

(Turpat, pte 10.)

§ 19. Kad kara-pulki kortefòs ſtahw, tad podwobas preeſch ſaſlimuſchu ſalbatu aiſweſchanaſ no kompaniju, eſtadronu, bateriju un komādu korteku weetahm uſ tuwakajahm laſaretehm, ſpitateem un ſlimnizahm tanī gadijumā teef ſieletas, kad tuwakās ſlimnizas no komādas korteka taſlaſti ne kà 7 werſtes.

Peeſihmejums. Schi teeſiba neſihmejahs uſ juhras kara-ſpehka ſaldateem.

(Turpat, pte 11.)

Но́вазі́ўмі,

кà а́реſта́нті ſу́хтамі.

Art. 218, noſazijumòs par areſtanteem, ir ſkaidreem wahrdeem noſazits, ka pagaſta waldehm areſtanti jaſuhta ar deſmitneekēem jeb ſimtneekēem, kuri pehz §§ 17 un 18 pagaſta liſumòs no 19. februara 1866 Kurfemes gubernā ir lihdſigi deſmitneekēem un pagaſta-preeſchneekēem, pee kam ir atwehlets, jo ſtiprakas waktes deht ari tahdus laudis palihgā nemit, kaſ amatā neſtahw; bet ne uſ kaſdu wiſſi naw atwehlets, areſtantus ſuhtit ar ſeewahm waj pat ar behrneem, kà taſ, pehz eefſchleetu Miniſtera k. zirfulera no 12. janwara 1872 Nr. 6, daudſreiſ notizis, teeſcham pretim minetam liſumam un Miniſtera k. daudſkahrtigeem preeſchraſteem. Tadeht Miniſtera k. zaur mineto zirfuleru uſaizinajis Kurfemes Gubernatora k. lai gahdà, ka mint art. 218 ſkaidri teef iſpildits un ka wainigee, kaſ to pahrkahpj, katru reiſi pehz liſumeem teef ſtrahpēti.

Wiſrahdidama uſ Miniſtera k. preeſchraſteem, kaſ paſludinati Kurfemes gub. aw. ufaſu krahjumòs no 1869. g. Nr. 25 un no 1871. g. Nr. 80, Kurfemes gubernas Pahrwalde zaur zirfuleru no 28. marta 1872 Nr. 1874 pagaſta wezakeem ſtingri peefodina, pee paſchu atbildibas uſ to luhtot, ka areſtanti no pagaſta waldehm ne zitadi, kà ar deſmitneekēem waj pagaſta preeſchneekēem teef ſuhtiti, bet pilſteeſahm ir uſdots, uſ to luhtot, ka ſchi pawehle no pagaſta waldehm ſkaidri teef iſpildita.

(Stat. ufaſu krahj. no 1872. g. Nr. 55.)

Но́вазі́ўмі

par ubageem, Schihdeem un Tſchiganeem.

Pehz paſtahwoſcheem liſumeem Kurfemes gubernas Pahrwalde wiſahm poliſzejas teeſahm un waldehm laiduſe ſchahdus preeſchraſtus.

A. Ubagu deht.

1. Pagaſta waldeſ ſawus krophus, wezus un darba-neſpehzigus pagaſta lozekus no pagaſta robeſchahm nedrihſt iſlaiſt, bet winahm tee kà peenahkaſ ja-apgahdà; kaſ tam preti darihs, kluhs apſtrahpetſ.

2. Meeftu, pagasta un muiſchas polizejas ſawas amata-waras aprinkoš ne uſ kaſdu wiſſi ne-
drihtſt atkaut ubagoſchānu, bet ubagi jaſanem un

- a) it ſkaidri jaiſklaufchina par winu buhſchanahm un taſ, ko wini iſteiz, jaerakſta pahrkſtā
peh3 ta ſchemata, kaſ ſchē apakſchā dots;
- b) tad ubags lihds ar ſcho pahrkſtatu jaeeſuhta pilſteefai, pee kam jaeeuwebro tee noſazijumi par
areſtantu ſuhtſchanu (ſtat. tēpat preeſchejos noſazijumus), kaſ paſludinati gub. aw. ukafu
krahj. no 1872, Nr. 55.

3. Pilſteefahm ir uſdots:

- a) uſ to kuhſot, ka augſchejee preeſſchraſtti no wiſahm winaſ warai padotahm polizejahm ſkaidri
teef iſpilditi, un
- b) katru reiſi, kad kaſds ubags eeſuhtits, wehrā nemt kaſ waijadsfigs t. i. ubagu wina pagastam
peeſuhtit, bet mainigos peh3 liſumeem apſtrahpet, un beidsot
- c) uſ 1. janwari katrā gadā taſſuweetas zeetumu-komitejahm gada-pahrkſtatu peh3 ta ſchē dota
ſchemata eeſuhtit.

Pilſchtu polizejahm ja-iſpilda teepaſchi noſazijumi.

Schemats.

pagasta waldeſ grahmata,

kur ja-eeraakſta ſinaſ par ubageem un kaſ ar teem notizis.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Waldeſ un ſamilijas waldeſ.	Tautiba.	Liſiba.	Wegums.	Mahlasweeta, pilſheja waj pagast.	Ubaga aprakſis, ka iſſataſ.	Legitimazija, waj nobeidibaſ jeb nobeiſuſheſ, ar jeb beſ wainas, jeb waj beſ paſeſ.	Kahrt.	Wnats jeb no tā uſturahs.	Kaſda ſlawa.	Deſeliba peh3 ahrſis apluſkoſchanaſ.	Samitijs, waj tam ir ſewpa, beſhni, weſati jeb waj brachti un mahſas, kur tee diſhwo un waj wini pahrkſuſheſi.	Waj ko naba- dſiba zehl- ſeſh un kadehl ubago. Waj ubaga uſderuma. Waj ſaſtaukſchinaschānu nobiſtinats.	Kad un kur ubags ſanemis.	Kaſ ar ubagu notita un kad?

(Kurfemes gubernas Fahrwaldeſ zirſulers no 28. nowembra 1874 Nr. 7472; ſtat. gub. aw. ukafu krahj. no
1874. g. Nr. 96.)

B. Šchidu dehl, kas us ņemehm braukā waj ņaigā apfahrt kupšhodami.

Pehz ņikumeem tika ahrpuš pilņetahm un meesteem apfahrt ņaigajot ir brihw ņihkandeli dņiht un ne žitadi, ka ar andeņs ņihmi, par kuru jamakā: katram, kas preži apfahrt nešā — 7 rub. 80 kap., katram, kas preži braukšus apfahrt wadā, 19 rub. 50 kap.

Tadehl muishas, pagasta un meestu polizejahm ņingri us to jaľuhko, ka Šchidi, kas mineto ņihkandeli us ņemehm dņen, pee ņewis lihdņi nešā pehz ņikumeem noņazito andeņs-ņihmi, bet tee, kam tahdas ņihmes naw, tuhdak jaeeľuhta pilsteefahm, kuraľm ņingri us to jaľuhko, ka ņhee preekņhraľti winu aprinkōs teef iņpilditt un ka ar eeľuhtiteem Šchideem noteef pehz ņikumeem.

(Kursēm. gub. Pahrwaldeš žirkulērs no 9. aprila 1875 Nr. 1892.)

C. Tņhiganu dehl.

Pehz art. 173, 174 un 175 ņikums par behģeem un tahdeem, kas beš paņes. (Walsks liķ. kraľj., turpin. no 1868. g.) naw atlauts, Tņhiganu familijahm dot paņes, bet tika katram Tņhiganam ihpaņchi war dot paņi preekņch uņtureņchanahs ahrpuš draudņes jeb pagasta; tee, kas ņcho noņazijumu pahraľpi, pehz art. 175 ir ņtraľpejami ar naudas-ņtraľpi.

Tadehl muishas, pagasta un meestu polizejahm ņingri us to jaľuhko, waj apfahrt ņaigadameem Tņhiganeem ir pehz min. ņikumeem iľdotas paņes, bet tee, kam tahdu naw, un Tņhiganu familijas, kam paņes pret ņikumeem iľdotas, ir jaľanem un jaeeľuhta pilsteefahm, kuraľm ņingri us to jaľuhko, ka ņhee preekņhraľti winu aprinkōs teef iņpilditi un ka ar eeľuhtiteem Tņhiganeem noteef pehz ņikumeem.

Pilņetu magiņtrateem turpreti ir uľdots, ka Tņhiganeem paņes iľdonot jaisturahs pehz min. art. 175.

(Taspats žirkulērs.)

Instrukzija

preekņch pagasta wezakeem pee kaľda liķa uņeeņchanas.

(Apņstiprinata no Kursēmes gubernas Pahrwaldeš 9. februarī 1876 Nr. 81.)

1. Tik lihdņ pagasta wezakam peerahdits, ka pagasta robeņhās kaľds liķis uņeets, tad winam tuľlit, lihdņ ar to peerahditaju un kaľdu žilweku, kam pee liķa jaľaleef par wakti, jaľodobahs us to weetu, kur tas liķis uņeets.

2. Šhe winam it wiņas buľņchanas ja-eewehro, kas waretu iľrahdit, kaľdā wiľe tas nomirejs galu dabuľis, tomehr pee tam ņingri ja-eewehro, ka notikuma peľdas netop iņniľzinatas jeb ka liķis neteef no ņawas weetas iľkuņtinats. Pee tahdahm peľdahm peeder: aplaupiņchanas un preti tureņchanahs-ņihmes, ka tahs par peem. no meeņas eewainoņchanahm, dreľbu jaľloņiņchanas un t. pr. redņamas; tahlak winam ja-eewehro, ka liķis un wina lojekli guķ un beidsot winam ta weeta, kur tas liķis ir, ja-iľmekle, waj — kad ņlepfawiba notikufe — tas greľha-darbs tai paņchā weetā leekahs iľdarits, jeb waj — ka tas iľ aľinu peľdahm, nomihtas jaľles, nolausteeľm krukmeem redņams — tas liķis pehz ņlepfawibas us tureeni aiņņkapets.

3. Tad pagasta wezakam, kad eeľpeľjams, jaľahrleezinajahs, kas neľaľkis ir. Ja tas ir kaľds winam nepaņiņstams jeb pee wina pagasta paľiņam nepeeđerofņs žilweks, tad jameľgina iľdabot, waj winam naw paľihri jeb kaľdas leetas kľaht, kas us riķtigahm peľdahm aiľrahditu. Wiľu, ko pee liķa atrod un kam kaľda weľrtiba, pagasta wezakajs nem ņawā glabaņchanā, tomehr ne tā, ka liķi no weetas iľkuņtinatu.

4. Turklah pagasta wezafam jagahda, ka tas lihkis teef apwaktets (ff. 1. p.) un ka waktneeki pehz fahrtas un zif waijadfigs pahrmainahts. Pahri wijsu, ko winsch atradis un isklauschinajis, winam zaur ihpafchu pastneeku tuhliit pilsteesai ir ja-eesuhta sinas-raksts. Kad ismekleschanas-teesnefis atnahzis, tad pagasta wezafajs tam nodod wifas fanemtas leetas un ispilda, ko tas ta lihka deht winam usdod.

Peefihmejums. Ikkatram buhs noslihkuschos is uhdena iswiltt, twaika noslahpuschos tihra gaiša inest, tos, kas patahruschees, atswabinat un zif ahtri spehjams palihgu meklet. Kas schos zilwe-zibas peenahfumus ne-ispilda, teef pehz lifumeem strahpets.

St. Kurs. semn. lit. gr. no 1817 § 304.

Kad kahds trafus zilwekus tuhliit ne-apzeetina un nenodod polizejai, tad tas tapat strahpejams.

(Turpat § 305.)

Pamahzifchana

preefsch pagasta wezakeem un pagasta preefschneefkeem, ka wineem ja-istu-rahš pee pirmas faklauschinafchanas par notifuscheem friminal-nosee-gumeem un pahrfahpfschanahm.

(Apstiprinata na Kursemes gubernas Pahrmalbes 12. februari 1876 Nr. 247.)

1. Katrs notifikums, kas israhdahs ka tahds friminal-noseegums jeb tahda pahrfahpfschana, kas eet pahri par pagasta-polizejas un pagasta-teesas amata-waru, pagasta-polizejai t. i. pagasta wezafam waj pagasta preefschneefkeem, bes kawefchanas un ne wehlaft, ka diwidefmit tschetru stundu laika pehz no tam dabotas sinas, japeerahda pilsteesai.

2. Kad kahda notifuma deht jafchaubahs, waj tas pee friminal-noseegumeem waj pahrfahpfschanahm buhtu skaitams, jeb kad pagasta-polizeja no kahda notifuma, kas us tahdeem noseegumeem sihmetos, tikai zaur walodahm (no kauschu runahm) jeb pa wifam no kahdas drofchi ne-ustizamas pufes dabo finu, tad pagasta-polizejai us wijsu wihs, eefam wina par tam tahfaki pasino, zaur faklauschinafchanu japahrleezi-najahs, waj tas notifikums teefcham ir bijis un waj tani kahda noseeguma jeb kahdas pahrfahpfschanas sihmes atrodahs.

3. Pee faklauschinafchanas pagasta-polizeja sawahf wifas waijadfigas sinas zaur apwaizafchanos ar raksteem, zaur peeprafschanu ar wahrdeem un ftepeni usraugot, bes ka namos (mahjas) tiftu isfratits jeb kas atneums.

4. Ko pagasta-polizeja klauschinajot isdabo, to wina nodod ismekleschanas-teesai, kurai ta ari wifas wehlaft par to paschu leetu sawahftas sinas peefuhta.

5. Lihds fuhitita ismekleschanas-teesnefcha atnahfshanai pagasta-polizeja gahda, ka noseeguma pehdas netiftu isnihzinatas un ka tas noseedsfajs jeb pahrfahpejs no ismekleschanas nephehtu atrantees.

6. Pagasta-polizeja isdara kas waijadfigs, lai apwainotam, no kura domas, ka tas no ismekleschanas waretu atrantees, tahda atraufchanahs nebuhtu eefehjama, schahdos gadijumos:

- a) kad tas apwainots pee noseeguma padarischanas jeb tuhliit pehz tahs peeferts;
- b) kad tee, kas zaur to noseegumu aifnemti, jeb klahs bijuschee leezneeki teefcham us to apwainoto norahda;
- c) kad pee apwainota jeb wina mahjas skaidras noseeguma pehdas useetas;
- d) kad tahs leetas, kas to noseedsfibas darbu peerahda, apwainotam peeder jeb pee wina atrastas;
- e) kad winsch mehginajis behgt jeb kad winsch pee behgfchanas jeb pehz tahs tizis fakerts, un
- f) kad apwainotam naw pastahwigas mahjas jeb mischanas-weetas.

7. Tanis gadījumos, kur tas isdarīšanā esošaj jeb nu pat kā padarīts grehka-darbs zaur pagasta-polizeju teef ūseets, tāpat arī kad lihds ūhtitā ismekleschanas=teeſas lozeſka atnahlſchanai ta notifuma weetā noſeeguma pehdas buhtu warejuſchas paſuſt, pagasta-polizeja eeſtahjahlſ ismekleschanas=teeſas weetā wiſās neſawejeamās ismekleschanas darīſchanās, kā: pee apluhkoſchanahm, pahrraudſīſchanahm, fratīſchanahm un atmehſchanahm; bet iſhtas pahrklaufſchinaschanas pagasta-polizeja nedrihſt iſdarit, ne ar apwainoto neſd arī ar leejeneeſeem, un tiſ tad tas ir atmehſlets, kad kaſds no wineem buhtu gruhti ſlims un wadſetu bihteet, ka tas mirs, eeſam ismekleschanas=teeſa ſawu peenahlſumu ſpehtu iſdarit.

8. Kad ismekleschanas=teeſa ſawas darīſchanas uſnehmuſe, tad pagasta-polizeja tai nodob wiſu, ko ta ismekleſjot atraduſe, bet ſawus ismekleschanas-darbus wina nobeidſ, ja tai nepeenahlſ ihpaſcha pawehle.

Wiſaugſtaka Pawehle

waldoscham Senatam par Baltijas krona ſemneeku dſihwes nodibinaschanu.

Muſſu ukaſōs, kaſ doti waldoscham Senatam 24. nowembrī 1866 un 16. maijā 1867, Mehſ eſam dewuſchi noſazijumus par walſts-ſemneeku agrar-organīſaziju (ſemes=buſſchanas pahrgrōſijumu) tanis gubernās, kaſ teef pahrwalditas pehz wiſpahrigeem walſtsliſkumeem. 28. nowembrī 1866 no Mums apſtiprinatā Walſtſpadoomes ſpreedumā walſts-domehnu Miniſterim bija uſdots, ſagatawot preeſchliſkumus, kā tee liſumigee noſazijumi, kaſ doti preeſch walſts-ſemneeku adminiſtratiwas un agrariſkas organīſazijas tanis gubernās, kaſ teef pahrwalditas pehz wiſpahrigeem walſtsliſkumeem, buhtu iſleetajami tanis gubernās un prowinzēs, preeſch kurahm ihpaſchi pahrwaldiſchanas noſazijumi paſtahw. To iſpiſbidams walſts domehnu Miniſteris ir ſagatawojis preeſchliſkumus par krona-muiſchu ſemneeku adminiſtratiwu un agrar-organīſaziju Baltijas gubernās. ſchee preeſchliſkumi uſ Muſſu pawehli eeſneegti preeſch pahrbaudiſchanas Baltijas gubernu komitejai. Peh; tam tad, kad Mehſ tos no walſts domenu Miniſtera ſchini ſinā ſaſtahditos un no Baltijas gubernu komitejas pahrbauditos preeſchliſkumus par ſabeem atraduſchi, Mehſ pawehlam, pehz ſcheem noſazijumeem Baltijas gubernu krona-muiſchu ſemneeku agrariſku un adminiſtratiwu organīſaziju iſweſt.

1. Tee Baltijas gubernu krona-muiſchu ſemneeki, kaſ grunti tur, patur tos wineem nodotus grunts-gabalus paſtahwigā bruhki tanis robeſchās, kaſ no krona-muiſchu reguleereſchanas komiſijas pehz noſazijumeem, kaſ preeſch tam doti, kluhs norahditas un war tos, ja wini wehlahs, pehz ſchahdeem preeſch-raſſteeni par ihpaſchumu eemantot.

2. Krona-muiſchu reguleereſchanu iſdarot ar to noluhku, ſemneeku ſemes peederumu riftigi organīſeeret un ſemneeku ſemi wiſgalīgi aprobeſchot pret teem ſemesgabaleem, kaſ kronim paleef preeſch brihwās iſleetaschanas, ir atkauts, kur eeſpehjams un pateeſi wajadſigs, paſtahwoſchas ſemneeku ſemes paleelinat, peedatot brihwſemes un krona-muiſchu ſemes waj krona meſchōs no kokeem tukſchus platſchus.

3. Kad kaſdu muiſchu reguleerejot, preeſch ſemneeku un muiſchas ſemju robeſchu nolihdbinaschanas un preeſch kaiſu-gabalu (Strenlāndereien) iſnihzinaschanas, iſrahdahs par wajadſigu, no ſemneeku ſemehm kaſdu dalu iſmainit pret brihwahm krona ſemehm, tad taſda iſmainiſchana, ja ſemneeki ar to ir ar meern, ir atkauta ar to noſazijumu, ka wiſu to ſemju ſeelums kopā, kaſ pehz reguleereſchanas ſemneekem atſtahjams, naw maſats par taſm ſemehm, kaſ winu bruhki ir.

4. Gerahdot to gruntsgabalu ſeelumu un robeſchas, kaſ ſemneeku peederumā atſtahjami, reguleereſchanas-komiſija turklah aprehkina pehz noſazijumeem, kaſ winai no walſtsdomehnu miniſterijas doti, ziſ rentes jamafā par ſatra grunts gabala bruhkeſchanu no wina apſpreeſtahm eenahlſchanahm.

5. Wiša gruntsmašja, kas no Baltijas gubernu krons-muišču semneekēm jāmašja no tā laika, kad regulēreššanas dokumenti ir iedoti, teš nošazita: preekšč Rursjemes gubernas — uš 557,000 rubleem, preekšč Wišjemes gubernas — uš 260,000 rubl. un preekšč Sgaunu jemes gubernas — uš 4000 rubl. Tadehš pehž tam, kad katrā gubernā wišas krons muiščas pabeigtas regulēret, tai gubernā mašajamās gruntsmašjas kopu-suma ja-išdala uš katrā semneekā gruntsgabala pehž wiņa eenahščanahm, kas pehž regulēreššanas apšpreekstas. Kad pee semneeku gruntsgabaleem teš klast peenemtas brihw- un muišču-jemes waj iš tahdahm semehm taiša jaunus semneeku gruntsgabalus (art. 2), tad gruntsmašjas leelums, kas preekšč katras gubernas nošazits pa tikdaudš prozentehm japa-augština, pa zif daudš semneeku kopume tikuse paleelinata, brihwjemes un muišču-jemes peenemot waj iš tahdahm semehm jaunus semneeku gruntsgabalus taišot.

6. Tahš klastības (Naturalleistungen), kas krons-muiščās wehl uš dascheem semneeku grunts-gabaleem pastahm, un kas to gruntsgabalu ihpaščneekēm waj pa tahdai daļai waj wišas gruntsmašjas atlihdšinaščanas tešā tikuščas ušlitas, teš wišgaligi atzeltas un wiņu weetā eezelta gruntsmašjas maš-šajšana, zif par tahdeem gruntsgabaleem nahštahš.

7. Pehž tam, kad katrai muiščai un katram gruntsgabalam mašajama gruntsmašja ir aprehščinata uš teem preekščejā nošaziteem pamateem, regulēreššanas išanahumi ja-ušrahda semneekēm preekščā, regulēreššanas-projekti preekšč katras šewiščkas muiščas regulēreššanas-komijai japašrabo pehž semneeku pretojumeem, ja tahdi pretojumi išrahdahš pareišigi, un pehž tam regulēreššanas komitejai jastahda walštsdomehnu ministērijai preekščā zaur walštsdomehnu pahrwalbitaju Baltijas gubernas un zaur šcho gubernu generalgubernatoru, lihds ar šcho pahrspreedumeem, wišpahrigs pahrškatš par regulēreššanas išanahumeem katrā gubernā, pehž tahda šchemata, kahds no walštsdomehnu Ministēra kluhs preekščā rakštits.

8. Regulēreššanas išanahumus semneekēm preekščā leefot preekšč eefkatiščanas un šchos išanahumus pahrraugot, pehž tam, kad gruntsmašjas kopu-suma išdalita, ir atkauts, ihpaščas pahrlaboščanas išdarit šewiščku muišču un gruntsgabalu mašjas leelumā, tatšču gruntsmašjas kopu-suma preekšč katras gubernas nedrihšt zaur tahdahm pahrlaboščanahm wairak pahrgrošitees ne kā par 1 procenti.

9. Kad nu walštsdomehnu Ministērs šcho pahrškatu pahrbaididams pahrelezinajahš, ka regulēreššanas išanahumi šawu noluhku išpilda un ša-eet ar nošazijumeem, kas preekšč regulēreššanas doti, tad wiņšč, pehž šarunas ar finansministēriju, išluhgs Wišaugštaku atkauščanu, jauno regulēreščanu špehčā zelt.

10. Kad regulēreščana Wišaugštaki atkauta špehčā zelt, tad katram semneekam, kas Baltijas gubernu krons-muiščās kahdu grunti tur, par tahš grunts išeetoščanu uš pastahwošcheem laikeem teš išdots ihpaščšs dokuments, ko par regulēreššanas-dokumentu nošauž. Šchini dokumentā ir ušdoti ta gruntsgabala robeščas un leelums, tā kā par wiņu mašajamās gruntsmašjas leelums. Šchemats preekšč regulēreššanas-dokumenteem un wiņu norakštīščanas šahrtiba pee tešahm kluhs nošaziti pehž walštsdomehnu Ministēra šarunas ar eefščleetu Ministēri un ar Baltijas gubernu generalgubernatoru.

11. Lihds ta gada eefahšumam, kas nahš pehž regulēreššanas-dokumentu išdoščanas, Baltijas gubernu krons muiščās dšihwodami semneeki patur šawus gruntsgabalus šawā peederumā šew par labu un mašja renti pehž pastahwošcheem nošazijumeem.

12. Regulēreščana uš Baltijas gubernu krons-muiščahm ja-išdara šešču gadu laikā, no tahš deenas, kad šchis ukasš išlaists, un tanī paščā laikā regulēreššanas-dokumentu ja-išdob semneekēm.

13. Regulēreššanas dokumentā nošazits grunts mašjas leelums paleef nepahrgrošams lihds diwišesmit gadi notezejuschi no tahš deenas, kad šchis ukasš išlaists. Pahrgrošijumi, kas pehž tam šcho no- doščanu leelumā nahšs, drihšt notikt tikai lišumu-doščanas zekā.

14. Uš tahm křona=muishahm, kur reguleereřchanas=dořumentā nořazita gruntsmařķa iřtaifitu wairaf ne kā 50 procentes no liħdřřchinigās, peħz norunas ar Ģinanzminiřteri war semneekēem křuħt atlaũtř, pirmajōs řeřķhōs gadōs peħz reguleereřchanas=dořumentu iřdořchanas pamasiĩnatu renti mařķat; tatiřķu pamasiĩnajums nedriħřřt buħt leelaks par puři no tahř starpiķas starp liħdřřchinigo un jaũno renti.

15. Semneekēem ir briħw, toř gruntsgabaluř, ķas peħz reguleereřchanas dořumenteem uř pařtah=wořķēem laiķēem wiaũ bruhķēřchanai nodoti, peħz peħznahķořķēem nořazijumeem par piĩnigu iħpařķumu eeguħtees un proti: pahrdořchanas mařķa par ķatru gruntsgabalu teef apreħķinata kā kapitals uř 4 procentēhm no mařķajamās gada=rentes par to gruntsgabalu un semneeki war řķo řumu, peeķas un puřřs procentes eemařķadami, pamasiĩtiĩahm, řķķetrdēřmit un dēwĩnu gadu laiķā, nomakřat.

16. Semneekēem ir briħw, beř ķatra gada atpiřķřchanas=nomakřajumeem, iħpařķuř eemařķajumus iřdarit řķaidrā nauda waj peeķprozentigōs walřřs papiħrōs, uř ķahdu řumu řķēē papiħri iřdoti. řķahķdi eemařķajumi teef noreħķinati no gruntsgabalu pahrdořchanas=ķapitala řumas un uř řķo dibinaķotees, no nahķořķā gada peħz eemařķajuma, gada atpiřķřchanas=nomakřajumi japamařķina par 5½ procentēhm no eemařķatas řumas. řķēē nenofazitee eemařķajumi nedriħřřt mařķat iřtaifit ne kā 100 rbl. peħz papiħru piĩnas weħrtiķas.

17. Teem semneekēem, ķas řawuř gruntsgabaluř grib atřķķirt (atpiřķt), tař japeeřķa walřřs=do=meħnu pahrwalđitajam Baltiķas gubernās, liħdřā eeřneedřot reguleereřchanas=dořumentuř, ķas wineem uř teem řewiřķķēem gruntsgabaleem iřdoti. Walřřsdomēħnu pahrwalđitajř peħz tam tuħlit pawēħl, piřķřchanas kontraktuř par atřķķirameem gruntsgabaleem nořķēģt, tahđuř piřķřchanas kontraktuř semneekēem iřdot reguleereřchanas=dořumentu teefā un no nahķořķā gada peħz piřķřchanas=kontraktu nořķēģřķanas nu atřiřđamas gruntsmařķas teefā no peederigu gruntsgabalu iħpařķneekēem řanemt no ta pařķa termina mařķajamus atpiřķřchanas=nomakřajumus. Par atřķķirto gruntsgabalu iħpařķuma peederibu peeder un par to teefibu, par wineem pawēħlet, preeřķ ķřona semneekēem paleeķ řķēķā tahřweetas liřumu nořazijumi.

18. řķēē nořazijumi řķim briħřřam tiř tanis ķřona=muishās iřleetoķami, ķas taiřni ķřona pawēħ=leřřchanā řtahw. Walřřsdomēħnu Miniřterim křuħt uřdots, peħz řarunařřchanahř ar peederigeem Miniřte=reem un ar Baltiķas gubernu ģeneralģubernatoru, řawuř pahrřpreedumuř preeřķā liřt, ķahđā wiřķē řķēē nořazijumi iřleetoķami tahđās muishās, preeřķ ķuraħm pařtahw iħpařķi nořazijumi, kā p. peem. tahđās, ķas wiřas weřelas kā winař řtahw liħdř ar tahm řemēħm, ķas atronaħř semneeku peederumā, uř ilģēem gadeem waj uř nenofazitu laiķu ir aiřđotas priwatziĩweķēem waj eeřtahđēhm par peederumu.

19. No ta briħřķa, ķad řķis uķajř pařľudinats, Walřřs mantas pahrwalđei naw wairř daliba jaĩem pee to uř ķřona muishu řemes đřiħwodamu semneeku leetu walđiřřchanas, pee uřraudřiķas par pagařta=walđi, pee pagařta piĩđiřřřanaħm, ķas uř Walřřs= un řemes preřtandēhm un uř ķara=deeneřtu řiħmeķahř, pee uřraudřiķas par pagařta řķolaħm un pee muishas poliķeķas teefibu un peenahķumu uřliřřřřanas ķahđam wiħram tanis ķřona muishas robeřķās. Liħdř ar řķo nořazijumu muishas poliķeķas walđiřřřana tanis ķřona muishu robeřķās, ķurās no đřimřs muishahm atiřķiřti pagařti ir, pahrreet uř tahřweetas pagařta weķako, ja uřraũģu teefā warbuħt ne=atrod ķa ir deriģaki, muishas poliķeķu areĩdatorim uřđot. řa tā noteef, tad uřraũģu teefahm par to Baltiķas gubernu pahrwalđneekam ļalaiřķ řina un pee tam ja=iřķķaidro, ķadeģl muishas poliķeķa areĩdatorim biķa ja=uřleek. Tahđōs pagařtōs, ķas pa đakai iř ķřona muishahm, bet pa đakai ari iř đřimřs muishahm pařtahw, muishas poliķeķa peħz uřraũģu teefas noľēħmuma ja=uřleek waj pagařta weķařam, waj đřimřřķũģam. *) Ģamliħdř tee semneeki, ķas đřiħwo uř ķřona muishu řemes,

*) řķat. ari iřķķaidroģumu pee řaģ. liřumu § 35, lp. 16.

paleef tahsweetas semneeku-teešu warā un teeš, wīnu pagastu un waldbības nodibinašchanas labad, teem likumu nošazījumeem padoti, kas atronahs semneeku likumos.

Waldoschs Senats nekawesees, tā peederahs pamehlet, lai šchis Muhsu ukas teeš ispiļdīts.

Uš originala no Pajcha Keisara Majestetes rokas stahw parafits:

„Mešanders“.

Peterburgā, 10. martā 1869.

Pašludinats no Kurljemes gubernas Pahrwalbes, 16. aprīlī 1869.

Likumu nošazījumi par bahu-poteschanu Kurljemes gubernā.

§ 1. Pehz nošazījumeem, kas 3. maijā 1811 Wišaugstati apstiprinati, Kurljemes gubernas pilsehtā, Šelgawā, paštahw gubernas-bahu-poteschanas-komiteja, fastahdita īš živil-gubernatora kunga tā presidenta, īš semes-pilumaras kunga, īš wize-gubernatora kunga, īš weena ewangelisķa un weena katolu garidsneeka, īš dakteru teešas inspektora un weena rakstu wedeja (sekretera).

§ 2. Tais peezōs wirspils-aprinķōs, Šelgawas, Šehlpiļs, Kulbigas, Tufuma un Wišputes, katrā paštahw aprinķa-bahu-poteschanas-komiteja, kūrā sehd: tā preeķšfehdetajs aprinķa muišhneeku marķhals preeķš leetahm wirspils-aprinķi, wirspilskungs, abu aprinķu pilskungi, kas pee tā wirspilsaprinķa peeder, tahsweetas polizejas meistars jeb tas rahtslozeķtis, kas tur polizejas darishanas wada, weens, no Kurljemes konsistorijas noleekams ewangelisķs garidsneeks un weens no Wiķnas katolu konsistorijas noleekams garidsneeks, abi aprinķu dakteri, weens no pilsehtas draudses īšwehlets kopmanis un weens no tahs pilsehtas magistrata noleekams kanzelijas lozeķtis.

§ 3. Aprinķa-bahu-poteschanas-komitejahm īr šchahdi ušdewumi:

I. Smeklet, žil gubernā tahdu behrnu, kam bafas wehl naw bijuščas un wīnus riktīgi aprehīnat.

II. Par to gahdat, ka bahu poteschana kkuhtu īšdarita pee it wīseem behrneem, bez ka kahu īslaihtu, sešču mehnešču laiķa pehz dšimščanas, no tahdeem žilweeem, kas to šaprot.

III. Potetajus apgahdat ar frišču (jaunu) poti un ar eerotšcheem, kahdi pee šcha darba wīšu wairaf leetai der.

IV. Par to gahdat, ka tee, kas bahu poteschanu grib gruntīgi eemahžitees, no daktereem teeš pamahžiti.

§ 4. Šchee ušdewumi īspildami pehz tahdeem nošazījumeem:

ad 1. Pilsteesahm zeešči uš to žaluhko, ka wīnahm padotas pagasta teešas*), pee tuhlit peedse-namas strahpes no 2 rubku 50 kap. īf pušgada, preeķš 15. jūnija un preeķš 15. dežembra, eesuhā listes, kūrās šarafstīti it wīši tee wīnu pagasta eedšihwneeki, bez īščķiribas pehz kahrtas un tizības, kam wehl naw bafas bijuščas, ar peesihmejumu, žil katrs wezs**).

*) Pehz pagasta likumu § 19. punktis g, Wišaugstati apstiprinati 19. februārī 1866, par bahu-poteschanu pagastā jasin pagasta wežalam un pagasta preeķšhneekem; tadēķ wīšur, kur šchē pagasta teeša mineta, tagadin īr reišas šaprot pagasta polizeja.

**) Šchīs listes pehz Waldbības pamehles no 13. oktobra 1826 Nr. 7208 tā šastahdamas: a) nepoteto numers un šlaitlis; b) nepotetā wahrds; c) wežaku wahrds un kahrtā; d) mahjoktis; e) nepoteto wežums; f) peesihmejumi.

Pehz fchihm listehm pilsteefahm jafastahda pahrsfati (Verschlge) par wiřu řawu aprink un ja-uf-rahda, wiřas muifčas pee wahrda peesauzot, řif potejamo pawifam ir; bet tahdi pahrsfati lihds ar pagasta teefu original-listehm iř puřgada, uf 30. juniju un uf 31. dezembri, ja-eeřuhta peederigahm aprinku-baku-poteschanas-komitejahm. Tahdi pařchi pahrsfati un taif pařchds terminds ari no pilřehtu polizejahm un meestu preeřfchneefem ja-eeřuhta minetahm komitejahm.

§ 5. Āursemes konsistorijai japaweřl wiřeem, winai padoteem mahzitajeem, pee řawahm bařnizas grahmatahm ihpařchu řarařtu weřt, řur wiři đsimuřchee ar wahrdu řarařřtami un pee iffatra peefihmejams: waj pawifam un no řura baku-potetaja tam bakas potetas? un řad? tpat: waj bakas auguřchas? Šř puřgada un ihpařchi wiřu weřlakaif lihds 30. junijam un lihds 31. dezembrim mahzitajeem japeeřuhta ar řawu wahrdu apleezinats norařřts no mineta řarařřta aprinku baku-poteschanas-komitejahm, bet pats řarařřts, řas alařch jo projam weđams, ruřpigi ja-uřglab pee bařnizas grahmatař. — Tas pats ari wiřu řitu řizibu garidsneefem ja-eeweřro un winu preeřfchneefem uf to řaluhřo, řa tas noteef.

§ 6. Šř wiřeem eenahřuřcheem pahrsfateem un řarařřteem un iř teem, řem § 17 c. mineteem pahrsfateem aprinku-komitejahm tuřlit jafastahda pahrsfati, řas Wiřaugřtafi apřřiprinatds nořazijumds (Expoře) pawehřleti, peřz řch peelřfta řchemata A un ja-eeřuhta řatru gadu wiřu weřlakaif lihds 15. julijam un 15. janwarim gubernas-komitejai.

§ 7. řa atgadahř, řa aprinku-komiteja řahdu pahrsfatu waj řarařřtu naw dabuřuře nolřřta lařřa, tad winai beř řaweřchanas par to řalaiřch řina gubernas-komitejai, řura řaur gubernas řařrwalđi, konsistoriju waj řiteem garidsneeku preeřfchneefem řuřtros liřs peeřpeeřt, tuřlit iřdarit, řas wajadřigs, un beř tam řaur tahm pařchahm waldehm waj preeřfchneefem no řatra beř řchehlafřibas peedřřřt 2 rubřu 50 řap. řrařpes naudas.

§ 8. Mahzitaju un dařteru řungi uřnemřees, baku-poteschanu řa řilwezei labdarigu darbu, řif wineem eeřpeřjams, palihđřet řekmet un, řa řur iřdewigs břiřds gadahř, uf to řrařdat, řa řchis darbs labi weřzinatds. řuřkořotees uf Wiřaugřtafi apřřiprinateem polizejas Miniftera nořazijumeem (Expoře) no 3. maija 1811, mahzitajeem řch weřl it ihpařchi teef pee řirds liřts, tad un řad no řanzeles řcho leetu řaudihm iřřkaidrot un řawus draudřes lořekřus apmeřleřot, beřrnus eeřweřřtijot un řur iřdewigs břiřdis gadahř, řaudis par baku-poteschanas labumeem pamahřit. Āatr puřgad un it ihpařchi uf 30. juniju un 31. dezembri mahzitajeem ja-eeřuhta konsistorijai plařchi řinořumi par baku-poteschanas řekmeřchanas, řapat dařtereem atřal dařteru teefai preeřfch řinořchanas gubernas baku-poteschanas-komitejai un řchinis řinořumds ja-iřřaka, řahd wiřře řinotajřs pee leetas řekmeřchanas lihdsřrařdajis, řo winřch iřřteni darijis, lai baku-poteschanas iřřta weřřtiba arweenu jo wairař řkuřtu atřřhta un winas iřplatiřchanas labad doři nořazijumi wiřeem par labu nařřtu, un řas ar řcheem puhlineem panahřřts, řuri đřimřts-řungi, waldeř un pagastř peepalihđřeřuřchi ar wahrdeem un darbeem řcho labu leetu řekmet, řahdi řchķeřřřti tai preři řtařjuřchees, řurus war pahřřpeřt, řuri weřl pahřřpeřjami, un řas preeřfch winu wiřgaligas no-weřřřchanas par wiřderigaku atřřřts; waj iřřten (dabiřa) baku-řeřrega řur iřchluřchřs, un waj garidsneefem biřis wajadřigs, pee řcho liřumu § 18 g turetees, t. i. to wahrduř no řanzeles pařřudinat, řas dabiřas bakas miruřchi. Bet no konsistorijas un no dařteru-teefas nupat mineti řinořumi řatru reiř wiřweřlakaif lihds 15. julijam un lihds 15. janwarim ja-eeřuhta gubernas baku-poteschanas-komitejai.

ad II. § 9. Pilsteefahm tuřlit ja-iřđod peenahřis preeřřřarařřts tahm, winahm padotahm pagasta teefahm, řchim břiřřcham beř wiřas řaweřchanas, un turpmař arweenu iř puřgada, maiřa un řeptembri, to dařteru waj řitu řapratigu baku-potetaju amata nemt, řurřch řaur rařřtu (Reversal) apřolařs, wiřeem beřrneem pagast řeřchu meřneřchu lařřa peřz peedřřimřchanas bakas potet. řarařřtu no wiřeem ta aprinku pagasteem pilsteefa beř řaweřchanas eeřuhta peederigai aprinku baku-poteschanas-komitejai, řurai peenahřahř potetaja leetas-prařřchannu apřpreeřt un, ja wajadřigs, no aprinku dařtereem liřt pahř-

baudit, bet tad par to, kā atrasts, pilsteesahm sinu dot, lai šchihs bes kaveschanahs zaur pagasta teesahm to listu potetajeem pašludināt. — Polizejahm un meestu preekšneekem itin tāpat jāsinu aprinķu komitejahm par šaweem daktereem waj potetajeem. — Teem potetajeem, kas no komitejahm weenreis par derigeem atšiht, turpmak tahskas atšihchanas (apstiprinašchanas) naw waijadsigs; bet ari turpmak if pušgaba noliktā laikā jāpeerahda komitejai wiši potetaji.

§ 10. Kur muišhu-dakteru truhšt, pagasteem ar potetaju jataiša lihums tā, ka winam par katru peenahzigi potetu behrnu jadabo 15 kapeikas šudraba naudā no pagasta lahdēs; bet aishnehmums pagasta lahdei tahdā wišē atmakšajams, ka nabagakee laudis tikai 6 kapeikas atmakšā, turpreti turigakee jo wairak un proti pehž repartizijas (išdališchanas), kas no pagasta teesas preekščā leekama un no muišhas polizejas*) apstiprinajama.

§ 11. Pagasta teesu un pilsehtu polizeju usdewums ir, tanis, ar potetaju norunātās deenās wišus pagasta jeb walsts nepotetus behrnus pee poteschanas peewešt, tapat ari tanī, no potetaja noliktā deenā bes atraušchanahs pee apškatišchanas un, kur waijadsigs, pee potes (Lymphe) išnemšchanas. Pagasta teesas waj polizejas šuhneem tanis deenās waijaga buht tai mahjā, kur baškas potē, lai uš to luhkotu, ka wišs pehž lahtas noteek.

§ 12. Teem wezakeem, pehrmindereem un šaimneekem, kas neklausā ušaižinašchanai, šawus behrnus pee bahu-poteschanas un pee noteiktas apškatišchanas atnest, un par to newar nekahdā wišē zaur leezineekem aishbilbinatees, ja-ušleek naudas strahpe no 2 rubķu 50 kap. jeb, kā tahs leetas stahw, strahpe ar 10 koku šiteeneem**).

Kad potetee behrni neteek pee apškatišchanas nesti, tad tas jāpeesihmē poteschanas-šchiores-grahmatā, bet tahdam potetam behrnam naw brihw dot poteschanas šihmi, bet pehž šeschanh nedekahm tas wehlreis potejams.

§ 13. Kad išrahbijees, ka no pagasta teesu un pilsehtu polizeju pušes kaveschana notikuse, nepotetos behrnus peestelejot, tad minetahm teesahm un waldehm aribsan ja-ušleek strahpe ar 1 rubķi 25 kap., pagasta lahdei waj pilsehtas kasei par labu.

§ 14. Pee pirmās, pehž šcheem nošazijumeem išdaramas wišpahrigas bahu-poteschanas ari wiši behrni lihbs 14. dšihwibas gadam nošazitā mahjā, kur baškas poteshs, šawedami un bahu-potetajam tad zeeschi ja-išmeklē, waj rehtas no šenakas poteschanas pee wineem redšamas. No šchi preekšchraštā teek atšwabinati tee behrni un jaunee laudis, par kureem leezibasšihmes teek peenestas, ka wineem no likumigi atšihtheem daktereem baškas potetas un auguščas.

§ 15. Pee behrneem, kur bahu-rehtas naw redšamas un šenakā poteschana naw pilnigi peerahdama, bet par to jāšchaubahs, poteschana tuhli no jauna išdarama.

§ 16. Katrai pagasta teesai, katrai polizejai un katram meesta preekšneekam jāšagatawo šaraksts par teem behrneem, pee kureem, toš apluhkojot, ihstas bahu-poteschanas rehtas atrastas un šchis šaraksts ušglabajams preekšč turpmakeem atgadijumeem, kur tas buhtu waijadsigs.

§ 17. Lai katrā laikā waretu pahrlleezinatees, ka bahu-poteschana tikuse išdarita pehž wišeeem teem nošazijumeem, ko peedšihwojumi peerahdijušchi par derigeem, bet it ihpašchi, lai nederigas potes išleetaschamu waretu aiskawet un peenahkt, tad minetahm waldehm, kā ari potetajeem teek ušdots šchahbus nošazijumus eewehtot:

*) Šchē preekščā rakštā išdališchanas wišē ir pahrtaištā Pagasta likumu § 11, punktē f.

**) Pagasta wezako strahpeschanas teesiba ir nobibinata zaur Pagast. lik. § 24.

a) Pee wiſahm bafu-poteſchanahm jawed fahrtiga grahmata pehz ta, ſchè peeliſta ſchemata B. un tur jaſaraſſta poteſchanas deenā: potejamā wahrds, wezum̄s un weſeliba, wina wezaku jeb kopeju wahrds, fahrtā un mahjoſſis, fur pote dabuta un kà poteſchana iſdarita; bet apſtatiſchanas deenā: kà poteſchana wiſgaligi iſdewuſehs, apſtatiſchanas deena un waj potejamajs, pehz potetaja wiſlabafas apſinas, uſluhſojams par tahdu, kas no bafu ſehrgas pilnigi fargats.

b) Katram potetajam, lai buhtu dakters waj nebuhtu, jawed tahda pate grahmata pee ſawahm priwatpoteſchanahm un iſrakſti no tahs, diwi norakſtōs, iſ puſgada, preeſch 15. junija un 15. dezembra, ja-eefuhta peederigam aprinku dakterim, ari jaſauj, ja pehdejais to par waijabsigu atrod, ſawā poteſchanas grahmata eefkatitees.

Peeſihmejum̄s. Daktareem tilai tee potejamee ſawās priwat-poteſchanas-grahmatās ja-eeraſſta, furi wehl naw teeſu grahmatās uſnemti (Walſis pawehles peelikums no 13. oktobra 1826 Nr. 7208).

c) Pee bafu-poteſchanahm, kas ar waldbibas peepalihdſibu teeſ iſdaritas, pagaſta teeſas waj polizejās no fahda kanzelejas lojektā (ſkrihwera) jawed grahmata, kas, kà jau ſchnoresgrahmata, ir apſehgeleta no pilſteeſas*) waj polizejas waldes. Echih̄s grahmatas katru reiſi apſtatiſchanas deenā — kad winu peederigōs eedalijumōs (Rubrik) eeraſſtits, kas un kà tai deenā atraſts — paraſſtamas no potetaja, no pagaſta teeſas ſuhtitā lojektā un no ſkrihwera. Iſ puſgada, proti katru reiſi preeſch 15. junija un 15. dezembra, pagaſta teeſahm ja-iſrakſta iſ ſawas poteſchanas ſchnoresgrahmatas pahrkati pehz ſchemata Aa, kas no teeſas un potetaja apleezinami un ja-eefuhta pilſteeſai, furai bez ſawehchanas tad iſ wiſeem, winai eefuhtiteem pahrkateem jaſaſtahda pehz ta paſcha ſchemata wiſpahrigs pahrkats (Generalverſchlag) par it wiſeem, pagahjuſchā puſgada winaſ aprink̄i poteteem behrneem un ſchis pahrkats, tāpat apleezinats, preeſch 30. junija un 31. dezembra ja-eefuhta aprinkā-komitejai. — Bet 31. dezembri katrai pagaſta teeſai jeb pagastam ja-eefuhta ſawa poteſchanas-ſchnores-grahmata peederigai pilſteeſai, fura to no winai peedota aprinkā daktera leeſ ſmalſi pahrraudſit (rewideeret) un, truſkum̄s atronot, waj nu pate no ſewis par to gahdā, ka turpmak wiſs pareiſi eet un wainigos apſtrahpē, waj to dara aprinkā-komitejai ſinamu.

d) Katram, pee fura poteſchana iſdewuſehs, un ſo potetajs uſluhſo par apdroſchinatu pret bafu-ſehrgu, potetajs uſ ſawu atbildeſchānu iſdod poteſchanas ſihmi ar ſawu paraſſtu pehz preeſchraſſta D, kas no potetā wezakeem waj pehrmindereem ruhpiגי uſglabajama.

Peeſihmejum̄s. Kad poteſchanas ſihmes pawifam naw, waj kad ta newifus paſudufe, tad pagaſta teeſas pehz poteſchanas ſchnores-grahmatas iſrakſta leeziibu, furai tahds pats peerahdiſchanas ſpeh̄s, kà iſhtahm ſihmehm. (Gubernas Pahrwaldes pawehle no 13. oktobra 1826 Nr. 7208).

e) Kad pote naw lipiga bijuſe, jeb kad bafas gan auguſchas, bet zitadi ne kà iſhtas potes-bafas, waj kad tahs pee apluhſoſchanas atraſtas ſakrahpatas jeb zitadi kà iſpoſtitas, tad tahdam behrnam newar poteſchanasſihmi iſdot, bet pehz ſeſchahm nedelahm tam bafas wehl reiſ potejamās. Kas pehz trihsreiſigas, iſ ſeſchu nedetu laikā atjaunotas, poteſchanas bafas nedabo, ja-uſluhſo par tahdu, kam bafas ſchim briſicham nelihp, un pehz tam tad winam ihpaſcha ſihme iſdodama, bet wezakeem peekodinajams, winam nahſoſchā gadā atkal bafas liſt potet.

*) Poteſchanas un atjaunatas poteſchanas (rewaſzinazijas) grahmatas preeſch pagaſteem ja-apleezina no uſ-raugu teeſas pehz Pagaſta liſ. § 19. punktēs g.

f) Behrneem, kas naw tšhetras nedekas wezi, waj tahdeem, kam kaščkis waj kašhs zitads ahdas-issitums, tšai tad drihtst bakas potet, kad ištās zilweku bakas tai apgabala iszehluščahs un jabihstahs no peelipščanas. Sa nu sem ņchi waj zita kašda eemesla gaditos waijadfigs, wineem bakas potet, tad ņchis eemesls eerafstams potesčanas-grahmatas rubrikā „Peefihmejumi“.

Bet ar kaščki un ar zitadeem issitumeem aplipuschee behrni tuhliť nododami daktera ahrstesčana.

g) Bes waijadfibas poti preešč tahlaf-potesčanas nedrihtst nemť no it jauneem, waj ari nešpehziģeem (wahjeem) behrneem; ja labakas poteš truhkuma deht tatšču tam waijadsetu notift, tad tas lihds ar eemeslu ja-eerafstā potesčanas-grahmatas rubrikā „Peefihmejumi“. — No teem ar kaščki waj ar zitadeem ahdas-issitumeem aplipuscheem poti nemť preešč ziteem, teef uť to stingrafo un pee 25 rubķeem naudas strahpes par katru reisu, kur tas notizis, aisleeģts.

§ 18. Pagastu un pilsteefahm, polizejahm, meestu preeščneekēem un aprinku-komitejahm ruhpiģi uť to jaluhķo, ka bafu-potesčana nefad ne-apstahjahs, bet wiřur peħz augščejeem preeščratsteem uť to tščaklako teef isdarita. Bet it ihpašchi winahm par to jagahdā, ka zilweku bakas teef pawišam isuihzi-natas. Sa ņchis par nelaini tomehr kaut kur isķeltos, tad gan wiřpahriģi mineto teefu un amata-wiřru uťzihtibai un ņapraščanai paleef atkauts, it peħz tahs weetas, kur bakas gadijuščahs, to wiřderigako pawehlet un isdarit; tatšču preešč ņchi gadijuma ņchee ihpašchi nořazijumi teef doti:

a) Uť semeħm katram mahju-řaimneekam waj namatehwam un pilsehtās katram nama ihpašč-neekam, ja winu pajumtā kas ar ištahm zilweku bakaħm řařirdřis, tas bes kawesčanas ja-sino peederigai teefai, ja negrib, it kā tahs buhščanas stahw, řoti řahpiģā naudas, zeetuma-waj meefas strahpe řrist.

b) Ahrstedameem daktereem teef uťdots, un proti pee 6 rubķi 25 řap. Ieelas strahpes par katru atgadijumu, kad wini kaut kur ištās zilweku bakas atrod, par to tuhliť sinu dot namatehwam un peederigam aprinka-dakterim.

c) Kad kašdā muiščā, meestā waj pilsehtā zilweku bakas iszehluščahs, muišču polizejahm tuhliť par to jařino pilsteefai, bet no ņchihm, kā ari no pilsehtu polizejahm un meestu preešč-neekēem sina jalaišč aprinka komitejai; bet tahs mahjas waj tas nams tuhliť janem polizejas uťraudřiščanā un winu řatitščanahs ar ziteem mahjokķeem ziť ween eespeħjams aislee-đama; ari dehlite ar wiřrařtu: „Šķē ir zilweku bakas“ tur peefarama uť wiřu to laifu, kamehr řehrga tur pastahw.

d) Tad ari wehl kašhs peederigas pilsehtas-waj pagasta polizejas loķķlis lihds ar aprinka dak-teri turp aissuhtami, řehrgas dabu un isķelščanos ispehtit, pawehlet un isdarit, kas waija-đfigs, lai řehrga aħtri un, ziť eespeħjams, bes řaunuma pabeģtos.

e) Kad pee ņchihm ispehtitščanahm, řarķp teem no bakaħm apšeřsteem behrneem, ari tahđi gadi-tos, kam řenaf bakas potetas, tad par tahdeem řmalķs řarařķts uťnemams, peefihmejot, kad un no ka katram no wineem bakas potetas. Šķis řarařķts no teem teefu-waj polizeju-lo-ķķķeem (Delegirten) eesneebřams aprinku-komitejai preešč tahlakas nořaziščanas, bet no ap-rinka daktera lihds ar pilniģu sinojumu dakteru-teefai.

f) Kad wezaķee waj audřinataģi, kuru behrni ar zilweku bakaħm apřirģušči, newar řenafu pote-ščanu peerahđit un behrni ir tai wezumā, kur wineem bakas waijadsetu buht jau potetas, tad wineem kā tahdeem, kas řaur řawu řaunu griķu jaunpeeđřimuščo weřelibu un đřihwibu aģihm ređřamam pořtam nodewušči, ja-uřķeē řoti řahpiģa, it peħz ta kā tahs buhščanas stahw, naudas, zeetuma-waj meefas-strahpe.

g) Ja kaut kur behrni ar zilweku-bakahm nomirst, tad to weetu waldehm tas jasiwo to weetu garidsneekem, kureem nahkofcha fwehtdeenā scho behrnu un winu wezako wahrdi, kā ari tee pagasti, pee kureem mini peeder, no kanzeles japafludina, un turklaht šawas draudses dedsiigi us baku-poteschanu japaflubina.

h) Tahdas mirschanas no tahsweetas waldehm ari aprinku-komitejahm pasinajamas, no kuras tahs gubernas-komitejai un no schihs zaur wairaf lasito laitrakstu wispahrigi teef sinamas daritas, lai šargahs.

§ 19. Pilsehtās ja-eewehro un ja-ibara tee eefsch §§ 17 un 18 šanenti nošajizumi no polizejas waj no ta rahtslozefta, kas polizejas darišanas pahrwalda, bet meestōs no meestu preefschneekem. Tiklab iš pilsehtahm, kā iš meestem jasuhta eefsch § 17 c minetās schuoresgrahmatas taisni pee aprinku baku-poteschanas-komitejahm.

ad III. § 20. Potetajeem jagahdā par weenumehr frischu poti. Kad nu mata-truhbinās (toti smalkas glahsities) poti usglabajot ta wehl pehz dauds mehnescheem ir lipiga, tad potetajeem teef eewehlets, wiswairaf schini wihsē poti usglabat. Ja tomehr tad un kad potes peetruhtu, tad wineem tamdeht pee laika japeeprafa pee peederigas aprinka-komitejas waj pee tuwakā aprinka daktera. Gubernas baku-poteschanas-komiteja aridsan zif pphdama par to gahdahs, katru truhkumu nowehrst, un no daktern-teesas tapat wišeem aprinku- un ziteem daktereem usdodams, it ihpašchi par to gahdat, ka ne fur frischas potes netruhtu.

Behz katr'reisigas pūsgada poteschanas katram potetajam ja-eefuhta aprinka-komitejai kahdas glahses-tafeles waj mata-truhbinas ar frischu poti, un aprinku-komitejahm tapat atkal ja-eefuhta gubernas baku-poteschanas-komitejai. Potetajeem pee katras mata-truhbinas un glahses-tafeles ar poti japeeleef zedelite, us kuras ja-peesihmē potetā wahrds, numers, sem kura tas pagasta waj potetaja poteschanas-grahmatā atrodams, datums (deena), kad pote nonemta un potetaja wahrds.

Poteschanas eerotschus katrs potetajs patš apgahdasees, bet wišas komitejas par to ruhpefees, wineem waijadsigā brihdi išpalihdsē.

ad IV. § 21. Kad kahdai pagasta teesai nebuhtu eespehjams, deriga potetaja atraft, bet kas tikai tad ween war notift, kad ne pagastā nedj apfahrtnē naw daktera, tad tai pagasta teesai bez wilzinaschanas iš pagasta jastahda pilsteesai preefschā un schai atkal aprinka-komitejai derigs zilweks, kursch tad, zaur komitejas gahdashanu, no tuwakā aprinka daktera pa wolti poteschanā išmahzams, un tad šawā pagastā par potetaju noleekams. Bez ween dakteri un no aprinka-komitejahm apstiprinajami potetaji, neweens zits nedrihst bakas potet, ja negrib krist naudas strahpē no 25 rubkeem par ikkatru, ne-atkautā wihsē, potetu behrnu.

Uš Wisaugtaku pawehli šhee likumi no Kursemes gubernas-baku-poteschanas-komitejas šarakstīti, no Pleškawas un Baltijas Generalgubernatora, markisa Paulucci, apstiprinati un no Kursemes gubernas Pahrwaldes pašludinati.

Selgawā, 18. nowembri 1825 Nr. 6786.

Schemats D. ad. § 17 d.

Baku poteschanas-sihme Nr. 1.

Poteschanas-grahmata uš 18 . . g., . . lap.

Potejamā	{	... wahrds:
	{	... wezums:
	{	... weseliba:
Bezako jeb	{	... wahrds un fahrta:
audsetaju	{	... ušturschanahs weeta:
	{	... mahjoklis:

Poteschanas deena:

Aplohkofchanas deena:

... bakas pehz iškata un augšchanas ir išrahdijschahs par ; potetais behrns tadeht ušluhofjams kā no zilweku baku peelipschanas iškargats.

(Datums un daktera waj apstiprinatā potetaja parafits).

Likumī

par bafu poteščanas atjaunoščanu (rewažzinaziju) Kurfemes guberņā.

§ 1. Mahzitateem, daktereem un apstiprināteem potetateem, zif eespehjamš, katrā iſdewigā brihdi jagahdā par rewažzinaziju un winas ſekmeſchanos, kā par zilwezei labdarigu darbu. Ewangel. luteru un reformeeretu draudſchu mahzitateem katra gada eesahkumā, wiſu wehlaķais februara un marta mehneſchōs, trihs ſwehtdeenās, weenpakaſ-otrai, no kanzeles ſpehzigī japaſkubina iħpaſchi tee wezaķee, audſetaji un peħrminderi, kuru beħrni, audſekni un ſeħrdeeni naħſoſchā gadā buhs eeswehtijami, lai ar ſaweem potejameem beħrneem pareiſi iſturahs peħz dakteru un potetaju noſazijumeem. Pagaſtu teeſahm,*) teem pilſeħtu raħtsloķeķeem, kaſ polizejaſ dariſchanas paħrwalda, meeſtu preeſchneeķeem un polizejahm katrā gadā jaſaraſta, peħz eespehjaſ waħrdus peeſauzot, wiſi winu aprinku eedſihwneeķi, kaſ naw wezaķi ne kā 18 gaduſ un tadehi rewažzineerejami (t. i. taħdi, kaſ par otru laħgu baķaſ potejamaſ) un ſchis ſaraſtaſ wiſu wehlaķais liħdi 1. maijam ja-eeſuħta peederigam dakterim waj bafu-potetajam.

Itin taħdi paſchi ſaraſti ari eeſuħtami no pilſteeſahm par teem zilweķeem, kaſ krona- un priwat-muiſchāſ un wiďmēſ dſiwodami un apmetuſcheeſ nepeeder pee noboſchanas maſſadamahm kaħrtahm un naw padoti pagaſta teeſu warai. Peħz ſcheem ſaraſteem tad rewažzinazija paweħlejama un winas iſdariſchana eegroſama wiſpaħrigaſ bafu-poteščanaſ laiķā. Kaſ no augſchā mineteem amatu-wiħreem un waldeħm ſcheem noſazijumeem neķlauſa, waj iſraħdaħs par kuħtreem pee ſaraſtu eeſuħtiſchanaſ, teem no winu wiſwaldeħm noſazitaſ ſtraħpeſ uſleeķamaſ.

§ 2. Kad kaut kur, weenalga kurā gada laiķā, iħſtenāſ zilweķu baķaſ waj ari tiķai mehrenāſ baķaſ (weħja-baķaſ, Varioliden) paraħdaħs, lai buħtu kōti lipigā waj ari reti lipigā weidā, tad taņi apgabala tee, kaſ liħdi tam laiķam baķaſ weħl naw otro reiſ potetaſ, zif ween eespehjamš rewažzineerejami, un ari paweģi zilweķi, kaſ tiķai weenu reiſ, agra beħrniķaſ laiķā, baķaſ potetaſ, zaur zif ween eespehjamš paſteigtu rewažzinaziju ſaģajami no draudoſchāſ peeliſchanaſ.

§ 3. Kā gada uſ to ļaluħto, kā wiſi zilweķi, tiķlaķ wiħreeſchi, kā ari ſeeweeſchi, neſtatoteeſ uſ kaħrtu un religiju, kaſ taņi wezumā no 12 liħdi 18 gadeem, kā peenaħtaħs tee rewažzineereti, ja teem tiķai weenu reiſu un proti ar ſekmi baķaſ ir potetaſ. Ja rewažzinazija liħdi 18. dſihwiķaſ gadam naw notikuſe, tad wiņa weħlaķ iſdarama. Wiķeem publiķu, pagaſtu un priwatſkolu un augſtaķaſ mahģiķaſ weetu preeſchneeķeem un preeſchneeķeħm ir uſdots, ſkolenuſ un ſkolneeģeſ peenemot liħdi ar bafu-poteščanaſ ſiħmi ari rewažzinazijaſ ſiħmi paģeħret. Ja gaģitoſ, kā peħģee naw rewažzineereti, tad rewažzinazijaſ weħlaķ iſdaramaſ un peederigāſ ſiħmeſ peħz ſeſcheem mehneſcheem peeneſamaſ.

§ 4. Pee taħdeem pagaſta loķeķeem, kaſ peeder pee ewanģeliſķi-luteru un reformeeretu tiģiķaſ rewažzinazijahm waiģaga buħt iſdaritaħm wiſu wehlaķais liħdi 8. dſihwiķaſ gadam. Teem beħrneem, kaſ peewedami mahģitajam preeſch eeswehtiſchanaſ, ja-uſraħda rewažzinazijaſ ſiħmeſ. Wet par teem beħrneem, kaſ taħdu rewažzinazijaſ ſiħmi newar uſraħdit, mahģitateem, it kā kur tee peeder, ļalaiſch ſinaſ peederigahm pagaſtu teeſahm, polizejaſ dariſchanas paħrwaldoſcheem pilſeħtu raħts-loķeķeem, meeſtu preeſchneeķeem un polizejahm, ja waiģadſiģi, ari muiſchu un wiďmju waldeħm. Mineteem amatu-wiħreem un waldeħm uſ taħdeem mahģitaju ſinoģumeem nerewažzineeretaiſ beħrniſ tuħlit pee waħrda ja-uſdod peederigam dakterim waj atſiħtam bafu-potetajam, kureem atķal jaſarunajaħs ar nerewažzineereta beħrna wezaķeem, audſetajeem, peħrmindereem un ſchee ja-uſaģina, noķaweto rewažzinaziju wiſu wehlaķais ſeſchu

*) Peħģ pagaſt. liķ. § 19. punktēģ. Wiſaģiſtati apstiprinati 19. februari 1866. uſdraudſiba pee bafu-poteščanaſ pagaſtā uſdota pagaſta weģaķam un preeſchneeķeem, tamdeħi kur ſchē no pagaſta teeſaſ teeķ runatſ, taģadin alaſch jaſaprot pagaſta polizeģa.

mehneschu laika list isdarit. Sa tas schini termina nenoteef, tad no wainigeem strahpe japeedfen un ja-aprehkina par ikkattru behrnu 25 kap. lihdj weenam rublim pehz nofazijumeem eefsch § 17, bet ta behrna rewafzinazija us wifu wihsj wisihfaka laika isdarama.

§ 5. Tanis pagastos, kur pagasta skolas pastahw, kuras eefwehtijamos behrnu us eefwehtischanu fagatavo, pagasta skolotajeem ja-ispilda tee peenahfumi, kas zaur § 4 mahzitajeem uslikti un ja-eeftneedj mahzitajeem eefwehtijamo wahrdu-sarastis ar peefihmeijumeem, waj tee ir rewafzineereti waj ne. Pehz tam tad mahzitaji basniza no kanzeles usajina nerewafzineereto eefwehtijamo behrnu wezafus, audsetajus un pehrminderus, nofaweto rewafzinaziju list isdarit, bet skolotajeem nerewafzineerete eefwehtijamee pee wahrda ja-usdod pagasta teefahm, kur wajadfigs ari muischu un widnju polizejahm un waldehm, lai schihs tuhliit pawehletu un isdaritu, kas jadara pehz punktēs 4.

§ 6. Romas-katoku draudfes Romas-katoku mahzitajeem, zik tahlu winu darischanas fneedfahs, ar behrneem no 14. lihdj 16. g. dshiwibas gadam tapat jadara, ka protestantu mahzitajeem. Romas-katoku basnizas mahzitajeem tee preefscheyos §§ fanemti preefschrafsti, kur tahdi isleetojami, janemahs par mehr-aufku un tee ja-ispilda.

§ 7. Pee Schihdu sehneem rewafzinazija us wifu wihsj isdarama no 13. lihdj 15. dshiwibas gadam un pee Schihdu meitenehm preefsch lauliba eedofchanahs un rabinereem un sinagogu preefschstahweem, itin tapat ka kristito mahzitajeem japagehr rewafzinazijas sihmes un, ja tahdas netiktu usrahditas, jadara pehz preefschrafsteem, kas doti eefsch §§ 4 un 5, un kur wajadfigs jadod fina. Bes tam rabinereem un sinagogu preefschstahweem katru gadu beidsot trihs reijas ihpafhas deenas ja-usajina wifu Schihdu sehni un meitenes no 12. lihdj 18. gadam us rewafzinaziju feschu mehneschu laika, peefodinajot, ka, ja pehz schi laika notezfchanas tahdi rastos, kas naw rewafzineereti, teem katram buhs jamakfa strahpe no 25 kap. lihdj weenam rublim un tee fkuhs nopeetni pee rewafzinazijas peespeefi.

§ 8. Pareistizigas Greeku basnizas garidsneekem tapat gadu beidsot, trihs fweht-deenas fawas basnizas fawi draudfes lozekki ja-pafklubina un japamahja, rewafzinazijai padotees. Pareistizigeem Greeku draudschu lozekkeem preefsch salaulafchanas ja-usrahda faweem mahzitajeem rewafzinazijas sihmes. Pareistizigas basnizas garidsneekem katra ijdewiga laika us to jaranga, waj winu draudschu lozekki lihdj 18. dshiwibas gadam ir tikufchi rewafzineereti un, kur tahdi winu tizibas beedri nebuhtu rewafzineereti, jadara pehz schihs instrufzijas preefschrafsteem.

§ 9. Tilklihdj dakteri un atsihte bafu-potetaji katra pawafari, proti katra gada 1. maija no pagastu teefahm, no polizejas darischanas pahrwaldofcheem pilsehtu rahtslozekkeem, no meestu preefschneekem, no pilsteefahm un no polizejahm ir fanehmufchi sarastus par tahdeem, kas pehz angfha mineteem nofazijumeem tai gada jarewafzineere, tad wineem pee wispahrigas bafu-poteschanas, kamehr gadalaiks preefsch tam labs un derigs, lihdj ar jaunpeedsimufchu behrnu poteschanu ari rewafzinazija pee jo wezakeem ja-isdara un jalaisch wajadfigas rekwifzijijas pagastu teefahm, polizejas darischanas pahrwaldofcheem pilsehtu rahtslozekkeem, meestu preefschneekem, pilsteefahm un polizejahm. Bet mineteem amata-wihreem un waldehm tahdas rekwifzijijas fmalcki ja-ispilda. Bet pee priwatrewafzinazijahm daktereem un atsihteem bafu-potetajeem ja-eewehro schihs instrufzijas nofazijumi un jamelle, ja wajadfigs, polizejas palihgs, kuru wineem tad nedrihfst leegt.

§ 10. Par isdaritu rewafzinaju daktereem un atsihteem bafu-potetajeem jawed rewafzinazijas grahmatas pehz klast peelikta fchemata Litt. A. Priwat-rewafzinazijas ja-eewed priwat-rewafzinaziju grahmatas un tahs fem polizejas peepalihdsibas isdaritas eewedamas tanis grahmatas, kas usglabajamas pee polizejas darischanas pahrwaldofcheem pilsehtu rahtslozekkeem, pee meestu preefschneekem, pee pilsteefahm un pee polizejahm.

§ 11. Astonas deenas pehz notikufchas rewafzinazijas tahdeem, kas rewafzineereti, lai fkuhtu no daktereem un atsihteem bafu-potetajeem apskatiti, us femehm, jasanahf tanis no dakterem un potetajeem no-

fatamās meetās peederigās pagasta teefas apgabālā. Katrs potejamajs tad dabu rewafzinazijas sihmi uš prašta papihra, pehz ūhe peelifta ūhemata Litt. B., lai to, kad un tur wajadsiġs, war ušrahbit. Ja ūhi sihme paūhd, tad pehz rewafzinazijas grahmata teef otra (Duplicat) iūraūūita pret atmaūu no 5 kap. ūdr.

§ 12. Kad rewafzineereteē noūazitās deenās neūanahū, lai ūuhtu no daftereem un atūihteem baūu-potetajeem apluhtoti, tad wiņu weūakeem, audūetajeem waj pehrmindereem, waj wineem paūcheem, ja wiņi jau ir paūūahwigi un pilnōs gadōs, pehz wiņu mantas buhūchanahm jamafūa naudasūtrahpe no 25 kap. lihdū 1 rublim ūdr. pehz noūazijumeem eefūh § 17, waj wiņi pakriht, ja it pawiūam nabagi, areūta waj meeūas ūtrahpei. Bet ja potejamee zaur ūlimibu ir aiūkaweti, ūewi liūtees apluhtot, kad un tur noūazitū, tad daftereem un atūihteem baūu-potetajeem taū jadara ūinamū un uš wiņu pagehreūchanu apluhtōchanahm janoteef wehlaūi, jo zitatadi rewafzineereteē newar dabuht ūawas rewafzinazijas sihmes. Bet taħdeem, ūas no rewafzinazijas pawiūam atrauūahū, waj teef atrauti, kaūram jamafūa naudasūtrahpe no 25 kap. lihdū 1 rublim pehz 17. § noūazijumeem un rewafzinazija wehlaūi iūdarama.

13. Pagasta teefahm preeūūh gada wajadibūas jatur alaūh gatawas drukataū rewafzinazijas-sihmes, ūo dafteri waj atūihteē baūu-potetaji ar ūawu roūu iūpilda. ūcho sihmju drukaūchanas maūa no pagasta teefahm ja-iūdala uš peederigeem pagasteem pehz pagastu loūekli mantas buhūchanahm. Par it-kaūru rewafzinaziju un rewafzinazijas sihmes iūraūūiūchanu uš ūemehm jamafūa dafterim waj atūiūtam baūu-potetajam peeūpadi'mit kap. ūdr. no pagasta laħdes, ūa aiūnehmums preeūūh peederigeem pagasta loūekkeem, un par ūhiūs alġas atmaūaūchanu galwo wiūs pagastū kopā. Bet pagastu teefahm, lai aiūnehmums pagasta laħdei ūuhtu atmaūfats, taū ja-iūdala uš kaūru loūekli pehz wiņa mantas buhūchanahm. Bet kaūram, ūas dūiħwo pilūehtās un meestōs, ūa ari kaūram, ūas dūiħwo krona un priwatmuiūūas un wiħmēs un nepeeder pee taħm kaħrtahm, ūas nodoūchanas maūa un naw padotū apafūh pagastu teefahm, jamafūa paūcham par rewafzinaziju un rewafzinazijas apleezinaūchanu dafterim waj atūiūtam baūu-potetajam peeūpadi'mit kap. ūdr. un beū tam par rewafzinazijas sihmes drufu weens kap. ūdr. un tiūai taħdi ir atūwabinami, toū 15 kap. ūdr. maūat, ūas peeneūs leeziūas, ūa nebuht neūpeħj maūat. Bet paūcheem daftereem un atūihteem baūu-potetajeem jatur pee ūewiūs deesġan daudi drukatu rewafzinazijas sihmju gatawas preeūūh rewafzinazijahm pilūehtās un meestōs un preeūūh-tahm perūonahm, ūas dūiħwo krona un priwatmuiūūas un wiħmēs un tur uš dūiħwi apmetuūchahū, bet nepeeder pee nodoūchanas maūadamahm kaħrtahm un naw padotas pagasta-teefahm.

§ 14. Krona- un priwat-muiūūu waldehm un muiūūu-polizejahm un krona- un priwat-wiħmju-waldehm un polizejahm peekriht, ušraudūibu un paħraudūibu weūt par to ziħweūu rewafzinazijahm, ūas paūūas krona un priwatmuiūūas un wiħmēs dūiħwodami, waj turpat kaħdu paūūahwigu weetu turedami, nepeeder pee nodoūchanas maūadamahm kaħrtahm un naw padoti pagastu teefahm; wiħahm ja-atbild, ja rewafzinazija pee taħdeem laudiħm naw iħūtenā laiūa notifuūe un jamafūa, kad tā atġadahū, taħū ūtrahpeū, ūas par taħdahm noūaweūchanahm noūazitaū, ari kaūra gada galā jaūaūino peederigahm pilūteefahm, waj krona- un priwatmuiūūas no minetahm kaħrtahm kaħdi laudiū dūiħwo, ūas no 12. lihdū 18. gadam wezi, un ūuri no teem naw rewafzineereti. Pilūteefahm tad japeeūuhta peederigeem daftereem un atūihteem baūu-potetajeem wiūu wehlaūais lihdū 1. maijam kaūrā gadā ūaraūūti, ūurōs pee waħrda peeūaukti tee taņiū muiūūas un wiħmēs dūiħwodami, pee ūemneeku pagasta nepeederigi laudiū, ūas wehū naw rewafzineereti, lai ūuhtu par to ġahdatū, ūas pehz ūhiūs iūūtrukzijas wajadsiġs. Pilūehtās un meestōs polizejahm, polizejas dariūchanas paħriwaldoūcheem pilūehtu raħūtloūekkeem un meestu preeūūhneekuem jawed ušraudūiba pee to ūauūūu rewafzinazijas, ūas turpat dūiħwodami nepeeder pee nodoūchanas maūadamahm kaħrtahm, un wiņu uūaiūinaūchanm jaūlausa uš weetas un beū pretirunaūchanas, jo zitatadi wainigee kriht noūazitaū ūtrahpēs un teef peeūpeesti, ūawu peenahūumu iūdarit.

§ 15. Daftereem un atūihteem potetajeem pawaūari un waūarā, baūu-poteūchanas un rewafzinazijas laiūa, ari wehū ziū eeppeħjams jaħuħūo pehz teem, ūas ġadu preeūūh tam, baūu-poteūchanas laiūa, rewafzi-

neereti, un jameſſe ſaklauſchinat waj un zif tahti tee rewafzinazijas-grahmatās eerakſtitee laudis palſiſchi paſargati no iſtahm zilweſu baſahm un wehja-baſahm.

§ 16. Sweſchu gubernu laudihm un Kurfemē dſihwodameem ahrſemneekēem, ja tee naw rewafzineereti, gada pahrraudſichanās zeefchi peekodinajams, ſa, ja wini ſeſchu mehneſchu laiſā nebuhs likuſchees rewafzineereti, wineem par ſatru nerewafzineeretu zilweſu, ſā § 17 noſaka, jamakſā ſtrahpe no 25 kap. lihds weenam rublim. Tahm waldehm un teem amata-wihreem, ſam uſdots, ahrſemneekēem paſes un leezibas ſihmes (Legitimationen) iſdot un to zilweſu paſes pahrluhſot, ſas iſ zitahm gubernahm Kurfemē dſihwo, pirmo reiſ paſes iſdodot waj pahrluhſojot japeeteiz teem zilweſeem, ſas lihds 18. dſihwibas gadam naw rewafzineereti, ſa wineem pehz ſeſcheem mehneſcheem pee nahſoſchās paſes apmainiſchanas waj leezibas ſihmes atjaunoſchanas japeeneſs rewafzinazijas ſihmes, ja nē, tad wineem buhs jamakſā pehz § 17 par iſſatru nerewafzineeretu zilweſu ſtrahpe no 25 kap. lihds weenam rublim un beſ tam rewafzinazija wehſak jaſeek iſdarit.

§ 17. Wiſas zaur ſcho inſtrukziju noſazitas ſtrahpes no 25 kap. lihds weenam rublim, it pehz waijadſibas, janofaka no ſemneeku pagastu teeſahm, no polizejas dariſchanas pahrwaldofcheem pilſehtu rahtslojekēem, no meeſtu preekſhneekēem, no polizejahm un pilſteeſahm, pee ſam ja-eewehro wainigo leelaka waj maſaka waina un winu mantas buhſchanas. Schihs ſtrahpes japeedſen un pehz ſtrahpes maſkataja peederibas un tizibas ja-eemakſā par labu ſemneeku pagastu nabageem, meeſtu nabageem, waj pilſehtu nabagu eeſtahdehm un muuſchu un widmju nabageem, un ja-iſleeto tiſ ween preekſch ſcha noluhſa. Kad nabadſiba peerahdita, tad ir atkauts, wainigeem naudas ſtrahpes weeta uſlikt areſtu waj, ſā kur iſdarams, meeſas ſtrahpi.

§ 18. Katrā gadā, wiſu wehſakais lihds 30. nowembrim, ſatram dakterim waj atſihtam potetajam ja-eeſuhſa ſawa apgabala aprinkā-dakterim pahrkats par tanī gadā iſdaritahm rewafzinazijahm pehz ſchē peekliktā ſchemata Litt. C. Kad ſahds daktērs waj baſu-potetajs daſchaddōs aprinkōs rewafzineerē, tad winam ſatram ſewiſchſka aprinkā dakterim ja-eeſneeds ſarakſts par katrā aprinkā iſdaritu rewafzinaziju.

§ 19. Aprinku daktereem jaſaſtahda iſ dakteru un baſu-potetaju ſewiſchkeem pahrkateem wiſpahrigi jeb general-rewafzinazijas pahrkati un tee, lihds ar ſaweem medico-topografiſkeem ſinojumeem, katra gada dezembra mehneſcha pirmās deenās ja-eeſneeds Kurfemes dakteru teeſai. Bet dakteru teeſai aprinku dakteru pahrkati ja-iſleeto ſawā gada-pahrkatā preekſch dakteru departementa un preekſch Kurfemes gubernatora, tā ſā ari preekſch ſinoſchanas Kurfemes gubernas-baſu-poteſchanas-komitejai.

§ 20. Daktereem un atſihiteem baſu-potetajeem, zif eepēhjams, jabuht uſmanigeem un jagahdā, ſa wineem katrā laiſā ir deefgan leels krahjums no labas, glaſhes-truhbinās uſglabatas potes preekſch paſchi waijadſibas, un ſa beſ tam wehſ wiſpahrigas poteſchanas laiſā waretu peederigeem aprinku-daktereem peefuhtit daſchas mata-truhbinas ar friſchu poti. Schihs aiſſuhtſichana Kurfemes dakteru-teeſai peekriht aprinku-daktereem.

Schemats.

Rewafzinazijas ſihme N

preekſch
tani

18

gadus wezs, iſrakſtita
no

No zitreiseja Baltijas Generalgubernatora apstiprinati 4. aprīlī 1870 Nr. 928.

Likumī

par zeku uzturēšanu un rewideerēšanu Kurzemes guberņā.

A. Wispahrīgi nosacijumi.

§ 1. Zekus taīsit un uzkopt Kurzemē peekriht krona- un privat-muiščahm, kuru robeščas peecet pee zeka.

Kurzemes (promingēs) likumu III. grahmataš art. 1005, peelikums.

§ 2. Pati ta zeka-taiščahana, kà klaušiba, kas jaišpilda ar darbeem un ko ar naudu newar atlihdšinat, turklaht wišu materialu (t. i. wišas leetas, kas tiš pee zeka-taiščahanaš waijadšigās) peeweščahana un leezeneeku šteleščahana peekriht pagašteem un ir no iškatra šaimneeka uš ta winam eerahdita zeka-gabala ja-išpilda.

§ 3. Muiščahm jadod wiš waijadšigš materials preešč zeku-, tiltu-, ploštu-, šlandu-, robešču-, zeka- un weršju-štabu-, šneega-maščinu u. t. j. pr. taiščahanaš un uškopščahanaš, ja-ašmašā amatneekēem, kuri pee teem daščadeem darbeem, uš ko šaimneeki leezeneekus dewušči, buhtu waijadšigi un janešs wišas tahš išdoščahanaš, kas tur zeltos par elješpehrwi, dšelsi u. t. j. pr.

Waišts-lik. IV. grahm. prestandu lik. art. 191—199.

Waišts-lik. XII. grahm. zeku lik. art. 752—788.

Senata ufašš no 5. febr. 1863.

§ 4. Zeka-gabalus starp šaimneekēem muiščas-apgabala iškalt, peekriht šapulzetami pagašta weetneeku pulkam. Kur tee zeka gabali zaur pirkščahanaš- jeb ziteem no teešahm apstiprinatēem kontrahteem jau uš wišeem laišeem eerahditi un nolikti, jeb ziti atkal pehž likumeem no zeka-taiščahanaš atšwabinati, tur wišs paleef pee weža kà bijis.

Baltijas gubernu pagašta likumi no 19. febr. 1866 § 19, punkte i.

§ 5. Meešti, deht to zeku, kas zaur wineem wed, ušluškojami kà peederigas dakaš to muišču, uš kuru robeščahm tee ir.

§ 6. Kad leelas išdoščahanaš zeltos tahdus leelus tiltus, reneš un dambjus taišot un labi ušturot, kas winu leeluma deht, jeb ari leelu ušdens-pluhdu un zitu teem lihdšigu notikumu labad, jeb ari tahš šoti nederigas semeš-gruntes pehž ihpašči škunšigi un prahtigi buhtu jadara, tad to buhs išwest uš gubernas prestandu reškinumu, bet ne zitadi, kà iškattru reiši no ihpaščas semeš-prestandu teešas-šapulzes par to leetu protokolōš buhs nošpreests.

Senata ufašš no 15. janwara 1861 Nr. 2532 un no 10. janwara 1869 Nr. 919.

Wiššauštati apstiprinats Waiššapadomeš špreedums no 29. oktobra 1864.

Geššleetu Ministera žirtulers no 7. maja 1865 Nr. 1873.

§ 7. Pagašta wezakeem un preeščneekēem peenahkaš ušluškot, ka tee no pagašta kopjami zeki, tilti, dambji, tahš pahrzekamaš weetas un zitas tahdas eekrites pehž kahtas teeš koptas; turpretim peederigai muiščas-polizejai atkal peekriht ušluškot, ka pagašta wezaši un preeščneeki ščinis leetas wišu pehž kahtas un likumeem špreešč un iškara.

Baltijas gubernu pagašta likumi no 19. februara 1866 § 19, punkte i, § 20, punkte i, § 37, punkte d.

§ 8. Grants, šmiltis un zitas tahdas pee zeka-taiščahanaš waijadšigās un bruškejamas leetas, žit tuwās weetas ween war, eerahdamas, it ihpašči tahš muiščas robeščas, zaur kuru zekšch wed. Det ja tahdas leetas (materials) ne-atrastos tahš muiščas tuwumā, kurai peenahkaš šcho zeku ušturet, — tad ari zitu muišču robeščas winas eerahdamas.

§ 9. Kad pee tam zeltos kahdas strihdibas un pahrstafichanahs zaur preefchraftu nefaprafchanu, jeb kahda atlihdsinafchana taptu pagehreta, tad to buhs nobeigt zaur ifschlihreju-teefu (Schiedsgericht), kura apafsch pilskunga preefchfehdeschanas no pretineefem pafcheem top ifwehleta.

§ 10. Zefu, kas jaw eebraults, zitadi riftet un pawifam jaunus zekus taifit tif tad brihw, kad uf peederigas pilsteefas preefchliifchannu gubernas Pahrwalde to buhs atwehlejufti un apftiprinajufti.

§ 11. Wifit zefi, kas weza zefu-lifumu grahmata daschadi top nofaukti, proti par pafes-zekeem, par zekeem, kur fara fpehfam ja-eet, par leelzeleem, basnizas-zekeem u. t. j. pr., top eedaliti trijas fchiras. Pee pirmas fchiras peeder wifit tee zefi, kas ifgadus fataifami un rewideerejami; pee otrās fchiras top peeftaititi wifit tee zefi, kas if otru gadu fataifami un rewideerejami; pee treschās fchiras beidjot wifit ziti semes-zefi.

Zefu-lifumi no 26. junija 1801 § 2.

§ 12. Nofpreest, kurai fchirai fcho waj to zefu buhs peeftaitit, ka aribjan zekus pehz fchahm fchirahm pahrfaukt, peeftiht uf pilsteefas preefchliifchannu gubernas Pahrwaldei.

Peejihmejumš. Kad fchee lifumi par zefu ufturefchannu un rewideerefchannu jau buhs iffludinati un pehz teem jadara, tad to zefu pirmā eedalifchana pehz fchahm trim fchirahm noteel zaur ihpafchahm aprinka-komifijahm, kurahm par preefchfehdetaju aprinka muifchneeku-marfchals un pee kuras peeder pilsteefas lozekfi, aprinka-teefas semneeku peefehdetajs un gubernas-waj aprinka mehrneeks. Winu zefu-eedalifchana no gubernas Pahrwaldes top apftiprinata. Schai aprinka-komifijai brihw, kur muifchas-apgabalā zelus eedala, if reifes ari peenemt fflaht peederigu muifchas-gruntskunga un pagafta wezafō.

§ 13. Tahs treschās fchiras zefi tif tā ufturami, ka pa wineem war brault. Par to un dehl fcho zefu fataififchanas fchahdi nofajijumi wehra leekami: 1) tee zefi nedrihfst fchaurati buht ne ka 18 pehdas; 2) uf zeta nedrihfst buht zaurumi, no uhdens iffalotas bedres, dšilas grawas, afmini waj leeli fofagabali; 3) wifseem tilteem wajaga labeem buht; 4) semās un purwainās weetās wajaga grahwjeem un fanaleem buht, kas uhdeni nowed, un 5) bailigās weetās wajaga fflandahm (lehnehm) buht. Zebfchu fchee zefi netop ifgadus ihpafchi rewideereti, tad tomehr semes-polizejai par teem ja-ufrauga un kad tai kahda nefahrtiba top peemelbeta, tad winai to buhs ifmeklet un pawehlet, ka top fataifits.

Pirmās un otrās fchiras zefi taifami un ufturami pehz tahdeem lifumeem, kas te nahtot top iffludinati:

B. Lifumi par tahdu zefu taififchannu un ufturefchannu, kas pee pirmās un otrās fchiras peeder.

§ 14. Muifchas-gruntskungs pee laifa eerahda wifu pee zeta-taififchanas wajadfigu materialu, proti granti, fmiltis, fokus, fafchines (fchagaru-fuhlichus) u. t. j. pr.; pagafts turpretim pee laifa wifu materialu peewed un ftele wajadfigu fflaitli darbineeku un leezeneeeku.

§ 15. Kofu-materials, kas wajadfigs preefch tiltu-, ploftu-, fflandu-, werftju-ftabu u. t. j. pr. jaun-jeb fataififchanas uf krona-muifchu zekeem, eerahdams krona mefchōs un zif tā buhtu wajadfigs, tas papreefch top nofpreefts no pilsteefas un krona mefchakunga, kas tanī apgabala. Pee tam fmalfti ja-ijrehkina un ja-ufdob proti, ihpafchi preefch iflatra aprinka, tif pat, zif leels tas kofu-materiala fflaitlis, kas wajadfigs, ka ari zif kronim buhtu jamafā, kad kofu-materiala weetā dotu fflaidru naudu. Tur-flaht ari tuhliit fflaidri ja-ifteiz, preefch kura zeta ihpafchi, zif kofu jeb fcho weeta, zif naudas kronim uf to buhtu jadob. Schis aprehkinafchanas-rulis ar pilskunga ka ari ar mefcha-kunga apafchraftu pehz lifumeem noliktā terminā pee tahs ihpafchas semes-preftandu-teefas fapulzes eefuhtams, kura fcho ruli ar fawu fpreedumu domehau-waldibai peefuhta, lai fchi atfal to leetu tahlafti ifweftu.

Geftchleetu Miniftera zirkulers no 9. februara 1869 Nr. 23.

§ 16. Top noliktis, ka to jauntaisamo zēlu wismasakam platumam waijaga buhē:
 pee zekeem no pirmās šķiras 24 pehdas un
 pee zekeem no otrās šķiras 21 pehda.

§ 17. Tahdu zēlu platumis, kas jau eebraukti, paleef pa wejam, ja ihpašas waijadsības deht
 wiņšch nebuhtu pahrtaišams.

§ 18. Uš abejahm zēlu-pušeim grahwji 3 pehdu platumā rokami, un tikai tad ween ne, kad zēšch
 smiltainā weetā waj kad tee semes-gruntes deht nebuhtu waijadsigi. Semās un slapjās weetās turklahst
 ari wehl zaur zēlu jaleef renes, un fur waijadsigs jataiša un jawell ihpašchi grahwji, kas uhdēni no zēla
 šahniiski nōwed.

§ 19. Zeijās un purwainās weetās zēšch dambja kahrtā uš fashinehm (šhagaru-kuhlischeem) top
 pa-augstinats, kas ņeeti it ihpašchi no fila, mešha sareem jeb kadiku (pa-egtu) šhagareem, un tad
 apberts ar labi šausu semi, jeb smiltihm, kas wišs tik zeeti un stipri peestampajams, ka grants-behr-
 šhamir war isturet. Aisleegets iraid isplahit tahdus šhagarns, kas naw fashinēs (kuhlischs) ņeeti.

§ 20. Zēfi, kas zaur smiltainu semi wed, top uškopti (šataišami) ar wahmerineem. Wahwerini
 weenu pehdu augstumā par wiša zēla platumu isplahitjami un kad labi peestampati, ar labu grants-
 kahrtu apberami.

§ 21. Preešch zēla-taišichanas waijadsigu granti, ja tik to ween eespehi, ņeemas-zēla buhs peewešt
 un kaudjēs waj waluēs šabert pa wiša zēla garumu un it tuwu pee grahwja, bet tik weenā
 zēla-puše.

§ 22. Grants un wišs žits materials tikdaus peewedams, žif peh; tahs semes-grunts un žitahm
 waijadsibahm wismasaki waijadsigs, ka zēšch arweenu buhtu labi branžams.

§ 23. Grants top islaiša, kad zēlu-rewidents (pahrraudsitajs) to pawehlēhs, ihpašchi tad, kad waj
 peh; tahs semes-gruntes, waj peh; ka laika, waj peh; žitahm leetahm israhdišēs par wisderigaku. Kad
 nelaišā granti islaišch, tad ne tikai materialu aplam un wetti ishehre, bet zēlu ari wehl dara šlittaku ne
 ka labaku.

§ 24. Uš gataweem ar granti apberteem zekeem no grahwjeem semi usmešt top aisleegets. Uš
 tahdeem zekeem, kas mahlu semē, bedres un grawas nolihdšinat tik ir brihw šausā laikā un kad seme jau
 pawišam isšuwusi.

§ 25. Zēfi tā apberami, ka tee widū drusjin augstati, ne ka malās.

§ 26. Pee krasfeem, tapat ari uš dambjeem no šēšchi pehdu augstuma, zēla-malās šlanās buhs
 taišit 3 pehdas augstas.

§ 27. Uš zekeem buhs nolihdšinat zelmus, šaknes, zaurunius, bedres, uhdenšgrawas, grawas un
 afminius, kas diwi zēlas augstati par zēlu.

§ 28. Lai uhdenš waretu zaurtezet, fur waijaga, šēšchrsam par zēlu pahri uš afmina pamateem
 buhs taišit fokā waj afmina-renes. Tahdas renes top apbehtas ar to preešch zēla-šataišichanas noliktu
 materialu lihdsigā augstumā ar pašchu to zēlu.

§ 29. Kad zēšch eet zaur mešchu un krahmeem, tad uš zēla abahm pušeim uš 3 ašehm fokus buhs
 nožirst. Ar pilsteesas atwehleschanu tik tahdas weetas ween inēntas, fur zēšch eet zaur wehja-putinamu
 smilti, jeb fur it pawišam nebuhtu waijadsigs to mešchu nožirst. Pee zēla un zēla tuwumā šahditus
 fokus un fokū dahrsus nešahdā wišē nebuhs aistift un nožirst.

§ 30. Zekus ar šētahm (šhogeem), wahrteem un jēkshdahm žitahm tahdahm leetahm aistaitit, ir
 aisleegets.

§ 31. Seemā šlaijumās, fur zēšch ar ņueegu top aisptinats, to buhs apipraust ar meijahm no
 preešchu waj egles-šhujahm jeb ar žiteem tahdeem sareem. No wehja šadsihtas ņueega-šupenes tuhliť bes
 kaweschanahs buhs atšēšipelet, jeb notes-zēlu uštaitit, ka winahm waretu pabraukt garam.

§ 32. Kad loti daudz un pastahwigi sneegs ir snidzis, tad, lai sneegs taptu nogahsts un nolih-
dfinats, šaimneekem pehz noliktas kahrtas us tahs § 7 minetas usraugu-teefas pawehli, par zetu ar snee-
gamašhini buhs braukt, jeb to israkt.

§ 33. Par leelahm un masahm upehm tilti no stipreem balkeem top taisiti us afmina pamateem. Grahwju-
tilteem waijaga stipreem un drošcheem buht. Winaus buhs grihdot ar apzirsteem balkeem jeb ar stiprahm
4 lihds 6 zelu beesahm plankahm. Us tilta abahm pusehm waijaga buht waj afmina waj koka šlandahm.
Tilteem ari waijaga deesgan augsteem buht, ta ka pawasara jeb rudens uhdens-pluhdi labi war eet zauri
un no uhdens=straumes netaptu noplehsti. Tilti, kas wed jau pahr leelahm upehm un straumehm, top
taisiti ar muhra šahnu=pihlareem no afmineem, kureem par drošhibu wehl ledus=šchekhejus taifa preekschā.
Tilteem waijaga ar zetu weenā platumā buht, jeb kur tas nebuhtu, tur tahs tiltu=šlandas buhs paga-
rinat lihds zeta=platumam. Tilteem wismasaki 21 pehdu waijaga buht plateem. Kur us tilta usbrauz
un no tilta nobrauz, tur tai tilta=kantei waijaga buht eeslihpai us zetu, ka ar šcho nahk weenabi.

§ 34. Deem plostu=tilteem us uhdena wismasaki waijaga 3 afis plateem buht. Us abahm pusehm
waijaga 3 waj 4 pehdas augstahm šlandahm buht. Wini ja=grihdo ar 3 lihds 4 zelu beesem dehteem.
Krafts, no ka us tilta usbrauz, nedriht pa daudz stahws buht, bet šlihs un labā zeta=platumā un tā
taisits, ka, weena-alga waj uhdens uspluhst waj nokriht, arweenu buhtu labi brauzams.

§ 35. Plosti peld us laiwahm, barkeem waj šateeteem balkeem. Plostam us abahm pusehm waijaga
buht 3 lihds 4 pehdu augstahm šlandahm, preekschā un pakakā šlagbomim. Grihdot winus buhs ar
apzirsteem balkeem, jeb ar 3 waj 4 zelu beesem dehteem. Plosteem wismasaki waijaga 3 afis plateem
buht un pehz tahs upes platumā, 25 lihds 30 pehdu gareem. Tawwahm un šehdehm arween waijaga
labahm, derigahm un stiprahm buht.

§ 36. Par plostneekem tikai stiprus zilwekus war ušnemt, kas naw dšehreji. Šchee no semes-
polizejas dabuhu deht reišneeku labas un drošhas pahrzelschanas gruntigus preekschakstus un labu algu.
Plostneekem ari ja=atbild par iktatru nekahrtibu, kas pee plosta jeb pahrzelschanas atrastos.

§ 37. Par braukšanū par plostu=tiltu us uhdena jeb par plostu til tur jamakā, kur pehz līu-
meem apstiprinatā takš nolikts, zif jamakā. Pee pahrzelschanas=weetas buhs us abejahm pusehm eerak-
teem stabeem buht ar galdinu, us kura pa freewiski, wahziti un latwiski usrakstits zif jamakā un par ko.

§ 38. Us wiseem pirmās un otrās šchīras zeleeem waijaga koka=werstjūstabeem buht pehz apstipri-
nateem preekschaksteem taisiteem, kur ar leeleeem zipareem stahw usrakstits werstju=škaitlis. Werstju škaitlis
top usrakstits pehz tam, ka gubernas šimeschanas=kambaris (Zeichen=kammer) tos zekus liziš šmehtot
un aprakstīt. Kur zeki šchīrahš, tur us juhtas buhs uszelt šabus, us kureem waijaga usrakstītam buht,
us kureeni zeksch wed (zeta=rahditaji). Us iktatra aprinkā robešchahm waijaga robešchu=stabeem buht ar
galdineem us abahm pusehm, kur us katra galdina ar leeleeem burteem stahw usrakstits: Ta un ta robe-
šhas. Wisi šchee stabi pehz apstiprinata preekschaksta taisīmi.

C. Par zetu rewideerešanū.

§ 39. Pilsteesahm top ušdota ta wirsuštraudšiba par aprinkā=zeeem, ka par teem laba braukšana.
Šlgadus pirmās šchīras zekus rewideeret un it otru gadu tos tahs otrās šchīras, peetriht pilsteesas
ašeforeem. Kad ihpašhas rewideerešchanas wehl buhtu waijabšigas, tad to išdara tilpat ašefori, ka ari
peederigs pilskungs pats.

Kurfemes (prowinzes) līkumi I. grahmāt., art. 1371, 19. punkte.

§ 40. Zeki rewideerejami no 1. maija lihds 30. oktobrim, bet ja tas war notikt, tad buhs išnemt
to it nekawejamu šehšchanas, šeena= un labības=plauschanas=laiku. Šhpaschas zeta rewīšijas war išdarīt
iktatrā laikā.

§ 41. Zetu=rewidenteem pee laika, pirms rewideerešana wehl sahkušs — muišas-polizejam un pagasta=waldehm wajaga sinu dot, tad brauks zetuz rewideret. Šai sinai ne wehlai tā 3 deenas (3 reiš 24 stundas) pirms rewideerešana sahkušs wajaga buht klat.

§ 42. Tai laika, kad rewidents naht, pee iſſatra pagasta zeta=gabala wajaga preekſhā buht un gaidit peederiga pagasta wezakam un preekſhneekam; bet muišas-polizejam ſawus weetneekus wajaga noſtelet pee teem tilteem, preekſh kureem taiſſchanas-materials no muišas top dots.

43. Zeta=rewidenti par to laiku, kur wini brauz zetuz pahrraudſit, wed ihpaſchus protokolus, kureš eeraſta tā zetuz, ploſtus, pahrzela māš weetas, robeſchu-ſtabus, zeta-rahditajus, tiltus, ſklandas, werſtju-ſtabus, ſneega-maſchines u. t. j. pr. atraduſchi. Pehz pabeigtas rewijiſas wini protokolus leek pilsteefai preekſhā, lai, ja wajaga, taſlafi ta leeta taptu iſweſta un gubernas Pahrwaldi taptu uſdots, kas un tā pee zeta=rewijiſas tapa atraſts.

§ 44. Kad pee zeta rewideerešanas rewidenti ſahdu neſahrtibu jeb to nepareiſi ir atraduſchi, tad tee to uſdod teem klatbuhdameem pagasta-amata wiſreem un muišas-weetneekem un noleek terminu, lihds kurem laikam to neſahrtibu buhs ſataiſit, un to eeraſta protokolos. Kur jau leelata wajadſiba atraſtos, tur wini, kam peenahkušs, ſawus preekſchraſtus uſdod zaur rakſteem. Tai no tam pahrlleezi natos, waj ſchee preekſchraſti ari teekham ir iſpilditi, ihpaſchas rewijiſas noturamas, ja rahditos tā wajadſigas.

§ 45. Par atraſtahm neſahrtibahm ſrahpes-nauda pehz otrā puſē peelikta ſrahpes-pahrſkata, no paſcheem rewidenteem uſ weetas top noſpreekſta zaur to, ka teem peederigeem pagasta-amata wiſreem jeb muišas-weetneekem eedod ſrahpes-zedeles rokā pehz otrā puſē peelikta pahriſkata.

§ 46. Kad pee zetu, pahrzekamu weetu u. t. j. pr. uſturešanas neſahrtiba ir zehluſešs zaur wainahm, kuras tee, kam ta uſturešana peekriht, newareja nowehrſt, proti zaur ihpaſcheem dabas-notikumeem (uhdens-pluhdeem u. t. j. pr.), tad neſahdu ſrahpi nebuhs ſpreekſt, bet buhs terminu nolikt, lihds kurem laikam tai notikuſchaj apſahdeſchanai wajaga buht ſataiſitai.

§ 47. Suhdſibas par no zeta-rewidenteem uſliktahm ſrahpehm, tā ari wiſas zitas suhdſibas zeta taiſſchanas dehl, wiſwehlafi 14 deenu laika, ſkaitits no tahs uſlikšanas-deenas, pee peederigas pilsteefas uſdodamas. Kad ſchis termins top noſamets, tad uſlikta ſrahpe pehz ſikumeem paleek ſpehā un jazeekſch.

Bet suhdſibas par pilsteefas ſpreedumeem, kas ſchins leetas tapa ſpreekſti, wiſwehlafi 4 nedeku laika pee gubernas Pahrwaldes uſdodamas. Kad ſchini termina netop eesuhdssets, tad pilsteefas ſpreedums pehz ſikumeem paleek ſpehā un jazeekſch.

§ 48. Par ſawahm rewijiſas-braukſchanahm zeta-rewidenti dabuhn Iones peelikſchanu no riterſchaf-tes-kaſes, eekſch kuras wiſas pee zeta-rewideerešanas noſpreekſtas un eedſihtas ſrahpes-nandas top eemaſ-fatas. Reſkinumu par to wed riterſchaf-tes-kaſe, kura ari to ſrahpes-zedeku blankatus leek taiſit un pilsteefahm peekuhta.

Senata ukaſs no 9. marta 1837 Nr. 19497.

Peelikums. Šcho likumu §§ 45 — 48 titai lihds tam laikam ween, kamehr meera-kunga teefas (Friedensrichter-Institutionen) buhs eewesſus, Kurfemes gubernā paleek ſpehā.

Š ſ ſ k a i d r o j u m s.

1) Kad muišas waldes un pagastu waldes ſawus peenahkumus pee zetu un tiltu zc. uſturešanas, kas winahm pehz ſikuma uſlikti, neiſpiiba waj pawiſam leebſahs pildit, kaut jo pilsteefa winahm to darit pawehlejuſt, tad tahdas pildſichanas jeb noſametas zeta zc. taiſſchanas, latru reiſ uſ pilsteefas ſpreedumu, kam iſhā laika janoteek, jaiſbara uſ wainigās muišas waj pagasta waldes reſkinumu.

2) Muišas waldehm un pagasta waldehm, kas pret pawehli, pehz kuras winahm uſlikts zetuz, tiltus zc. taiſit, suhdſibu wed, tomehr tee winahm pehz ſenateem noſazijumeem eerahditi zeti bes kawelleem jauſtura un winahm ne uſ ſahdu wiſhi nam teeſibas, to winahm uſdoto zeta taiſſchanu til ilgi kawet, lihds uſ winahm suhdſibahm buhsſot iſſpreekſt.

(Kurfemes gubernas Pahrwaldes zirkulers no 18. junija 1871 Nr. 1101).

Peeskumi pee šho likumu § 45.

a) Bahrsats, kas israhda, ka pee zelu rewideerešanas strahpesnauda usleekama.

- 1) Par tahm pahri par 3 zelu dšitahm hedrehm, par iffatreem 3 zelem jamakšā pa . . . rub. 10 kap.
- 2) Par tahm pahri par 2 zelu dšitahm grawahm zeetā waj mahlu-semē, par iffatru . . . 2
- 3) Par afmineem, kas uš zela stahw pahri par 2 zelem, par iffatru zelu augstuma . . . 5
- 4) Par šaknehm un zelmeehm, kas par zelu stahw pahri par 2 zelem, par iffatru zelu . . . 5
- 5) Kad zekšch top atrasts par šchauru, par iffatru aši garuma . . . 2
- 6) Kad naw deesgan grants un wahweriau peewests un uš zela ušbehrtš, par iffatru . . . 25
- 7) Kad grahwju pamisam truhšt jeb tee naw uškopti, par iffatru aši zela . . . 2
- 8) Par renehm un tilteem, kas naw pehz preekšchakšta, fur un kà wajaga, taifiti un . . . 5
- 9) Par iffatru ploštu, kas pret preekšchakštu nekahrtigi taifits un tamdeht ar winu . . . 10
- 10) Par iffatru šchahdign un nederigū tauwu un šchdi jamakšā pa . . . 6
- 11) Par to, kad pee tilteem un plosteem, par fureem šahda makšachana, naw islikta . . . 3
- 12) Par katru werstes, zela un robešchā-stabu, kas truhšt . . . 1
- 13) Kad šchee štabi nekahrtigi top tureti, proti, ar elses-pehrmi naw nopehrweti, šapu- . . . 30
- 14) Kad pee tilteem, frasteem, kalnu-grawahm (Schluchten) u. t. j. pr. truhšt šchandu, . . . 1
- 15) Par šchahdigahm šchandahm par iffatru aši garuma jamakšā . . . 30

Peesihmejums 1. Kad zela nekahrtiba pehz zela-revidenta eerahdišanasā naw pee laita šataifita, tad pirmo reiši diwahrtiga, otrureiši šchetkahrtiga strahpe top uslikta.

Peesihmejums 2. Strahpes-nauda, kas iffatram pret šho likumu wainigam usleekama, ifreifas nedrihšt leelaka buht par 25 rubkeem.

Meera-šunga strahpes-likumu grahamata § 69.

b) Strahpes-zedelu preekšchakšts pee zela-rewideerešanas.

Par to strahpe tapa uslikta.	Zit ta zela strah- pes-nauda istaiša.		Lihdi furam terminam strahpes-naudai wajaga buht eemakšatai.	Lihdi furam terminam tai wainai un nekahrtibai wajaga buht šataifitai.
	rub.	kap.		
(Tē šmalķi un pilnigi buhs usfi- met to, uš zela atrastu wainu un nekahrtibu, proti furā meetā, pee fura tilta u. t. j. pr. kà ari pehz furas aprehkinašanas strahpe šluwa uslikta.				

Par nošpreestū strahpi 14 deemu laika pee pilsteefas war šuhdsjet. Zitadi šchis špreedums pehz liku-
meem paleef pilnā špehta. Zeta strahpes-nauda top pee pilsteefas eemakšata un eedšhita.

Uf originala ſtahw no Keiſerifkas Majeſtetes Wiſſaugſtatas rokas rakſtits:

„Tam buhs tā buht.“

Barſtoje Selo, tanī 25tā jūnijā 1867.

Likumi

par ehfu apdroſčinaſchamu uſ lauķeem, katrā gubernā ſawā ſtarpā, tanīs gubernās, kūrās tee 1. janwarī 1864 Wiſſaugſtati apſtiprinati likumi par ſemes-eeſtahdehm wehl naw ſpehķā zelti.

1) Tanīs gubernās, kūrās tee 1. janwarī 1864 Wiſſaugſtati apſtiprinati likumi par ſemes eeſtahdehm naw ſpehķā zelti, teeſ eezelta no wiſeem iſpildama ehfu apdroſčinaſchana pret uguns breeſmahm uſ lauķeem, katrā gubernā ſawā ſtarpā, pehķ teem ſchinīs likumōs doteem noſazijumeem.

I. Rā ſawſtarpigas aſekuranzes leetas wadamas.

2) Pahrľuſkoſchana par wiſahm ſchihs aſekuranzes leetahm ſaweenojahs eefſchleetu miniſterijā, it ihpaſchi eķonomijas departementā.

3) Tahſweetas walbiſchana par ſawſtarpigu aſekuranzi katraſ gubernās robeſchās, teeſ gubernās komiſijahm par ſemneeku leetahm uſtizeta, bet kūr ſchahdu komiſiju naw — kūr gubernās Pahrwaldehm.

4) Lai waretu to 3. art. minetu teeſu uſtureſchanaſ naudu pawairot, tad top par ſawſtarpigas aſekuranzes leetu iſpildbiſchana preeſch pirmajeem trim gadeem no aſekuranzes eemaſſaſchanahm pehķ eefſchleetu Miniſtera atſiſchanaſ naudas ſuma nolikta, bet ne leelaka kā pa 1500 rubķeem iſgada, kaſ pehķ gubernās eeſtahdes pawehľeſchanaſ ir jaiſdob. Pehķ tam Miniſters preeſch minetu triju gadu noteķeſchanaſ Walſtſpadomei eeſneedſ projektu par gubernās aſekuranzes walbiſchanaſ kanzelejaſ loķeku ſkaitlu un minu lones leelumu.

5) Iſpildidama darboſchanahs uſ weetas teeſ pehķ ſcho likumu preeſchraſteem un pehķ eefſchleetu miniſterijaſ inſtrukzijaſ pagaſta waldehm uſdota, apaſch wiſtumaſas meera-teeſneſchu (мировыхъ посредниковъ), jeb, kūr ſchahdu nebuhtu, — apaſch tahſweetas polizejaſ preeſchneeka uſľuſkoſchanaſ un eeraſbiſchanaſ.

Peeſiħmejumſ. Uſ ſchahdu grunti un it wiſas zitās ſchinīs likumōs minetās leetās teeſ meera-teeſneſchu iſdarbiſchanaſ, kūr ſchahdu teeſneſchu naw, no tahſweetas aprinkā-polizejaſ preeſchneeka wehrā nemtas.

II. Rahdas leetas apdroſchinajamas.

6) Apaſch ſawſtarpigas aſekuranzes, no kuras atrautees newar, ſtahw wiſas tahſ gubernās aprinkōs buhdamas kauſchu un draudschu ehkaſ, kaſ peeder: a) zilweķeem no ſemneeku kaħrtas, b) pawiſam jeb uſ kaħdu laiku atlaiſteem ſemas kaħrtas kara-wiħreem, kaſ aprinkōs uſmetuſchees, un c) teem zeemōs (ķahďſchās) un tahďdōs meeſtōs, kam naw pilķehtu eeſtahdes, dſiħwodameem birgereem.

7) Atſwabinatas no obligatoriſkas apdroſčinaſchanaſ pee gubernās aſekuranzes eetaiſehm ir tahſ no tahm preeſchjeā art. minetahm ehķahm, kaſ pee zitahm uguns aſekuranzes eetaiſehm naw par maſaku nandu apdroſchinatas ne kā taſ 21. art. ir preeſchraſtits.

III. Rahdā wiħſe un pehķ rahdas kaħrtas ehkaſ pee aſekuranzes japeenem.

8) Katrā pagaſtā tahſweetas pagaſta walde ſaraſta paħrſkatu par tahm ehķahm, kaſ obligatoriſki jeb bez atrauſchanahs ja-apdroſchina. Paħrſkata ſchemats un rahdā wiħſe paħrſkats jaſaraſta, teeſ nolikts zaur inſtrukziju no eefſchleetu Miniſtera.

9) Preefšhejâ artikeli mineti ašefuranžes pahršfati teef it pa trim gadeem oktobra mehnefi šarašftiti.

10) Ehčas, kas no jauna teef ušbuhwetas, ir ašefuranžes pahršfatōs pehžat zaur peelikuma artikeli janwara mehnefi tanî pehž ušbuhweššanas nahtdamâ gadâ ja-eerašfta.

Peešihmejums. Ašefuranžes pahršfatu drukati blankati teef apgahdati uš ašefuranžes eemašfa-ššanu rehšinumu, no gubernas eestahdes, kas šawstarpigas ašefuranžes walba. Waijadsigs ešemplaru škaitš katrai draudsei teef peešuhšits.

11) Ašefuranžes pahršfatu šarašftot pagašta walde jautâ ehšu turetajus: waj wiini wehlahš, lai wiinu ehčas pehž art. 12—17 ihpašchi takseerē, jeb ar to 21. art. noliktu takseereššanu preefšch wišem (Normal-Taxation) ir ar meeru. Dabuta atbilde teef pahršfatâ peešihmeta.

12) Kad kašdas apdroščinajamas ehčas turetajš ihpašchu takseereššanu wehlahš, tad šchi teef šchahdâ wihe (13tais un tee tad nahtdami art.) no pagašta-wežakâ, kopâ ar weenu pagašta preefšchneeku un 6—12 uštizibas wiheem išdarita, no kureem puše teef no ta zeema jeb meesta šaudihm išwehleta, kura ta takseerejama ehka ir, bet tee ziti no kaimiņu zeemeem teef ušžinati.

Peešihmejums. Tahdās weetās, kur naw paleekamu uštizibas wihru, šchee it ihpašchi preefšch tahm šche preefšchraštitahtam ehšu takseereššanahm teef išwehleti.

13) Par takseerejamu ehšu teef šarašfts ušnems ušdodot pee tam, žif wiina tahlu ir no zitahtm ehkahm, tâ kâ ari, kašdas šchihs ehčas ir un preefšch kam wiinas der.

14) Katra ehka teef ihpašchi takseereta, pee kam wišas weenâ šaimneezibâ buhdamas ehčas, proti nams ar wišahm zitahtm mašakahm ehkahm, kâ weena pate ehka teef rehšinats; bet tahdās ehčas, kas atšchirtās mahjās (уцадьба) ir, ja wiinas ari weenam un tam pašcham žilwekam peeder, teef ihpašchi atšchirtas preefšch apdroščinaššanas peenemtas.

Peešihmejums. Birtis, šmehdes un ar uguni strahdadami fabriki un amata eeriktes preefšch apdroščinaššanas neteef peenemtas.

15) Ehčas takseerešana teef pehž wiinas pateefigas wehrtibas išdarita, pehž teem tai weetâ paštah-we dameem buhweš materialu tirgeem.

16) Par šarašftu, takseereššanu un to pehž šchihs takseereššanas pehž 21. art. aprehšinajamu ašefuranžes naudu teef prototols ušnems, ar pee takseereššanas klahthijušchu žilweku (art. 12) parafsteem, proti: pagašta wežaka, pagašta preefšchneeka, uštizibas wihru un ta, kam ehka peeder.

17) Ta tanî preefšhejōš art. preefšchraštita wihe išdarita ašefuranžes naudas nolikšana ir wišgaliga, bez ween tad: a) kad takseeretaji naw bijušchi weenâ prahtâ un pee tam naw bijis balšu wai-rafumis no wišmašakais $\frac{2}{3}$ wišu špredeju, un b) ja tas, kam ehka peeder, pret pa daudš ņemu ehčas takseereššanu preti runâ. Ja tâ noteef, tad šchi leeta teef no meera išchkihreja-teešnešcha išmekleta un wišgaligi nošpreesta.

18) Pehž pahršfata wišgaligas šagatawoššanas (art. 8) teef weens pahršfata ešemplars pee meera išchkihššanas teešnešcha eefneegts, kas wiinu gubernas komšijai nošuhša, bet otrs ešemplars teef pagašta walbē glabats.

19) Ja apdrošchinata ehka no ta, kam wiina lihdi šchim peedereja, naht zita kašda rokās, tad uš jauno ehčas turetaju ari pahreet wišas rektes, peenahkumi un išpildijumi, kas šihmejahš uš ašefuranži.

20) Tahdu pahrbuhweššanu, kas kašdas pahri par to 21. art. noliktu mehru takseeretas ehčas wehrtibu waretu pamašinat, buhs tam, kam ehka peeder, tuhdaš tahšweetas walbei peemeldet, kura, kad wiina par šchihs leetas buhššanu pahrlēezinajušehš, ašefuranžes walbibai, šawu padomu peešuhšidama, ņinu dob.

IV. Ašefuranžes ņumas un kašdas prozentes no tahm nemamas.

21) Katram pehž šcho likumu preefšchraštēem pee šawstarpigas gubernas ašefuranžes dalibu ņemdamam nama turetajam buhs šawu namu apdrošchinat tâ: ašmini namu — mašakais uš 24 rub., šoka

namu — masafais uf 15 rub. f.; bet katram ir brihw, fawu ehfu ari pahri par fchihs apdroſſinaſſchanas leelumu pehz ihpaſſchas taſſeereſſchanas apdroſſinat (art. 12—17), bet tikai ar tahdu ſianu, ka aſekuranzes ſumai it nekahdâ wiſſe naw brihw buht leelakai ne kâ $\frac{2}{3}$ no taſs zaur taſſeereſſchanu nobibinatas ehſas wehrtibas, nebj tai ari leelakai buht par 250 rub. par koka un 400 rub. par afmina ehſahm.

Peſſihmejumſ. No nedebſinateem keegekeem buhweti jeb tahdi nami, kam weena afminu un weena koka taſſſcha, pee aſekuranzes teef kâ koka nami peenemti.

22) Aſekuranzes ſuma preeſſſch apdroſſinaſſamahm pagasta ehſahm teef arweenu pehz ihpaſſchas taſſeereſſchanas (art. 12) nolikta, un ſchahdas ehſas ari teef uf winu pilnu taſſeereſſchanas wehrtibu pee aſekuranzes peenemtas.

Peelikumſ. Aſekuranzes maſſaſſchanas par pagasta ehſahm ir no taſs naudas jamafſâ, no kuras winas teef uſturetas.

23) Naw aiſleegts pee ſawſtarpigas gubernas aſekuranzes apdroſſinatatas ehſas pee zitahm aſekuranzes eetaiſehm un beedribahm wehl uf kahdu peeleeſamum maſafu aſekuranzes ſumu apdroſſinat, bet pee tam naw brihw wiſai aſekuranzes ſumai buht leelakai, ne kâ tai pee taſſeereſſchanas aprehſinatai ehfu wehrtibai (art. 21).

24) Par wehlreifiſgu apdroſſinaſſchanu pee zitas aſekuranzes beedribas, kâ wina pehz preeſſſcheja art. ir atwehleta, buhs tuhdaſ gubernas aſekuranzes waldbibai ſianu dot, deſt peederigas uſluhkoſſchanas, ka taſs zaur 23. art. nolikts preeſſſchraſts teef eewehrots.

25) Aſekuranzes prozentu leelumſ teef eeſahkot nolikts: pa 1% no koka ehſahm un pa $\frac{1}{2}$ % no afminu ehſahm. Sa wiſa aſekuranzes maſſaſſchanu ſuma kopâ gubernâ preeſſſch iſdoſſchanahm par atlihbſinaſſchanu nodeguſchu ehfu turetajeem un preeſſſch aſekuranzes waldbibas iſdoſſchanahm nepeetiktu, tad aſekuranzes prozentu leelumſ uf kahdu laifu, lihdſ taſs preeſſſch ſchahdas waijadbibas no apgahdaſſchanas kapitala aiſleenetas naudas atmaſſatas, iſſtas waijadbibas mehrâ, uf eekſchleetu Miniſtera pawehli teef pa-augſtinats, bet ne wairaf kâ pa puſi no ta ſchini art. nolikta leeluma. Aſekuranzes prozentu pa-augſtinaſſhana beſ tam wehl ir tikai ar Wiſaugſtaku atwehleſſchanu iſdarama, kaſ likumu doſſchanas wiſſe ir ja-iſluhdſ.

26) Aſekuranzes maſſaſſchanas teef pa weenu gadu uf preeſſſchu aiſmaſſſatas, tanî terminâ, kaſ nolikts preeſſſch nodoſſchanu eemaſſaſſchanas par otu gada puſi ta preeſſſch apdroſſinaſſchanas laika notezejuſſcha gada.

27) Wiſmaſſſata aſekuranzes nauda neteef atpakaſ maſſſata.

28) Aſekuranzes maſſaſſchanas ir nolikts: a) preeſſſch atlihbſinaſſchanas apdroſſinatu ehfu turetajeem, par to no wineem zaur uguni zeefſtu ſſahdi un b) preeſſſch aſekuranzes waldbibas uſtureſſchanas. Dee war-buht palikuſſchi atlikumi pehz ſcho iſdoſſchanu iſpildiſſchanas teef pee reſerwes kapitala peeſſſaititi, kaſ preeſſſch tahdahm iſdoſſchanahm ir nolikts, kad ar eenahſdamahm eemaſſaſſchanahm nepeetiktu.

V. Atlihbſinaſſhana pee ugunſ-grehkeem.

29) Kad kahda apdroſſinata ehſa pawiſam nodeg, tad tam, kam ſchi ehſa peeder, pehz peederigas pahrl EEGinaſſchanahs, pilna naudas ſuma, par kuru nodeguſe ehſa bij apdroſſinata par atlihbſinaſſchanu teef iſmaſſata.

30) Kad tikai kahda daſa no ehſas zaur uguni ir iſnihzinata, jeb kad kahda daſa no ehſas dſeſſhot ir nopleſſta, tad atlihbſinaſſchanas leelumſ preeſſſch ehſas turetaja tahdâ paſſchâ wiſſe teef nolikts, kâ taſs preeſſſch ehſas taſſeereſſchanas pee winas apdroſſinaſſchanas ir nolikts.

31) Par tahdahm ehſahm, kaſ naw pawiſam iſnihzinatas un par degot nopleſſtahm ehſahm teef par atlihbſinaſſchanu no taſs naudas ſumas, par kuru ehſa ir apdroſſinata ta par ſſahdes leelumu, pret wiſſas ehſas wehrtibu, peenahſdama daſa nolikta, proti: kad ſſahde ir tiſ leela, kâ puſe no ehſas wehrtibas, tad teef puſe no taſs naudas iſmaſſata, par kuru ehſa bij apdroſſinata, kad ſſahde ir tiſ leela, kâ wehrtibas treſſcha daſa, tad treſſcha daſa teef iſmaſſata u. t. j. pr.

32) Atlihdsinaščana par kaħdu apdroščinaju ehku teef tuhdał bez atrauščanaħs ismařfata, bez ween tad, kur droščhi waretu tizet, ka no' ta zilweka puřes, ka ehku ir apdroščinajis, uguns tiħi ir peelifta. Ėa tas iřrahbaħs, tad mainigajs, bez řrahpes peħž liřumeem, řaudė teeřibu uř atlihdsinaščanu par nodeguřku ehku.

33) Ėħkas turetajam par atlihdsinaščanu peenahřkořka nauda teef pilnigi un bez kaħdahm noreħķinaščanaħm ismařfata ir tad, ka no wina křona un žitas peedřiřķanas ja-iřdara, bet ar taħdu řinu, ka ismařfata naudas řuma tiķai preeķřķ nodeguřku ehku uřbuhweřķanas teef bruhķeta; uř to ka tas taptu iřdarits, ir taħsweetas pagařta waldei řaluħķo.

34) Ėai atlihdsinaščanu waretu dabuřt, tad nodeguřķa jeb apřkaħdeta nama turetajam buħs triju deemu laiķa par to pee taħsweetas pagařta-waldes peemeldeřķanu eeřneegt, ka 24 řtundu laiķa no peemeldeřķanas eeřneegķanas preeķřķ nodeguřķas ehkas apluħķořķanas iřdara, ka waijadřigs.

35) Ėad kaħda apdroščinata ehķa naw pawiřam nodeguře, tad tiķ labi par winas nodeguřķo, ka ari par winas ne-apřkaħdeto daķu taņi, liřumōs par ehku peenemřķanu pee ařekuranķes preeķřķrařķitita wiħķe, řaraķits teef uřnemts un řķo daķu taķķeereķķana iřdarita.

36) Ėbejōs gadijumōs uřnemtaņ protokolam pagařta waldei apleezinaščana par to ĵapeeleef: a) waj ehķas řaur žita nama turetaja ehķas zehluřķos uguns-gřeķku ir nodeguřķas jeb waj uguns-gřeķķs apdroščinata ehķa pařķa ir iřķehlees; b) no ka uguns-gřeķķs zehlees, t. i. waj ne-ķauřķi, waj řaur neuřmanibu jeb waj uguns tiħi ir peelifta; c) ja uguns-gřeķķs taņi apdroščinata ehķa pařķa ir zehlees, par řuru atlihdsinaščana top paķķreta, — waj nebuřtu ĵadomā, ka uguns no nama turetaja pařķa puřes peelifta.

37) Ėama řaimneeka peemeldeřķana, protokols un apleezinaščana teef ar pirmo pařti ĵubernas eeřtaħdei, ka par ařekuranķi walda, nořuřtiti; ehķas turetajam řķos dokumentus, ja wināķ to paķķra, papreeķķu war uřrahķit.

38) Ėubernas eeřtaħdei peeřuřtitos dokumentus tuhdał buħs iřmeklet un řpreedumu taiřit. Ėa winai řaut ka řahķitos neriķtigi, tad wina meera iřķķiřķķanas teeřneřim war uřdot, lai tas uř weetas řlaħķati paħreezinajahķs.

39) Ėħkas turetajam peenahřkořķas atlihdsinaščanas naudas iřmařķaščanas deķķ ĵubernas eeřtaħde apřino řameral-teeřu, lai tuhdał waretu pawehķi iřdot deķķ kredita atweħřķķanas uř ĵubernas ařekuranķes naudas reģķinumu, un dođ par tam pagařta-waldei řinu, lai ehķas turetajam to pařľudina.

40) Ėa ta notiķis, ka 32. art. minets, tad ĵubernas eeřtaķe aiřtur atlihdsinaščanas iřmařķaščanu, liħķ iřķķiřķdama teeřneřķa řpreedums řritis.

41) Ėa ar ařekuranķes řapitalu preeķřķ atlihdsinaščanu mařķaščanas (art. 25) nepeetiķtu, tad ĵubernas eeřtaķe řķo iřmařķaščanu iřdara, ar eeķķľeetu Ėiniřķera atweħľeřķanu, paleenot no ĵubernas apķahdaščanas-řapitala řumahm.

VI. Reģķinumu weřķana un reģķinumu nodořķana.

42) Ėihmeķotees uř reģķinumu weřķanu un reģķinumu nodořķanu, ařekuranķes nauda řtaħw apaķķķ teem liřumeem, ka iřdoti par taħm apaķķķ walđibas eeřtaħdeķm řtaħwořķahm, řronim nepeederofķahm naudas řumahm (particulāre Summen) jeb nogulđinajumeem.

43) Ėar ařekuranķes naudas eeņemřķanu un iřdořķanu ĵubernas eeřtaħde řaraķķta řatra ĵada piřmajōs iķķetrōs mehneřķōs, đibinadamees uř řaweem ĵraħmatu weđeķa reģķinumeem, pilnigi reģķinumu, řķaidras řinas dođama tiķľabi par ařekuranķes ĵaķķumu paķaķķuřķa ĵada, ka ari par to, ka ar ařekuranķes naudu řtaħw. Ėķi reģķinuma nodořķana teef eeķķľeetu miniřķerijai preeķķķa želta.

VII. Par šho likumu ispildiššanu.

44) Ģešlētu Ministerim ir atvēlēts, kad pee šho likumu ispildiššanas šaubišanas zeltos, waijādšigās isskaidrošanas dot, bez tā tas no teem šhē doteem preefškrakšteem atkaptos.

Parakstīts: Walsis padomes presidents: Konstantins,

Par apleezinaššanu: Nodatas waldineefa paraksts.

Peelikums Nr. 1.

Ašefuranzes pahriškats

par N. N. draudzes, N. aprinkā, N. gubernas, privat-ekšahm.

Par triju gadu laiku no 186. — 187. g.

Noma Nr.	Meesu, basnizās=zeemu, zeemu un nama ture= taju wahrdi.	Ešku apšihmesšana.	Naudas leelums, uš furu ehtas pee apdrošinašanas takšeeretas.		Naudas leelums, par furu ehta teet apdrošinata.		Ašefuranzes mat- fajšanu leelums, tas no ehtas ture- taja ifgada ja- matšā.	
			S u d r a b a n a u d a.					
			Rub.	Kap.	Rub.	Kap.	Rub.	Kap.
1.	Iwanowas zeemā. Archip Semenowš. u. t. j. pr. Basnizās = zeemā Pot- rowškoje. Stepan Dmitrijem. u. t. j. pr.	No koka: weens nams, weena flehts. weens šchuhnis. Alminu nams. No koka: weena flehts. weens šchuhnis.						

Pagasta wezaka paraksts.

Peelikums Nr. 2.

Ašefuranzes pahriškats

par tahm pret uguus breešmahm apdrošinatahm N. pagasta-ekšahm, N. gubernas, N. aprinki.

Par triju gadu laiku no 186. — 187. g.

Nr.	Basnizās=zeemu un zeemu wahrdi.	Apdrošinata pagasta- ešku škaitš.	Uš zif leelu sumu ap- drošinats.	Zif leela ašefuranzes premija ja=išmatšā.	
				Rub.	Kap.
1.	Basnizās=zeems Preobra- ščenskoje.				
2.	Zeems Semenowka. u. t. j. pr.				

Pagasta wezaka paraksts.

Deenahkumi,

kas laut-pagastu polizejahm usdoti no afzises-nodoschanu waldibas pehz nofazijumeem par dsehreenu-nodoschanahm no 1867. gada, tapat pehz icho nofazijumu turpinajumeem un par tabaka afzisi no 1871. gada, ka ari pehz peederigeem zirkulerpreekschrafsteem un instrufzijahm.

(Eastahditi no Kurfemes Gubernas-afzises-pahrwalbes).

I. Nofazijumi par dsehreenu nodoschanahm.

Art. 30. Tapat afzises-walbes amata-wihreem brihw misas meetas ee-eet, kur afzisei padotus dsehreenus ta leel-ka fihkandese pahrdob, ifkatra laika, kamehr ta eetaise preeksch publikas stahw wala; bet kad ta preeksch publikas flehgt, tad afzises-walbes amata-wihri, pahrraudsibas dehst, ee-eeschanu tahdas eetaises war pagehret no pulkstens 5 rihta lihds pulkstens 9 wakarā. Nakts laika pahrraudsibu drihst isdarit tikai wisleelaka waijadsibas brihdi, ja eemešs domat, ka šchinis eetaises nofazijumi par dsehreenu-nodoschanahm teef pahrfahpti waj kad tahdu pahrfahpšchanu peerahdijumi tanis ir pašlehpti. Pee tahdahm pahrraudsibahm ja-eepehro nofazijumi, kas atronahs eeksch art. 357—370 par kriminalteefas fahrtibu no 20. nowembra 1864.

Kriminalteefas fahrtiba no 20. nowembra 1864.

Art. 357. Ismeklesšanas un atņemšanas namds un zītōs mahjoklōs noteek tikai tad, kad eemešs domat, ka šchinis meetas ir pašlehpti: apwainots waj kriminal-noseeguma leesibas leeta, waj kahdas peerahdijuma leetas, kas preeksch ta noseeguma isskaidrosšanas neapeijami waijadsigas.

Art. 358. Ismeklesšanas un atņemšanas noteek, leezineekem (понятие) ka ari nama waj eetaises ihpašchneekam klast esot, bet ja šchis nebuhtu pee tam klast, tad, ja wiisch ir prezejees, wina sewai, waj kaut kuran no wina mahjas wezakejem eedfihwotajeem klast esot.

Art. 359. Pee ismekleschanahm waj atņemchanahm war wiši klast buht, kam pee tam kahda daliba; bet tee, kam pee tam naw dalibas, neteef neweenā pašchā mahjokli eelaišti bes šaimneeka atkautšanas.

Art. 361. Basiņās, luhgsšanas namds, biškpu mahjoklōs un flosferds, tahdas ehkās, kas no teefahm waj walbehm, mahzitu wihru beedribahm, no štolas waj labdarigahm eetaisehm eenemtas, tāpat žetofschndōs un kasarmēs, ismeklesšanas teefnesis neufsahf ismekleschanu, tuhdaš ne-ufajzinajis daku pee tam nemt tahs walbes tuwato wirsneezibu, sem kuras waras ismeklejamā ehka peeder.

Art. 363. Ismeklesšana un atņemšana noteek par deenu; ihpaščās waijadsibās tahs ari pa nakti atkautjamas, bet tad protokoli ja-usdod tee emesli, kas ismeklesšanas teefnesi uš tam špeeduschī. tā ahrfahrtigi darit.

Art. 364. Tiklab leezineekem, ka ari ismeklejamās mahjas waj eetaises ihpašchneekem japeerahda, kahda darischanā un preeksch kahda noluhka ismeklesšana ja-isdara.

Art. 365. Žhpaščā waijadsibā ismeklejamo weetu war list apstahst no polizejas šulaineem un, ja tahdu naw pee rokas, ar priwatkaušchu palihdsibu apwaktet.

Art. 366. Ismeklesšanas-teefnesim ir teefiba, to, kas aishlehgts, wala attaišt, ja šaimneeks to no laba prahta nedara; bet katrā atgadījumā wīnam janowehrešch newaijadsigas apstahdesšanas pee apstatamahm meetahm.

Art. 367. Par mainigu domatā žilweka papihri japašrmeklē ar wisleelako usmanibu un bes ka tahs buhščanas, kas uš ismekleschanu nešimejahs, teef ispaustas. Tikai tee papihri, kas uš wišu wišhi waijadsigi pehz tam, kad wini leezineekem un teem žiteem pee ismeklesšanas klast esohjeem žilwekem parahditi, atnemami un pee attihm leekami.

Art. 368. Ne teefas waj walbes, neš amata-wihri, ne priwatkaubis nebrihst aishleegtees, rakstītas waj žitadas peerahbdamas leetas isdot, kas preeksch ismeklesšanas darischanahm waijadsigas.

Art. 369. Mehklereem un notareem peenahkahs, ja ismeklesšanas teefnesis to pagehr, šawas grahmataš usrahdit.

Art. 370. Ja israhditos par waijadsigu, papihreus pagehret, kas šwehriņatam aishtahwetajam ar to nofazijumu ufizjeti, tos lepeni glabat, tad ismeklesšanas-teefnesis kopā ar šwehriņato aishtahwetaju tos isskatahs zauri, žeeschi eewehrodami, kas art. 336 nožagits.

Art. 32. Lühkodami, ka nofajijumi, kas par dšhreenu taifiſchanu un pahrdoſchanu doti, teef iſpilditi, aſziſes amata-wihri tuhlin uſ weetas nowehrſch wiſas buhſchanas, kas krona labumam preti, waj nu paſchi aiſleegdami, waj ſaraſtidadamees ar peederigeem amata-wihreem un wal dibahm; pee pahrſahpſchanahm, kas krona labumam neſſahdē, wineem uſdots, beſ ka paſchi kaut ko pee tam eefahktu, peederigai polizejai par to ſianu laiſt, lai ſchi iſdaritu, pehz ſawas waras, kas winai peenahkahs.

Birkulers iſ to nodofchanu departementa, kas naw ofladā uſuementas, no 7. maija 1868 Nr. 881.

Aſziſes waldeſ amata-wihri kaſd wini pamanijuſchi, ka kam truhſt peederigas priſaſſſchika ſihmes (Commisſſchein), ſino par to tuhdaſ peederigai piſſehtas padomei waj pagasta waldei un lihdſ ar to ari kameralteeſai.

Art. 72. Ja aſziſes amata-wihreem, atraſtu neleetibu nowehrſchanas deht, pee dšhreenu ſagatawoſchanas waj pahrdoſchanas wajadſetu palihdſibas, tad aprinka-inſpektorim peenahkahs, to pee tahsweetas polizejas peeprafit, bet ja ta ne ka nedaritu, tad pahrwaldneekam preeſſchā neſt, lai to peeſpeeſch.

Art. 96. Polizejai peenahkahs uſ to luhkot, ka tiſſlab dšhreenu-fabriku ihpaſchneeki ka ari dšhreenu pahrdeweji eewehro ſchoſ nofajijumus un toſ, kas doti wiſpahrigōſ liſumōſ ar noluhktu uſ wiſpahrigu droſchibu, ſahrtibu un tautas weſelibu. Tahdaſ weetās, kur ihpaſchas andeſes-polizejas nam, wiſpahrigai polizejai tapat uſ to jaluhto, ka dšhreenu taifiſchana un pahrdoſchana ne-noteef zitadi ka ar noſaziteem patenteem. Beſ tam it wiſas weetās wiſpahrigai polizejai teef uſdots, dšhreenu pahrdoſchanu tanis weetās aiſleegt, kam pehz ſcheem nofajijumeem uſ tam truhſt teeſibas, ka ari dšhreenu iſwadaſchanu beſ leezibas ſihmehm tanis gadijumōſ, kur tahdaſ wajadſigas (art. 297.).

Art. 97. Tamdeht ka aſziſes waldei it ihpaſchi uſdots, uſ to luhkot, ka dšhreenu fabriku ihpaſchneeki iſpilda nofajijumus par dšhreenu taifiſchanu un aiſdoſchanu iſ dšhreenu fabrikeem un pagrabeem, — tamdeht wiſpahriga polizeja tiſkai uſ aſziſes waldeſ peepraſiſchanu dod ſawas pawehleſ tanis gadijumōſ, kas ſchinis nofajijumōſ gaiſchi apſihmeti.

Beeliſums pee art. 97.

Inſtrukcija preeſſch polizejahm, kas winahm peenahkahs dšhreenu nodofchanu dariſchanās.

(Raiſta 12. ſeptembri 1866.)

§ 1. Zaur ſcho inſtrukciju teef noſazits:

A. Kaſ polizejahm wiſpahrigi peenahkahs, pahrluhkojot fabrikus preeſſch dšhreenu taifiſchanas un pee tahdu dšhreenu pahrdoſchanas, par kureem nodofchanas jamakſa.

B. Kaſ polizejahm it ihpaſchi peenahkahs aſziſes waldei palihdſibu ſneedsot par droſchibu krona kaſes eenemſchanahm.

§ 2. Pee polizejas wiſpahrigem peenahkumeem pehz art. 96. nofajijumōſ par dšhreenu nodofchanahm peeder: a) it ihpaſchi eewehrot toſ nofajijumus iſ dšhreenu-nodofchanu un wiſpahrigeem liſumeein, kuru pahrſahpſchana taiſni neſſahdē krona labumam, bet kuri doti par priwattauſchu teeſibu ſar-gaſchanu, par publiku un priwatu droſchibu, par tiſlibu, ſahrtibu un tautas weſelibas kopſchanu; b) preeſſch-iſmekleſchanas, iſmekleſchanas, pahrſpreeſchanas ſchihm lihdſigās dariſchanās iſdarit pehz wiſpahrigem liſumeein par ſahrtibu, pehz kaſdaſ polizejahm ja-eet, un pehz ihpaſcheem ſtrahpes nofajijumeem par dšhreenu-nodofchanu nofajijumu pahrſahpſchanu un par prozeſes ſahrtibu ſchinis dariſchanās.

§ 3. Pee polizejas ſewiſchkeem peenahkumeem peeder, pehz art. 96 un 97 dšhreenu-nodofchanu nofajijumōſ, gahdat, ka krona labumam neteef ſſahdets un proti: a) tanis weetās, kur naw ihpaſchas andeſes polizejas, uſ to luhkot, ka pee dšhreenu taifiſchanas un pahrdoſchanas ir liſumigi noſazitee patentī; b) wiſur dšhreenu pahrdoſchanu aiſleegt iſ liſumigi nenofazitahm eetaiſehm; c) aſziſes waldei palihdſibu ſneegt, kur winai it ihpaſchi peeſriht uſ to luhkot, ka fabriku ihpaſchneeki iſpilda nofajijumus.

par dšhreenu taiſiſchanu un winu aiſdoſchanu projam iſ fabriķeem un pagrabeem, un pret dšhreenu nodoſchanu noſazijumu pahrfaſpejeem pehz liſuma darit; d) ſhini ſinā, kaſ waijadſigs pawehlet, tanis gadijumōs, kaſ noſazijumōs ſkaidri uſdoti un e) preeſch-iſmekleſchanas, iſmekleſchanas un pahrſpreeſchanas iſdarit daſchās ſchihm lihdſigās dariſchanās pehz ſtrapſes noſazijumeem par dšhreenu-nodoſchanu noſazijumu pahrfaſpſchanahm un pehz prozeſes kahtribas ſchinis dariſchanās.

§ 4. Kad nu galwas-, gubernu-, aprinku- un pilſehtās bez aprinka jeb zitās pilſehtās, kā ari pilſehtu pahrwaldneeku waldēs polizeja pehz paſtahwoſcheem liſumeem daſchadi ſaſtahdita, tad kaſtras polizejas ſchkira un wara pee ſawu peenahkumu iſpildišchanas dšhreenu-nodoſchanu ſinā paleeſ pee teem noſazijumeem, kaſ peederigās inſtituzijās preeſch tam doti.

A. Kaſ polizejai wiſpahrigi peenahkaſs pee uſraudſibas par fabriķeem, kur tahdus dšhreenus taiſa un pahrdođ, par kureem nodoſchanas jamakſā.

§ 5. Polizeja uſ to luſko, ka fabriķi preeſch tahdu dšhreenu taiſiſchanas, par kureem nodoſchanas jamakſā un preeſch daſchadeem iſſtrahdajumeem iſ brandwihna un ſpirita, tapat eetaiſes preeſch winu pahrdoſchanas tiſai no tahdahm perſonahm teeſ eetaiſitas un uſturetas, kam uſ to teeſiba pehz dšhreenu nodoſchanu noſazijumeem un tahdās weetās, kur atkauts zaur wiſpahrigeem liſumu un dšhreenu-nodoſchanu noſazijumeem.

§ 6. Polizeja uſ to luſko, ka dšhreenu eetaiſehm, kaſ teeſ atklahtaſ, ir liſumigi atkauta eerifte un ka pahrdoſchana noteek uſ to wiſhi un tanī laiķā, ka noſazits dšhreenu-nodoſchanu noſazijumōs art. 322—337.

§ 7. Polizejas uſ to luſko, ka wiſahm dšhreenu pahrdoſtahm ir ſchilde pehz dšhreenu-nodoſchanu liſumu art. 284.

§ 8. Polizeja uſ to luſko, ka ne pee aſziſes-pahrwaldes nodakaſs peederoſchōs fabriķōs, neſi ari dšhreenu pahrdoſtahwās, winu pahrwaldē waj deeneſta weetās, neſtahw zilweſi no neſinamas kahtas waj bez liſumigas paſes, tapat ka tanis dšhreenu eetaiſēs, kur ihpaſchneekſ pats pahrdoſchanu newada, pahr-dewejam jeb palihgam ir wiſas tahs ihpaſchibas, ko dšhreenu-nodoſchanu noſazijumu art. 323 un 327 pagehr.

§ 9. Polizeja uſ to luſko, ka eetaiſēs, kur dšhreenus pahrdođ, ſchos netura traufōs, kuru iſleetoſchana, luſkojotees uſ kauſchu weſelibas kopſchanas ſargaſchanu, aiſleegta; ka ſchinis eetaiſēs deeneſtā neſtahw tahdi, kam liſigas ſlimibas un ka ne ſchinis eetaiſēs neſi fabriķōs dšhreenus nepahrdođ ar weſelibai ſkaſhdigeem peemaiſijumeem.

§ 10. Pahrtraudſit, waj pate ſagatawoſchana tanis eetaiſēs, kur aſziſes dšhreenus un fabriķatus ſagatawo, ir liſumiga un leel-andeles darbibu pahrtraudſit peeſriht it ihpaſchi aſziſes-waldei un polizejai tur naw ja-eejauzahs.

Winas teeſibas ſchinis eetaiſēs, pehz ſchihſ inſtrukzijās art. 5, ir tiſai uſ to luſkot, ka neweena fabriķa eetaiſe neſtahw darbiba bez liſumigeem patenteem un ſihmehm, un ka leel-andeles naw bez patenteem.

§ 11. Uſraudſibas peenahkumus tanī ſinā, kaſ preeſchjeā artifeſti minets, polizeja iſdara: 1) zaur paſchas apmekleſchanu un pahrliuſkoſchanu; 2) zaur ſaklauſchinaſchanahm, kā ari ſinojumus, ſuhdſibas un ſlepenas uſdoſchanas preti nemdama.

§ 12. Atrownot fabriķu eetaiſēs tahdas dšhreenu-nodoſchanu liſumu pahrfaſpſchanas, kuru beht eetaiſe naw tuhlin ſlehdſama waj winas darbiba apturama, polizejai uſdots tā darit, ka eetaiſēs dariſchanas neteeſ kawetas.

§ 13. Kad polizeja atrod tahdas dšhreenu-nodoſchanu liſumu pahrfaſpſchanas, par kuraſhm uſraudſiba pehz ta, kaſ preeſchjeā artifeſti minets, polizejai peeſriht, tad wina bez kaweſchanas iſdara preeſch waj pilnigu iſmekleſchanu, pehz inſtrukzijās preeſch polizejahm, un dara to apgabala-aſziſes waldei

finamu, lai ſawu ſuhtni uſ tureeni aiſſuhtitu. Preeſch=iſmekleſchanas, kaſ naw padotas pahrbaudiſchanai uſ liſumu zeka, polizejai, pehz inſtrukzijas preeſch polizejahm art. 21, janodob iſmekleſchanas teeſneſim preeſch taſlakas iſmekleſchanas; turpreti taſs leetas, kaſ uſ polizejas liſumu zeka apſpreeſchamas, ja-iſſpreeſch no polizejas pehz dſehreenu=nodoſchanu liſumu art. 438—441.

B. Ihpafchi peenahkumi, kaſ polizejai jadara afziſes walbei palihdſibu ſneedſot pee krona eenemſchanu ſargaſchanas.

§ 14. Tanſ gadijumâ, kaſ uſdots dſehreenu=nodoſchanu liſumu art. 146, polizejai peenahkaſs, uſ afziſes waldes rekwiziſiju waj uſ peederigas eetaiſes ihpaſchneeka waj wina pilnwara uſaizinaſchanu, lihds ar leeziſneem (понятии) ſehgeſu nonemſchanas deht eerastees fabriku eetaiſes, kur afziſei padotus dſehreenus ſagatawo.

§ 15. Polizejai peenahkaſs, pehz dſehreenu=nodoſchanu liſumu art. 252 un 253, tules walde ſlaht buht, kaſ pahrrauga ahrſemēs ſuhtamus ſchnapſus, laſu, polituru un teem lihdsigus fabrikatus iſ afziſei padota brandwihna, ka ari fabriku pagrabs un leel=andeles, kaſ dedſinajamai gaſhei noliktu ſpiritu ar terpentinu ſajauz.

§ 16. Peederigas polizejas lozefkeem peenahkaſs, afziſes walde peenemot, bez kawefchanas preeſch=iſmekleſchanu iſdarit tanſ gadijumâ, kaſ kaſds brandwihna=bruhsis waj kaſda fabrika pagrabs nodeg ar brandwihnu, par kuru afziſe naw makſata un it pehz ta, kaſ atraſts, preeſch=iſmekleſchanu waj nu iſmekleſchanas teeſneſim nodot, lai iſdara ihſtu iſmekleſchanu, waj lautu waj pilſehtas polizejai, ka kur peder, preeſchâ liſt.

§ 17. Ja gadahs, kur ari gadidamees, ka afziſes waldes amata=wihri, ſawus liſumigus peenahkumus iſpildot, pretoſchanas atrod, waj ka wini pee tam teef kaweti, tad polizejai uſ mineto wihru uſaizinaſchanu bez kawefchanahs jadodahs uſ taſdahm weetahm un jaſaudſe afziſes=waldes amata=wihru teeſibas, kaſdas wineem pehz dſehreenu=nodoſchanu noſazijumeem peenahkaſs (art. 97.)

§ 18. Utraſt un iſmeklet fabriks, wina pagrabs, leel=andeles weetâs un tikaſ tai reiſai eetaiſitâs andeles weetâs notikuſkaſ afziſes=nodoſchanu liſumu pahrkaſpſchanas, kaſ krona labumu aiſnem, peeder pee afziſes=waldes ihpaſcheem peenahkumeem; ahrpuſs minetahm weetahm notikuſkaſ mineto liſumu pahrkaſpſchanas turpreti polizejai jawaija, taſchu pehdejai par taſdahm pahrkaſpſchanahm tuhlit jaſino afziſes=waldei, lai wina ſuhtni ſuhtitu. Starp pehdejahm pahrkaſpſchanahm no polizejas=teeſas ja=iſmekle taſdas, par kurahm tikaſ naudas ſtrahpes noliktaſs.

§ 19. Kaſ zaur afziſes=waldes amata=wihreem kaut kaſdas dſehreenu=nodoſchanu liſumu pahrkaſpſchanas atraſtas, kaſ no polizejas teeſas waj kaſrtigas teeſas iſmeklejamâs, tad polizejai bez kawefchanahs jadodahs uſ to weetu, kur liſumu pahrkaſpſchana pamanita, ja-iſdara ihſta waj preeſch=iſmekleſchana un jaweb ta leeta taſlak pehz liſumeem.

§ 20. Kaſ no paſchas polizejas dſehreenu ſagatawoſchana teef atraſta fabriks bez patenteem waj ſihmehm (art. 10.), tad polizejai fabrikis ar wiſeem tanſ eſoſcheem dſehreeneem waj ziteem iſſtrahdajumeem, krahjumeem, materialeem un traufkeem ja=aiſſehgele, apgabala=afziſes=walde no tam jaſaſino un iſmekleſchanas iſdarifchana janodob iſmekleſchanas teeſneſim.

§ 21. Polizejai peenahkaſs uſ to luhſot, ka dſehreenus, par kureem nodoſchanas jamakſa, ne kur netaiſa, ka ween preeſch tam eetaiſitâs fabriks, kam afziſes=waldes patent. Kaſ taſdu dſehreenu taiſichanu atrod ahrpuſs fabrikeem, tad polizejai no tam jadod ſina afziſes waldei, ja=aiſſehgele gatawee dſehreeni, pee taſdas taiſichanas iſleetotee traufi un atraſtee krahjumi un ſawâs taſlakâs darifchanâs ja=eet pehz prozeſes=kaſrtibas liſumeem.

§ 22. Polizejai peenahkaſs uſ to luhſot, ka kolonijâs un ſahdſchâs atkauta alus, brahgu un meetina taiſichana noteef katlâs un mahlu podâs preeſch mahju waijadſibas pehz dſehreenu=nodoſchanu liſu-

mu art. 107; bet kad polizeja pamana, ka tahdus dšehreenus pahrđod, waj ne tanis gadijumds taifa, furds zaur 107. art. 2. punkt. dšehreenu-nodoſchanu likums atkauts, tad wina dara, ka art. 19 ſazits. Ja tahlaſ preekſch mineto dšehreenu taiſiſchanas kaſds fabrikis waj pawiſam kaſda ihpaſcha ehſa eetaiſita, tad polizeja dara, ka ſchihs inſtrukcijas 20. art. ſazits.

§§ 23 un 24 ir atzelti.

§ 25. Polizeja uſ to luhko, ka Wotjaſeem atlanta kumiſkſas (ſehweſ-peena brandawihns) taiſiſchanas nekur zitur, ka tikai Wjatkaſ gubernā noteek, un ari tur tikai eewehrojot noſazijumus, kaſ doti dšehreenu-nodoſchanu likums art. 108. Kad pamana, ka zitadi dara, tad polizija iſturahs pehz art. 19. Kad preekſch brandwihna taiſiſchanas iſ ſehweſ-peena kaſds fabrikis eetaiſits, tad polizeja dara, ka ſchihs inſtrukcijas 20. art. ſazits.

§ 26. Polizeja uſ to luhko, ka no eedſihwneekem preekſch mahju wajadſibahm ſagatawoti auglu- liſehri (natiwka's), uſlehjumi un ſchnapſchi no wineem neteek pahrđoti, beſ ween tee auglu- liſehri un uſlehjumi, kaſ no wihna-tirgotajeem taiſiti. Kur pamana, ka zitadi dara ne ka ſchini noſazi- jumā ſtahw, polizeja iſturahs pehz ſchihs inſtrukcijas § 19.

§ 27. Kad polizeja ſinu dabu waj pate pamana, ka kaſda fabrikā waj leel-andeſes weetā tahdas pahrkaſpſchanas noteek, furu pirmā iſmekleſchana atziſes-walbei peenahkaſs, bet ne polizejai, tad winai uſdots, beſ kaweſchanas atziſes-walbei no tam ſinu dot, lai ta pawehl un iſdara, kaſ wajadſigs. Poli- zeja pate iſdara preekſch-iſmekleſchannu fabrikds tikai tahdōs gadijumds, kaſ wilzinaſchannu nezeekſch.

§ 28. Uſtraudſiba par to, ka fabriku un dšehreenu pahrđotawu ihpaſchneeki dšehreenus taifa un pahrđod ar likumigeem patenteem, peetriht wiſpahrigai polizejai tikai tanis weetās, kur naw ihpaſchas andeſes polizejas, bet weetās, kur andeſes polizeja paſtahw, minets peenahkums pehđejai teek uſliſts. Tai gadijumā, kad eetaiſes ſtahw darbā beſ patenteem, polizeja dara pehz ſchihs inſtrukcijas § 20.

§ 29. Tiſlab wiſpahrigas, ka ari andeſes polizijas peenahkums, dšehreenu pahrđotawas patentu ſinā pahrluhkot, nepaſtahw tikai eekſch tam, ka neweena dšehreenu pahrđoſchanas eetaiſe naw atkaujama beſ patenteem, bet ari eekſch tam, ka dšehreenu pahrđoſchana noteek pehz patenta.

Kad atrod kaſdus, kaſ pret noſazijumeem par patenteem (dšehr.-nodoſch. lik. art. 296—301) un patentu-nodoſchannu-ſaraſtu dara, tad polizeja no mainigeem peedſen tahs maſſas, kaſ noteiktas noſaziju- mds par patentu-nodoſchannu likumu pahrkaſpſchannu apſtrahppeſchannu, tanī wiſe, kaſda minetds noſazi- jumds (dšehr.-nodoſch. lik. VII. nodaka) un andeſes noſazijumds preekſchā rakſlita.

§ 30. Rahrtiba, ka preekſch-iſmekleſchanas un iſmekleſchanas iſdaramas, tapat ari, ka pretlikumiga dšehreenu iſweſchana ſtrahppejama, ir preekſchā rakſlita dšehreenu-nodoſchannu likums.

§ 31. Atziſes-nodoſchannu pahrwaldneeks polizejai dara ſinamus wiſus tos wiſpahrigus, uſ pahr- waldſchannu ſihmedamos, noſazijumus un pawehles, kaſ teek laiſti par papildinaſchannu waj iſkaidroſchannu likumu noſazijumeem par dšehreenu-nodoſchanahm.

§ 32. Sautajumus, kaſ ſchihs inſtrukcijas noſazijumus iſpildot waretu zeltees, polizejai jaleek guber- natoram preekſchā iſſchēriſchanas deht un jadara tas atziſes-nodoſchannu pahrwaldneekam ſinams.

Pee dšehreenu-nodoſchannu likumu art. 142, peeder Finanzzminiſtera zirkulers no 24. julija 1869 Nr. 954, kurā tā noſazits: Kad bruſhcha ihpaſchneeks raugam iſleetatus materialus atſchēir no pehđigā eemaiſijuma, kaſ uſnemts leezibā, kurā tahda atſchēriſchana naw peesihmeta, tad ja-uſnem akts ar to perſonu paraſteem, kaſ dšehr. nodoſch. lik. 151. art. mineti, un jaaiſuhta tahsweetas aprinka atziſes-inſpektorim waj wina palihgam 24 ſtundu laiķā, no uſnemſchanas laiķa reſkinot, un diw- kaſht tik ilgā laiķā, ka pehz zeka garuma (werſtihm) wajadſigs, tam japeeſtele.

Art. 146. iſ dšehr. nodoſch. likumeem.

Kad aprinka inſpektors kaſdu dedſinaſchanas ſihmi iſdodams paređs, ka ne wiſch, nedſ ari apgabala inſpektors newarehs noſkuht noliktā deenā bruſhi, kad darbu uſſahē, tad wiſch tuhlit no tam paſino to

polizejas amata-wihru, kam bruhšis wistuwafi un atkauj winam lihds ar leezineekeem (понятыми) bruhši preefšch sehgelu nonemšchanas aisuahlt — par to protokols jafaraksta un aprinka inspektorim tuhliť jaee-
 ſuhťa. Par eemeſleem, kamdehť aſziſes amata-wihrs bruhši naw bijis, aprinka walde dod ſiuu pahrwald-
 neekam. Ari tanĩ gadijumā polizejas amata-wihrs, leezineekeem klahť eſot, uſ to paſchu
 wihi nonem sehgelus, ja winſch, kať aprinka- waj apgabala inspektors nolikťa deenā naw atnahſuſchi, kať
 weenam no wineem abeem bruhši bija ja-atnahť, no bruhſcha ihpaſchneeka uſ tam teef uſaižinatš.

Art. 151. Kať bruhſcha ihpaſchneekam aiſ kaut kaťdeem neparedſameem eemeſleem darbiba ja-aptur,
 tať par taťdu darbu aptureſchanu protokols jauſnem, kuſch jafaraksta no bruhſcha ihpaſchneeka waj
 pahrwalditaja, no dega, uſrauga, kuſ taťds atronahš, no leezineekeem iſ ſtraħdneeku ſkaita un maſakais
 no trihs perſonahm, kam pee tam naw dalibas, iſ taťsweetas tuwako ſahbſchu eedſihwineekeem un no
 weena lauku jeb pagaiſta polizejas lozeſka. Pee tam ja-eeweħro, ja weenā un tai paſchā bruhši taťbi
 kawekki daſchkaħrt gabahš, ka paſtaħwigi taťs paſchas perſonas neteef nemtas par taťdeem leezineekeem,
 kam pee tam naw daſak. Preefšch protokola taťm perſonahm, kam pee tam japeedalahš, it peħz tam kaťds
 tas darba kawekkiſ, ja-auiſhegele waj nu ranga kubuli, kuſds atſtaħti eemauiſjumi buħtu bijuſchi janolaiſch,
 waj, pee eemauiſchanas aptureſchanas, paťs maiſijuma kubulš. Taťdā wiſe auiſhegeletee kubuli tā paleek,
 lihds kaťds aſziſes-waldes amata-wihrs bruhši atnahziſ. Tanĩ nu uſnemamā protokoli jafaraksta: wina
 ſarakſtiſchanas ſtunda, kamdehť darbs iſtteni ſkuwis kawetš, ka deſtilazijas aparats un ranga kubuli atrasti,
 un žiť tanĩ laiķa kaťrā no wineem maiſijuma, pee kam ari jauſdod, ihpaſchi kuſch no bruhſcha trankeem,
 t. i. kuſi ranga kubuli jeb waj maiſijuma kubulš, ſkuwis auiſhegeletš. ſarakſtitais protokols 24 ſtundu
 laiķa, no taťs ſtundas reħkinot, kuſrā peħz darbu deeniſchſas weiſſchanahš nokawetā eemauiſchana buħtu
 iſdarama, ja-auiſuhťa aprinka-walbei un winai tas jadabū ne weħlak kať diwiſkaħrtigā laiķa, peħz zeka garuma
 (werſtiħm) reħkinot (48 ſtundās); bet norakſtiš no protokola ja-eewed ihpaſchā ſchnores-grahmatā, kať kaťrā
 bruhši preefšch tam turama.

Pee art. 151. Finanžminiftera zirkulers no 16. februara 1864 Nr. 521, kuſrā noſazits,
 kať nahť: Par taťm noſtaſchchanahm darbā uſ kaťdu laiķu, peħz kuſrahm jauna ſihme naw japeħrť, ſchee
 noſazijumi doti:

1) Kať noſtaſchchana wiłzinajahš ilgakai ne kať 2 reiſ 24 ſtundas, tať maiſijuma kubulš un briħwee
 ranga kubuli auiſhegelejami un bruhſcha darbiba, lihds jauna ſihme preefſchraſtitā wiſe eegahdata, uſluħ-
 ſojama kať ſluſu ſtaħwoſcha.

2) Ja gabahš, kať darba apſtaſchchanahš neķawē brandwiħna dedſinaſchanu, tať tas ranga kubulš,
 kuſrā peħz kaħrtas negatawaiš eemauiſijums buħtu bijis janolaiſch, ja-auiſhegele un tā japaleek lihds kaťds
 aſziſes amata-wihrs atnahť. Tapat jadara bruhſchds, kuſds wairak reiſas iť deenas eemauiſa, t. i. kať
 p. p. bruhſis neparedſetu eemeſlu deť triju eemauiſijumu weetā, kať ſihme nolikťš, tiķai weenu weeniģu iſdara,
 tať tee ranga kubuli, kuſds tee diwi neiſdaritee eemauiſijumi buħtu bijuſchi janolaiſch, ja-auiſhegele un teem
 tā japaleek lihds aſziſes amata-wihra atnahťſchanai.

Finanžminiftera zirkulerā no 28. februara 1866 Nr. 746 ſtaħw tā: Tanis gadijumds, kať
 deſtilir-aparata ſamaitaſchanas deħť wiſi rangu kubuli ar maiſijumeem piłni un kuſ preefšch aparata ſataiſi-
 ſchanas ne wairak kať diwi reiſ diwidetſmit iſchetras ſtundas waiģadſiģas, maiſijuma kubulš naw ja-auiſhegele, bet
 par apſtaſchchanas ja-uſnem protokoli, kať 24 ſtundu laiķa, no taťs ſtundas reħkinot, kuſ, kať alaſch gaħjiš, iſlaiſts
 eemauiſijums buħtu bijis iſdarits, jaeeſuhťa aprinka walbei; peħz tam begim teef atkaťts, aſziſes amata-
 wiħra atnahťſchanas nenogaĩdot, deſtileereſchanu turpinat un eemauiſijumus iſdarit, ſchos peħz ranga kubulu
 numuru kaħrtas tanis nolaiſchot, iſ kuſeem maiſijums peħz aparata ſataiſiſchanas bija iſdiſiħts. Pee tam
 ranga kubulu kaħrtas ſarakſtiš par weenu waj diwi deenahm weħlakš japahrgroſa, it peħz tam, waj brand-
 wiħna dedſinaſchana piłmo waj otro 24 ſtundu laiķa peħz apſtaſchchanahš atkal uſſaħťta. Peħz aparata
 ſataiſiſchanas un darbu uſ augſchā mineta pamata turpinajot ja-uſnem oťrs protokols. Bet ja aparata

fataiſiſchanai wairaf ne kà diwi reif diwideſmit tſhetras ſtundas waijadſigas, tad maiſijuma kubuls aiſſehgelejams un darbs eeſahtams tiſai pehz tam, kad zaur kaſhdu aſzijeſ amata-wihru ſehgelis nonemts un kad jauna dedſinaſchanas ſihme iſrakſtita. Ja preekſhejos noſazijumus ne-eewehro, tad apſtaſhſchanahs neteek atſihtas kà pateefi notifuſſhas.

§ 195. Finanzminiſtera zirkulers no 30. maija 1869 Nr. 949, punkt 5. Bet kad pee kontroles aparateem waj pee deſtiliraparata reerehm (truhbahm), pa kuraſhm ſpiritu wada, ſaut kaſ ſamaitajaſh, tad bez kaweſchanas, polizejai un leezineeem klaht eſot, preekſhraſtita wiſſe jaufnem aſts, un japeeſuhta werſtju termina laika tuwakajam aſzijeſ amata-wihram.

Art. 215. Kad patlaban iſdaritus eemaifijumus aparatu ſamaitaſchanas deſt newar nodeſtileeret, tad ſcheem maiſijumeem, lai atſwabinatu no aſzijeſ maſſaſchanas par wineem, japaleek rangi kubulds lihbſ aſzijeſ-walbes amata-wihra atrahſiſchanai, kura klahtbuſſchanà ſchos maiſijumus, protokoli par tam ſaraſſſtot, nolaiſch par dranki.

Ja wiſſs maiſijums iſteſ iſ ranga kubula, kubula paſcha ſamaitaſchanahs deſt, waj iſdaritee eemaifijumi teek ſamaitati zaur ugunſgrehſtu, tad aſzije par iſtezejuſcheem maiſijumeem un neiſdariteem eemaifijumeem neteek zitadi atlaista, kà uſ iſhtenas iſmekleſſchanas pamata, eewehrojot kaſrtibu, kaſ noſazita tanis art. 151 un 152.

§ 231. Pee darba apſtaſhſchanahm alus- un meetina bruhſchòs, kur ar gairainu maſchinehm ſtrahbà, ja aparati ſamaitajuſchees, uſ preekſchu nomakſatà aſzije teek norehſinata, pee alus bruhweſchanas maiſijums pa maiſijumu, bet pee meetina bruhweſchanas-deena pa deenai. Pee kaſtras taſhdas apſtaſhſchanahs darbòs, 24 ſtundu laika jaufnem protokols, kaſ paraſſſtams no eetaiſes ihpaſchneeka waj no taſhs perſonas, kaſ par eetaifi atbild, no leezineeem iſ ſtrahdneeku ſkaita un no taſhsweetas eedſihwneeem, kam pee tam naw dalibas, iſ pehdejeem maſakais no trijeem un no weena taſhsweetas pilſehtas-, aprinka- waj pagaſta polizejas lozekſta. Taſ ſchini wiſſe ſaraſſſtitaſ protokols bez kaweſchanas janofuhta peederigam aſzijeſ amata-wihram, bet norakſts no protokola jaeewed ihpaſchà, preekſch tam noſazità bruhſcha ſchnores-grahmatà. Kad bruhſis atronaſh tanì weetà, kur aſzijeſ amata-wihrs mahjo, waj wina tuwumà (ne taſhlaſ kà 20 werſtes), tad winſch bez tam wehl tanì paſchà deenà japafino.

§ 407. Polizejai un iſmekleſſchanas=teeſneſim peenahſuſſhas ſinaſ un wineem peenetas peerahdiſchanas un ſlepenas uſdoſchanas par pahrkahpſchanahm, kaſ appreeſchamas uſ walbibas zeka (art. 398), no wineem tuhlit janodob aprinka inſpektorim. Saſlauſchinaſchanas un iſmekleſſchanas pee taſhdahm pahrkahpſchanahm tiſai tad no polizejas un iſmekleſſchanas teeſneſcha iſdaramas, kad ta leeta ne uſ kaſhdu wiſſi naw kaweſama, kà ari, ja aſzijeſ-walde apwainota, kà winai pee pahrkahpſchanas lihbſi daliba. Pehdeja gadijumà par uſſaſhtu preekſch-iſmekleſſchanu (ſaſlauſchinaſchanu) waj iſmekleſſchanu tai paſchà deenà jadod ſina aſzijeſ-walbes pahrwaldneekam un ſinojums jaaiſſuhta gubernatoram.

§ 412. Kad amata-wihri waj aſzijeſ-walbes ſemaki deeneſtneeki pamana brandwihnu wedam leelà daudſumà iſ taſhm weetahm, kuràs ſchee dſehreenu=nodoſchanu liſumi ſpehſkà paſtahw, tad wineem wedeji japeetur un tanì paſchà deenà taſ japeerahbà, uſ ſemehm — pagaſta wezakam, bet pilſehtà — pilſehtas polizejai, waijadſibas brihbì no teem japagehr palihbſiba preekſch wedeju ſanemſchanas, ja ſchee pret ſaweem peeturetajeem waru leetà un tapat ari no tam ſina jadod aprinka inſpektorim. Iſmekleſſchanu, it kà kur peeder, wed iſmekleſſchanas=teeſneſis waj polizeja.

Art. 418. Pee iſmekleſſchanas apklilatee un atrnemſchanai (konſiſkazijai) padoti dſehreeni teek aiſſehgeleti un lihbſ leetas iſſpreekſchanai uſglabati turpat to eetaiſchu un legheru pagrabòs, kur wini atrasti, waj zitàs derigàs weetàs ſem pagaſta waj ſahbſſhas preekſchneeka uſraudſibas un atbildes.

§ 423. Kad apwainots leedſahs protokolu paraſſſtit, kaſ uſnemts, bez kà leezineeeki klaht biuſſchi, tad trihs waj wairaf perſonas waj pagaſta preekſchſtahwi waj ari taſhsweetas polizejas lozekſi peeſauzami, lai uſ protokola apleezina to, kaſ tanì ſaraſſſtiſ, un apwainotà leegſchanos.

§ 425. Ismekleschamu isdarot afzises = waldeš amata = wihrī turahš, ja ismekleschamu newar šanemt protokolšs, kas art. 419. mineti, pehz nošazijumeem, kas doti instrukcijā preešč polizejas (peeli = kums pee art. 2654 wišpahr. guberna. lik., turpinaj. no 1863. g.), bet ne weenā gabijumā wineem naw teešiba, leezineekus šwehriinat.

II. Nošazijumi par tabaka afzisi no 1872. gada.

(Wišaugstaki apstiprinati 4. juliā 1871.)

Art. 93. Afzises = ušraudšibai ir teešiba, katrā laiķā tahš eetaišes apmeklet, kurās tabaku pahrdoš, tiš ilgi, kā tahš eetaišes wakā. Kad šwariga eemešla deht israhdahš par waijadšigu, kahdā andeles weetā par nakti ee = eet, tad afzises = ušraudšibai, pee tam weens polizejas amata = wihrš, leezineeki un eetaišes ihpaščuneeks waj wina palihgs janem lihdsā.

Art. 136. Afzises = ušraudšibas amata = wihreem teešiba, tabaka konterbandi atronot, konterbandneek = teem ari eešč kaiminu aprinkā waj kaiminu gubernas pataksihtees, pee kam wineem bez kaweschanas tahšweetas polizejai no tam šina jados.

Art. 137. Uš tahšweetas pilšehtas un lauku = polizejas peerahdišchanahm un priwattauschu šlepe = nahm ušdošchanahm par nelikumigeem darbeem tabaka ruhpnenezibas (industrijas) šinā, afzises = ušraudšibai bez kaweschanas jaskašlauščina un, kad pateesčam tahdi nelikumigi darbi peenahkti, wišš kā peenahkšahš jaišdara, lai tahdi darbi ktuhtu appieesti un lai wainigee nahktu pee atbildes.

§ 143. Tabaka šaudšechanas un tabaka andeles šinā gubernatoram peeder ta pate amata wara, kas winam dšehreenu ruhpnenezibas (industrijas) šinā peeder, pehz dšehreenu = nodošchanu likumeem preešč Walsšs, art. 90 — 95 (išdewums no 1857 gada) un pehz to pašču nošazijumu art. 81 — 96 preešč Poteem (išdewums no 1866 g.).

Art. 144. Pilšehtas = un aprinkā polizejas, kā ari lauk = pagastu preeščneezibas, palihds afzises = ušraudšibai pee tabaka = afzises likumu pahrfahpeju šanemšchanas un dod winai šinu par katru no winahm atrastu nelikumigu dariščanu tabaka = ruhpnenezibas (industrijas) šinā. Wišpahriga polizeja uš to luhšo, ka tabaka šagatawofšana un pahrdoššana kā ari iš wina taišitu šabritatu pahrdoššana noteek tišai pehz šcheem nošazijumeem.

Art. 198. Kad polizeja waj pawišam tahdi zilweki, kam ušdots uš to luhšot, ka tabaks neteek pret likumeem šagawots, nelikumigi wešts waj pahrdots, nekawedamees neišdara, kas preešč tahdu pahrfahpščchanu šodišchanas pehz likumeem nošazits, pehz tam, kad wini par tahdahm pahrfahpščchanahm dabujušči šinu, kas zaur peerahdišchanu apstiprinata, tad wini pakriht tahdai pašchai naudas šrahpei, kahda jamakšā teem, kas pee pahrfahpščchanas wainigi.

Peenahkumi,

kas pagasta waldehm un muiščas polizejahm jaišpilda, andeles = un amatneeku eetaišes rewideerejot.

Pehz Wišaugstaki 9. februari 1865 apstiprinatēem likumeem par nodošchanahm, zaur kurahm eemanto teešibu andeletees un amatus šopt, andeles = un amatneeku = eetaišes pagasta waj muiščas aprinkš iš gada jarewideere, pehz peederibas, waj pagasta waldehm, waj muiščas polizejahm, un par tahdu rewideere = ščanu jafarakšta pahrfats un jaeesuhta pilsteesai.

Lai nu pee šcho peenahkumu iſpildišchanas raſtos weenadiba un otrufahrt lai minetahm waldehm un polizejahm praktiſka preeſchſihme uſ to kluhtu paſneegta, tad ar Kurſemes Kameral-teeſu ſaweenojotees un uſ teem preeſch tam doteem liſkumeem dibinajotees — ir ſaſtahbits taſ tē kluht peeliſts ſchemats, pehz kura taſ augſcham minets pahrkats par iſ gada iſdaramu general-rewideereſchanu par andeles un amatneeku-eeſtahdehm iſtā laiſa jaſaſtahda un kur waijadſigs ja-eeſuhtha.

Pee tam ja-eewehro ſchahdi noſazijumi

1. Pahrkata rubriſas jaeebala un ja-aprakſta ſkaidri pehz minetā ſchemata.
2. Siņas, ko zaur ſcho pahrkatu pagehr, ſkaidri ja-eerakſta katra tani preeſch tam zaur wirs-
rakſtu nolemtā rubriſā.
3. Schihs ſiņas jarakſta gaiſchi un ne tuwu kopā, pee katraſ eetaiſes pahrkata abahm puſehm zauri un ne wiſ winas weenā puſē kopā ſaſpeeſtaſ; tapat pahrkata weenā puſē nedrihſt wairak ne kā 4 eetahdes aprakſtit, lai Kameral-teeſai buhtu labakſ pahrkats un lai ta tur ſawus peeſihmejumis waretu eerakſtit.
4. Tuhlit pehz jaunā gada eeſahkuma wiſas eetaiſes, kaſ pagasta waj muiſchas polizejaſ aprinkē, ir jarewideerē un ſarakſtitaiſ pahrkats tuhdaſ jaeeſuhtha pilſteeſai, lai ta to pahrluhko un eeſneedſ Kame-
ral-teeſai; bet taſs eetaiſes, kam pee rewideereſchanas pehz liſkuma noſazito ſihmu nam, ir tuhdaſ ja-
ſſehdſ, pehz andeles-liſkumu art. 135, un ka taſ notizis, jalaſch ſina teeſcham Kameral-teeſai (rewiſijas
nodakaſ IV. galbam).
5. Kur muiſchas polizeja jeb walde ar pagasta waldi ir norunajuſchas, winu amata aprinku dſeh-
reenu- un zitu andeles- un amatneeku eetahdes kopā rewideeret, tur jaſaſtahda un jaeeſuhtha no abahm
polizejahm jeb waldehm parakſtits pahrkats; bet kur katra no winahm ſawa amata aprinkā eetaiſes ihpaſchi
rewideerē, tur ari katrai ſaws rewiſijas-pahrkats ihpaſchi jaſaſtahda, japarakſta un jaeeſuhtha, kura, — kā
protams — ar tiſai taſs eetahdes uſnemamas, kaſ winas amata aprinkē ir.
6. Pee ſakaufeteem pagasteem alaſch pehz kahrtas ſem ihpaſcha uſrakſta pirms weena pagasta (mui-
ſchas) eetahdes, tad otras 2c. ja-uſnem.
7. Ne uſ kaſdu wiſi weenā pahrkata nedrihſt wairak pagastu eetahdes aprakſtit, tadehſ ka
katrai pagasta waldei preeſch ſawa amata-aprinkā ſawrupſ pahrkats jauſnem un jaeeſneedſ.
8. Pahrkata beigās uſ wiſu wiſi alaſch jaeeerakſta taſs zaur peeſihmejumu ſchematā pagehretās
ſiņas.

Schemat.		pagasta waldes	
1.	17	2.	3.
4.	5.	6.	7.

parfrkats

isbaritu general-rewideereſhanu tanis winaſ amata aprinkſi eſofchās
andeles= un amatneezibas=eetaifēs

pr. 187 gada.

Preſidium. Es tadu ſidini parſtāt ſareģistrāciju parſonām, kuras roķas mātā-aprūkt neſpējams mācīt neapdot
ſit lauks, kas ar anbeli ſaj amatneer noſarbojās un kudin parſtāt ar pūpēdas, par ſaj māj laukā ſit pūpēdas; laukā ar
nau neapdot pilſkatas ſlāpſin, kas ſaj ſajm rēn ar ſareģistrāciju noſarbojās.

Numurs.	Mehne- fis un meh- nešča beena.	Kas par eetaifi un fur wina atrodahs.	Kam eetaife peeder, kas andeli un amatneezibu wada, jeb kas šcho amatneezibas eetaifi pahrwalda.
1.	17. janvari	Zihrawas muiščas-krogš.	Krogš peeder Zihrawas muiščas ihpašchneekam un ir pee Kuldigas zunftes oflada peerakstitam Theodoram Zeilertam isrentets, kurfch pats ari kroga šaimneeks ir jeb dšehreenu pahrdošchanu pats isdara.
2.	—	Zihrawas Oderu krogš.	Krogš peeder Zihrawas muiščas ihpašchneekam un ir pee Zihrawas pagasta peerakstitam Ansim Osolinam isrentets, kurfch ari pats kroga šaimneeks ir jeb dšehreenu pahrdošchanu pats isdara.
3.	—	Zihrawas Henku-krogš.	Krogš peeder Zihrawas muiščas ihpašchneekam un ir pee Nihzes peerakstitam Ansim Silinam isnomots, kurfch ari pats kroga šaimneeks ir jeb dšehreenu pahrdošchanu pats isdara.
4.	—	Zihrawas Krusta-krogš.	Tabaka andeli isdara II. klases prikašchtschiks Otto Grotš. Krogš peeder Zihrawas muiščas ihpašchneekam un ir pee Leepajas zunft-oflada peerakstitam Rahrlim Freimanim isnomots, kurfch ari pats kroga šaimneeks ir jeb dšehreenu pahrdošchanu pats isdara.
5.	—	Kaleja smehde pee Zihrawas Krusta-kroga.	Kaleja-darbu isdara sem 4 peeminetais Rahrlis Freimanis.
6.	—	Zihrawas Lubu-krogš.	Krogš peeder Zihrawas muiščas ihpašchneekam un ir pee Leepajas zunft-oflada peerakstitam Rahrlim Sansonam isnomots, kurfch ari pats kroga šaimneeks ir jeb dšehreenu pahrdošchanu pats isdara.
7.	—	Smehde pee Zihrawas Lubu-kroga.	Kaleja-darbu strahda sem 6 peeminetais Rahrlis Sansons.
			etc. etc. etc.

Peesihmejumš. Ves tahm, šchini pahrskata šarakstitahm personahm, šchihs walbes amata-aprinki nešfihwo wairak nelašbi ziti laudis, kas ar andeli waj amateem nodarbojahs un buštu peerakstiti pee pilsehtas, pee šchi waj kašda zita pagasta; tapat ari naw nelašbu pilsehtas oflabistu, kas uš šawu roku ar šentopibu nodarbojahs.

Uš kaħdu ſihmi, — no kureenes, kaħ, apaſch kaħda numura, uš ka waħrdu, preeſch kaħda aprinka, ziſ leela weħrtibā, preeſch kura gada iħdota,— andele, pekna jeb amatneeziba teeſ dſihta.	Peeſihmejums, kaš ta par andeli un amatneezibu un ziſ wina leela jeb ar ziſ palihgeem (ſtraħdneekem) amats teeſ iħdarits, un par atraſtu ne-kaħrtibu.	Šhpāſchi peeſihmejumi.
Masandeleſ-ſihme à 13 rubl. ſ., iħdota no Miſputeſ piſſteeſaš 15. nowembri 1875 g. ar Nr. 459 par 1876 gadu, uš Theodora Zeilerta waħrdu, preeſch Miſputeſ aprinka.	Winam ir tiſai ſiħkandele ar alu un brandwiħnu.	Paſtaħw no 1. janwara 1876 g.
Masandeleſ ſihme à 13 rubl. ſ., iħdota no Miſputeſ piſſteeſaš 16. nowembri 1875 g., ar Nr. 460, par 1876 gadu, uš Anſa Oſolina waħrdu, preeſch Miſputeſ aprinka.	Winam ir tiſai ſiħkandele ar alu un braudwiħnu, ar zi-gareem un papiroſeem pa-weenam, ko turpat iſimeħſe.	do.
Masandeleſ-ſihme à 13 rubl. ſ., iħdota no Leepajaš aprinka rentejaš, 16. nowembri 1875 gadā, ar Nr. 461 par 1876 gadu, uš Anſa Silina waħrdu, preeſch Miſputeſ aprinka.	Winam ir ſiħkandele ar alu un braudwiħnu, tabaku, ziga-reem un papiroſeem.	do.
Masandeleſ-ſihme à 13 rubl. ſ., iħdota no Miſputeſ piſſteeſaš 19. nowembri 1875 gadā ar Nr. 580, par 1876 g., Kaħrſa Ģreimana waħrdā, preeſch Miſputeſ aprinka.	Winam ir tiſai ſiħkandele ar alu un brandwiħnu.	do.
Uš topaſchu maſandeleſ ſihmi.	Strahdā tiſai weens patš preeſch muiſchaš un peenem ari apſteletuſ darbuſ.	do.
Masandeleſ-ſihme à 13 rubl. ſ., iħdota no Miſputeſ piſſteeſaš 19. nowembri 1875 g. ar Nr. 581, par 1876 gadu, Kaħrſa Sanſona waħrdā, preeſch Miſputeſ aprinka.	Winam ir tiſai ſiħkandele ar alu un brandwiħnu.	do.
Tapate maſandeleſ ſihme, biſete pee maſandeleſ ſihmeſ, dota no Miſputeſ piſſteeſaš 19. nowembri 1875 g. ar Nr. 582, par 1876 g., Kaħrſa Sanſona waħrdā, par 4 rubl. 80 kap. ſ.	Paſtraħdā apſteletu kaſeja darbu ar 4 palihgeem.	do.

.....tanī.....187

(Paģaſta waldeš waj muiſchaš poližejaš paraſtiſ).

Nr.

Nofazijumi

par urlaubē atlaisto saldatu šafaušķānu uš aktiwu deenestu,

no 22. septembra 1870.

Šchee nofazijumi ir išķudinati peeliskumā pee Kurfemes gubernas atwišeim no 11. nowembra 1870 Nr. 90 un turpmā. Gewehrojot, ka wini ne fahdas nofaweschanas neatkauj, ka polizejahm ja-atbild par šafaušķanas=darbu fahrtigu iipildišchanu un ka ūchi atbildiba ūti grūhta, uš Kurfemes Gubernatora B. von Lilienfelda pawehli jau 1870. g. tee uš tam ūhmedamees liskumi un preekškrastii pehz fahrtas kluwa fahstahditi un ar wišeem tur peederošcheem ūhemateem aprinku= un pilsehtu=polizejahm peesuhiti.

Tee peenahskumi, kas zaur ūcheem nofazijumeem ihpaūchi pagasta waldehm un muiūhas polizejahm ušdoti, ir ūanemti ūhinis noliskumōs:

1) Lai aprinku polizejas (pilsteeūas) katra urlaubē atlaistā saldata dūihweš=weetu un tahs mainiūchanu katrā brihdi ūkaidri ūinatu, tad pagasta waldehm tiū pat par teem saldateem, kas pagastōs dūihwo, kā ari par teem, kas muiūhas robeūhās miht, jawed grahmataūs pehz ta tē peeliska ūhemata, un bes jeb kuras iūrunas katra mehneūcha 20. deenā pehz ūcho grahmatu ūhemata pilsteesahm jaeesuhtha pahrkūati par teem saldateem, kas tanī mehneūi lihdj tam peenahskufchi waj atstahjufchi. Šchee pahrkūati pee ihpaūcha rakūta pat ari tad jafuhtha, kad ne fahda pahrgrosijuma naw notizis, tadehū tad tā, ka pilsteesas ūchos pahrkūatus no katras pagasta waldes 12 reišas gadā dabū.

(Stat. minetā lit. fahstahdijuma I. nodatu).

2) Tanis no pagasta waldehm wedamās grahmataūs, kas wiūur jau eewestas, ir iūkatrs pahrgrosijums ūkaidri japeeūihnē, ween'alga, waj tas notizis zaur peenahūūchanu waj atstahūchanu un waj atstahūchana notikufe zaur mahjas=weetas pahrmainiūchanu, šafauūūchanu deenestā waj zaur nahwi.

(Pilsteesu pawehles, pee kurahm 1870. g. pagasta waldehm minetās grahmataūs peesuhitja).

3) Lai wiūs tas darbs kluhtu atweeglots un lai pilsteesahm buhtu jo labaks pahrkūats, tad tahs minetas grahmataūs jawed tikai pee pagasta waldehm, un tadehū wiūahm muiūhas= un widmju=polizejahm japeesuhtha pagasta waldehm wiūas tahs ūinas par pahrgrosijumeem, kas ūhmejahs uš muiūhas waj widmes robeūhās dūihwodameem, urlaubē atlaisteem saldateem.

(Minet. lit. fahstahdijums un Gubernatora ū. zirūulers no 18. februara 1871 Nr. 990).

4) Kas pagasta waldehm janem wehrā, kad urlaubē atlaistee saldati wiūpahrigi teef šafaukti uš deenesta pildišchana waj kad šafauūchana promes dehū noteef, tas ir redūams no pilsteesu pawehlehm, kas tahdā gadijumā zaur ūtaūeti teef iūūhtitas.

Pagasta waldehm tahdas pawehles bes kaweschanas jaispilda. Wainigee, kas pee tam ūo noūowē, teef ūoditi ar tahm ūtrahpehm, kas noūazitas art. 187 liskumōs par urlaubē atlaisto saldatu šafauūūchanu uš aktiwu deenestu, no 22. septembra 1870.

(Kurfemes Gubernatora ū. zirūulers no 12. februara 1871 Nr. 889).

Pehz pabeigtas drukas wehl peenastuſčas ſchahdas pawehles:

Pec „Jaſts=liſumeem preekſch Kurfemes gubernaas,“ lp. 164.

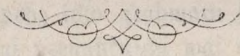
Iſſkaidrojums pee § 9, lp. 164. Pehz ſchi § no piſſteefahm iſhdodamas jaſts=ſihmes war iſdot wiſeem tahdeem, kam no polizejas ſchaujama eerotſcha tureſchana atkauta, kaſ pahri par 16 dſih=wiſas gadeem un neſtahw apakſch polizejas uſtraudſibas, ja wineem taſ pehz liſuma noſazits grunts=gabals ir, waj kad wini zaur rakſtu peerahda, ka wineem tahds grunts=gabals mediſchanai atwehlets.

Atkaufſchanu, ſchaujamos eerotſchuſ turet, pehz Kurfemes ſemn. liſumu grahm. § 302 iſdod waj muiſchas polizeja, waj pagasta polizeja, it ka luhdſejs dſihwo waj muiſchas polizejas, waj pagasta polizejas aprinki.

Iſſkaidrojums pee § 36. Tahs zaur ſcho § noſazitas nodofſchanaſ par kurteem un ka=peleſ ſuneem ja=eemaſſa par gadu, no 1. ſeptembra lihds 1. ſeptembrin.

Iſſkaidrojums pee § 54. Neeeen meſcha waktei, bet ari muiſchas= un pagasta polizejai jaluhſto uſ to, ka jaſts=liſumu noſazijumi teef peepilbiti.

(Kurfemes jemneeku leetu komiſijas žirtuleri piſſteefahm, no 29. ſeptembra un 24. oktobra 1877 Nr. Nr. 142 un 169.)

1877. gada 1. septembris

Mahrdtu un leetu rahditaiz pehz burtu kahrtaz.

(Tee burti lp. nošimē „Iapu puše“.)

A.

Agrar-lifumi preešč Krona jemneekem lp. 206—208.
Ahrprahīgi pagasta lozekli, lp. 30, § 16.
Ahrseme, pašes pr. zeļoššanas uš ahrsemehm, lp. 39, § 2, ištai drojums pee pēšimejuma.
Ahrstefšanas kofes kē eemešs paši nedot, lp. 39, § 3, pte 2.
Aislubšeji, pagasta, lp. 10, § 20, pte d; lp. 17, § 37, pte g.
Aistapinažumi išt pagasta mantas, štat. pagasta lahde un magafine.
Aiziseš lifumi lp. 230. Štat. ari dšhreenu nodofš. lif.
Aius bruhšči, štat. dšhreenu nodofšanas lif.
Amats, štat. pagasta amats.
Amata laiks preešč pagasta weetneekem lp. 5, § 9.
— pr. desmitneekem lp. 8, § 18.
— pr. pagasta amata-wihreem lp. 12, § 26; I. p. 21, § 16, ištai droj.
— pr. balstojajem (Delegirte) lp. 20, § 12.
Amatneezibas eetaišes, kē tahs pahrluhšojamas un šchemats pr. rewideerešanas pahrfkata, lp. 237—241.
Amata pahrfahpšanas lp. 16, § 34.
Amata šihmes, pagasta wežato un preeščšneeku, lp. 15, § 31.
Amata šwehrestiba lp. 14, § 27; kad to leedsahs šwehret lp. 13, ištai dr. d pee § 26.
Amata wara, a) pagasta wežato lp. 8, § 16; lp. 9, § 19, pte a, ištai droj.; lp. 10, § 22; lp. 11, § 24; lp. 18, §§ 39 un 40.
b) pag. preeščšneeku lp. 8, § 17.
— c) muiščas polizejas lp. 17 un 18, § 37—40.
— d) ušrangu teefas lp. 16, § 34; lp. 18, § 42.
— e) pagasta teefas, lp. 4, § 6, pēšim.; lp. 8, § 16, pēšim. 1; lp. 11, § 25; lp. 16, § 35; lp. 18, § 39; lp. 32, § 5; lp. 38, it augščā; lp. 51, § 37; lp. 205, § 1.

Andele ar dšhreeneem un tabaku, andeš-šihmes, patenti re, štat. dšhreenu nodofšanas lif.
— ar jaktš-šchaujamo pulweri, lp. 177—180.
Andeles eetaišes, štat. amatneezibas eetaišes.
Apdroščinaščana, ehfu, pret ugunšgrehfu, štat. ašefuranze.
— , lopu, lp. 183—186.
Apgahdaščanas kapitalš, pagasta, lp. 27, § 2, pēšim. 1. un lp. 28, § 3; lp. 29, § 10, pēšim. 1.
Apluhšočana zaur aprinkadakteri, darba-nešpehžigu un šlimigu pagasta lozekli, lp. 243.
Aprinka dakteris (ahrtš), štat. apluhšočana.
Aprinka polizeja, lp. 8, §§ 17, 18, 19; lp. 15, § 32, pēšimej. 1; lp. 17, § 37, pte b; lp. 18, §§ 39 un 42; šaraktiščanahs ar pagasta wežato, lp. 22, § 25.
Aprinka teefas kē ušrangu teefas. lp. 15, § 32, pēšimej. 2; štat. ari ušrangu teefas.
Apstiprinaščana, jaun-išwehreto pag. amata-wihru, lp. 14, § 27.
Apstrahpeti, daudštahrt, pagasta lozekli naw amata wehlejami, lp. 14, § 28.
Apstrahpeščana, pag. amata-wihru, lp. 15, § 30, lp. 16, § 34.
Arendatori, kē muiščas polizejas ihpaščneeki, lp. 16, § 35, pēšimejums un ištai drojums.
Arestanti, nošajžumi kē tee šuštami, lp. 222.
— , kas pagastā atpakaš nahfušči, kad teem pašes leedšamas, lp. 39 un 40, § 3, pte 3.
Ašefuranze, ehfu, lifumi par to, lp. 225—229.
Atlaiščanas= ušfajžšanas= un ušnemšanas=šihmes pee pahrfaktiščanahm, lp. 10, § 20. pte 1 un ištai droj.; lp. 43, §§ 11—16 un lp. 44 un 45.
Atstrahdat, pagasta paradus, lp. 31, § 19; lp. 32, § 5; lp. 51, § 37.
— naudas strahpi, lp. 11, § 24.
Atteiššanas no amata, kura ewehlets, lp. 14, § 29.

B.

Bahrini, lp. 10, § 20, pte g; lp. 30, § 16 un peefihm.

Baku potesšana, lp. 9, § 19, pte g; b. p. grahamatas jaleek preekšā pahrkuššanas dehļ, lp. 9, ištai-
drojums pee ptes g.

—, likumi par to, lp. 209—218.

Balsotaji (Delegirte), tahdu pagasta lozeku, kam naw nekustosha ihpaschuma, lp. 4, § 6; lp. 20, §§ 9—12.

Baptisti war amatōs kustu eewehleti, lp. 14, § 28, ištaidr. d.

—, wīnu bsimšanas-sihmes, lp. 26, pte b.

Behgti, saldatu, lp. 9, § 19, pte e.

Behrni, atrasti, lp. 30, § 16.

Behrnu šanchemjās, likumi par tahm, lp. 180—183.

Birgeri, kas pagasta ruli eerastami, lp. 26, pte c.

Bodes pagasta robeschās, lp. 9, § 19, pte f.

Brandwihna bruhschi, stat. dshreenu nodosch. lik.

Bruhschi, stat. dshreenu nodosch. lik.

Buhwe, nosajijumi par pagastu un privat-ehku buhwi, lp. 195 un 196.

D.

Dahwanu lasiššana preeksch pagasta nabagu lahdes, lp. 31, § 18.

Dambji, lp. 9, § 19, pte i.

Darba-kuhtri pag. lozekli lp. 31, § 19.

Darbi, publiki, klaiji, lp. 11, § 24; lp. 32, § 5; lp. 51, § 37.

Deenesta laiks, stat. amata laiks.

Deenests pagastā tā eemests paši leegt, lp. 37, § 1.

—, no pagasta ištahjot, jausfata, lp. 43, § 11, pte 2.

Defmitneeki, lp. 8, § 18.

Dischura pagasta weštam naw usdota, lp. 8, § 17, ištaidroj.

Dshreenu nodosšanas likumi, lp. 230; atzises amata-wihru teešbas; apluššanas, mellešana un atnemšana. lp. 230; nodosšanu amata-wihru peenahkumi un teešbas; polizejas un pagasta waldes usdewumi dshreenu šatatawosšanas un pahrdošanas dehļ, lp. 231, art. 32—97; instrufzija preeksch polizejas dshreenu nodosšanu dehļ, lp. 231 un turp.

E.

Ehku apdrošinasšana, likumi par to. lp. 225—229.

Ehku, pagasta un privat-, buhwe, lp. 195 un 196.

F.

Familijas-listes, št. kara-deenesta lik.

Familijas-lozekli, truhkumu zeesdami, kā wīnu us pašehm atlaištee waj pahrastfitee išteneeki peespeeschami, par teem gahdat, lp. 38, it augščā.

—, nepilnōs gadōs esofchi, lp. 42, § 9, peefihmej. 1.

G.

Galwas=nauda, št. nodosšanas.

Grahamatu wešana par pag. magazini un lahbi, lp. 21, § 18; lp. 34, § 18; lp. 36, § 25.

I.

Išdosšanas no pagasta mantas stat. pagasta lahde.

Ismellešana pee noseegumeem, stat. šatlausšanasšana.

—, kas tani šahw, naw amatā wehlejams, lp. 14, § 28.

—, pret pagasta amatawihreem, lp. 15, § 30.

—, kad pašes notawetas, lp. 41, §§ 6 un 8, ištaidroj. b.

Išlehgšana, netiklu pag. lozeku, išt pagasta šabee-
dribas, lp. 156—164; lp. 51, § 37.

J. (Tot)

Jakts=likumi preeksch Kurfemes gubernas, lp. 164—168 un lp. 244.

Jakts=schaujamais pulweris, likumi par to, lp. 177—180.

Juhras=pašes, kas darams lai tahs dabotu, lp. 39, § 2, ištaidroj. pee peefihmej. ptes 3.

K.

Kahrtiba, klaija (publika), lp. 9, § 19, pte b; lp. 17, § 37, pte b.

Kalpi, muišas un mahju, — wīnu balsotaji pag. šapulžes, lp. 4, § 6; wīnu ihpaschas šapulžes, lp. 5, § 8, peefihmej. 2.

Kara-deenesta likumi lp. 54—146.

Klabari, lp. 196, § 10.

Klaiji darbi, stat. darbi.

Kontrakts un deenests jautteiz, kad no pagasta šabee-
dribas grib ištahtees, lp. 43, § 11, pte 2.

Kopu-nastas, lp. 1, ištaidroj. b; lp. 4, ištaidroj. f.

Korteki, saldatu, lp. 10, § 20, pte i.

Krahjns, lp. 196, § 1.

Kreemu maloda, — kad tani pašes israstamas, lp. 41, § 7, ištaidrojums; šarastiššanas tani, lp. 22, § 25, ištaidroj. b.

Kriminal-noseegumi, lp. 9, § 19, pte d; lp. 15, § 30; lp. 16, § 34; lp. 17, § 37 pte b; lp. 18, § 39; kas pagasta weštam pee tam darams, lp. 205.

Krodsneekus newar pagasta amatōs eezelt, lp. 14, § 28, ištaidroj. b; kad krodj. pagasta ruli eerastami, lp. 26, f, pte 5.

Krogi, šahbas amata-bariššanas pag. weštam tur, lp. 9, § 19, pte f; lp. 17, § 37, pte b; lp. 230 un tp.

Krona muišas, muišas polizeja tanis, lp. 16, §§ 35 un 36; lp. 208, pte 19.

Krona šemneeku bšihmes nobibinasšana lp. 206—209.

Krustamas sihmes, kā tahs apgahdajamas lp. 26, pte d un lp. 102, § 6. peefihmej.

Kugi, stat. laimas.

Naudas ūhtijumi, pagasta lozekli, kā tee japahrliuſto
— , pag. lahdes remideereſšanas, lp. 35, § 24,
iſſkaidroj.

Neklauſība, lp. 11, § 24; lp. 51, § 37.

Nelaimē, nelaimīgi notikumi, lp. 9, § 19, pte c; lp.
17, § 37, ptes b un d.

Nepilni gadi atſwabina no paſes naudas, lp. 39, § 2;
aiſleeds, beš wezafo atwehles paſi ſpagehret, lp.
39, § 2.

Nodoſšanas, kā iſbalamas un peebſenamas, lp. 7, § 11,
pte f, lp. 10, § 20, ptes k un m, un lp. 46—53.

— , kā apdroſhinamas kad paſi iſbod, lp. 37, § 1,
pte 1 un lp. 40, § 4.

— , kas paſubušēem pag. lozekleem jamaſā, lp. 41,
§ 8.

— , pee pahrraſtiſšanasm lp. 42, § 10, un lp. 44,
§ 17.

Nodoſšanu jeb galwaš=naudas grahmatinaš, kas pa-
gaſta lozekleem iſbodamas, lp. 48, § 17, peefihm.

un lp. 39, iſſkaidrojums b.

Nodoſšanas likumi, pehž kaſrtas ſaſtahditi lp. 46—53.
a) Kroma nodoſšanas §§ 1—5; b) pagasta nodoſch.
§ 6. Repartizija, peebſiſšana, maſaſšana §§

7—21. Pahrraſtiſšana un paſes iſdoſšana § 22.
Nodoſšanu paradi §§ 23—35. Grunſtinaudas

paradi § 36. Wiſpahrigi noſazijumi, pee galwaš=

naudas paradi peebſiſšanas eeweſrojumi §§ 37
un 38. Launprahtigu paradneeku apſtrahpeſšana,

iſſlehgſšana no pagasta ſabeebribas un nodoſšana
Walſis walbibas warai § 37. Noſazijumi, kas ſiž=

mejahš uſ galw. naudas paradneeku bſiſweš=weetu
§ 38 a) mahjokliš pagasta; b) mahjokliš 30 werſtu

apſahrtne; c) paradneeki beš paſes un d) paſubu-
ſchi paradneeki; kā wini jauſſauz un jauſſlehbſ no

oklaba. Tē kaſt ſchemati A un B.
Nomneeki, mahju, ſtat. mahju ihpaſneeki.

Noſeegumi, ſtat. kriminal noſeegumi.
Noſlahpoſchi } lp. 205, § 4, peefihmej.

Noſliſkuſchi }
Notikumi, nelaimīgi, ſtat. nelaimē.

Nozelſšana no amata lp. 15, § 30.

P.

Pagaſta amats, atteiſšanas no ta, lp. 14, § 29.

— , kā eemeſs paſi nedot, lp. 35, § 1.

Pagaſta amata=wiſreem nedrihſt wahrduš dot, kaſdi
teem pehž likuma nepeenahſahš, lp. 8, § 15, iſſkai-
droj. a.

Pagaſta lahde, pagasta naudas manta, kā ta walbama,
lp. 10, § 20, pte e; lp. 11, § 23; lp. 29 un 30,

§§ 10—15; lp. 35—36, § 19—26.

— , kas pee tahš peeder, lp. 29, § 10.

— , pee pagastu ſaſauſeſšanas, lp. 29, § 10, pee-
ſihmej. 2.

Pagaſta lahde, kas pee tahš kriht un peeder, lp. 29,
§ 11.

— , reſkinumu atdoſšana un pahrluſtoſšana, lp. 29,
§ 12; lp. 35, §§ 23 un 24.

— , kā uſglabajama, lp. 29 un 30, § 13; lp. 35,
§ 19.

— , iſdoſšanas no p., lp. 11, § 23; lp. 30, § 14.

Pagaſta lahdes (naudas) grahmatas, lp. 36,
§ 25.

Pagaſta lozekli, pagasta ſapulžes neatnahſuſchi, lp.
5, § 8; netikli p. l., kā tee ſtrahpejami un

iſſlehgjami, lp. 5, § 8; lp. 17, § 37,
pte f; lp. 156—164; lp. 51, § 37; kuſtri (kas

negrib ſtrahdat) p. l., lp. 10, § 20, pte h; lp. 31,
§ 19; weži un ahrprahtigi p. l., lp. 30 un

31, §§ 16—19; ſewiſku p. l., no paſes naudas
un ſawu iſteneeku uſtureſšanas naw atſwabinati,

lp. 37 un 38, iſſkaidroj. ptes b un c; darba=

neſpehžigi p. l. no winu iſteneekem ari tad
ja=apghda, kad ſche uſ paſehm aiſet waj zaur

pahrraſtiſšanas no pagasta iſſtahjahš, lp. 37 un
38. iſſkaidr. b.

Pagaſta maſagine, ſtat. maſagine.

Pagaſta nabagi, ſtat. nabagi.

Pagaſta namu buhwe, lp. 3, § 5; lp. 195 un 196.

Pagaſta naſtas, lp. 10, § 20, pte i; p. n. iſbaliſšana, lp.
11, § 23. Stat. ari real: un ſopu=naſtas.

Pagaſta nodoſšanas, ſtat. nodoſšanas.

Pagaſta paradneeki, kā ar teem jadara, kad wini paſi grih
dabot, lp. 39, § 3, pte 2; lp. 41, § 8.

Pagaſta paradi atſtrahdat, ſt. atſtrahdat.

Pagaſta paſes, ſtat. paſes.

Pagaſta=peenahſumi, kā ar teem darams, kas toš neiſpilda,
lp. 10, § 20, pte h un lp. 31, § 19.

Pagaſta polizeja, lp. 8, § 17; lp. 16, § 35; amata robe-
ſčas, lp. 9, § 19; lp. 31, § 19; ſuhbribas pret

winas ſtrahpes noſchumumem, lp. 11, § 24; ſatiſ-
šanas ar muſiſchas polizeju, lp. 18, § 40.

Pagaſta preekſhneeki, peeder pee pagasta waldes, lp. 3,
§ 4; wehleſšana, lp. 5, § 8; lp. 12, § 26; lp. 14,

§ 28; ſuhbribas par p. pr. preekſch weetneeku pulka
un wina nodoſšana uſraugu teeſai, lp. 7, § 11,

pte h; lp. 10, § 21; reſkinumu atdoſšana, lp. 10,
§ 21; zif p. pr. war eezelt, lp. 8, § 15, iſſkaidroj.

b; lp. 12, § 26; pag. preekſhneeki padoti: a) pag.
wezakam, lp. 8, § 17; lp. 11, § 23; b) uſraugu

teeſai un aprinka polizejai, lp. 15, § 32; kad pag.
preekſhneeki ir preekſhſhetaji pagasta weetneeku

pulka, lp. 10, § 21; kā pagasta walbiſšana iſba-
lama, lp. 11, § 23; lp. 16, § 35; lp. 52, un 53,

ad d, peefihmejums; pag. pr. lone, lp. 12, § 26;
wehleſšanas atſumſšana, lp. 14, § 29; atzelſšana
un nozelſšana no amata, nodoſšana teeſahm un
apſtrahpeſšana, lp. 15, § 30; lp. 16, § 34; amata

sihme un pagodinašana, lp. 15, § 31; šuhdfības par pag. pr. nolēnumiem, lp. 15, § 32; pahrmažziba par masahm pahrtahpšchanahm, lp. 16, § 34.

Pagasta rehinumi, to noslēgšana, lp. 21, § 18.

Pagasta rulis, lp. 10, § 20, pte k; lp. 24—26.

Pagasta šapulze, tā dala no pagasta valdes, lp. 3, § 4; šapulzešanaš weeta, lp. 3, § 5; kas pee tahs peeder, lp. 4, § 6; kas pee tahs nepar dalibu nemit, lp. 4 un 5, § 6; tā ta wadama, lp. 5, § 7; lp. 7, § 13; lp. 10, § 20, pte a; lp. 10, § 21; ša-ai-za-našana, lp. 5, § 8; strahpes par neatnashchanu p. šap., lp. 5, § 8; špreedumi par netilleem pagasta lozēkēm, lp. 5, § 8 un peefihm., lp. 156—164; p. šap. šlēgšana, lp. 10, § 20, pte a.

Pagasta šehgelis, lp. 22, § 22.

Pagasta školās, štat. laukškolās.

Pagasta škrihweris, wina peenahsumi, wehlešana un peenemšana uš kahdu laitu, lp. 12, § 26; lone, lp. 12, § 26; kahds swars wina amatam pagasta šabshwe, lp. 13, ištaidroj. b; pagasta wezata brahlis tanī pašā pagastā nepar buht par škrihweri, lp. 14, ištaidroj. c; atzelschana un nozelschana no amata, nodoschana teefahm un apstrahpeschana, tā kā ari atstahdichana no amata zaur pawehli, lp. 15, § 30; lp. 16, § 34; pagodinašana, lp. 15, § 31; pahrmažziba par masahm pahrtahpšchanahm, lp. 16, § 34; p. š. polizejas leetās ir padots pils-teesai, lp. 15, § 32, ištaidroj.

Pagasta špreedumi, štat. špreedumi un pagasta šapulze.

Pagasta teesā, wairat pagastu weenoschanaš apatšch weenas pagasta teesās, lp. 2, § 2, peefihmej. 2; lp. 12, ištaidroj. b; pag. teesā tā pagasta valdes dala, lp. 3, § 4; šehdēlis, lp. 3, § 5; amata robežas, lp. 4, § 6, peefihm.; lp. 8, § 16, peefihmej. 1; lp. 11, § 25; lp. 16, § 35; lp. 18, § 39; lp. 32, § 5; lp. 37 un 38, ištaidroj. b, pee § 1; lp. 51, § 37; lp. 205, § 1; kad wehlešanu par pag. teefnefi war atstumt, lp. 14, § 29.

Pagasta teefnefi, wehlešana, lp. 5, § 8; lone, lp. 12, § 26; wehlešanas nepeenemšana, lp. 14, § 29; atzelschana un nozelschana no amata, nodoschana teefahm un apstrahpeschana, lp. 15, § 30; lp. 16, § 34; pahrmažziba par masahm pahrtahpšchanahm, lp. 16, § 34.

Pagasta teefas preekšsehdetajs, tā preekšsehdetajs pag. weetneeku pulkā, lp. 10, § 21; wina zelschana, lp. 14, § 28; winšch nedrihst zita amata buht, lp. 14, § 28.

Pagasta teefas škrihweris, lp. 12, § 26.

Pagasta walde, kas pee tahs peeder, lp. 3, § 4.

Pagasta waldischana, tā ta štarp pag. amata = wihreem jaisdala, lp. 11, § 23.

Šikumu grahmata.

Pagasta weetneeku pulkā, peeder pee pagasta walbes, lp. 3, § 4; tā zekams, lp. 5, § 8; tā šastahdams, zit tam to lozektu, zit ilgi amata laiks welkajs un tā pa dala jaišchirahs, lp. 5 un 6, § 9; lp. 21, § 17; tā uš sehdeschana šafauzams, lp. 6, § 10; amata robežas, lp. 6, § 11; tā weetn. pulka šapulzēs kahribā ušturama, tā un kas jašpreesh un kas ar špreedumeem noteef, lp. 7, §§ 12 un 13, lp. 10, § 20, pte a; lp. 10, § 21; pag. w. pulka špreedumi muišchās polizejai jādara finami, lp. 10, § 20, pte c; kad wehlešanu par pag. weetneeku war atstumt, lp. 14, § 29; atzelschana un nozelschana no amata, nodoschana teefahm un apstrahpeschana, lp. 15, § 30; lp. 16, § 34; pahrmažzichana par masahm pahrtahpšchanahm, lp. 16, § 34, pagodinašana, lp. 15, § 31; pag. weetneeki naw ja-apšwehina, lp. 6, § 9, ištaidroj. b.

Pagasta wezatajās, tā pagasta waldes organs, lp. 3, § 4; lp. 8, § 15; eezelschana amata, lp. 5, § 8; lp. 12, § 26; lp. 14, § 28; zaur ištahschanos iš grunts ihpašgneeku waj nomneeku šchēras wina amats heidsahs, lp. 14, § 28, ištaidroj. e; šuhdfības par pag. wezato preeksch pag. weetneeku pulka un wina nodoschana teefahm, lp. 7, pte h; lp. 10, § 21; rehinumu atdoschana, lp. 7, pte h; lp. 10, § 21; šuhdfības par p. w. strahpes- un ziteem nolēnumiem, lp. 11, § 24; lp. 15, § 32; pag. w. amata wara, lp. 8, § 16 un peefihmej. 2; lp. 9, § 19; lp. 10, § 22; lp. 11, § 24; lp. 18, §§ 39 un 40; pag. wez. a) tā pagasta polizejas ihpašgneeks, lp. 8, § 17; lp. 16, § 35; b) tā muišchās polizejas ihpašgneeks, lp. 16, §§ 35 un 36; lp. 208, pte 19; pag. wezata amata peenahsumi a) tahsweetas polizejas-leetās, lp. 9, § 19; lp. 17, § 37, pte d; b) pagasta leetās, lp. 10, § 20; pagasta wez. tā pagasta aishuhdējs jeb aishahwetajs, lp. 10, § 20, pte d; pag. wez. lone, lp. 12, § 26 un ištaidrojums a; pag. wez. zita amata nedrihst buht, lp. 14, § 28; wina brahlis tanī pašā pagastā nepar škrihweris buht, lp. 14, § 28, ištaidrojums c; wehlešanas atstumschana, lp. 14, § 29; atzelschana un nozelschana no amata, nodoschana teefahm un apstrahpeschana, lp. 15, § 30; lp. 16, § 34; pag. wez. amata sihme un pagodinašana, lp. 15, § 31; pag. wezatajās padots aprinča teefahm, lp. 15, § 32; pahrmažziba par masahm pahrtahpšchanahm, lp. 16, § 34; amata šatichanaš ar muišchās polizeju, lp. 17 un 18, §§ 38 un 39; muišchās polizejas šuhdfības par pag. wez., lp. 18, § 39; pag. wezata šaraktichanaš ar ušraugu teefu un aprinča polizeju, lp. 22, § 25.

Pagasti, lp. 1, § 1; šataufschana un atšchirschana, lp. 2, § 2.

Pahrtahpjſchanas, amata, lp. 15, § 30; lp. 16, § 34.

Pahrtaſtiſchanahs ſihmes un liſtes, lp. 10, § 20, pſte 1.

— liſtes, tanis jauſdob ſjimschanas deena un tiziba, lp. 43, § 12, iſſtaidroj. a.

Pahrtaſtiſchanahs, wiſpahrigi nolifumi, lp. 42, §§ 9 un 10 un iſſtaidroj; ihpaſchi noſozijumi a) pr. wiſpahrigas pahrraſt, lp. 43, § 11; b) pr. pahrraſtiſchanas kura fatra laika, lp. 43, §§ 12 un 15; lp. 44, § 16.

Pahrzelamas weetas, lp. 9, § 19, pſte i; lp. 219, § 3.

Pakahrufſchees, lp. 205, § 4, peefihmej.

Palamas, ſtat. pag. amata-wihr.

Parabi, pagaſta, lp. 31, § 19. ſtat. ari pag. paradu atſtrahdajſchana.

— galwas naudas, ſtat. noboſchanas.

Pafes, ſas taſs iſdob, lp. 10, § 20, pſte 1; lp. 37, § 1; lp. 41, § 6.

— , iahm japeeleet Kreewu walodas tulfojums, lp. 41, § 7, iſſtaidroj.

— , ſas taſs war pagehret, lp. 37, § 1.

— bes kawefſchanas ja-aifſuhta, lp. 41, § 8, iſſtaidroj. b.

— , kad taſs notawē, tad zelahs iſmekleſchana, lp. 41, § 6 un § 8, iſſtaidroj. b.

— , uſ ſit ilgu laiku taſs jaiſdob:

a) praſtas paſes, lp. 37, § 1.

b) legitimazijas taſbeem, ſas kara=deenſtu wehl nam iſpildbiſchi, lp. 38, peefihmej. 1 pēe § 1.

c) juhras=paſes, lp. 39, § 2, peefihmej. pſte 3 un iſſtaidroj.

d) zelofſchanas ſihmes, turpat.

— , kad to newaijaga, lp. 39, § 1, peefihmej. 2.

— , leegſchanas eemeſli, lp. 37, § 1, lp. 39, § 3.

— , ſuhdſibas, kad bes eemeſla paſi nedob, lp. 41, § 6.

— , ſas jaiſpilda, lai paſi dabutu, lp. 37, § 1, pſtes 1 un 2; lp. 39, § 2, iſſtaidroj. pēe peefihmejuma;

lp. 40, § 4; lp. 52 ad c.

— , pagaſta teeſai janofpreeſch uſturs preeſch atpataſ palatufſcheem iſteneefkeem, lp. 37 un 38, iſſtaidroj. b.

— , noboſchanas par paſehm, lp. 37, § 1, pſte 2.

— , bes matſas iſdobamas, lp. 39, § 2 un peefihmej.; lp. 40, § 4.

— , kahdas waijaga ahrpuſs Baltijas gubernu robeſchahm, lp. 41, § 7.

— , kad taſs iſtia laika neatjauno, lp. 39, § 3, pſte 1; lp. 41, § 8.

— , kam taſs rola, kam ihpaſchi uſſazit newaijaga, ja tas pahrraſtahs, lp. 43, § 12.

— , preeſch zelofſchanas uſ ahrjemehm, lp. 39, § 2, iſſtaidrojums pēe peefihmejuma.

Paſes= un pahrraſtiſchanahs=likumi lp. 37—45.

Pafjuduſchi pag. lozeſki, winu uſſauſſchana, lp. 41, § 8; lp. 52, ad d.

Patenti, ſtat. dſchreenu noboſch. liſ.

Paweſles, wiltigi pahrgroſitas, lp. 9, § 19, pſte a.

Peedſiſchana, galwas=naudas, ſtat. noboſchanas likumi.

Pilnwari, pagaſta, lp. 7, § 11, pſte i; lp. 17, § 37, pſte g.

Pilſteeſa, ſtat. aprinka polizeja.

Pļawas, ſas apſtahdetas, lp. 9, § 19, pſte b.

Pļuhdi, uhdena, lp. 9, § 19, pſte c; lp. 17, § 37, pſte b, lp. 18, § 40.

Padwobas ſteleſchana, lp. 199—202.

Polizeja, ſtat. muiſchās, pagaſta= un aprinka polizeja.

Polizejas ſtrahpes, kam taſs daudſfahrt uſliktas, tos newar amata wehlet, lp. 14, § 28.

Polizejas ſulaini, ka tee eezekami, lp. 3, § 4, peefihmej.

Polizejas uſraudſiba ka eemeſls paſi leege, lp. 39 un 40, § 3, pſte 4.

Pretiba, pretofſchanahs pret polizejas pawehlehm, lp. 11, § 24, lp. 51, § 37.

Protokolu ſchnores=grahmata, lp. 7, § 13, lp. 22, § 22.

Publiki darbi, ſtat. darbi.

Pulweris, ſtat. jatts=ſchaujamais p.

9.

Realnaſtas, lp. 1, § 1, iſſtaidroj. b; lp. 2, iſſtaidroj. b.

Reguleereſchana, trona mahju, lp. 206—209.

Rehſinumum noſlehgſchana, r. gads, lp. 21, § 18.

Rekrufchu nemſchana, lp. 10, § 20, pſte m. ſtat. ari kara=deenſta liſ.

Rekrufchu ſewas un behrni, ka tee apghadajami, lp. 30, § 16, peefihmej.; lp. 127—129.

Rentes, ſtat. zinſes.

Rentneeki, mahju, ſtat. mahju ihpaſchneeki.

— , malas muiſchu, lp. 5, iſſtaidroj. b.

Repartizija, noboſchana, ſtat. noboſch.

— , pagaſta naſtu, lp. 11, § 23.

— , magafines behrſchanas, lp. 34, § 16.

Rewaſzinazija ſtat. kaſu poteſchana.

Rewideereſchana, andeles un amatneezibas, un ſchemats pr. remideer. pahrfkata, lp. 237—241.

Rewideereſchana, pagaſta walbes, lp. 16, § 33.

— , magafines, lp. 29, § 8.

— , pagaſta lahbes, lp. 29, § 12.

Rewiſijas liſtes, to ſaraſtiſchana, lp. 9, § 19, pſte 1.

Rijas, lp. 196, § 8; lp. 198. beigās.

Robeſchas un robeſchu ſihmes, lp. 9, § 19, pſte k.

Robeſchu ſtabi, lp. 219, § 3.

С.

Œahdſiba, lp. 18, § 40.

Œalbat, urlaubē atlaisti, ſtat. urlaube.

Œalbatu behgti, lp. 9, § 19, pſte e.

Œalbatu un reſerwneeku ſewas un behrni, ka apghadajami, lp. 30, § 16, peefihmej.; lp. 127—129.

Schibdi, kas uz ņemehm braukā vaj staigā apfahrt kupschodami, lp. 204, B.
 Sehgelis, pagasta, lp. 22, § 22.
 Seminari, ņtat. laukņkolās.
 Sibirijas mehriņ, ņtat. leņņas ņehrga.
 Sihmeņ, amata, lp. 15, § 31.
 Sirgi, liņumi par kara-pulku ņirgu ņkaita papilbiņņanu, ka
 karņņ ņekahņ, lp. 129—146.
 Swehreņtiba, ņtat. amata swehreņtiba.

S.

Sakaufņņhana, pagastu, lp. 2, § 2, pefņņmej. 1 un 3
 un iņņaidroj.
 Saņlauņņņhana, paņudufņu pag. lozeku, lp. 41,
 § 8; lp. 52 ad d.
 — , pirdā, par kriminal-noņeegumeem un pahrkahp-
 ņhanahm, lp. 9, § 19, pte d; lp. 18, § 39; lp.
 205 un 206.
 Saņauņņņhana, ņa-aiņinaņhana, pagasta weetneeku pulka,
 lp. 6, § 10.
 — , pagasta ņapulņeņ, lp. 5, § 8; lp. 158, § 7.
 — , ņņņiru, lp. 5, § 8, pefņņhm. 2.
 — , urlaubē atlaiņto ņaldata, lp. 242—243.
 Saņauņņņhanas-liņteņ, ņtat. kara-beeņeņta liņumu.
 Schaujamee eerotņņi, aiņleegti, lp. 196, § 5.
 — , kam peenahņahņ atkaut toņ turet, lp. 244.
 Schaujams pulweris, liņumi par to, lp. 177—180.
 Schenki, ņahbi amata-peenahņumi pag. weņafam tanis, lp. 9,
 § 19, pte f; lp. 230 etc.
 Schņirņņhanahņ, ņakaufetu pagastu, lp. 2, § 2, pef-
 ņņmej. 3 un lp. 3, iņņaidroj. f.
 Schņiru-ņapulņeņ, lp. 5, § 8, pefņņhmejums 2; lp. 10,
 § 20, pte a.
 Schņuhtņņhana, ņņņuhtņņirgi, lp. 10, § 20, pte i.
 — , liņumi par ņ., lp. 199—202.
 Schnores-grahmataņ, ņtat. pag. lahbeņ grahmataņ.
 Seewas, laulataņ, wiņu teeņibaņ paņi beņ maņņas dabot,
 lp. 39, § 2.
 Seewiņņņi ņaw atņwabinati no paņeņ naudaņ un ņawu iņ-
 ņteneeku apgaņdaņhanas, lp. 38, pte c.
 Sehrgas, ņtat. ņlimibaņ.
 Sibirijas mehriņ ņtat. leņņas ņehrga.
 Skahde lauldaņ un pņawāņ, lp. 9, § 19, pte b.
 Skolas liņumi, ņtat. laukņkolās.
 Skolas ņtat. laukņkolās.
 Skoleni dabo paņi beņ maņņas, lp. 39, § 2, pefņņmej.
 pte 1.
 Skolotaji, wiņu palihgi un ņkolotaju ņeminari,
 ņtat. laukņkolās.
 Skrihweris, ņtat. pag. un teeņas ņtr.
 Skurņņeni, lp. 196, §§ 1 un 2.
 Slimniņas, pagastu, lp. 3, § 4, pefņņhm.; lp. 9, § 19,
 pte h.
 Slimi pag. lozeki, lp. 10, § 20, pte g; lp. 30, §§
 16—18. ņtat. ari pag. lozeki.

Slimibaņ, lipigaņ, lp. 31, § 20. ņtat. ari lopu ņehrgas.
 Smehtņņhana, aiņleegta, lp. 196, §§ 4 un 5.
 Sneega raguņ (ņlehpeņ), lp. 219, § 3.
 Spreedumi, pagasta ņapulņeņ, par netiņkeem pagasta lo-
 zekkeem, lp. 5, § 8, pefņņhm. 1; lp. 156—164; lp.
 51, § 37.
 — , jaeraņņta protokolu ņchnores-grahmata, lp. 7, § 13.
 — , ņuhtņņibaņ pret teem, lp. 8, § 14; lp. 160, § 19.
 Spreedumi, pagasta weetneeku pulka, lp. 7, § 12.
 — , jaeraņņta protokolu ņchnores-grahmata, lp. 7, § 13.
 — , ņuhtņņibaņ pret teem, lp. 8, § 14.
 — , ka iņpildami un muiņņas poliņejai ņinami jabara,
 lp. 7, § 12; lp. 10, § 20, pte c.
 Strahpeņ nauda, to pag. weņafajņ uņleņ, ka ta atņrahda-
 jama, lp. 11, § 24.
 Strahpeņ nauda par neatnahņņhanu pagasta ņapulņeņ, lp.
 5, § 8.
 Strahpeņ wara ņtat. amata wara.
 Statistiņkaņ ņinaņ, lp. 17, § 37, pte d.
 Sudmaņi, ņtat. melberi.
 Suhtņņibaņ pagasta ņakaufņņhanas beht, lp. 2, § 2.
 — , pagasta, ņawāņ leetāņ, lp. 6, § 11, pte e.
 — par pagasta amata-wihreem preeņņņ weetneeku pulka,
 lp. 7, pte h; lp. 10, § 21.
 — par pagasta ņapulņeņ un pret pagasta weetneeku
 pulka ņpreedumeem, lp. 8, § 14; lp. 160, § 19.
 — par pagasta weņafa ņtrahpeņ nolehmumeem, lp. 11,
 § 24.
 — par pagasta amata-wihru nolikumeem, lp. 15, § 32.
 — par uņraugu teeņu nolehmumeem, lp. 15, § 32.
 — , muiņņas poliņejaņ, par pagasta weņafa, lp. 18,
 § 39.
 — par muiņņas poliņeju, lp. 18, § 42.
 — ka paņi neodob, lp. 41, § 6; § 8, iņņaidr. b.
 — ka pahrratņņņhanahņ-ņihmeņ neodob, lp. 43, § 13.
 Suhtni, pagasta weetneeku pulka, pagasta leetāņ, lp. 6,
 § 11, pte e.
 Swarņ un mehriņ, no pagasta weņafa uņluhtņojami, ka riņ-
 tigi, lp. 9, § 19, pte f.

T.

Tabaka atņiņe, liņumi par to, lp. 237.
 Tņņigani, noņaņijumi par teem, lp. 204, C.
 Teeņasņņrihweris, lp. 12, § 26.
 Teeņneņņi, ņtat. pagasta teeņneņņi
 Tilti, lp. 9, § 19, pte i; lp. 219, § 3.
 Tirgi, ņahdaņ peenahņkums pagasta weņafam un muiņņas po-
 liņejai tirgōņ, lp. 9, § 19, pte f; lp. 17, § 37, pte b.
 Trakums, traki ņilweņi, lp. 205, § 4, pefņņhmej.
 Truhkumu zeeņdami, ņtat. pag. lozeki.

II.

Ubagofņhana, lp. 202 un 203.
 Ugunņ, fur to nebrihņņi kurt, lp. 196, §§ 5 un 7.

Uguns dzeļšņami rihči, lp. 196, § 9.

Ugunsgrēhči, lp. 9, § 19, pte c; lp. 17, § 37, pte b; lp.

18, § 40; lp. 31, § 20; lp. 196—198.

Uguns furinašņanas meetas, lp. 196, § 6.

Uguns laišņana, tišņā, lp. 18, § 40.

Uhdens pluhdi, ūst. pluhdi.

Urlaubē atlaisti ūldati, to ūsautšņana uš deeneūta piš-
bišņanu, lp. 242—243.

Usluhči pagastā, lp. 3, § 4, peshņmj.

Ušnemšņana, jaunu pagasta lozeķķu, ūs pee tam eemeš-
rojams, lp. 10, § 20, pte l, iūūaidrojums.

Ušraudšiba, polizejaš, ūa eemešs paš leegt, lp. 39 un
40, § 3, pte 4.

Ušraugu teeūas lp. 15, § 32, peshņmejušs 2.

a) amata robešņas, lp. 2, § 2; lp. 3, § 3; lp.
5, § 8; lp. 5 un 6, §§ 9, 10, 11, pte h; lp.
7, § 12; lp. 8, §§ 14 un 15; lp. 9, § 19,
ptes a un g; lp. 11, § 24; lp. 12, § 26; lp.
14, § 27; lp. 15, § 30; lp. 16, § 33; lp. 17,
§ 37, pte e; lp. 18, §§ 39 un 42; lp. 29,
§§ 8 un 12; lp. 40, § 4; lp. 41, § 6 un iš-
ūaidrojums b pee § 8; lp. 43, § 13.

b) ūrahpes-wara, lp. 16, § 34; lp. 18, § 42.

c) ūuhdšibas pret winu špreedumeem, lp.
15, § 32.

d) ūaraktšņanahš ar pagasta wezaķo, lp.
22, § 25.

Ušūautšņana, pašudušņu pagasta lozeķķu, lp. 41,
§ 8; lp. 52, ad d.

Ušūazšņana, pagasta un deeneūta, lp. 43, § 11, ptes
1 un 2.

Ušūazšņanas= un ušnemšņanas=šihmes pee pah-
rakššņanahm, ūtat. atlaišņanas=šihmes.

Ušturs, ūahbā wihšē tas peedšņamš no pagasta lozeķķeem,
ūas uš pašēhm waj zaur pahrrakššņanos ahrpuš
pagasta miht, preešņ winu darba=nešpehziģeem iš-
steneēķeem, lp. 37 un 38, iūūaidroj. b.

W.

Wahšprahīgi pag. lozeķķi, lp. 30, § 16.

Wakineēķi, lp. 4 un 5, § 6, iūūaidroj. a.

Walšs militšņi, lišumi par teem, lp. 108—129.

Wara, amata=, ūtat. amata wara.

Waras darbi, lp. 18, § 40.

Wasanči, lp. 9, § 19, pte e; lp. 17, § 37, pte b.

Weetneēķi, ūtat. pagasta meetneēķi.

Wehlešņana, pagasta amata=wihru un ūtrihwera, lp. 5,
§ 8; lp. 12, § 26; lp. 14, § 27; lp. 20, § 12;
lp. 21, § 18.

Werštju ūabi, lp. 219, § 3.

Wezuma leezišas ūtat. krustamas šihmes.

Wezmahtes, ūtat. behrnu ūanehņejas.

Widmes, muišņas polizeja tanis, lp. 16, § 35.

Wišpahrigš ūara=deeneūts, ūtat. ūara=deeneūts.

3.

Zeķi, lp. 9, § 19, pte i; lišumi par zeķeem, lp. 219—224.

Zeķoūšanas šihmes, ūtat. pašes.

Zinšes no pagasta= un magasiņes=kapitala, lp.
30, § 14, iūūaidroj.

Sweschu wahrdu isskaidrojumi.

A.

Ad, uf, pee.

Adjutants, palihgs, palihga-ofizeeris, p. p. generala adjutants, generala palihgs.

Administracija, waldischana, wal diba (ne teesafschana un polizeja); **administratiws**, kas uf waldischanu fihmejahs.

Adopteeret, peenemt, atsiht, ihpafchi behrna weeta peenemt; **adopteerschana**, peenemfchana behrna weeta.

Agrar-lifumi, lifumi par semes leetofschanu lauschu sainneezibä, par semes isfrenteschanu un eemantofschanu; **agrar-organisazija**, nobibinaschana pehz agrar-lifumeem; **agrarists**, kas uf semes leetofschanu fihmejahs.

Akademija, augstfkola, p. p. kara-akademita, kara-augstfkola, augstfkola, fur kara-sinatnibas mahza.

Aktiws, darbä buhdams, darbig, ihfts; **aktiws deenests**, ihfts deenests.

Akzijs, nodofschana par dsehreeneem un tabafu.

Aparats, stunfsta (mahftliga) eerikte; trauks, eerozis, p. p. destileerefchanas aparats, eerozis, eerikte, ar kura palighu destileere.

Appeleeret, par kahdu spreedumu eefneegt fuhdfibu pee augstafas teefas; **appelazija**, pahrfuhdfiba.

Arendators, rentneeks, nomneeks, iherneeks.

Arests, brihwefstibas-strahpe zaur apzeetinaschanu, kas teefibas un goda nemaitä; isskhirahs no **zeetuma-strahpes**, kura alafch pee tä fauktahm negoda-strahpehm teef rehfinata; **sem aresta**, apzeetinat, weeglä zeetumä; **arestants**, waj strahpes, waj ari tikai ismellefchanas dehft apzeetinat zilweks.

Aritmetika, rehfinafchanas-sinatniba, — mahziba.

Astifekts, buhwes-sinatajs, buhwefchanas mahftlineeks.

Armija, kara-spehti, kara-pulki (wisi kopä), p. p. Kreevwu armija, wisi Kreevwu kara-pulki.

Artikelis, raksta-gabals, raksta-nodaka; lifumu pantinsch; ari rakfts awifes.

Artillerija, leelgabalneeki, leelgabalneeku kara-spehts; **artilerists**, leelgabalneeks; **artillerijas-refors**, ff. refors.

Ascuranze, apdrofchinaschanas-nauda; massa par ehfu, leetu, lauku un lopu apdrofchinaschanu.

Atests, atestats, leezibas-sihme, — rakfts.

B.

Banta, naudas-darischanas kantoris; kantoris, fur naudas-papihrus maina, pehrt un pahrdod, fur ari naudu nogulda un aisdod.

Bataljons, masats kara-pulks, regimentes nodaka.

Blankats, kahbai waijadfibai fastahbits un drukats schemats (stat. to), kas tikai ispidams un paraktams; pilnwareslapa, tikai ar paraktu, fur waijadfigee wahrdi wehl eeraktami.

Budschets, pahrfats jeb eepreefchigs aprehfinajums par nahfoshahm eenemfchanahm un isdoschanahm.

D.

Datums, mehnescha deena, p. p. kahda datumä rakfts; kahda mehnescha deena rakfts?

Departements, nodalijums; waldischanas nodaka, walstsamatu feb-darischanu nodaka.

Deposits, nogulbijums, noguldita, uftizeta manta; **naudas deposits**, noguldita nauda.

Destileeret, pilinat; nowilkt, dehfinat, kahdu tetofschu leetu (p. p. spirtu) zaur fatarfeschanu aistaitä traulä garainas pahrwehrt un to zaur atdfeschanu atkal tetofschu padarit; tahdu darboshanu sanz par **destilaziju** jeb **destileerefchanu**; **d-aparats**, ff. aparats.

Diktats, ff. dikteret. **Dikteret**, rakftit, to saka; preefchä fagitus jeb taiftus wahrdus usrakftit; **diktats**, dikteerejums, dikteerefchana.

Diploms, leezibas-rafts par eeguhtu mahzibu, gobu, teesibu; leezibas-rafts, kahdas mahzibas, gobu jeb teesibas kahds eemantojis jeb kahdas tam ir.

Divisija, kara-spehta nodala.

Dokuments, no Walfis eestahdehm apleezinats raksts, zaur kuru kas teek peerahbits; peerahbischanas-raksts.

Domchuu waldiba, krona-jemes waldiba.

Druschina, jemes-fargi, militschi.

Duma, padome, dome; **pilsehtas duma**, pilsehtas-walde.

E.

Ekonomija, fainneeziba; **ekonomisti**, fainneezigi, gahdigi, ruhpiigi, taupigi, kahrtigi; **ekonomijas departements**, fainneezibas nodala kahda walde, p. p. ministerija.

Eksamens, mahzibu pahrbaidijums; **eksaminands**, tahds, kas mahzibas pahrbaidams, kam eksamens janoleet; **eksaminators**, tahds, kas mahzibas pahrbaida, mahzibu pahrbaiditajs.

Ekseluzija, paradu jeb maksachanas peedisichana zaur teesahm (zaur mantas apkihlaschanu, atnemichanu); kahda spreeduma jeb kahdas pawehles ispihsichana.

Esemplars, weens weenigs gabals, weens is daudseem, kureem tas lihfigs.

Elementar-skola, eesahkumu skola, skola, kur pirmas jeb eesahkuma mahzibas pasneefs.

Citadrone, jahntneeku pulzinsch, jahntneeku rote.

F.

Fabrikis, eetaise, kura wairak strahdneeku weens otram rokas strahda, ihpachi kura machines isleeto un kahdas leetas gatamo; **fabrikants**, fabrika ihpachneeks waj wadonis; **fabrikats**, fabriki darinats iistrahdajums.

Familija, gimene, wisi pee weena tehwa un pee weenas mahtes (apprezejuschos pahra) peederigee, ka behrni, behrnu-behrni u. t. pr.

Fandbriche, kihlu-grahmata, parahdu-sihme, kurai nekustams ihpachums par kihlu.

Fashine, krumu, schagaru, fila kuhlitis, ko pee dambju un zeku taisichanas isleeto.

Feldschers, mahzits slimneeku fopejs; daktera palihgs.

Filantropija, zilweku mihlestiba; **filantropists**, us filantropiju sihmedamees, zilwekus mihledams; **filantropiska beedriba**, beedriba, kas nodarbojajs ar zilweku mihlestibas (t. i. labdarigeem) darbeem.

Filantropiska beedriba, st. filantropija.

Filologija, walodu finatniba, ihpachi wezo (Latianu un Greeku) walodas praschana.

Finanz-ministeris, naudas buhschanas ministeris, kura sinah schaw walfis naudas leeta.

Fistalis, pahrluhlotajs, usraugs, ka teefas un waldes dara pehz likumeem.

Flaga, karogs ar walfis krahsham, ihpachi kuga karogs.

Flote, juhwas kara-spehts; **flotes-komanda**, flotes wadoniba.

Forma, preetschihme, raksts, nosazijums, kas par preetschihmi nemams; **formal-liste**, preetschihmes-liste.

Formal-liste, st. forma.

Fronte, preetschas-rinda; **frontesdeenests**, deenests kareiwju pirmas rindas, ihsts kareiwju deenests.

G.

Gahs, gahse, gais, gaisam lihdfigs schihsts weels; weels, kas gaisam lihdfigs paleef, kad ori temperatura (aufstums, siltums) paleef it ka alafsch (ne wis ka garainas, kas aufstuma pahrwehrshahs par pileeneem, par uhdeni).

Garnisona, salbati, kas pilsehtas jeb zeetofschads stahw par apfargaschanu un aisstahweschanu.

General-rewizija, wispahriga, pilniga rewideereschana.

Gwarde jeb **gwardija**, fargu-pulki, pirmee kara-pulki armija; **gwardos** teek usnemti tee kreetnaake kareiwji.

H.

Historija, wehsture; **historigs**, wehsturigs, us wehsturi sihmedamees.

Historiski-filologists instituts, augstskola, kur wehstures un wezu walodu finatnibas mahja.

Hofteefa, augstaka justiges un kriminal-teefa Widsemes guberna.

I.

Immobilis, nekustams ihpachums, p. p. grunts, mahja un t. pr.

Industrija, fabriku un amatu-buhschana, ruhpneneziba, amatneneziba.

Infanterija, kahjneeziba, kahjneeku salbati, kahjneeku kara-spehts; **infanterists**, kahjneeks salbats.

Insheneers, maschinu, zeetofschau-buhwneeks, kara-darbu (stankiju, tiltu u. t. pr.) buhwetajs.

Inspektors, usluhts, pahrluhfs.

Instituts, eetaise, eetaisijums, eerikte; **institutzija**, Walfis (teesu un waldes) eestahde, eetaisichana, eerikteschana; teefas, walde.

Instrutizija, nosazijums, preetsch-raksts, pamahzichana, zeka wadons.

Instruments, rihts, eerozis.

Inwalids, nespehzigis, nespehjneeks, wahjneeks.

Inwentrars, fainneezibas-leetas, ko kahds amata-wihrs waj rentneeks, amatu waj rents-weetu usnemdams, dabuhn un kas winam ja-atdod weetu atstahjot; mahju, krona inwentrars.

Junkurs, ekamenu nolizis salbats, kas par wirsneeku mahjajs, bet wehl wirsneeku kahrtā nam eezelts; **junkuru skola**, skola, kur junkuri teek par wirsneekteem mahziti.

Justizes-teeša, tahda teeša, kas tīkai mantības- vaj nošes-
dības-leetas īspreeš, bet ar polizeju un valdīšanu
pa viņam nenobarbojās; **zivil-justize**, mantības-
leetu teeša, īspreešana, teešību aīstahwešana un sau-
dēšana; **justizes likumi**, tee likumi, kas uš ž.-j.
sīhmetahs; **kriminal-justize**, nošegumu teešana,
teeša, kas īhpasī preetš īši nolūhta eezelta.

R.

Radetu-korpušs, juhras-junturu pulks.
Raligrasija, daikrakstība, kofča rakstīšana.
Rameral-teeša, (īstati — walde), eestahde, kas krons nau-
das-leetas un eenahšēšanas aīstahw, fargā un wada.
Ranzeleja, ta teešas waj walbes nobaša, kur raksta, teešas
papihēns sagatavo un ušglabā.
Rapitulants, tahds, kas (kara) padomees; **kapitulanta**
teešības, tahda žilweša teešības.
Kategorija, nobaša, šķīra.
Kawalerija, jahtneezība, jahtneeku=kara-spehks; **kawale-
rists**, jahtneeks.
Kollegiums jeb **kollegija**, šabeeedriba, eestahde, walde.
Romanda, wadonība, pawadonība; **komandeers**, wadonis.
Kommerz-skola, skola, kur kopmanu (tirgotāju) sinatnības
mahža.
Romisija, no waldības eezelta walde; kara-beenesta komisija,
semneeku leetu l.
Romiteja, weetneeku pulks, ko kahda šapulze, īs sawa wibus
eezel kahda īhpasī darba īsdarīšanās dehl.
Rondutters, waditajs; tahds, kas krautšanu pašēls-
zeleem wada.
Ronfistazija, atnemšana zaur teešas (polizejas waru);
ronfiszereet, atnemt; suhkuri ronfiszereja konterbandi,
atzišes ušraugs žigarus bes bandroles.
Ronserwatorija jeb **Ronserwatoriums**, augstskola, kur
musiti un dšeadāšanu mahža.
Ronfistorija, mahžitaju jeb bašnizās teeša; bašnizās walde.
Ronsuls, pehz īši wahrda nošimejuma pee mums: ahršemes
eeeles aīstahwis un šaudsetajs jeb ušraugs.
Rontremahrta, dokuments, pret kuru štaidru naidu waj
kahdu atkausšanu dabu.
Rontrolle, ušraudzība, pahrūhšēšana, rewideerešana.
Rorpušs, kara-spehks, šaweenots pulks.
Kredits, aīstapinajums, aīstapinat; uštizība, laba; slawa;
dischans kredits, leela uštizība.
Kriminal-likumi, tee Walfs nosajizumi, kas sīhmejahs uš
nošēdību, uš gruhteem nošegumeem, grehta darbeem,
kriminal-nošegumeem.
Kriminal-nošegums, nošegums, kas pehz kriminal-liku-
meem teešajams un šodams.
Kurs, gahjeens, p. p. mahzības-kurs, mahzības gahjeens,
mahzības nobaša; ari naudas un naudas papihēn wehr-
tība; teem papihēem sīkts kurs, tee papihēri stahw
semā mehrtība.

S.

Safarete, slimniza.
Legitimazija, leezības-raksts, pase.
Sifehrs, smalts brandwīhns.
Literatura, grahmatneezība, rakstība; wīsi raksti (gara ra-
šojumi) kopa; rakstības sinasšana.
Lizeums jeb **lizeja**, augstskola ar unīversitētes teešibahm.

M.

Magisters, mahžitu wīhru [goda-wahrds, p. p. teologijas
(Deewa wahrdu sinatnības) magisters; filosofijas doktors
(Dr. der Philosophie).
Majorats-muišča, dšimtmuišča, ko newar pahrdot; fami-
lijas muišča, kura uš wīseem laikeem tahšpasčas fami-
lijas īhpaschumā paleet.
Majors, ofizeera šķīra, bataljona preetšneeks (st. ba-
taljons).
Manifests, pawehle, pašlubinajums (no semes waldneekem);
ari ušajzinajums.
Manuskripts, rofas-raksts, raksts, kas preetš drukas rat-
stīs.
Materials, weela, leeta, p. p. rakstams materials, rakstams
leetas; **buhw-materials**, koki, almini, mahls, grante
etc., kas pee kahdas buhwes wajadsiģi.
Mehaniks, maščinu amatneeks.
Mediko-chirurgiska akadēmija, augstskola, kur ahršles
mahža.
Metrik-grahmatas, tahdas no waldības apstiprinatas grah-
matas, kur teešas (īhpasī polizeja) eeraksta šchīdu un
pee leelās křistigas bašnizās nepeederoschu laušchu mir-
šanu, laulības, dšimšanu.
Milize, semes-fargu kara-spehks; **militāri**, semes-fargi.
Ministerija, ministēra-walde, kanzeleja.
Munsture, šaldatus mahžit, kara-darbus eerahdit; **mun-
sturesšana**, šaldatu mahžišana; **munsture**, šal-
datu mahzība.

N.

Nawigazija, kugosšana, kugneezība.
Rotars, notarius publīks, zaur Walfs waldību eezelts
un apšwehrinats amata-wīhrs, kas rakstus un dokumen-
tus apleezina.

O.

Oberhofteeša, augstākā justizes- un kriminal-teeša Kurfemes
gubernā.
Oberlandteeša, wīrs-semes-teeša.
Obligatorīks, pehz likumeem peenahzigs, wajadsiģis; **obli-
gatorīks deenests**, deenests, kas pehz likumeem ja-
īspilba, no kura newar atrantees, pat ari zaur weet-
neeku nē.
Ofizeeris, wīrsneeks (kara-beenestā).

Ollads, lauschu sabeedriba, šķēra, kas galvas-nauda matja.
Originals, šawads, pirmais, tahds kas no zita naw zehlees, pehz zita naw taišits; p. p. **originala raksts**, tahds raksts, kas naw no zita raksta norakstits jeb pehz zita raksta šarakstits.

P.

Pāšha, augstas kahrtas jauneklis Keisara pils-beenestā; **pāšhu korpušs**, pāšhu pulks.

Paidagogiska padome, skolas buhščanas padome, walbe.

Pensija, šehslastības maiše, alga, kas pehz beigta deenesta lihds dšihwibas galam teef matfata.

Persona, pašneefs, pats par sevi buhdams, zilweks (wiheretis waj seeweetis); **personigs**, uš personu šihmedamees.

Pirotehnikla skola, skunstis-ugunu skola; skola, kur mahza skunstigas ugunis taišit.

Platāpase, tahda pase, ko pehz pagasta-pases israksta renzejās un kas tad gelb wišā Kreewijas walsti.

Plans, isdomajums, fastahbijums, pehz kura kas jataisa jeb jadara; buhweš, ehkas plans, rife.

Podwoda, aishuhgums, wiswairat weenjuhgu rati preekšč kara-pultu meščanas.

Praktiķs, darbā, dšihwē, isleetojams; **praktiski-technologiska instituzija**, eerikteschana, kur amatus mahza un strahda.

Prestanda, nodoschana, ko Walsts walddiba usleef.

Priwats, ne krons, ne klaiji, ne publiki; **priwatzilweks**, tahds zilw., kas nestahw amata.

Priwat-rette (teešiba), tahda teešiba, ko katrs kā zilweks un pawalstneefs, ne kā amata-wihrs waj pee ihpaščas lauschu šķēiras peederedams bauda; **priwat-teešibu likumi**, tahdi likumi, kas šihmejahs uš priwat-teešibahm.

Profureers, Walsts weetneefs pee teešahm; walsts aistahwis.

Profesjors, augstskolas (universtitetes) skolotajs.

Progone, **progonē nauda**, maksa par brautschanu, pehz weršju un sirgu škaita.

Programs, issludinats fastahbijums, daramu darbu kahrtiba, p. p. skolas programā rakstits, ko skolā mahzihs.

Projekts, nodoms, aprehšinums, fastahbijums.

Prozentes, intreses, naudas-augli.

Publika, šadšihwes kopiba, kahdas semes waj wišas pasaules eebšihwotaji, wišā laudis; **publiki**, kas noteef ne slepenā weetā, bet wišeem redsot un dširdot, klaiji; **publiki darbi**, tahdi darbi, kas peeder waj kronam, waj kahdai sabeedribai; **publiki runat**, wišeem dširdot, ne wis tītai maj zilweleem klast esot jeb kahdā familijā.

R.

Ranga, goda-kahrtā deenastā; tšhina.

Real-skola, skola, kur ihpašči dabas-sinatnības un zitas preekšč dšihwes derigas finaschanas mahza.

Real-naftas, klausības-darbi un pildijumi; tahdi peenahkumi, kas uš kahda gruntsgabala gul un jaispilba waj naudā, waj leetās, waj ar darbu.

Regimente, kara-pulks; kara-pulka nodata.

Retwifizija, amata-raksts, ušajzinajums, lai šo isdara.

Religija, tiziba, tizibas kopschana.

Repartizija, isdalischana pehz noliktahm dalahtm; **reparteeret**, dalit pehz noliktahm dalahtm.

Reserwe, atlikums, atstahbijums; kara-pulki, kas wehl kara-beenestā naw eestahjuhšees; **reserwists**, pee reserwes peederigs.

Refors, nodalijums, amatu- jeb dariščanu-nodata.

Rewatzinazija, otrā bahu poteščana, rewatžineeret, pa otram lahgam bakas stahdit.

Rewideeret, pahrraudsit, pahrluhkot; **rewideerechana**, pahrraudsiščana, pahrluhsiščana; **rewidents**, kas rewideerechannu isdara.

Rewisija, pahrraudsiba; **rewisijas-liste**, pahrraudsibas liste, kurā wišā laudis šarakstiti, kas pee rewisijas atrašti.

Rubrika, rakstu-rinda, rakstu šķēra.

Ruhpneeziba, št. industrija.

S un Š.

Sensitwa, kahdas gubernas walbe šainneezibas šind, pee kuras wišu lauschu kahrtu weetneeki nem dalibu (Kreewijā, kur jaunee nodibinaschanas-likumi eegelti).

Seminars, skola, kur skoleni teef ismahziti par skolotajeem skolotaju-skola.

Sistema, fastahbijums, kahrtā, pamati.

Spezial-klase, šewiškā klase, šewiškā mahzibas nodata.

Spitals, šlinniza.

Statete, pastineefs, kas ahtri šteigdamees šinu neš.

Stahba-ofizeers, ofizeers, kas pee stahba (generala-, wadona-kanzelejas) peeder.

Statistika, šalihdsiba zaur škaitteem.

Summa, topu-škaitls.

Swods, Kreewijas Walsts-likumu grahmata (trahjums), kas no 1835. g. eewešta un it gada teef turpinata.

Schandarms, šaldats preekšč kahrtības ūšraudsiščanas; polizejas šaldats.

Schemats, preekščihmes-raksts, pehz kura ziti raksti šaraksta.

Šhurnals, deenas-grahmata; tahda grahmata, kurā pee teešahm waj waldehm tahsdeenas notikumus waj eematšaschanas eeraksta.

T.

Tatšeeret, nowehrtet, wehrtibu nošagit; **tatšeretajs**, nowehrtetajs; **tatšeretaju-klase**, skola, kur tatšeereschannu mahza.

Techniķs, amatneezigs, amata —, p. p. techniķi riški, amata riški.

Technologija, amatu buhščana, amatu finaschana; **technologiķs**, uš technologiju šihmedamees.

Tipografija, grahmatu drukatava.

Topografija, fl. topografs.

Topografs, semes mehrneeks; **topografu skola**, semes mehrneeku skola; **topografija**, semes mehrneeziba.

Turpinajums, turpinat, ko tahlat darit, tahdu rakstu otrā lapā, otrā weetā tahlat rakstīt.

Tšhina, deenesta kahrtā, goda kahrtā; **tšhinowneeks**, tahbs, kas tšhinu šafneebis, waltis deenestneeks, eerednis.

Tšhinowneeks, fl. tšhina.

II.

Uniwersitete, augstskola, kur studentu mahžahs par adwokaateem, ahrstehm, mahžitajem un t. pr.

Urtaube, brihwaits deenestneekem, proti kas laiks, gif ilgi wineem atkauts no deenesta projam buht.

Urtafs, pamehls.

Welfetis, paradu sime, kas uš ihpaschu preefch tam no kroma dotu papihri rakstita; **w. paradi**, tahbi paradi, kuras bes eerinas zaur elskuziju peebfen, waj kuru dehł paradneeku mar apzeetināt, welfela-zeetums.

Weterineers, lopu jeb kustuusahrste.

Widne, mahžitaju un teešneschu muisčas.

3.

Zedeeret, zitam nodot, zitam šawas teešbas zaur parafšu atdot.

Zirkulers, aptahrt suhtams raksts.

Ziwił-dakteris, dakteris, kas nestahw kroma deenestā.

Ziwił-gubernators, ne kara-gubernators.

Ziwił-refors, waldbibas nodata, kas nepeeder pee kara-waldbibas.

Drukas kluhdas

Drukats:

Zaļaļa:

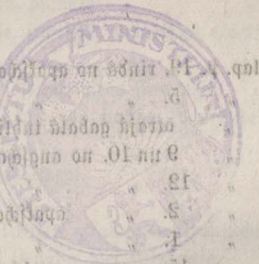
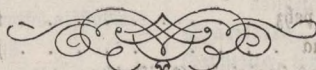
1. lap. p. 19. rindā no apaļščas:	kahrtas	kahrtas.
1. " 5. " "	pagasta	pagasti.
3. " "	otrajā gabalā tuhlit no augščas ir islaists § 4.	
19. " 9 un 10. no augščas:	tuhlit pehz pehz	tuhliht pehz.
32. " 12. " "	ja peerehšina	ja-peerehšina.
35. " 2. " "	apaļščas peefihmejumā swaigsnite (*) islaista.	
37. " 1. " "	" " " "	
37. " 15. " "	augščas: ar tahdu šino	ar tahdu šinu.
42. " 1. " "	apaļščas: tagadno dibinati	tagad nobibinati.
45. " 5. " "	augščas: un pee peerahbi.....	un peerahbi.....
50. " 10. " "	apaļščas: tai muschai	tai muischai.
57. " 18. " "	" Dfizeereem	Dfizeereem.
63. " 9. " "	" uš famailijas buhšchanahm	uš famailijas buhšchanahm.
69. " 23. " "	augščas: lihbs tahs ar wineem slehgtee kontrakti	lihbs tee ar wineem slehgtee kontrakti.
69. " 25. " "	" lošes wiitšchanas	lošes wiitšchanas.
82. " 10. " "	apaļščas: No	No.
85. " 1. " "	apaļščas: ehž aprehštinuma	pehz aprehštinuma.
94. " 1. " "	" ahbi deeniščlā bšihwē	kahbi deeniščlā bšihwē.
100. " 7. " "	augščas: lišumi 62. art.	lišumu 62. art.
100. " 11. " "	" mumuru	numuru.
102. " 3. " "	jabeibš wehlať	jabeibš wišwehlať.
102. " 8. " "	" aš	kaš.

Drufatš:

103.	"	6.	rindā no augščas:	b)	
108.	"	2.	apaščas:	lozeļi.	
109.	"	14.	"	a) tuigineeli.	
110.	"	13.	"	juļuhlo.	
125.	"	6.	augščas:	šafautščanas.	
127.	"	18.	"	B. Amtai.	
133.	"	1.	"	31.	
143.	"	4.	"	istrutžijas.	
148.	"	2.	"	štoles.	
152.	"	6.	"	štošas.	
155.	"	4.	apaščas:	peederigi aprintāsteesai.	
160.	"	11.	augščas:	šarastiti.	
163.	"	7.	"	eewehrodmi.	
169.	"	4.	aiffargščanu.		
169.	"	1.	apaščas:	pilsstees.	
177.	"	3.	augščas:	flaht bijuščem.	
179.	"	23.	"	gan otu.	
188.	"	22.	apaščas:	Ja un wešeli.	
195.	"	4.	augščas:	janotihri.	
195.	"	6.	"	lopu pulkeem.	
199.	"	8.	"	§ 1.	
199.	"	11.	"	3.	
200.	"	10.	"	Kurfemē.	
219.	"	8.	apaščas:	eefrites.	
230.	"	2.	"	šepeni.	
231.	"	1.	"	pilšbsibu.	
242.	"	6.	"	pilšiščana.	
248.	"	16.	"	nošlapušči.	

Šalafa:

d)	
lozeļi.	
tugineeli.	
juļuhlo.	
šafautščanas.	
B. Amati.	
32.	
instrutžijas.	
štošas.	
štošas.	
peederigai.	
šarastit.	
eewehrodami.	
aiffargščanu.	
pilsstees.	
flaht bijuščem.	
gar otu.	
Ja nu wešeli.	
janotihri.	
lopu pulkeem.	
§ 2.	
§ 3.	
Kurfemē.	
eefrites.	
šepeni.	
pilšbsibu.	
pilšiščanu.	
nošlapušči.	

LU Akad. bibl.

821005069

1.50

